Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):	Munch, Andr.; af A. Munch.
Titel | Title:	Billeder fra Nord og Syd
Udgavebetegnelse | Edition Statement:	2. forøgede Oplag.
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Christiania : Johan Dahl, 1856
Fysiske størrelse | Physical extent:	280 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

PUBLIC DOMAIN

DET KGL. BIBLIOTEK

A. Munch:
Billeder fra Nord og Syd.
2. Opl.
Kria. 1856.

52,-97

52 0 8 043943
+REX
BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Billeder

fra

Nord og Syd

af

A. Munch.

Andet forøgede Oplag.

Christiania.
Forlagt af Johan Dahl.
Trykt hos Werner & Co.
1856.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Indhold:

	Side.
En Aften paa Akershuus Slot	1
Rjukanfossen og Gausta	32
Et Eventyr om Fladdal	53
Den sidste Biskop i Hammer	80
Ladegaardsøen	118
St. Michaels Kirke i Bjerget	125
Versailles	142
Den gamle Maler	160
Capri	237
Bruden fra Baveno	271

En Aften paa Akershuus Slot.

Den milde rolige Klarhed, som en Augustaften paa disse nordlige Høider ellers saa velsignelsesrigt kan udbrede over Skov og Bygd og paa Menneskenes Sind, var om Aftenen den 18de August 1502 i Egnen om Oslo ombyttet med en trykkende, uveirsvanger, formørket Atmosphære, hvis ængstelige Stilhed kun nu og da afbrødes ved voldsomme konvulsiviske Vindstød, der, splittende de tunge Skylag, i et Øieblik lod en blodigrød Strøm af Aftensolens Straaler glide ud over den bævende Egn, for atter i næste Sekund at lukke det mørke Forhæng. Dette Naturspil, hvorved Landskabets Belysning og Charakter hvert Øieblik forandredes, syntes med megen Opmærksomhed at blive betragtet af en kvindelig Skikkelse, der stod i et aabent Vindue paa Akershuus Slot, halvt bøiet ud over det raat tilhugne Steenbrystværn. Dette ophøiede Stade var ogsaa meget vel skikket til derfra at overse saavel den lange Strækning indad mod Oslo, som det videre Fjordbassin med Øerne og Kysterne længere ude. Vinduet befandt sig nemlig i et lille halvrundt, fremspringende Taarn, der var anbragt oppe i Hjørnemuren af Slottets Hovedbygning, paa den Kant der vender ud mod Egebjerg. Fra Vinduet, som i tre sammenhængende Buer optog næsten hele Taarnets Omkreds, maatte altsaa Damen deroppe have den videste Horizont. Hendes Blik kunde glide hen over Slottets Udenværker, der glimrede af Besætningens Landser og Vaaben, langs de aabne, flade Sletter af Gaarden Aker, hvor nu Chri-

stiania staaer, til Foden af Egebjerg, hvor Taarnene af St. Halvards Kirke og St. Mariæ Kloster ragede høit op i den mørke Luft over den lave Husklynge i Oslo. Længere frem kunde Øiet hvile paa den stille Fjordvig mellem Byen, Hovedøen og Slottet, hvilket klare Vandspeil nu af den overskyede Himmel havde antaget en dunkel, blyagtig Farve. I en dobbelt Halvkreds, fra Byen af udenom Slottet, laae her paa Vigen med lange Mellemrum de smaa plumpe, armerede Fartøier, der tilsammen dannede den lille Flaade, hvormed den danske Høvidsmand paa Bohus Ridder Henrik Krummedike og Biskop Johan af Roskild holdt det af de „Oprørske" besatte Akershuus blokeret. Tre af de midterste Skibe, der vare meget større og bredere end de øvrige, laae tæt sammen, og kun ombord i disse kunde man bemærke noget Liv og Bevægelse, ellers var Alt stille, som om denne hele Række af fiendtlige Skibe vare de fredeligste Handelsfartøier, hvis Mandskab hvilede mod Aftenen. Men hine tre store Skibe vare Anførernes egne. De laae der mørke og uhyggelige, som rugende over den kommende Nats Gyseligheder. — Bag Flotillens Master hævede Hovedøen sine dengang skovbegroede Bakker, og dens Klosters graa, tykke Mure skimtedes blandt Øre- og Birketræer. Saa kunde Blikket fra Taarnvinduet paa Akershuus boie om til den vide, store, friskt aandende Vandflade, hvor Fjorden aabner sig mod de fjerne Aaser og de over hinanden sig hoinende Skovbjerge. Dette ellers oplivende, som et Bad forfriskende Fjernsyn havde dog hin Aften ogsaa antaget en mere dyster Tone, og mørke, store Skygger lagde sig som uhyre Natfugles Vinger hen over Fjorden og Øerne.

Men den Kvinde, som hin Aften stod ved Buevinduet paa Akershuus, forfulgte ikke med sit Blik alle de her antydede Retninger — hun betragtede ikke Skyernes Spil over Landskabets blode Former, ikke det majestætisk sig nær-

mende Uveir. Hendes mørke Øie var med et stirrende og dog bævende, forventningsfuldt Udtryk heftet ved en Gruppe bevæbnede Folk, der kunde skjelnes paa Skibsbroen udenfor Slottet. Man saae hvorledes et Par store Baade lagde til Bryggen og at de Bevæbnede stege deri. Ved hver af disse Bevægelser af den Gjenstand, hun iagttog, blev hendes Opmærksomhed stedse dybere, mere spændt. Hendes Læber stode halv aabne, hendes Bryst gik hoit, hendes Haand greb om Vinduesposten, som om hun var nær ved at segne om. Nu stødte Baadene fra Bryggen. I Bagstavnen af den forreste Baad stod en anseelig Mand i ridderlig Rustning, lænet paa sit Sværd. Med Haanden vinkede han op til Vinduet, hvor Damen stod. For sagte Aareslag gled Baadene hen imod de danske Skibe. Det var Knut Alfsson, Herre til Giske og Skedal, Høvidsmand paa Akershuus Slot, Landets dengang mægtigste og rigeste Mand, en Ætling af Norges gamle Konger. Efterat have bragt det hele sydlige Norge til Frafald fra Kong Hans og slaaet Prinds Christiern af Danmark ved Lerum, drog han nu efter givet frit Leide til Møde og fredelig Sammenkomst med de danske Høvidsmænd Henrik Krummedike og Biisp Johan af Roskild, ombord paa et af deres Skibe. Damen i Vinduet var hans Hustru, Fru Mereta Ivarsdatter Dyre, en i Nordens Historie paa den Tid saare mærkelig Kvinde, der, for hun kom i Ægteskab med Knut Alfsson, havde været gift med Rigsraaden Hr. Anders von Bergen. Hun blev længe staaende ubevægelig stirrende efter de Bortdragende, indtil Baadene lagde til ved de danske Anføreres Skibe. Da vendte hun sig med en synlig Villieanstrængelse pludselig fra Vinduet, og dybt fra hendes Bryst trængte sig de Ord: „Nu er det skeet."

Det Værelse paa Akershuus Slot, hvorfra Fru Mereta havde iagttaget sin Husbonds Overfart til Mødet med de Danske, var beliggende i det østlige Hjørne af Hoved-

bygningens øvre Stokværk. Det var et temmelig langt, uregelmæssigt Rum, hvis mørkt bonede Egepaneling og tilrøgede Bjelkeloft bidrog til at forøge den Skummelhed i Dybden af Værelset, som den overskyede Aftenhimmel ikke gjennem det eneste Vindue formaaede at adsprede. Dette Vindue var, som forhen bemærket, anbragt i et lille fremspringende Hjørnetaarn, hvis Indre her dannede et halvrundt Karnap, aabent mod den øvrige Deel af Værelset, men eet Trin forhøiet over Gulvet. Man kunde tydeligt mærke, at denne Plads med den herlige Udsigt over Omegnen maatte være et Yndlingssted for Slottets Frue, saa omhyggeligt og rigt var det udsmykket, efter de Tiders bedste Formue, medens det nedre og større Parti af Værelset stod forholdsviis tomt og upaagtet. Fine Straamatter bedækkede Gulvet i dette lille Karnap: den ringe Deel af Væggene, der ikke optoges af det tredobbelte gothiske Buevindue, var behængt med kostbare, brogede Stoffer, og et Fløiels Forhæng, der nu var slaaet halvt tilside, kunde nedlades for Indgangen til Forværelset. En ganske egen Blanding af Mands- og Kvindes-Beskjæftigelser syntes at drives paa dette Sted, at slutte efter de forskjelligartede Redskaber, som her befandt sig i hinandens Nærhed. Ved Siden af et Sværd, der stod lænet op mod Muren, havde saaledes en Spinderok sin Plads, og paa et stort, kunstrigt udskaaret Ibenholts Bord, der næsten udfyldte Karnappets halve Rum, saae man Brodeerrammer og kvindeligt Haandarbeide midt iblandt Kalveskinds Dokumenter, mindre Skripturer, Karter, rigtindlagte Haandvaaben og Jagtbøsser, Bretspil, Falkehandsker, altsammen henkastet skjødesløst om hinanden.

I en Lænestol ved dette Bord var Fru Mereta, efterat have losrevet sig fra Vinduet, halv afmægtig gledet ned. Den ellers saa ranke, stolte Skikkelse var sjunket sammen for Øieblikkets overvældende Magt, thi for hendes

skarpe Blik kunde det ikke være skjult, at hendes egen, at hendes Husbonds, at hele Norges Skjæbne stod paa Spil i denne Times ulykkelige Mode. Hun havde derfor ogsaa med al sin Evne søgt at forebygge det; men endskjønt hendes Indflydelse paa Knut Alfsøn til andre Tider var ubegrændset, var den dog dennegang, som ved en Fatalitet, bleven gjort uvirksom ved et hos Hr. Knut saare sjeldent Anfald af Stivsind, hvis Aarsager i Løbet af Aftenen ville blive os klare. Nu, efter forgjæves at have opbudt Alt for at holde den til Døden Indviede tilbage, og endnu voldsommere rystet ved selve Afskedens Indtryk, befandt Fru Mereta sig i en nedspændt Tilstand, der nærmede sig til Afmagt. Hendes Hoved laae mat lænet tilbage paa Lænestolens høie Ryg, og hendes Arme hang slappe ned. De sidste Straaler af det svindende Dagslys faldt netop gjennem en Rift i den dunkle Skyhimmel paa hendes blege Ansigt, og opklarede dets rene Træk, som selv hendes nuværende Afmagtstilstand ikke formaaede at berøve et mægtigt Udtryk af Fasthed og Villiekraft. Fru Mereta kunde dengang være i en Alder af nogle og tredive Aar; skjønt altsaa ikke længer i den første Ungdoms Friskhed og Glands, havde hun dog bevaret og udviklet en Skjønhed og Elasticitet i Formerne, forbundet med en plastisk Værdighed og Fylde, der maaskee mere passede til et Udtryk af hendes kraftige og stolte Indre, end den unge Piges lettere og finere Udseende nogensinde havde gjort. Hendes Ansigtstræk vare markerede, men ikke saameget, at Skjønhedslinien derved overtraadtes; hun havde en fint bøiet Næse, friske, men noget tynde Læber og en stærk, bred Hage. Hendes Øines Form eller Glands kunde man nu ikke skjelne, da de vare halvt tillukkede; men under de lange sorte Øienhaar laae paa Kiuden ligesom et Gjenskin af den skjulte Flamme. Panden var høi og hvælvet, næsten altfor meget for et kvindeligt Hoved, og dens Frem-

træden blev saa meget synligere, som den ikke beskyggedes af hendes mørkebrune Haar, der var lagt glat op under et tætsluttende, med Perler og Guld udsyet Hovedtøi. En Klædning af dunkelrødt Stof omgav hende i vide Folder og sammenholdtes om Livet med et Belte af firkantede Guldplader, behængte med ringlende Zirater.

Saaledes blev hun en Tidlang siddende ubevægelig, medens Aftenens Skygger bleve mørkere og bredere, og den tordensvangre Luft med hvert Øieblik mere trykkende. Den ængstelige Stilhed i Fru Meretas Kammer gjordes kun desmere bemærkbar ved en sagte Hvisken, der nu og da lod fra det foromtalte dunkle Forværelse, hvor et Par af hendes Kvinder sadde paa Vagt. Selv til disse underordnede, tjenende Væsner syntes Aftenens ængstelige, betydningsfulde Spænding at have meddelt sig; de sad sammenkrøbne i en Krog af Værelset, holdt hinanden fast i Hænderne og bævede ved enhver Lyd. Med et halvkvalt Skrig foer de derfor op, da pludselig Døren fra Gangen med nogen Støi aabnedes, og en bevæbnet Mand traadte ind. Pigernes Skræk lagde sig dog snart, da de af den Indtrædendes fore Figur, graa Haar og godmodige Ansigt gjenkjendte Hr. Niels Faurson, en af Knut Alfssons mest betroede Mænd, til hvem han havde overdraget Slottets Bevogtning under sin Fraværelse ved Mødet. Denne aldrende Herre standsede ved Døren, da han i Baggrunden af Værelset bemærkede Meretas ubevægelige, tilbagelænede Stilling, og i den Tro at hun sov mumlede han halvhøit ved sig selv;

„Nu, det maa jeg sige, at kunne sove i sligt et Øieblik!" Derpaa henvendende sig til Ternerne: „Væk Eders Frue, jeg maa strax have hende i Tale."

Men Pigerne forklarede ham hvisfende, at deres Frue ikke sov, at hun kun sad hensjunken i Tanker, men saae saa stiv og besynderlig ud, at de ikke for Alt i Verden turde

vove at forstyrre hende. Imidlertid var Fru Mereta under disse noget lydelige Forhandlinger vaagnet af sin Lethargie, reiste sig langsomt fra Stolen og saae ned i Værelset. Neppe fik hun her Øie paa Niels Faurson, for hun med Eet stjød det tunge Ibenholts Bord, bag hvilket hun havde siddet, saa voldsomt tilside, at de paa dette opdyngede Papirer og Vaaben rullede henad Gulvet; derpaa mere styrtende end gik hun ned i Forværelset, Niels Faurson imøde, greb fast om hans Arm, saa ham stivt ind i Øinene, og spurgte med lav og bævende Stemme: „Er det forbi?"

Den gamle Høvidsmand blev næsten bragt ud af Fatning ved dette uventede Overfald, og stammede blot: „For Guds Skyld, Frue, hvad mener I?"

Men Fru Mereta vedblev som før: „Hr. Knut! Har man bragt ham? — hvor" —

Niels Faurson noget langsomme Fatteevne forstod nu hvor hun vilde hen. „Vær kun rolig Frue," svarede han, „Hr. Knut er endnu i god Behold. Jeg begynder allerede at troe, at Eders mørke Forudsigelser om dette Mødes blodige Udfald have været uden al Grund. Man bryder ikke saa let et givet Leide. Fra Hr. Arel Thott og hans Folk, som paa Eders Befaling lagde sig ned i en Baad i Skjul i Nærheden af Hr. Krummedikes Skib, for at iagttage hvad der foregaaer ombord, har jeg nylig faaet Bud, med den Efterretning, at man kunde see Knut Alfsøn og hans Mænd sidde tilbords paa Dækket med Hr. Krummedike og de danske Riddere og drikke i al Fortrolighed med dem."

„Altsaa endnu denne dræbende Uvished!" sukkede Mereta, idet hendes Haand slap Hr. Niels's Arm, og hun vaklede tilbage til sin Stol, hvor hun atter kraftløs sank ned.

Da hun ikke gjorde Mine til af sig selv at fortsætte Samtalen, eller spørge om hans Ærinde, overrakte Hr.

Niels hende et Pergament, omvundet med en Silkesnor, idet han sagde: „En geistlig Herre er i dette Øieblik kommet til Slottet med et lidet Følge, og forlanger strax at stedes for Eder. Han medgav mig dette Brev.“ Fru Mereta tog mekanisk Brevet af hans Hænder, men neppe havde hun aabnet det og kastet et Blik paa dets Indhold, før hendes Ansigtstræk oplivedes, og sik et Udtryk af Interesse og Energi: „Fra Hr. Svante,“ udbrød hun halv høit. Derpaa sagde hun til Niels Faurson i en bestemt og fast Tone: „Lad Brevdrageren strax komme herind. Imidlertid vedbliver I at holde Alt færdigt paa Slottet til Udfald eller Forsvar. Ved det mindste Tegn fra Hr. Axel Thott og Skibene bringer I mig Underretning.“ Hun vinkede med Haanden; Hr. Niels gik sin Vei, noget forbløffet, og paa et Tegn af deres Frue fulgte de to Terner ham.

Hun var nu alene. Alt efterhvert som hun læste videre i det modtagne Brev, antog hendes dødblege Kinder en sin rød Farve; hendes Øine funklede og hele hendes Legeme hævede og reiste sig kjækt, som en bøiet Plante efter den forfriskende Regn. Ved en stor Beslutning syntes hun at have overvundet sin foregaaende Svaghed og Ængstelse; og da Døren atter gik op, og en høi Mand i sort Munkedragt, med Hætten nedslaaet over Ansigtet, traadte ind deraf, gik hun ham let og med Værdighed imøde, og hilsede ham med disse Ord, der bleve udtalte med blid og klar Stemme, skjønt endnu fra bævende Læber:

„Christ gjengjælde Eder, høiærværdige Hr. Hemming! — Aldrig kunde Nogen komme beleiligere i en ulykkalig Time.“

Det var virkelig den navnkundige Hemming Gad, udvalgt Biskop til Linkøping, Kong Hans's uforsonligste Fiende, den svenske Opstands dristigste, utrætteligste og farligste Leder, der saaledes overraskede Fru Mereta med et

Besøg. Denne Mands kraftfulde, ærgjærrige Charakter, hans rastløse Foretagelsesaand, hans krigerske Talenter i Forening med geistlig Klogskab, folkelig Veltalenhed og en for den Tid ualmindelig Lærdom, alt dette havde bragt ham fra en dunkel, ubekjendt Oprindelse til den fremragende Plads i Sveriges Revolutionshistorie, han nu indtog ved Siden af Sten Sture. Under dennes første Rigsforstanderskab var han Aar 1480 bleven sendt til Rom for at afvende det pavelige Ban. Der opholdt han sig i tyve Aar, som „den svenske Vicekonges og det svenske Riges Taler hos Paven," og han skal i denne Stilling have erhvervet sig Pave Alexander den Sjettes, den berygtede Borgias, Yndest i høi Grad, hvilket Fortrin vel mere vidner for hans Klogskab og Dueligheb end for hans rene Sæder; men denne Yndest gik ikke over paa Alexanders Efterfølgere. Efterat Kong Hans var bleven hyldet og kronet som Sveriges Konge forlod Hemming Gad Rom, og vendte tilbage til sit Fædreland; men Kongen vilde ikke tillade ham at komme over Grændsen uden at han maatte betale en for de Tider stor Sum. Opbragt herover, satte han sig ganske i Opposition mod Kongen, og fra Linkopings Kloster, i hvis Kapitel han havde ladet sig optage, intrigerede han hemmeligt mod denne, indtil han, da Opstanden fuldstændig brød ud efter Kong Hans's Nederlag i Ditmarsken, var en af de Første, der greb til Vaaben mod det danske Herredomme. Imidlertid var han Aar 1500 bleven af Capitlet valgt til Biskop i Linkoping, hvilket Valg Kongen nægtede Confirmation og fik Paven til at udnævne en Anden til Biskop. Hemming Gad protesterede, og Paven truede med Kirkens Ban, hvilken Trudsel dog ikke kunde bringes til Udførelse saalænge Sturerne havde Overmagten i Sverige. Hemming Gad stod saaledes nu i aabenbar Strid baade med Pave og Konge. Hvor stort hans personlige Had til denne sidste end kan have været, har man dog ikke Ret til

deraf alene at udlede Grunden til hans revolutionære Foretagender; hans ildfulde Taler til den svenske Almue, hvormed han stedse, naar han vilde, kunde reise en Styrke for sin Sag, aandede en Begeistring for Fædrelandets Frihed og Selvstændighed, der var altfor inderlig til at kunne udspringe blot af egoistiske Kilder. — Med Sten Sture havde han paa det ivrigste søgt at forberede, understøtte og hjælpe Knut Alfssons norske Opstand, for derved at styrke den svenske og splitte Kongens Kræfter. At Fru Mereta, hvis hele Charakter og Stræben havde saamegen Lighed med Hemming Gads, maatte finde i ham en naturlig Bundsforvandt og Befordrer af hendes høie Planer, er let at tænke, og ligesaa let forklarlig var derfor hendes Glæde ved hans uventede Ankomst i hint afgjørende Øieblik.

Ved Indtrædelsen i Fru Meretas Kammer lod denne velkomne Gjæst sin Hætte falde, og fremviste et Ansigt, hvis stærke, veirslagne Træk ikke havde noget af den sygelige Bleghed, som Klosterlivet pleier at give. Hans kortafskaarne graa Haar viste tydeligt Tonsuren; hans livfulde, men stikkende Øine overskyggedes af de lange graa Øienbryn; om de fulde, sandselige Læber laae et Træk af Sluhed og Djærvhed paa eengang. Istedetfor at gjengjælde Meretas hjertelige Hilsen, blev han staaende tæt indenfor Døren, som han havde lukket efter sig, gjorde en bebreidende Haandbevægelse, og sagde med en dyb og klar Stemme, hvis sonore Blødhed fulgte enhver af Stemningens Nuancer:

„Frue, Frue, hvor kunde I lade dette ske!"

Ved disse Ord standsede Fru Mereta pludselig sin ilsomme Gang imod ham, førte Haanden til Hjertet, som hun der følte et smerteligt Stik, og en stærk Rødme afvexlede paa hendes Kinder med dødelig Bleghed; Vrede, saaret Stolthed og Bevidsthed om, at hun trængte til den Bebreidendes Hjælp, kjæmpede med hinanden i hendes Indre. Snart fattede hun sig dog, antog en stiv og rank

Holdning, mødte den Geistliges skarpe, prøvende Blik med et ligesaa sikkert, og sagde i en Tone, der kun umærkeligt robede den indre Bevægelse:

„I veed ret godt, ærværdige Herre, ja meget godt, at havde det staaet i menneskelig Magt at forhindre dette ulykkelige Møde, saa var det skeet ved mig, og ved mig alene. Men nu, da Øieblikkene ere talte, da jeg hilsede Eder som en frelsende Ven i Noden, er I nu kommen hid for at bebreide, eller for at handle?"

Hemming Gad betragtede et Øieblik med Beundring den herlige Kvindeskikkelse, der stod foran ham straalende af Sjælens Magt og Legemets Skjønhed, i den krænkede Stolthedens hele Majestæt. Derpaa nærmede han sig hende med milde, ærbødige Lader, greb hendes ene nedhængende Haand, og førte den til sine Læber med et Anstrøg af Galanteri, der maaskee var en Reminiscents fra Pave Borgias yppige Hof. „Nu kjender jeg Eder igjen, ædle Frue," sagde han. „Man har fortalt mig, at I, overvældet af denne Aftens ængstelige Spænding, havde hengivet Eder til Modløshed og uvirksom Frygt; men jeg seer nu at I, som altid, er Faren voxen, beredt til at overvinde den, eller til stolt at bære, hvad ikke kan undgaaes. Min Nærværelse her bliver nu fast overflødig."

Meretas stolte Udtryk omvexledes her pludselig med et ængsteligt og bedende. „Siig ikke det, min Fader," hviskede hun, „o siig ikke det — jeg har været svag, meget svag — da Hr. Svantes Brev og Eders Ankomst gav mig nyt Mod. Men for Guds Moders Skyld, forlad mig ikke! — hvert Minut kan dræbe — hvad skulle vi gjøre, hvad skulle vi gribe til?"

Med dette uvilkaarlige Udbrud af kvindelig Ængstelse greb hun fast om Biskoppens Hænder, og førte ham heftigt op til Vinduet. I dette Øieblik brød det længe truende Uveir med Eet løs. Et bredt, bleggult Lyn flammede dem

imøde, da de traadte til Vinduet; Tordenen skraldede umiddelbart derovenpaa og stride Regnstromme skyllede mod Ruderne. Mereta gav et høit Skrig og vilde være sjunket om, hvis ikke den geistlige Herre havde optaget hende i sine stærke Arme og næsten baaret hende hen i Læneſtolen ved Bordet. „Vent og hav Mod," lod hans Stemme sikkert og klart gjennem Uveirets Rasen.

„Vente," udbrød Fru Mereta, efterat hun havde fattet sig, gjentagende Biſpens sidſte Ord, — „vente! have vi nu Raad til at vente? Hører I ikke hvorledes Naturen selv oprøres over den truende Udaad, og kalder os til Hjælp? Jeg kan ikke bære det længer — vi maa ud til hans Undsætning, hvis det ikke allerede er for sent."

Med disse Ord vilde hun fare op fra sit Sæde; dog Hr. Hemming, der ganske rolig var bleven staaende med Armene lænede til den høie Stoleryg, holdt hende blidt, men bestemt tilbage.

„Hvor vil I hen, Frue," sagde han. „Vil I ved et Udfald mod de Danske nu styrte baade Eder og Eders Herre i den visse Undergang? Jeg har ved min Ankomst hid til Slottet strax ladet mig nøie underrette om Sagernes Stilling, og jeg finder, at man, siden det uforsigtige Skridt af Hr. Knut nu engang er begaaet, har foretaget til hans og Slottets Sikkerhed Alt, hvad for Øieblikket kan gjøres. Det første Forsøg fra vor Side til med Magt at befrie ham fra de Danskes Snare, vilde for Hr. Krummedike være en velkommen Anledning til at erklære Leidet brudt, og førend Eders Folk kunde slaae sig igjennem til Hr. Knut, vilde han forlængst være dræbt. Nu derimod, skjønt jeg vistnok ikke har nogen synderlig Tiltro til Hr. Krummedikes Ridderlighed, kan det dog tænkes muligt, at han, af Frygt for de farlige Følger af Leidefredens Brud, vil lade Modet gaae hen uden at foretage nogen Voldshandling mod Eders Husbond. Det er saaledes ikke andet for os

at gjøre nu, end taalmodigen at oppebie Udfaldet af denne ubesindige Sammenkomst og derefter tage de Forholdsregler, som Omstændighederne byde."

„Det er altsaa derfor," sagde Fru Mereta i en Tone, hvori bebreidende Ironi var blandet med Udtryk af dyb Angstelse og Sjælekval — „det er altsaa derfor, ærværdige Herre, at I har berøvet Rigsforstanderen i Sverige Eders høist nødvendige Nærværelse og Bistand; derfor, at I med Livsfare har listet Eder gjennem de danske Forposter og foretaget denne lange Reise til Norge og til Akershuus, alene for at sige mig, hvad jeg før Eders Ankomst maatte tilstaae for mig selv: at jeg Intet formaaer til min Husbonds, til Norges Frelse! Nu vel, lad saa skee hvad ikke kan forhindres! Gud og hans Hellige være vor eneste Hjælp!"

Ved disse Ord forsede Fru Mereta sig ivrigt og bøiede Hovedet som i en stille Bøn. Hemming Gad betragtede hende nogle Øieblikke taus, medens et næsten umærkeligt Smil spillede om hans Læber, derpaa sagde han langsomt og eftertrykkeligt: „I hvilket Kloster tænker I at tage Tilflugt, hvis der i Aften tilstøder Hr. Knut Noget?" — Fru Mereta gjorde en Bevægelse af Uvillie og udbrød:

„I Kloster, jeg? Hvad mener I dermed? Kan eller vil I ikke give mig en Haandsrækning til Hjælp i denne farefulde Time, saa forskaan mig idetmindste for Eders Spot, og lad mig ene."

„Nu er I vred, Fru Mereta, og det er dog altid bedre end at hænge med Hovedet. Svar mig kun endnu paa dette sidste Spørgsmaal: hvad har I ifinde at gjøre, dersom dette Møde faaer det Udfald I befrygter?"

„Jeg veed det ikke," svarede Mereta ligesom hen for sig selv, „udover denne Aften formaaer jeg ikke at tænke. Hvad der har været mine Nætters Drøm, mine Dages

Arbeide, mit Livs eneste Retning, kan, medens vi her tale, være taget bort fra mig; jeg har sat det Alt paa eet Hoved, og dette Hoved bringer man maaskee i næste Øieblik blodigt og knust for mine Øine."

„I elsker altsaa Hr. Knut, Eders Husbond, saa høit og saa udelukkende, vedblev Bispen, at I af Sorg over ham vil opgive og forlade alle Eders høitstræbende Planer, vil, indhyllet i Enkesløret, blive siddende uvirksom paa hans Gravhøi, istedetfor at bruge den som et Trin til Norges Herskersæde?"

„Jeg fatter ikke Eders Mening med dette," svarede Fru Mereta. „I kjender nok til mig og mit tidligere Liv, for vel at vide, at jeg, som ved mit andet Giftermaal allerede var en moden Kvinde, ikke gav Knut Alfsson min Haand af nogen ungdommelig Kjærlighed, men fordi jeg ved ham haabede at kunne bringe til Udførelse mine ærgjerrigste Drømme, og fordi jeg troede at føle Kraft i mig til at styre ham, Norges mægtigste Mand, af kongelig Ætt og af kongelig Rigdom, til det ophøiede Maal, jeg havde sat mig. Disse ængstelige Timer, hvori hans Liv svæver i Fare, have vel lært mig, at han nu staaer mit Hjerte nærmere end jeg nogensinde før havde troet, men selv gjennem den bittre Tanke at min Sons Fader skal fratages mig, føler jeg dog endnu bittrere og mere nagende Bevidstheden om, at med ham gaaer ogsaa tilgrunde den store Fremtidsbygning, som netop nu herligen begyndte at reise sig under vore Hænder. O, at ogsaa idag just mit længe vante Herredomme over Knuts Handlinger skulde svigte! At jeg netop idag skulde med Vredes Opbrusning lade ham mærke dette Herredomme, ogægge ham til at sætte sig op derimod! Men Alt slog sig ogsaa sammen imod mig. Allerede paa Veien hid fra Bohuslehn, i min Fraværelse, havde han givet Hr. Krummedikes Udsendinge sit ridderlige Ord paa at ville indfinde sig ved dette Møde. Da han

kom hertil var jeg imidlertid, dels ved Speidere og dels ved Slutninger fra mit Kjendskab til Krummedikes lumske Sindelag, kommet til Overbeviisning om, at den sande Hensigt med dette Møde var ikke fredelige Underhandlinger, som der sagdes, men ene og alene den, at skaffe Hr. Knut afveien paa en sikker Maade, og saaledes berove Opstanden dens Hoved. Jeg forelagde ham dette; jeg bad og besvoer ham ikke at sætte sit Liv og den hellige Sag i Vove for et tomt Ord — men han forstod mig ikke eller vilde ikke forstaae mig. Hans ærlige, ligefremme, umistænksomme Sjæl kunde ikke tænke noget Forræderi bag ridderlige Løfter, og han fordrede vidnesfaste Beviser fremlagte for dette Forræderi, for han kunde anse sig løst fra sit Ord. Jeg havde kun min indre Stemme, min egen Overbeviisning at paaberaabe mig, men den var ham ikke Fyldest. En ond Indskydelse maa ogsaa have bragt mig til at raade ham til at forekomme de Danskes Forræderi, ved at overfalde dem nu i deres Sikkerhed, og jage dem fra Byen og Slottet. Ved dette Forslag, som han antog fornærmeligt for sig, forogedes endnu mere hans ophidsede Stemning. Endelig kom en Familietvist til alle disse Misforstaaelser, idet den unge Hr. Axel Thott meget ubeleiligt valgte netop denne Dag til at fornye sin Begjæring om min Datter, Jomfru Kristine von Bergens Haand. Jeg havde altid sat mig imod denne Forbindelse, baade fordi Pigen endnu fast er et Barn, og fordi jeg havde andre og høiere Hensigter med hende; Stedfaderen Hr. Knut havde hidtil holdt sig ganske udenfor Sagen, men idag tog han pludselig Axel Thotts og Kirstines Parti mod mig, hvilket just ikke bidrog til at dæmpe min opblusende Heftighed. Et Slags Sindsforvirring betog mig, og lod mig for et Øieblik kvæket, elendig Stolthed glemme et helt Livs, et helt Lands Skjæbne. Jeg erindrer blot at jeg til Slutning sagde til Knut: Gaa, gaa til Skibene! Krummedike vil der

raade Dig — bedre end jeg. — Og jeg lod ham virkelig gaae, jeg hang mig ikke ved hans Knæ, jeg kastede mig ikke paa Dørtærskelen i hans Vei! — Af barnagtig Egensind indelukkede jeg mig i mit Kammer, og vilde ikke see Nogen. — Men neppe var jeg her nogen Tid alene, før min Ubesindighed og den truende Fare faldt som Bjerge paa mit Bryst. Nu at holde Knut Alfsson tilbage var forsent, han var allerede paa Slotsbryggen, og færdig til med sit Følge at stige i Baadene. I min Fortvivlelse lod jeg Arel Thott kalde, hvem jeg kjendte som en dristig og forfaren ung Vovehals; — jeg ydmygede mig for ham — jeg lovede ham min Datters Haand, hvis han vilde med nogle troe Svende i en liden Snekke følge efter Knuts Baad ad Omveie, lægge sig i Skjul bag en fremspringende Odde paa Hovedøen i Nærheden af Krummedikes Skib — holde Udkig med hvad der skeede, og om muligt benytte et gunstigt Øieblik til Hr. Knuts Frelse, om han for at undgaae sine Forfølgere skulde kaste sig i Vandet. Jeg har siden intet Afgjørende hørt hverken fra den Ene eller den Anden.

„Her har I nu mit Skriftemaal, ærværdige Herre," sluttede Mereta. „Har jeg end i hint vigtige Øieblik været ubesindig og herskesyg og opfarende, og derved maaskee fremskyndet Ulykken, saa vil jeg komme til at bøde derfor med et forfeilet Liv — thi med Knut Alfsson falder min og Norges Fremtid." —

„Nei, ædle Frue," sagde Hemming Gad, idet han forlod sin lænende Stilling bag Meretas Stol og traadte hen foran Bordet, saa at han stod ligeoverfor hende — „nei, Eders Sag og Norges Sag er ikke forloren, om end Knut Alfsson falder, naar I kun selv ikke giver tabt. Nu skal I vide, at jeg ikke er reist fra Sverige hid til Akershuus alene, som I sagde, for at fortælle Eder, hvad I allerede vidste, og for at være et uvirksomt Vidne til det Forfærdelige, som her kan skee. Jeg er kommen for at hjælpe

Eder at holde Frihedens Sag oppe, om end en af dens første Stridsmænd skal bukke under. Hr. Svante Sture og jeg var just sammen, da vi først fik høre Rygtet om at Knut Alfsson skulde holde Møde med de Danske udenfor Oslo. Vi tænkte os strax Krummedikes listige Anslag og hvad deraf kunde følge. Hr. Svante, Eders meget ivrige Ven, vilde uden videre selv brudt op og draget Eder til Undsætning. „Fru Mereta er en hoisindet Kvinde," sagde han, „men Sorgen kan blive hende for stærk, og Øieblikket maa benyttes, før de Danske faae Overhaand." Jeg paatog mig imidlertid Reisen, da Hr. Svante, som I ved, især i denne Sag ikke godt kunde handle med den nødvendige Koldblodighed og Forsigtighed; jeg gjorde mig imidlertid ingen Forhaabning om at komme tidsnok til at hindre Mødet. Her har I mig nu. Med mig har jeg nu bragt en stærk Afdeling Svenske, som under Niels Ragnvaldsen staaer en halv Miils Vei udenfor Oslo, beredte til hvert Øieblik at falde over Byen og de Danske. Overalt i Landet, hvor jeg drog frem, har jeg fundet Stemningen opvakt og levende for Knut Alfsson og hans Frihedskamp; ved det første Vink kan I ved hans Navn reise en talrig Bondehær; — Eders Slot Akershuus er stærkt befæstet og godt armeret. — Vil I nu lade alle disse Hævestænger ligge ubenyttede, om Slaget rammer? Det kan I ikke forsvare, og det tillader jeg aldrig. I har da en dobbelt Pligt at opfylde: Ret for Knut Alfssons Søn og Hævn for hans Minde. Eders Magt vil blive ligesaa stor, om ikke større end da I var Eders levende Husbonds Sjæl og Villie; den Døde, — den Myrdede vil vække Stridsmænd for Eder i Tusindtal, og den skammelige, uhørte Blodsgjerning vil, om de Danske vove den — ryste Norges Folkeliv til det Inderste, og reise alle som een Mand mod Leidebryderne. Jeg seer det, Fru Mereta — I forstaaer mig. I har gjenfundet Eder selv og hævet Eder i lige

Høide med den Skjæbne, der er Eder bestemt — Stammemoder for en Kongeslægt!"

Medens Hemming Gad talte saaledes med den fulde, indtrængende Stemme, der gjorde ham uimodstaaelig som Folketaler, havde Fru Mereta lidt efter lidt reist sig fra sit Sæde, ligesom hendraget til og næret af de svulmende, kraftige Toner. Imod Slutningen af hans Tale gik hun hurtigt frem og tilbage i Værelset, standsede undertiden, og, løftende sit Hoved stolt iveiret, trykkede hun Hænderne overkors paa det bankende Bryst, medens Læberne hvisfede uvilkaarligt: „Ha! skulde det være muligt — skulde det være muligt — skulde det være muligt!"

Da Hemming tav, herskede der nogle Sekunder en dyb Stilhed i Værelset, saa man kunde høre Fru Meretas stærke, kort afbrudte Aandedrag. Hemming Gad fulgte enhver af hendes Bevægelser med Øinene, som en Læge, der beregner Virkningen af en sjælelig Kuur. Pludselig traadte Mereta hen til ham, hendes Øine straalede synligt gjennem den meer og meer sig i Værelset udbredende Dunkelhed, hun greb om hans Hænder og udbrød med fast Stemme: „Hemming, Hemming, I har Ret! Jeg giver mig endnu ikke tabt! Lad nu kun det Skrækkelige komme."

I dette Øieblik hørte man en stærk Larm i de ydre Værelser og paa Trapperne, som af mange ilende Mandstrin, Vaabenklirren, op- og islagne Døre, høie Raab. Mereta og Hemming Gad bleve staaende lyttende i ængstelig Forventning. Nu hørtes lette, kvindelige Fodtrin i Værelset udenfor, Døren blev stødt op, og en ung, fin, næsten barnlig Kvindeskikkelse styrtede hen til Fru Mereta, sank ned for hendes Fødder, greb hendes Haand og udbrød: „Moder! Moder! han er her, han kommer!"

„Jesus! Hr. Knut — er det ham!" raabte Mereta og ilede mod Døren. Hemming Gad havde i dette yderste Øieblik Aandsnærværelse nok til at trække Munkekappens

Hætte for Ansigtet, da han ikke ønskede at blive kjendt af Alle.

Det forreste Værelse fyldtes nu af den fremstormende Skare bevæbnede Mænd, Tjenere, mandligt og kvindeligt Husgesinde, hvis blege, forstyrrede Ansigter sælsomt belystes af nogle blussende Tyrifakler, som de førte med sig. Forrest iblandt dem slæbtes næsten frem en ung Mand, der lod til at befinde sig i den yderste Udmattelse. Hans Klæder vare blodige og sønderrevne, hans Haar i Uorden, hans Ansigt dødblegt og fortrukket. Det var Hr. Arel Thott. Fru Mereta blev staaende paa Dørtærskelen, som fastgroet, da hun fik Øie paa ham. Ingen Lyd kom over hendes Læber — men hendes Blik, hendes sammenfoldede Hænder spurgte, og Hr. Arel Thott forstod hvad hun vilde, — han udstønnede næsten klangløst og dog gjennemtrængende høirigt for Alle det ene Ord „Dræbt!" — —

Samme Nat, nogle Timer efterat Budskabet om Knut Alfssons Død var bragt Fru Mereta, saaes et svagt Lys i den store Rétssal paa Akershuus Slot. Denne vidtløftige Hal, der indtog omtrent samme Rum i Hovedbygningens nederste Stokværk, hvor nu Kirken er beliggende, var vel raat og simpelt udstyret, men undlod dog ikke at gjøre et alvorligt og til Tidens krigerske Aand svarende Indtryk paa Beskueren. De nogne, graa Muurvægge vare i visse Mellemrum prydede med Rustninger og Middelalderens tunge Vaaben, hvoriblandt dog ogsaa bemærkedes de lange Skydegevær, der paa den Tid begyndte mere almindelig at bruges. Fra de smukt udstaarne Tværbjælker, der holdt Loftet, nedhang en Mængde gamle Faner og Standarter. Gjennem en Række høie Vinduer med smaa Blyruder faldt et blegt Skjær fra den nu efter Tordenveiret klarnede Nathimmel i lange Striber henad Stengulvet, og disse bleve ikke forjagede af det røde, blaffende Lys, der i en snever Kreds udgik fra nogle Tyrifakler, der vare stukne i Jernklamre

ved Muren. Salens nordre Ende var aldeles uoplyst, saa at man kun med Møie skimtede Omridsene af det der anbragte ophøiede Sæde for Slotsherren. Massive Egebænke og lange Borde stode ellers langs Væggene i den øvrige Deel af Hallen. Om disse sadde tause, ubevægelige og i forskjellige høiede Stillinger en Rad af bevæbnede Mænd, hvis blanke Brystpandsre og Hjelmtegn underligt glimtede i det sparsomme og usikre Fakkelskin. Det var Høvdingerne for de forskjellige Hærafdelinger af Besætningen paa Akershuus, der af Fru Mereta vare sammenkaldte til en Raadslagning i denne Nødens Time. De fleste af dem saae modfaldne og nedslagne ud, som om den skrækkelige Tidende om deres Anførers Drab havde borttaget al deres sædvanlige Manddomskraft og Stridslyst; nogle Faa kun gik hurtigt og med heftige Gebærder op og ned ad Salsgulvet, og syntes handlingslystne, enten af Forbittrelse og Sorg over det Forefaldne, eller af andre, mere egoistiske Grunde. I denne Gruppe gjenkjende vi den gamle, ærlige Hr. Niels Faurson, hvis godmodige, fede, ellers livligglade Ansigt nu, som det lod til, noget uvant, havde antaget et Udtryk af Harme og dyb Græmmelse.

„Fru Mereta lader os vente længe i dette mørke Hul" sagde en af de vandrende Herrer, en høi, statelig Mand, der gjorde megen Blæst og Støi med sine Vaaben og sine besporede Rytterstøvler, og saa idethele indbildsk ud. „Jeg er ikke vant til at hænge efter Kvinde-Luner."

„Da har I dog ofte maattet gjøre det, Ridder Galde, ogsaa i Knut Alfsøns Tid" — svarede en tynd mager Person, med et listigt Ansigt og en krummet Ryg — „Fru Mereta regjerede da mere end nu. — Nu er hendes Herskerstav brudt med Hr. Knut og den Herlighed er ude; jeg veed heller ikke hvorfor vi staae her og vente paa at høre hendes Begrædelser — det kan lidet gavne. Alt er nu

forbi med Knut Alfssons Sag, og Enhver faaer søge sin Frelse saa godt han kan."

Niels Faurson, da han hørte dette, hævede Øine og Hænder mod Himlen og udbrød: „Christ forbarme sig, hvilke Tidernes Tegn er dette! Saaledes kan I tale, I, Hr. Flemming, som just var den, der ivrigst arbeidede paa at faae Hr. Knut til at samtykke i dette ulykkelige Møde med Morderen Krummedike. Burde ikke netop I reise Eder til hans Hævn?"

„Ja, hvem kunde dengang ane et saadant Udfald!" svarede Flemming med en skinhellig Mine. „Jeg lovede mig kun de bedste Følger af denne, som jeg troede, fredelige Underhandling, og at derved meget Borgerblod skulde spares. Ak, nu er det kostbareste Blod udgydt, jeg kan dog ikke troe efter Overlæg og forudlagt Plan, men formodentlig ved pludselig opkommen Ordstrid i Beruselse, og da er ingen Mand sin Vrede mægtig. Imidlertid har Danskен nu Overmagten, og hvad kunne vi gjøre? Vi have mistet vor Anfører og mægtigste Støtte, ja Den, som var det hele Værks Ophavsmand. Hvor skulle vi hen for at finde hans Lige? — See Eder om her, finder I blandt os Nogen, der har Navn, Magt, Rigdom og Anseelse nok til at kunne træde i Knut Alfssons Sted, og give den ved ham reiste Opstand Bedvarenhed og Styrke?"

Medens den værdige Hr. Flemming, der havde almindeligt Ord for at kunne bære Kappen paa begge Skuldre og bane sig Vei fra den ene Herre til den anden, eftersom Lykkens Vind blæste, med høi Røst talte saaledes, havde de langs Bænkene siddende Mænd lidt efter lidt reist sig og forsamlet sig om ham. Ved at lade Blikket iagttage dem, maatte man vistnok blot af deres ubestemte Miner og skræksslagne Udvortes let slutte og tilstaae, at der blandt dem ikke gaves noget Emne til en Revolutionsanfører.

Alene Hr. Galde brystede sig udfordrende, og sagde

med et dumstolt, selvtilfreds Smil om de tykke Læber: „Det kunde dog vel være gjørligt, at finde en Høvding.“ —

Men Ingen lagde videre Mærke til hans Hentydning; Hr. Flemming trak blot medynksom paa Skuldrene og vedblev:

„Fru Mereta har ladet os sammenkalde. Hvad Ret har hun dertil og hvad kan hun ville os? Maaskee sætte Hr. Knuts Søn, et Barn paa fem Aar, til vor Anfører, eller selv lede os mod Fienden, med en Spinderok til Stridsmærke? Det kunne vi dog bedst føle, at med Kvinder og Børn have vi Intet at skaffe i denne Vei. Hvad indestaaer os desuden for, at Fru Mereta ikke, medens hun holder os her troskyldigt ventende, sætter sig i Besiddelse af Slottets Kostbarheder og den fælleds Krigsskat, og flygter bort med sine Børn og Munke, efterladende kun os til Bytte for de Danske, af hvem vi hvert Øieblik kunne vente Angreb? Idetmindste veed man, at Fru Mereta strax efter Dødsbudskabet indesluttede sig med en fremmed, ukjendt Munk i Slottets Lønkammer, hvor Skatten gjemmes, og hvorfra der skal føre en hemmelig Gang under Søen til Klosteret paa Hovedøen. Siden har man Intet hørt fra hende, naar undtages Opfordringen til at mødes her. Jeg holder det derfor raadeligst og klogest at vi, om det endnu er Tid, forekomme slige Muligheder ved at forsikre os Fru Mereta, hendes Børn og hendes Skatte, og ved dem som Gidsler og Løsepenge søge vi at opnaae en for Enhver især af os fordeelagtig Fred og Amnesti af Hr. Krummedike og de Danske.“

Dette smukke Raad optoges af nogle med Murren, af andre med Bifald, af de fleste med Taushed. Kun den gamle Niels Faurson gav imidlertid sine Følelser høirøstet tilkjende. Med en af Vrede skjælvende Stemme og med en Veltalenhed, som den indre Bevægelse gav ham, udbrød han: „Nei, nu gaaer det for vidt! Vogt Eder, Hr. Flem-

ming, Fru Mereta er maaskee ikke saa magtlos, som I troer, og vi faaer see, hvem der her bliver „forsikret," som I behager at udtrykke Eder. Veed I vel, (her henvendte han sig til de Omstaaende), at Fru Mereta, der alene har mere Mod og Kraft under sin Kvindebarms Silkeklædning, end I alle tilhobe under Eders Staalpandsere, veed I vel, at hun, da Budskabet om hendes Husbonds skrækkelige, skjændige Endeligt kom over hende som den yderste Doms Basuner, at hun da indelukkede sig i sit Lønkammer, ikke for at græde og jamre og hyle, som der dog vel kunde været fuldgyldig Aarsag til, ikke heller for feigt at flygte bort fra Mordernes Efterstræbelser, hvad vel kunde været undskyldeligt for et Kvindehjerte, men for at handle og virke til Landets Frelse og til Hævnens Fuldbyrdelse. Jilbud ere sendte i alle Retninger til hendes og Knut Alfssons troe Tilhængere, Folket i Omegnen er opvakt med Tidenden om den skrækkelige Gjerning, en Herold fra Hr. Krummedike er modtaget, og nu kommer hun, midt i sin dybe Jammer, selv hid for at raadslaae med Eder angaaende hvad der videre skal foretages. Kan I nu staae rolige her og høre paa slige bespottelige Ord, som Hr. Flemmings, naar Knut Alfssons Blod raaber til Himlen om Hævn, naar saadant Jertegn skeer, som det nu fortælles, at hans Lig er kommen indbrivende til Strandbredden udenfor Slottet, ligesom for selv at minde om Hævn?"

Da Hr. Flemming hørte dette, overlob der ham synligt en Gysen, men han bekjæmpede den, og sagde med et tvungent Smiil: „Hvilken taabelig Barnehistorie! Det er jo vist nok at Knut Alfssons Lig blev opfisket af Arel Thott, da han med en Baad laae i Nærheden af Hr. Krummedikes Skib, hvorfra Legemet blev kastet overbord."

— „Nu, i hvordan det saa er, her komme de med det!" raabte Niels Faurson, og pegede hen mod den øvre Ende af Salen, hvorfra en stærk Lysning i dette Øieblik bemær-

kedes. En Dør, der fra de indre Værelser førte ud til den brede Forhøining, hvorpaa Slotsherrens Høisæde stod, var bleven aabnet, og derudaf skred, to og to, en Række Ordensgeistlige, holdende hver en antændt Voxhjerte i Haanden. Midt i Toget bares af fire fuldt bevæbnede Mænd en Ligbaare, hvorpaa der under et sort Fløielsdække skjelnedes Konturerne af et menneskeligt Legeme. Baaren blev sat ned midt foran Thronstolen, de fire Jernrustninger stillede sig opreist bag ved denne, og Munkene knælede tause til hver Side. En Dødsstilhed faldt over Alle, man vovede knapt at aande, man hørte kun fjernt de sagte bedende Præsters Mumlen. Efter nogle Minutters Forløb, der forekom de Ventende som Timer, aabnedes den samme Dør paany; en Drabant traadte frem, stødte sin Hellebarde mod Steengulvet, saa det klang i Salen og meldte med stærk Stemme: „Fru Mereta!"

Et Maal for Alles Blikke, hadefulde eller kjærlige, medynksomme eller beundrende, traadte Knut Alfssons Enke ind i Salen. Hun var klædt i dyb Sørgedragt, med den Omhyggelighed og Smag, som sjelden forlader Kvinden selv under de mest farefulde, skrækkeligste Øieblikke. Ved Haanden ledte hun sin og Hr. Knuts lille femaarige Søn, Karl Knutsøn, der med et Barns sorgløse Nysgjerrighed betragtede denne Scene, uden at ane, at den angik ham saa nær. Bag efter Fru Mereta gik hendes Datter Jomfru Kirstine v. Bergen, støttet til Hr. Axel Thotts Arm, samt Knut Alfssons Søster, Jomfru Karine, og i hendes Følge saae man ogsaa Hemming Gads høie Gestalt, endnu indhyllet i den Ansigtet skjulende Munkehætte, hvorunder hans skarpe Blik dog luede frem, og forfulgte speidende enhver af Fru Meretas Bevægelser. Disse vare rolige og værdige, og hendes Holdning opreist; et Udtryk af tilkjæmpet Fatning og fast Beslutning var udbredt over hendes hele Væsen. Kun da hun paa sin Gang over Gulvet kom

tæt forbi den tildækkede Baare, og Slæbet af hendes lange Klædebon saaledes berørte det sorte Fløiels Ligteppe, at en Flig af dette gled tilside, og derved den Dræbtes nedhængende Haand kom tilsyne — da gik en voldsom Skjælven synligt gjennem alle hendes Lemmer, og et halvkvalt Skrig undslap hendes Læber. Hemming Gad var strax ved hendes Side for at tilhviske hende Mod. Men hun havde alt i samme Øieblik fattet sig, steg med faste og bestemte Skridt opad Trinene til Høisædet, og satte sig i dette, medens den lille Søn blev staaende ved hendes Knæ, og det øvrige Følge grupperede sig paa begge Sider af Thronstolen.

En temmelig lydelig Mumlen lod sig efter dette fornemme nede i Salen. „En Kvinde paa Slotsherrens Høisæde!" hedte det, „Ned med hende! Intet Toffelregimente!" Fra andre Kanter atter lod det: „Leve Fru Mereta! Leve Karl Knutsøn!" Fru Mereta saae med sikre Blik ned i denne Tummel, slog til Lyd med Haanden, og da Alt igjen var blevet stille, sagde hun med en Stemme, hvis sølvklare Velklang kunde høres i enhver Vraa af Salen:

„Riddersmænd og Mænd af Vaaben! Jeg, Mereta Ivarsdatter Dyre, Enke efter Eders Anfører i Kampen for Norges Frelse, Befalingsmanden paa dette Slot, Knut Alfsson, Ridder, den samme, som her ligger skammelig myrdet for Eders Øine, og dette umyndige Barn, Karl Knutsøn, hans Søn og Arving, Vi komme nu midt i vor Sorg fulde af Fortrøstning hid i Eders Forsamling, for med Eders Bistand at søge Ret for os, Gjengjældelse over Morderne; og for at raadslaae med Eder om, hvad vi have at gribe til i denne for Fædrelandet, som for os Alle, saa farefulde og for Nordens Fremtid afgjørende Time. I vide Alle, hvorledes Hr. Knut, efterat have nær løst sit store Forsæt, Norges Uafhængighed, og bragt de fremmede Herrer til at vige paa alle Kanter, lod sig af Hr. Krum-

medikes indstændige Begjæringer bevæge til, mod ridderligt Ord og frit Leide, at begive sig ombord i samme danske Høvdings Skib, for der at pleie fredelige Underhandlinger. I vide ogsaa Alle, at Hr. Knut ikke kom levende tilbage fra dette Møde. Hr. Axel Thott vil nu berette Eder, hvorledes han fra et Baghold har iagttaget Mordernes Adfærd, og forsøgt hvad han kunde til min Husbonds Frelse."

Axel Thott traadte efter disse Fru Meretas Ord frem, og aflagde en kort Beretning om Udfaldet af sin Sendelse. Han fortalte, hvorledes han i en lille Baad i nogen Afstand fra Krummedikes Skib havde speidet efter enhver Bevægelse der ombord. Længe var Alt tilsyneladende gaaet fredeligt og venskabeligt til; under et over Agterdækket udspændt Seil havde de danske og norske Herrer siddet om et Bord og drukket hinanden til. Ud paa Aftenen opstod der dog en heftig og hviroftet Ordstrid mellem to af de Overstsidende, i hvilke han troede at kjende Knut Alfsson og Hr. Krummedike. Han kunde dog ikke, da Vinden bar fra, skjelne noget enkelt Ord af hvad der blev sagt, men Heftigheden og Skriget steg med hvert Minut, indtil endelig haandgribelige Voldsomheder brød los. Bordene væltedes, Sværde blinkede, Bosser knaldede, og man kunde see hvorledes Bevæbnede, som paa et givet Signal, mylrede op af Skibets Luger og styrtede sig hen over det Sted, hvor Knut Alfsson endnu stod opreist, uddelende vældige Hug til begge Sider. Axel Thott og de to Folk, der vare med ham i Baaden, havde nu skyndt sig at roe nærmere til Skibet, og raabt til Knut, at han skulde springe overbord, for at de saa kunde optage ham i deres Baad, og søge saa snart som muligt at naae Strandbredden. Det lod virkelig ogsaa til, som om Hr. Knut havde hørt deres Raab og vilde bane sig Vei til Randen af Dækket, for at kaste sig ud, — de saae et Øieblik hans Hoved med den sønderhuggede Hjelmbusk

og hans opløftede Arm med Sværdet blandt de Nærmeste ved Nælingen, men snart sank han under den tilstyrtende Mængde, og da Axel Thott var kommen Skibet noget nærmere, kastede man derfra under Haanlatter et dødt, blodigt Legeme overbord. Det var Knut Alfssons. Midt under en Kugleregn fra Skibet lykkedes det vel endnu Thott og hans Ledsagere at opfiske Legemet, og at bringe det ind til Slotsbroen, i det Haab, at han endnu skulde være til at redde, — men forgjæves, ethvert Spor af Liv var forsvundet.

Efterat Axel Thott havde endt sin Beretning, tog Mereta atter Ordet, og forkyndte, at kort efter Dødsbudskabet var en Herold fra Hr. Krummedike ankommet til Slottet med de Danskes Forklaring over det Skete. Dette Sendebud blev nu indbragt og oplæste et aabent Brev fra Ridder Henrik Krummedike og Biskop Johan af Roskild, hvori disse vel beklagede Knut Alfssons Drab, men paastod, at han selv havde yppet den Trætte, der havde havt dette sørgelige Udfald, samt at han maatte ansees først at have brudt Leidet, og saaledes ligge paa sine Gjerninger, da tvertimod de for Leidet fastsatte Betingelser, bevæbnede Bønder samme Aften vare indfaldne i Oslo, og Biskopen af Hamars Huus der var plyndret. Til Slutning opfordredes Besætningen paa Akershuus til at overgive sig, i hvilket Tilfælde der lovedes fuldstændig Amnesti.

„Nu," vedblev Fru Mereta, efterat Heroldens Oplæsning var fuldbragt, „Hvad sige I til dette? Ville I modtage dette høist ærefulde og naadige Fredstilbud, som Morderne med blodige Hænder bringe os, eller ville I bistaae mig i at hævne Knut Alfsson og fuldføre hans Kamp for Norges Befrielse? I have derimellem at vælge. Men betænker vel, at intet Smuthul af Undskyldning, hvis I undlader at hævne Eders Herre, levnes Eder, i Fiendens Paastand om at Knut først skulde have brudt Leidefreden, og saaledes selv forskyldt sin Død. Jeg, og alle De, der vare

om ham til hans Afreise, kan vidne for Gud, at han Intet vidste om Oplobet i Oslo; har et saadant fundet Sted, saa trøster jeg mig til at bevise, at det af en af hans falske Venner, som jeg kunde nævne, hvis jeg vilde, er bleven anstiftet, for at give hans Mordere et Paaskud. Betænker ogsaa, at vi ikke endnu have nodig at lade os foreskrive Betingelser af de meenederske Kongelige. Folket er opvakt rundt omkring, og vil endnu mere blive det ved Tidenden om denne græselige Ugjerning; de fleste faste Pladse sondenfjelds ere i vore Hænder; Kong Hans er ved Opstanden i Sverige forhindret fra at vende sig med nogen Kraft mod Bevægelserne i Norge; fra Sten Sture kan jeg forsikre Eder om den virksomste Hjælp; allerede staaer en Afdeling Svenske tæt udenfor Oslo, beredte til, med mindste Vink, at falde med os over de Beleirende. En Anforer ville vi ikke mangle, jeg selv stiller mig i Eders Spidse; denne værdige og erfarne Faders Raad (her viste hun paa Hemming Gad) Eders Bistand og min indre, mægtige Drift vil erstatte, hvad Kvinden kan mangle i Mod og Hærforerklogskab. Alt mit Gods og min Sons Arv, og mit, ja hans Liv vil jeg hengive for vor Sags Fremme, om saa maa være; men Gud og hans Hellige maa give os Seier; thi vor Sag er dobbelt retfærdig."

Denne Tiltale efterlod synligt et dybt Indtryk hos de forsamlede Hovdinger; man trykkede hinandens Hænder, man trængte hinanden op mod Fru Meretas Plads for at aflægge Løfte, der mærkedes lydelige Udraab som „Hævn for Knut Alfsson — For os mod Morderne!" Da steg pludselig Hr. Flemming op paa en Bænk, og forlangte at blive hort. Lydelig Knurren og Mumlen afbrod ham, men Fru Mereta paabod dem Taushed, og hun havde allerede faaet saamegen Magt over Gemytterne, at hun øieblikkelig blev adlydt. Flemming udviklede nu i et langt Foredrag hvad han allerede for havde antydet; hvorledes Hr. Knut

Alfsson efter hans Mening selv var Skyld i sin Død, og at man altsaa ingen Hævn derfor havde at udøve paa de Danske; at det nu, da Hovedet for Opstanden var falden, og dermed saagodt som dens hele Væsen var tilintetgjort, vilde være Daarskab at fortsætte den, især da ingen Anfører kunde findes, og man vilde dog vel ikke kunne regne paa en Kvindes Tilbud. Det Klogeste var altsaa at benytte Øieblikket til at underhandle med Hr. Krummedike om Fred paa gode og for Alle kanskee mere fordeelagtige Vilkaar, end de nogensinde kunde været bundne i Hr. Knuts levende Live, og han tilbød selv at anvende sin Indflydelse og Mægling i dette Øiemed.

Fru Mereta hørte paa disse uværdige Forslag med stigende Sindsbevægelse, som hun knapt var istand til at beherske. Dødsbleghed og blussende Rødme afvexlede paa hendes Kinder, hendes Øine gnistrede, hendes Næsebor udspiledes, hendes Læber vare sammenbidte. Neppe havde Hr. Flemming udtalt det sidste Ord, før hun styrtede ned af Høisædets Trin, traadte hen til Ligbaaren, og med eet Ryk rev Klædet bort fra den Dødes Ansigt, som blodigt og fortrukket og med et gabende Saar tvers over Panden nu blev synligt for Alles gysende Blikke. Mereta, skjønt en konvulsivisk Bevægelse gjennemfoer hende ved dette skrækkelige Syn, holdtes dog oppe ved den Anspændelse af Nerverne, som den høieste Affekt giver. Hun pegede paa det blodige Hoved, og kastede et gjennemborende Blik paa Hr. Flemming, der ligesom fasttryllet var bleven staaende paa sin ophøiede Plads, saa hans blegnende Træk kunde sees af Alle. „Flemming, Flemming," raabte Fru Mereta med gjennemtrængende Stemme, „her seer I Eders Værk. Jeg veed at det er Jer, som under Venskabs Maske har forraadt ham til Morderne; jeg veed at det er Jer, som har anstiftet Oplobet i Oslo for at skjænde hans Minde, jeg veed at det er Jer, som nu staaer i Begreb med, om I kunde, at

sælge mig og mine Børn til min Husbonds Mordere, for at kjøbe Eder Guld og Naade. Men Knut Alfssons Liig og hans Enke er Eder endnu for stærke. Alt er færdigt til Hævnens Udførelse. Jeg kunde overgive Eder til at sønderrives af Folket, som venter her udenfor, men jeg foragter Eder for dybt dertil; — Folg med de Danskes Herold ad Bagtrappen her — hans Baad venter nedenfor Longangen. Gaa! — fortæl Morderne hvad I her har seet. — Og nu, aabner Dørene!" Med disse Ord gav hun et Vink; de store Fløidøre, som midt paa Salens ene Væg førte ud til Borggaarden, sprang op, og udenfor saae man ved flere hundrede Faklers Skin den indre Borggaard, og derudenfor den ydre, Hoved ved Hoved opfyldte med Bevæbnede, med Bønder og Borgere, Kvinder og Børn. Saa mange som kunde af denne Folkemasse strømmede nu ind i Salen; Fru Mereta gik dem imøde med hele sit Følge, og lod Knut Alfssons Liig, med Hovedet endnu blottet, bære foran sig. „Her er Eders Anfører," raabte hun. „Imorgen skal ingen Morder være mere at see i Omegnen af Akershuus! Hævn for Knut Alfsson og Frihed for Norge!" Dette Udraab gjentoges tordnende fra Folkemængdens inderste Bryst, medens Mereta med Ligbaaren gik langsomt frem gjennem den vigende Menneskemasse, hvoraf de Nærmeste knælende kysede de nedhængende Ender af Ligklædet og opfangede de neddryppende Blodsdraaber.

Hermed slutter denne Aftens mindeværdige Drama, hvis historiske Dunkelhed vi kun paa eet Punkt have forsøgt et Øieblik at oplyse med Indbildningskraftens Fakkel, ladende de fjernere Gjenstande, efter Fakkelskinnets Natur, hvile i deres gamle Mørke.

Og denne Aften havde jo heller ingen Morgen; den kunde og burde blevet en Paaskeaften for Norges Selv-

stændighed og Frihed, dog den fulgtes ikke af nogen Opstandelsesdag, men af en Nat, der endnu strakte sig ud over Sekler. Vel havde Fru Mereta i Begyndelsen nogle Fordele over de Kongelige og fik dem endog jaget fra Akershuus og fra Oslo, men dels ved hendes Tilhængeres Forræderi eller Lunkenhed, dels ved Prinds Christierns kraftige Optræden vandt de Danske atter Overhaand, og Knut Alfsøns Enke maatte med sin Søn flygte til Sverige, hvor hun ved sit strax paafølgende Giftermaal med den senere Rigsforstander Svante Sture beredede sig en ny og vid Bane for sin aldrig hvilende Ærgjærrighed.

Rjukanfossen og Gausta.

(Parti af en Fjeldvandring.)

Det kan ikke være min Agt at forsøge paa nogen detailleret Beskrivelse af Rjukanfossen, dertil ville mine matte Ord savne Kraft og Farve, og ikke engang kunne give et saa helt Billede deraf, som den døde Aftegning paa Lærredet formaaer, skjønt der ogsaa maa savnes Originalens evigt afvexlende Liv og den dybe, som det synes fra Jordens Inderste kommende Naturtone. Begge Dele ere desuden saa ofte prøvede og paa forskjellige Maader udførte, at enhver Læser vistnok derefter har dannet sig et nogenlunde rigtigt Begreb om den dobbelte Kjedels Form, om Konturerne af de skarpe Klippevægge, der omgive den, om Fossestupets Høide og Skikkelse. Men ingen Skribent, ingen Maler kan nogensinde ved et nokſaa vellykket Skilderi sætte deres Publikum i en Stemning, som blot fjernt nærmer sig til Virkningen af den umiddelbare Indtrængen i en saadan Naturscene.

Vi sadde længe paa Skrænten, der ved de dybt indtraadte Fodspor i Græstorven betegner Maristiens Begyndelse, og lod os med glad Skræk overvælde af det mægtige Indtryk. Fra dette høie Stade kunde vort Blik styrte sig sex hundrede Fod ned paa Bunden af det kogende, ydre Dyb, eller flyve over Svælget til Fossemundingen skraasoverfor, hvor den sølvhvide Vandsøile evig og uafladelig vrister sig frem af Klippens sorte Gab: eller glide med de faldende Skumhvirvler til halvt nede i den indre

Kjedel, thi længer kan intet menneskeligt Blik trænge, da Vandstovstyerne stige op fra Bunden igjen til Midten af Faldet og ganske opfylde det indre Rum. Det synes virkelig, som om Bjergets Aand ved Utilgjængeligheder paa alle Sider har villet værne om dette sit inderste og hemmeligste Værksted. Ikke nok at dette indre Rum er befæstet med knivsodskarpe Klippekanter og spærret af tordnende Vanddampe, saa intet Levende der kan aande eller træde uden strax at sønderknuses; endog den, som en Forgaard dannende større Fjeldkjedel er næsten utilgjængelig for en menneskelig Fod, og der gaaer kun dunkle Sagn om at enkelte dumdristige Klattrere skulle have naaet dens Bund, og været slupne derfra med Livet. Men var man ogsaa engang først dernede, hvilket Syn vilde da ikke Fossen tilbyde, seet fra Foden af dens hele Høide, og styrtende ned over Ens Hoved, ligesom fra Skyerne! Nu derimod seer man Faldet ovenfra, hvorved Maalestokken for dets Høide tildels bliver forstyrret. Som vi nu længere og længere stirrede ufravendt ind i de altid sig gjentagende, nedfarende Skumbjerge, og enkelte røde Streiflys af den dalende Sol faldt gjennem Klippeklosternes dybe Skygger henover Vandpartiklernes Myriader, og dannede af dem ligesaamange funklende Ædelstene; medens den bedøvende Larm fra Fossen slog Luften sammen over vore Hoveder, snart med jagende Pladsten og Susen, snart med dybere rystende Dron; medens vi saae store Fugle flyve skrigende, i stedse tættere Kredse over det tordnende Svælg, som om de skulle males ned i dets Hvirvler — da grebes ogsaa vi tilsidst af den forunderlige Lyst, som paa saadanne Steder lokker Mennesket ned i Afgrunden. Det forekom os, som løftede usynlige Kræfter vore Fødder fra Jorden, og vilde drage vort Hoved mod Dybet; som kaldte tusinde smigrende, lokkende og truende Stemmer til os fra Vandhvirvlerne i den indre Kjedel, hviskende og forsikrende om, at derinde vilde være

Ro og Hvilelse at finde for vore svimlende, brændende Tanker. Og dog følte vi os til samme Tid betagne af en unævnelig Rædsel, som lagde Dødens Bleghed over vor Pande og bragte vore Hænder til uvilkaarligen og krampagtigen at klamre sig fast til de nærmeste Gjenstande. Det var Svimmelhedens skrækkelige Phantom, der her traadte nær til os, og saae os ind i Sjælen med sine bundløse, vanvidvækkende Øine. Hvo der har ham til Følgesvend paa Maristien er redningsløs forloren. Han vilde gjerne drage os derhen; Stykket over den glatte Fjeldvæg fra Birken og op til „Furua" saae saa kort og snart tilbagelagt ud, og Forfængeligheden tilhviskede os: At have været ved Rjukan og ikke gaaet Maristien, er jo det samme som at have været i Rom og ikke seet Peterskirken! Men allerede ved det første prøvende Fodtrin paa Stien, hvor de skjulende Buskvæxter ophøre og den brat imod Fossen hældende Fjeldside intet Holdepunkt frembyder mere for det svævende Blik, — alt da stod den frygtelige Følgesvend ved vor Side og greb efter os og pegede med en haanlig Latter ned i Afgrunden. Endnu vare vi dog ikke saa ganske i hans Magt, at vi jo med en kraftig Villieanstrængelse kunde træde tilbage; vi gjorde det, og opgav Gangen over Maristien. Vor Fører, den gamle Thorgeir, bestyrkede os ogsaa i denne Beslutning, sigende: „At naar vi ikke agtede os op til Gaarden Fossum, der ligger tæt ovenfor Rjukan, og hvortil Maristien er en Gjenvei, saa vidste han ikke hvad vi endelig vilde paa den, især naar vi ikke vare des sikkrere i Hovedet. Fossen kunde vi jo see godtnok her, hvor vi vare; og syntes vi ikke det, saa vilde han føre os til et Sted længere nede, som var endnu bedre. Vilde vi ellers see, hvorledes det tog sig ud naar En gik paa det værste af Maristien, saa skulde han gjerne gaae den Gang frem og tilbage, det var han saa vant til." Vi frabade os imidlertid dette Skuespil, idet vi forklarede ham at vi ikke

vilde han for vor Skyld skulde sætte sit Liv ivove; det kunde dog hænde at hans gamle Been nu vilde svigte paa denne farlige Sti. Vi anmodede ham derfor om at føre os til det belovede Udsigtssted, og overlade Maristien til yngre Been end hans og sikrere Hoveder end vore.

Han gik nu foran, og klattrende fra Busk til Busk nedad en kratbevoret Skraaning, kom vi endelig ned til det bekjendte Sted, hvor en stor flad Sten, som en Altan, rager ud over Dybet midt overfor Kataraften, der paa Grund af det lavere Standpunkt, hvorfra den her sees, tager sig endnu mægtigere, høiere og fuldere ud, end oppe fra Maristien. Vi stode i Ly af de friskgrønne, skjælvende Birketræer ved Aabningen, og saae fra denne naturlige Loge atter ud over hin underfulde Scene, af hvis Betragtning vore Sjæle aldrig kunde blive mættede. Tilsidst lod vor Tanke sig ikke længere noie med selv dette mærkværdigste, mest storartede Fragment af Thelemarkens Vandfaldrigdom, vi her havde for det legemlige Øie. Vore Drømmerier, byggede og baarne paa Fossens mægtige Vandhvirvler, omfattede paa engang hele den uhyre Cascaderække, hvoraf Rjukan blot er et af Trinene, og hvis Kilder findes paa Hardangerfjeldenes evige Sneetinder og Isbræer. Fra disse tænkte vi os de stride, grønblaa Gletscherelves Løb over Fjeldplateauet, samlende sig i Mjøsvandet paa Grændsen af Fjeldmarkerne; derfra styrtende gjennem Maanelven, over Rjukanfossen ned til Tindsøen, derfra ved Tindelven, med flere Elve fra Thelemarkens andre Dale ud i Hitterdalsvandet, hvilket igjen ved den brede Seude-Elv har sit Udløb i den mægtige Nordsø, dette store Reservoir for det østfjeldske Thelemarkens fleste Vasdrag, og saa endelig ved Skiens Elv, over Skotfossen og Skiensfossene, ud i Havet. Hvilken Vandledning!

Hint eensomme, flere Mile lange Mjøsvand, fra hvilket Maanelven har sit Udspring, ruller sine mørke, tunge

Bølger mellem nøgne Høie, hvor intet Træ mere voxer, thi dette sørgelige Vand ligger oppe ved den yderste Grændse af Livets Regioner, omtrent halvanden Miil ovenfor Rjukan. Men dets stenede Kyster har paa nogle Steder kraftige Græsmarker, og her afbrydes Fjeldslettens Øde af Kvæghjordernes Bjeldeklang og Sæterjenternes Lokken. Ja, der findes endog enkelte faste Boliger deroppe, smaa Gaarde, hvis Beboere holde ud der det hele Aar igjennem. Det i Thelemarken sædvanlige Sagn om saadanne høitliggende Trakter gaaer ogsaa her: at Mjøsvandets Bredder i fordums Dage, før den sorte Død, skal have været mere bebøede, endog opdyrkede, og udgjort et helt Kirkesogn, af hvis Kirke man endnu troer at kunne skjelne Fundamenter. I lange Tider derefter var denne forladte Egn kun af og til besøgt af Sæterfolk, enkelte Jægere og Fiskere, indtil den endelig i Midten af forrige Aarhundrede atter fik faste Beboere ved et ganske eget Tilfælde. Et ungt elskende Par fra Vestfjorddalen, som nede i Bygden, blandt Menneskenes Love, ikke kunne ægte hinanden fordi de vare i for nært Slægtskab, flygtede op til Mjøsvandet, og nedsatte sig her paa det Sted, hvor nu Gaarden Argehovd ligger. I denne Eensomhed levede de længe roligt og aldeles forglemte af Verden; først mange Aar efter fandt Øvrigheden deres Efterkommere, der nu vare formerede til en heel Koloni stærke, halvvilde Mennesker, der hverken vidste af Daab eller Ægteskab, og som nu Alle paa eengang bleve christnede.

Vi ere ved denne Digression komne temmelig langt bort fra vort Standpunkt ved Rjukan, skjønt hine øde Regioner ovenfor Fossen, hvilke vor Fod dennegang ei skulde betræde, men vort Blik senere overflyve fra Gausta, dog ogsaa høre med til det udstrakte Billede af Fjeldenes og Vandenes Terrasser, vor Tanke her havde dannet sig. Imidlertid sank Aftenskyggerne tættere og tættere fra Klip-

pekanterne hen over Faldets Solvglands og vilde ligesom tilhylle det med deres dunkle Folder, for at Menneskenes nysgjerrige Blik ikke længer skulde vanhellige Vandaandernes Mysterier; et koldt Pust gik sukkende gjennem Klofterne og erindrede os om, at det nu var paa Tide at losrive sig fra disse lokkende Kredse, for Nattens Rædsler faldt paa. Vi havde en lang og besværlig Tilbagevei, og det blev nær Midnat for vi trætte og hungrige naaede ned til Dale, vort Standkvarteer, hvor vi modtoges og styrkedes saa godt Husets Midler tillode. —

Det var en stille, graalig Morgenstund, da vi næste Dag brød op fra Dale for at tiltræde vor lange Fjeldvandring over Gaustaknæerne til den eensomme Tudal, et afsidesliggende Annex til Hjartdal Præstegjeld, og hvorfra vi saa videre agtede at stige ned i lavere og mere beboede Egne. Man havde vel paa Dale hoilig fraraadet os at tage denne Vei, der beskreves som altfor besværlig og lidet lonnende, men vi vilde nodig reise samme Strækning ned over Tindsoen tilbage igjen, som vi var kommet, og desuden droges vi af en indre uimodstaaelig Lyst, der vist bemægtiger sig Enhver, som lader sig indeslutte af disse trange Dale, en Lyst efter at naae Hoiden af de lukkende Fjeldmasser, og see, hvilken friere Verden deroppe aabner sig. Skjont derfor til andre Hindringer ogsaa stodte den, at ingen Heste vare at faae til Overgangen, selv ikke paa Ingolfsland, og at vi saaledes maatte indlade os i Underhandlinger med vor Forer, gamle Thorgeir Miland, om fremdeles at benytte hans Hest over Fjeldet, satte vi dog vor Villie igjennem. Da han først engang havde fattet sin Beslutning og givet sit Losfte, var han Godmodigheden og Velvilligheden selv, især efterat han havde faaet en god Medhjælp i en stærk ung Karl fra Gaarden Baa, der paa sin brede Ryg skulde bære endeel af vor Bagage, og ellers tjene som Forer, hvor den Gamle, som ikke paa længe

havde været tilfjelds paa de Kanter, maatte være usikker om Retningen i disse sporløse Ørkener. Saaledes forberedte begav vi os paa Veien. Morgenluften var kold og diset, en tung hvid Skyhat hvilede paa Gaustas Tinde, og strakte sine Flige langt ned over Kjæmpens Sider; det syntes altsaa, som om Elementerne selv vilde fraraade os Bestigelsen af Toppen; thi hvad skulde vi deroppe, midt i uigjennemsigtig Taage? Vi tænkte derfor allerede blot at drage over den lavere Fjeldryg til Tudal, og lade Gaustakammen efter Lyst indhylle sig i sine hvide Gevandter, uden at vi skulde forsøge paa at gjennemtrænge dem. Vor Dagsreise vilde uden dette endnu blive lang og anstrængende nok, forsikrede man os.

Da vi havde passeret Broen over Maanelven, og var kommen over paa den anden Bred, begyndte Opstigningen umiddelbart. En Slags Sætersti forer vel opad den steile Fjeldside i lige Retning did, hvor Gaustaknæet boier sig, og danner Plateauet, hvorpaa Keglen hviler, men denne Sti er saa afbrudt af overstyrtede, gigantiske Fjeldstykker, saa skjult af Mos og Naaletræernes Rødder, at den næsten er ukjendelig for et uvant Øie; den er tillige saa braabrat, at selv disse Egnes lille sevre Fjeldhest, der næsten synes at besidde en Flues Færdighed i at gaae op ad en lodret Væg, her kun med Møie og krampagtigen klavrer sig frem; at sidde tilhest er her naturligviis ikke at tænke paa, man er glad ved at kunne tye til sine Been og Hænder. Imidlertid havde den steile og møisommelige Opstigning, saalænge vi ikke var altfor trætte, sin egen Interesse. Luften blev, alt eftersom det led ud paa Morgenen, mindre skarp og mere solgjennemtrukket, Bjergbeltet var endnu i denne Høide tæt bevoxet med frodig Gran- og Furuskov, der bevægede sine vifteformede, stærkt duftende Grene over vore Hoveder; fløielsblødt Mos, med de herligste grønne og brune Skatteringer, og gjennemsivet af klare Vanddraaber, bedækkede

ofte den stenede Jordbund; stive Bregner, denne Levning af Urverdenens Planteformation, stak som Fjederbuske op af Steenrevnerne, og raslede for den mindste Luftning. Hvor Underskoven var mindre tæt, fik vi mellem de ranke Furustammer et Fjernsyn ned i den mærkværdige Dal, vi havde forladt. Jo længere vi kom op, des aabnere blev den Fjeldskraaningen beklædende Trævegetation, og enkelte grønne smaae Græsmarker lysnede allerede hist og her frem af Naaleskoven, som nu mere og mere begyndte at give Plads for Birken. Endnu havde vi dog et godt Stykke at klavre, før vi kunde naae til den første store Affats, hvor Fjeldplateauet begynder. Af den idelige Stigen og Klatren vare vi nu ogsaa saa trætte og medtagne, at vi maatte hvile temmelig ofte, og den anvendte Tid stod ikke i Forhold til det Rum vi tilbagelagde. Men, hvad der hvilig bidrog til at forkorte os disse besværlige Timer, var vore Føreres Meddelsomhed og ivrige Samtaler mellem sig selv indbyrdes og med os.

Det var virkelig med særdeles Opmærksomhed vi fulgte deres Samtale, og blandede os i den, vel ikke saameget for dens Interesse i og for sig, som fordi disse Fjeldfolks stærke og dybe Gemyt, og deres livlige og naive Opfattelsesevne derigjennem uforbeholdent kom for Dagen. Det er muligt, at andre Reisende have gjort en mindre tilfredsstillende Erfaring, med Hensyn til Vestfjorddølernes Kvaliteter, og at Hændelsen her havde ladet os træffe paa mere end sædvanligt begavede Individer, men det forekom os dog, at de Eiendommeligheder i Gemytliv og Tankeformue, som viste sig hos den gamle Bonde og hans yngre Kammerat, vare saa gjennemtrængte og baarne af de strenge og store Natur-Omgivelser, og af Fjeldlivets eensomme Grublerier, at man vistnok maatte have Grund til at overføre dem, i mere eller mindre Grad, paa Racen idethele. Langt fra at disse arme, til sig selv overladte Folk skulde lade

deres Tanker og Begreber indespærre af de høie Fjeldmure, der omringe dem, eller nedtynge af det alendybe Sneelag, som den største Deel af Aaret hvile paa deres Hyttetage — vide de godt at der existerer en bevæget Verden udenfor deres Dal og bag deres uhyre Fjeldorkener; de søge med Begjærlighed enhver Kundskabskilde om denne Verden, de beskjæftige sig med at ordne dens Forhold og supplere af egen Indbildningskraft, hvad der maatte skorte dem paa positive Efterretninger. Saaledes hørte vi med Forundring vore to Ledsagere afhandle meget ivrigen mellem sig, hvilket Folk i Europa vel maatte antages for det ulykkeligste? Da de naturligviis ikke kunde blive enige herom, forelagde de os Spørgsmaalet til Afgjørelse. De spurgte meget om, hvorledes det gik paa Storthinget, som dengang var samlet, fornemmelig syntes Veilovens Skjæbne at interessere dem; de klagede over at man vilde tvinge dem til at oparbeide og vedligholde for brede Veie paa vanskelige og lidet befarne Strækninger. Aldrig kunde de blive mætte af at høre fortælle om den kongelige Families Ophold i Christiania, og de gjorde sig de besynderligste Forestillinger om disse høitstillede Personers Levemaade og Fremtræden. Men, hvad der især laae dem nærmest for Øine og opfyldte deres hele Sjæl, var Betragtninger, Tvivl og Gisninger om Naturphænomenernes Oprindelse, Beskaffenhed og Hensigt. Stjernehimlen, der hvælver sig dobbelt tindrende og hemmelighedsfuldt udfordrende over de høie, milebrede Fjeldsletter, hvorpaa disse Folk saa ofte drage eensomme omkring med deres Kvæghjorder; en enkelt Konstellation, der seer betydningsfuld ned i den trange Dalsprække, hvori Vinterboligen ligger; de gigantiske Fjeldmasser, der reise deres uhyre Hoveder fjern og nær, den voldsomme Søndersplittelse i Klofter og Elveleier — Alt dette sætter sine stumme, men mægtige Spørgsmaal uafladeligt for Bjergboerens Sjæl, og han kan ikke, vil ikke afvise dem. Han skaber sig

da egne Theorier, astronomiske og geologiske Satser, som ingen Navne have, og ingen Berettigelse i Systemerne, men som han dog hjælper sig med. Saaledes paastaaer han at Fjeldregionen lidt efter lidt stiger længere ned i Dalen, og det dyrkbare Strog bestandig aftager, hvilket Sagn paa en mærkelig Maade støder sammen med de lærde Naturforskeres Paastand om den skandinaviske Halvøes gradvise Stigen op af Oceanet.

Men det er ikke alene Udenverdenes Virkninger, som Vestfjorddalens ægte Fjeldbonde er istand til med Phantasi og Bevidsthed at optage i sig, — hans indre Liv, hans rent menneskelige Følelser vise sig ofte stærkere, varmere og dybere end man er vant til at iagttage hos Individer paa hans Standpunkt, der med tralhaarde Hænders Arbeide maa friste en daglig truet, af alle Slags Savn sammensat Tilværelse. Vi ville saaledes ei kunne glemme den halv undertrykte og dog saa klart fremvældende Rørelse, den simple Inderlighed, hvormed gamle Thorgeir Miland fortalte os en Scene af sit huuslige Liv. Han havde en sildig Høst gjort en høist nødvendig Reise over Fjeldet til Tudal, samme Vei han nu drog med os. Men hjemme paa Miland laae hans lille Datter dødsyg. Han gav sig derfor, da hans Ærinde var udrettet, paa Hjemveien med saa stor Hurtighed, som de opsvulmede Bjergbække, de uveisomme Bidder og det taagede Veir vilde tillade. Det var, sagde han, som om Hjertet vilde ud af Brystet paa ham og ile forud; han følte at en kjær Sjæl i Dødsangesten længtedes efter ham, og ikke kunde blive fri, før han kom. Saaledes var det ogsaa. Den lille Pige havde hjemme i sin Dødsnød raabt uafladeligt paa ham; sagt at hun gjerne vilde dø, men at hun først maatte see sin Fader. Man havde maattet flytte hendes Seng hen til Stuens eneste lille Blyvindue, og hun stirrede med de bristende Øine ud i Dalgrunden, hvorfra Faderen skulde komme. Han kom endelig,

for det var for silde, og hun døde med Hovedet lagt til hans Bryst.

Under saadanne Samtaler vare vi imidlertid komne op over Naaletræernes Belte, til den første Sæter under Gaustakammen, der nu viste sig ganske i Nærheden, endnu med Toppen tildels skjult af et bortdragende Skylag. Vi bleve stuffede i vor Forventning om at finde Folk og Kvæg paa denne Sæter; de vare dragne længere ind paa Fjeldet, Hytten stod forladt og ingen Bjældeklang eller Lurtoner var at fornemme. Vi leirede os imidlertid paa den skjønne Græsvold om Stolen, for at udhvile efter Opstigningens Strabadser og samle Kræfter til hvad der forestod. Skjønt Solen allerede havde faaet Overhaand med Morgentaagen og sendte en klar og skinnende Straaleflod over de vide, nøgne Strækninger, som omgav os, var der dog i denne Høide kun liden Varme i dens Straaler, og en kjølig, gjennemtrængende Luftning strøg hen over Bjergryggen. Vel saaes Terrainet, uberegnet Keglen, endnu at stige i en langbrat Skraaning bag os, men vi mærkede dog, at vi allerede maatte være komne meget høit, da vi tversover Dalen saae ned paa den anden Sides Fjelde, hvis Høisletter Øiet kunde forfølge langt indover. Ovenfor det Sted, hvor vi nu sadde, voxede ingen Træer mere; den sidste, kummerlige og tynde Birkeskov kunde vi endnu see nede paa Afhældningen, den vinkede til os med sine skjælvende Blade, som om den vilde kalde os tilbage i de grønne Skyggers Ly fra de aabne, af Træernes skjønne Slægt forladte Høider. Endnu havde vi dog en rigelig Græsvæxt om os, men da vi atter brød op og droge videre langs de jevnt opad skraanende Bjergrygge, forsvandt ogsaa de sidste grønne Marker. Vi saae kun omkring os aldeles nøgne og forvittrede Fielde paa Fjeldet, og derimellem forgelige Dalforer, hvis Bund bestod af sortebrune Myrstrækninger, gjennemsivede med Sneevand og besaaede med en

Uendelighed af ligesom nedregnede løse Stene, og hvis Sider tildeels vare bevorede med sparsomme hvidgraae Lyngarter, deels ogsaa bedækkede med disse over hinanden styrtede Kampestene. Tilhoire ragede op over alle de øvrige Høider den uhyre Gaustaryg, med sine hvide Sneestrimer, der nu brede, mægtige og faste som Metal, skinnede og blændede i Solstraalerne. Endnu et Par Timers Tid arbeidede vi os frem gjennem den opsprukne Grund, over Steenurer og rivende Bække, før vi endelig henved Middag naaede Langefondssæteren, der ligger paa den nederste Skraaning af Gaustakeglen, tæt under den evige Snee. Hvorledes Kreaturerne her paa dette frygtelige Sted kan finde Næring og Græsgang, er ikke let at begribe, da Alt vidt og bredt har det samme graabrune, øde Udseende, og ikke en grøn Plet er at opdage, men at her alligevel maa findes kraftige Urter nok mellem Stenene og Lynget, det bevistе det store Antal blanke velnærede Hornkvæg, Faar og Gjeder, som netop i det Øieblik vi ankom, samlede sig om Sæterhytten for at melkes. Med Møie trængte vi os gjennem den tætte Hjord ind i Stolen, i hvis yderste røgfulde Rum en temmelig but, skiden og slet ikke idyllisk Sæterjente stod og rørte i en Primkjedel, og paa vort Forlangende lod os faae saameget Melk og Flode, som vi lyste, hvilket var ikke lidet, efter at vi flere Dage havde levet saagodtsom paa Vand og Brød. Saasnart vor Tørst var stillet skyndte vi os snareſt muligt ud af dette Hul, for igjen at aande den frie Bjergluft. Vore Førere kom os derude imøde med betydningsfulde Gebærder: de pegede nemlig op til den, som det syntes ganske nær over vore Hoveder ragende Gaustakam, der nu var aldeles fri for Skyer, og tegnede sig skarpt mod den rene, dybt blaa Himmel. „I vil dog vel ikke drage Toppen forbi nu, da vi ere den saa nær, og den viser sig saa blank som det sjelden falder i nogen Reisendes Lod at see," meente de

begge. Og da nu deres uegennyttige Tilbud at følge os derop kun alt formeget stemmede med vor egen Lyst, betænkte vi os ikke længe. Hesten blev sluppen los paa Græsgang, fri for sin Byrde, Tøiet blev overleveret til Sæterjentens Omsorg; vi foretog de nødvendige Forandringer i vor Udrustning og nu gik det opad. „Nu er Klokken snart Eet, Klokken fem ere vi her tilbage igjen," sagde vor unge Fører idet han skred foran. Han var vel bekjendt paa disse Steder; hvad Thorgeir Miland angik, da havde han aldrig før været paa Gausta Top, skjønt han næsten hele sit lange Liv igjennem havde havt den for Øie fra sin Gaard.

Det Indtryk af høi Skjønhed og verdensstikker Fasthed, som Gausta, seet fra Vestfjorddalen af, vækker hos Beskueren, bliver ved Bestigelsen tildels forstyrret, og naar man har været paa Gaustas Top, holder det vanskeligt eller fordrer idetmindste nogen Tid at gjenfinde det herlige, sjæleløftende Totalbillede, som man opfyldtes af ved det første Syn fra Dalbunden. Ikke at Forestillingen om Bjergets Storhed ved Nærmelsen aftager, tvertimod, de uhyre Strækninger man gjennemvandrer for at naae dets høieste Top, og det umaadelige Panorama man derfra overskuer, paatvinger En den sikkreste Bevidsthed om at den Maalestok, Øiet nedenfra havde dannet sig om Fjeldets Høide, endnu langt fra rækker til. Men det er Bjergoverfladens forunderligt egne Struktur, som her støder Øiet og forvirrer det først opfattede Billedes Linier og Charakter. Istedetfor, som man skulde vente, heroppe hvor Beklædningen med Skov og Græsmark hører op, at finde Ursteenjettens blottede Legeme i Form af en sammenhængende, fast Granitmasse, saa vader man her i en skrækkelig opsmuldret Steenhob af gigantiske Dimensioner. Strax man kommer ovenfor Skovgrændsen seer man allerede Lyngmarken og Fjeldplateauerne fjernt og nær besaaede med en

Uendelighed af løse Stene, større og mindre; som man nærmer sig Keglen samle disse skarpkantede Steenbrokker sig tættere og tættere, indtil de endelig, noget oppe paa Keglen selv, bemægtige sig hele Terrainet, hobe sig over hinanden og ikke engang tillade den mindste Lyngbusk at trænge op mellem deres Fuger. Kun den evige Snee breder hist og her sit Dække over Fordybningerne i dette Chaos af løse Stene, der synes de sønderslaaede Levninger af endnu mægtigere Fjelde end dem, som nu beherske Thelemarken.

Da vi fra Langesondsæteren tiltraadte vor Opstigning til det sidste og øverste Trin af Gaustaffeldets brede Pyramide, havde vi foran os først en saadan brat opadstraanende, vidtløftig Strækning, der dog endnu var bevoxet med sparsomt Lyng og Mos mellem de vildt omstroede Stene. Her traf vi endnu enkelte Kreaturer, der vel maatte finde nogle kraftige Alpeurter mellem Stenene, skjønt vi ingen saadan Vegetation kunde opdage. Vi fulgte Randen af en lang smal Sneefond, der strækker sig næsten lige ned til Sæteren, og hvoraf denne har sit Navn. Allerede ganske trætte og udmattede naaede vi langt om længe op til Enden af denne Forgaard til den absolute Steenregion, og her skulde dog først den værste Anstrængelse begynde. Foden vidste ikke hvor den skulde hen blandt disse skarpe, mangekantede, løse Stene, der vare kastede vildt over hinanden og ofte med klingende Larm skrede tilbage, naar man troede at have fundet et nogenlunde sikkert Fodfæste. Vi opdagede ikke Klippebunden nogetsteds, skjønt den uhyre Steenur, som kaldes Gaustas Top, overalt i sin løse Masse viser dybe Sprækker og Huller, som det synes ret egentlig skabte til at brække Benene i. Disse fortvivlede Stene antoge alle mulige Skikkelser for at gjække os; snart var det flade Heller, der saae indbydende ud til at trædes paa men vippede ved den første Berørelse, snart hvast tilspid-

sede smaa Kegler, der borede sig ind i Fodsaalerne, snart lange skarpe Kanter, hvorpaa man kunde skjære sig, snart fint Gruus, hvori Foden sank ned eller gled tilbage. Næsten ved hvert tyvende Skridt i denne gjenstridige Masse maatte vi standse for at trække Veiret, ja undertiden lægge os plat ned paa Stenene for at søge nogen Hvile. Og naar vi da saae os om og sammenlignede den Bane, vi siden Steengrændsen havde tilbagelagt, men hvad der endnu optaarnede sig foran os, saa syntes de gjorte Fremskridt os fast umærkelige, medens vi med trøstesløse Blikke maalte den næsten endeløse Udstrækning af det graa Steenhav, vi endnu havde at gjennemkrydse, før den vinkende, haanende Spids kunde naaes. Øiet selv trættedes ved at forfølge disse steile Skraaninger, hvor end ikke en Tue af brunt Mos fandtes til Hvile, og de eneste Afvexlinger i den graa Monotoni vare Sneefeldternes Hvidglands og et vist grønligt, metalagtigt Skjær, der undertiden løb hen over Gruusdyngerne, og som frembragtes af en Slags spanskgrøn Skimmel, der her ofte havde sat sig paa de forvittrende Stene. Kunde vi i lige Linie stege op til den midterste og høieste Top, saa vilde Afstanden naturligviis blevet kortere, men derfor ikke vor Møie mindre, ja vel næsten spildt; thi Bratheden er paa dette Strøg meget stor. Vi foretrak derfor som de fleste Besøgere af Fjeldet, at følge Ryggen af Kammen, der noget jævnere stiger op fra den østlige Side. Det var alligevel kun med yderste Villieanstrængelse og efter Timers Forløb, vi endelig naaede saa høit, at Udsigten aabnede sig til den anden Side af Kammen, der her viser sig næsten konkav, og saa smal og skarp i den øverste Rand, at man paa sine Steder kan sidde til Hest over Gaustas Ryg. Langs denne skarpe Kant, i de løse glidende Stene, med den umaadelige, svimmelvækkende Nedsigt til begge Sider, slæbte vi endnu vore mødige Lemmer op til det høieste Punkt, hvor en liden Varde er reist af

dem, som i Tidernes Løb have været heroppe, og hvoraf Enhver har lagt sin Steen. Her sank vi ned, aldeles overvældede af en dødelig Mathed, og det varede noget, inden vi kom os saavidt, at vi med fuld Sjælekraft kunde nyde det grandiose Skuespil, som vort 6000 Fod høie Stade frembød, og som vi havde saa dyrekjøbt erhvervet os.

Det til en saa umaadelig Horizont, til et saa ureagtigt Omblik uvante Menneskeøie maatte først søge Fæste og Hvilepunkt paa Bjerget selv, hvorfra det udgik. Her fik vi det umiskjendeligste Indtryk af, at vi befandt os paa Spidsen af en Ruinhob, paa de sammenstyrtede eller opsmuldrede Levninger af et endnu høiere og mægtigere Fjeld, end det nuværende Gaustas Top. Paa alle Kanter saae det ud som de løse, uhyre Grusmasser vare styrtede og rasede ned, skjønt i forskjellig Steilhed. Mod Vestfjorddalen er Grusskeglens Affald mere jævnskraanende, med parallele Render, hvor Sneen har samlet sig, men til den modsatte Side er Afstyrtningen saa voldsom, at dette mærkværdige Steenskred næsten udhuler Kammens Side, og saa brat, at ingen Snee der kan holde sig. I hvilken Fortid og hvorledes denne skrækkelige Sammenstyrtning eller Bjergoplosning er foregaaet, maa vi overlade til Geologen at udgranske, vi holde os kun til dens Virkninger, som ikke lader sig betvivle eller omgaae. Naar vi, efterat have ladet vort Blik glide ned ad Bjergets Sider, igjen vovede at sende det ud i det frie, umaalelige Rum omkring os, da maatte vi, for rigtigt at fatte Charakteren af Panoramaet, bestandig holde den Bevidsthed fast, at det var Høifjeldenes Sletter, Dale, Søer og Bjerge vi her fra et Fjeld paa Fjeldet oversaae, at det var den norske Ørkens, høit over de bebøede Dale hævede Verden, som her i mangfoldige Miles Omkreds udbredte sig for os, bølgeformig, graabrun og livløs. En eneste af de dyrkede Dale kan sees fra Gausta, fordi den ligger lige under, det er

Vestfjorddalen; men just den uhyre Dybde og Tranghed, hvori dens blaaliggrønne Spalt strækker sig, giver en Maalestok for Fjeldorkenens Beliggenhed og Udstrækning. Alle de øvrige Thelemarkens bebyggede Dale og Kirkesogne forsvinde og skjule sig dybt i herfra usynlige Revner i den sammenhængende Fjeldmasse. Saalangt Øiet kunde naae, til alle Sider Intet uden graa Fjeldmarker, Bjergrygge og Toppe, den ene bag den anden, i en uendelig Række, kun afbrudt ved en Mængde sorteblaa Fjeldsøer, der stirrede op hist og her, blandt andre det milelange Mjosvand. Rundt om i den yderste Horizont enten blaalig hensvømmende, ubestemt Fjernhed, eller skinnende, stolt opragende Sneefjelde. Blandt de skjønneste af disse bemærkede vi Hallingskarven og Hallingjokulen i Hallingdal, Folgefonden og de øvrige Snee- og Isbræer i Hardanger, den besynderligt afstumpede Kjæmpekegle Haarteigen o. s. v. Over denne uhyre Cirkel hvælvede Himlen sig saa klar og dunkelblaa, som vi endnu aldrig have seet den; ikke en Skyskank plettede dens rene Dyb, hvorigjennem man næsten troede ved høi lys Dag at maatte kunne see Stjernerne blinke; Solens Skive stod blank, men skarp afgrændset og ligesom straalelos paa den dunkle og dog saa tindrende klare Hvælving. Et intensivt Lys var udbredt over alt, og fremhævede kun saameget grellere den underliggende Ørkens sørgelige Nøgenhed og Dødstilstand.

Dette var altsaa Udsigten fra et af Norges høieste Fjelde, det var Høidepunktet af vor Reise, det var den store Naturopladelse, hvortil mange Dages anstrængende Opstigen havde bragt os. Et uhyre, forstenet Hav med nøgne Bjergrygge til Bølger, med en Krands af Sneebræer i Horizonten, som hvide, skinnende Seil — det var det Hele. Havde vi her ventet, som fra Tyskslands og Italiens Bjergtinder, at faae see ned over Menneskenes travle Verden, over grønnende, vidtstrakte Sletter, hvorigjennem

brede, glindsende Floder slynge sig, paa hvis Bredder sidde mægtige Byer med Slotte og gothiske Kirkespiir, eller ud over det blaanende, friske Hav med dets tusinde, yndige Kyster, Oer og Bugter, — da vare vi vistnok haardt blevne skuffede, saaledes som udentvivl mange Udlændinger ere blevne det. Men vi kom herop ikke som fremmede, nysgjerrige og ligegyldige Tourister, vi bare med os i vort Hjerte den Livsmagt, som kunde besjæle Fjeldørkenens Dødsstivhed, thi vi saae jo ud over vort Fædreland! Hvad der her laae udbredt for os, var Norge i dets egentlige Skikkelse, saaledes som det vilde tage sig ud, hvis man kunde tænke sig det seet paa eengang, fra en Ørns Vinger, som i Kong Sverres Drøm. Et eneste sammenhængende Ødefjeld, i hvis hele mægtige Masse de smale, beboede Revner tabe sig og forsvinde. Men vi vide dog at de ere der, disse Rifter, hvor Skove og Enge grønnes, Kværnen gaaer i Elvefaldet, og Røgen stiger fra Arnestederne — og vi kunne derfor med rolig Bevidsthed om Landets indre Kraft skue ud over dets forstenede, sneelagte Overflade, og fatte Symbolet, som for os ligger i denne Fjeldeensomhedens og Ørkenens tilsyneladende Seir over det bevægede Menneskeliv.

Det varede ikke længe, før vi bleve afbrudte i disse Betragtninger ved de isnende kolde Vindstød, der foer hen over Bjergtoppen, og erindrede os om den hældende Dag og Nødvendigheden af at tiltræde den langvarige og besværlige Nedstigning. Vi ville ikke trætte Læserens Taalmodighed med nogen udførlig Beskrivelse over vore Gjenvordigheder paa denne Nedgang, der næsten er værre end Opstigningen, da Foden med mere Fart og Vægt støder an mod de skarpe Stene, og mindre kan undgaae de benbrækkende Huller. Med hvilken Vellyst betraadte vi igjen den forholdsviis blode Mosegrund omkring Sæteren, hvorhen vi endelig med rystende Knæer og sønderrevet Fodtøi

kom tilbage Kl. henved 6 om Eftermiddagen, efter at have brugt over fem Timer til Bestigelsen af Gaustas Top.

Neppe kunde vi tage os en lille Stunds Hvile, før vi atter maatte bryde op, hvis vi samme Aften vilde naae Tudal, og den Udvei at overnatte paa Sæteren var ikke altfor tillokkende, saa vi heller besluttede os til at afgjøre al Strabads paa eengang, medens vi vare i det. Vi fik altsaa vor Oppakning istand igjen, og vor lille Caravane satte sig atter i Bevægelse videre fremad gjennem de uveisomme Orkener. Paa denne Kant synker ikke Gaustaplateauet brat ned i Dalbunden, som mod Vestfjorddalen, men strækker sig endnu halvanden Miil fremad i flade Vidder eller lavere Bjergrygge, før man naaer Nedgangen til Tudal. Man maa dog ikke forestille sig, at denne Vei er jævn og flad at befare; den dybe Myrbund, de rivende Bjergstrømme, de ogsaa her overalt omstrøede store Stene lægge Hindringer ved hvert Skridt, og gjøre den efter Navnet halvanden Miils Vei dobbelt saa lang i Virkeligheden. Vi arbeidede os lang Tid fremad ved Strandbredden af en af disse mørke Fjeldsøer, hvoraf vi havde seet saamange oppe fra Gaustatinden. Her vare alle et skjønt Landskabs Konturer, men uden Liv. Tænker man sig denne Sø med dens Omgivelser sænket nogle tusinde Fod lavere, saa vilde den afgive det skjønneste Prospekt. Den var omgivet paa den ene Side af blidt rundede Bjerghøider, paa den anden af en smukt udtunget Strandbred med yndigt formede Landtunger og Næs, der strakte sig ud i Søen. Beklædte Phantasien et Øieblik disse Former med Skov, med bølgende Græs, med Siv og Vandplanter, saa havde den et Parti af den blideste Skjønhed for sig — men i næste Øieblik maatte denne „Mirage," dette Orkenens Gjøglebillede forsvinde, og den fæle Virkelighed stirrede os imøde fra det sorteblaa Kjern, der i sine steengraa Omgivelser forekom os som den tomme Øienhuling i et Dødningehoved. Vi

droge videre og videre, og Jordbunden syntes at udvide sig under vore Fødder, Slette efter Slette, Bjerg efter Bjerg, evig i den samme graa Tone. Aftenens Skygger begyndte lidt efter lidt at leire sig over disse Ødemarker, hvor ingen Lyd hørtes, ingen Fugls Vingeslag var at fornemme, og intet Spor af Levende var at opdage. Vi kom endelig, efterat have besteget en temmelig brat Bjergryg, til Kanten af en umaadelig, sagte nedadskraanende Slette, ved hvis nederste Rand, der næsten forsvandt i Tusmørket, vi troede at see Birketræer, grønnende Marker og skovomgroede blanke Smaasøer. Det var virkelig Tudals Sæterregion, hvortil vi efter megen Møie vandt ned. Men derfra havde vi endnu en høist besværlig Nedstigning gjennem mørke Skove og nedad glatte Klippehelder til Bygden. Da vi kom ned til Sætervandet, hvorfra Elven løber ned i Bygden, laae der en Baad ved Bredden, og vi greb med Glæde denne Leilighed til at forskaffe vore saarede og mødige Fødder nogen Lise. Vi sendte gamle Thorgeir med Hesten i Forveien og steg i Baaden med vor unge Fører, der skulde roe os over til Søens modsatte Bred, hvor Veien følger Elven ned i Dalen. Det var nu blevet nær Midnat, Maanen var ikke oppe, og den sildige Julinat havde ikke ganske den selvlysende Klarhed, som ellers udmærker vore Sommernætter. En svag Taage laae over Fjeldvandets natstille Flade, der syntes os meget større, end det virkeligt var, da dets skovbegrødede Kyster næsten flød hen i Skumringen og faldt sammen med denne. Den mest fuldkomne Stilhed herskede rundtom os, og selv Aareslagene dyppedes blødt og lydløst i det sovende Kjerns Vand. Pludseligt, som vi vare komne noget ud paa Søen, mærkede vi, at Vandet piblede ind i vor skrøbelige Baad fra alle Fuger, det stod allerede over vore Fødder, og om faae Øieblikke kunde Baaden være fuld og drages til Bunden. Da vi ikke havde Lyst til at drages med til det een-

somme Fjeldvands Dybder, anvendte vi al vor Magt for at naae den nærmeste Strandbred, hvorsomhelst. Det lykkedes os ogsaa, netop som der kun var en Tomme igjen af Baadens Ræling over Vandet, at naae Skovbredden og kaste os i Land. Men her stode vi nu, midt i den tykke Skov, i Nattens Mørke, uden at see Spor til Vei eller Sti. Vor Fører var imidlertid ikke raadvild. Han besinnede sig snart i hvilken Retning Sæterveien maatte søges, og gik saa foran os, idet han med sine Arme bøiede tilside Naaletræernes hindrende Grene og klarnede for os den næsten uigjennemtrængelige Buskvæxt. Fra Tid til anden hujede han, for at give Thorgeir Miland et Tegn om hvor vi vare; længe gik den stærke og klagende Tone gjennem Skovtrakterne uden Svar, endelig lød borte ved Søens Ende et fjernt, langt udholdende Raab, som man i denne vilde Egn gjerne kunde taget for et Rovdyrs Hyl. Men det var gamle Thorgeir, som havde forstaaet sin Kammerats Kalden, thi neppe havde vi, under den unge Førers ufeilbare Ledning fundet Sæterstien, før vi hørte Hestens sikre Hov at gjenlyde paa den Steenhelle, hvoraf Veien her bestod. Snart droge vi alle samlede nedad mod Bygden, til hvis øverste Gaard vi endelig naaede langt ud paa Natten, vaade og haardt medtagne. Til al Lykke fik vi banket op de eneste hjemmeværende Beboere, et Par gamle Føderaadsfolk, der gjorde en lystig Ild op for os i deres lave Stue. Her, paa haarde Træbænke, forglemte vi den lange Dags Møisommeligheder, for gjennem Søvnens Luttring den næste Dag alene at faae de gode Minder tilbage.

Et Eventyr om Fladdal.

Dybt inde i Øvre Thelemarkens mægtigste Fjeldknude, midt imellem Hjartdal og Silgjord, ligger en eensom, men blid Dal, der ved sin ejendommelige Dannelse og Beskaffenhed ret paafaldende adskiller sig fra vore almindelige Fjeldsdale. Medens disse sædvanligviis kun ere lange Klofter i Fjeldmassen, hvis Sider mere eller mindre brat skraane sig sammen mod Elveleiet i Bunden, der ofte ganske optages af den rivende Bjergstrøm, og hvor de dyrkede, bebøede Steder ligge adspredte langs Elvekanten og opad Lierne, bestaaer derimod Fladdal af en aflangrund Kjedel, hvor Fjeldvæggene rundt om styrte sig saa steilt ned mod den flade Dalbund, at de paa mange Steder næsten danne en ret Vinkel med denne. Og disse Fjeldsider have kun paa faa Steder deres Fødder bedækkede med den mørke Naaleskov; næsten overalt stige de, som det truende Skorvefjeld, hvis vældige Masse danner Dalens Nordmuur, i stolt Nøgenhed op fra den frugtbare Græsvold, dog ikke graa og stygge, men til en vis Høide malerisk skatterede med grønt og brunt Mos, med vaiende Løvkrandse fra Revner og Klofter, med de styrtende Fjeldbækkes hvide Sølvbaand. Og høit over Alt dette skimtes oppe mod Horizonten de øverste Fjeldkamme og Nuter, som Taarne og Tinder paa Vagt om denne af Naturen selv saa sært lukkede og fredede Dal. Men derfor er den ogsaa af Naturen høit velsignet og begavet med Frugtbarhed fremfor sine Nabodale: den jævne Flade, som danner dens Bund, bøl-

ger til rette Tid af vidtstrakte Kornagre, dufter af yppige Kloverenge og blomstrende Frugttræer. Det er fast som om en af Sjællands rigeste Sletter i al sin prangende Fedme med Eet var flyttet op blandt disse strenge Fjeldvægge, for der, som i et Drivhuus, at modnes frem til end hurtigere Fylde. Og som for at gjøre Ligheden endnu fuldstændigere, ligge Dalens Huse ikke paa sædvanlig norsk Viis adspredte hver for sig, men samlede i en Landsby og omgivne af smaae Haver med Æble- og Kirsebærtræer. Noget udenfor denne Landsby smiler dens lille hvide Kirke paa en grøn Vold, omskygget af store, skjønne Hængebirker, og derfra strækker sig Dalsletten i Ager ved Ager, Eng ved Eng, indtil den tilsidst bliver ganske sid, og i Dalens vestre Ende gaaer over i en lille blank Sø, hvorfra en smal Elv gjennem Bjergpasset løber ned til Silgjord. Kommer man nu paa den modsatte Kant ud fra den Skovhei, som skiller Hjartdal fra Fladdal, og overseer fra disse høie Bakker paa eengang denne besynderlige Klippekjedel, fra hvis Dyb hint rige Landskab smiler op, saa forundrer man sig næsten over at see Kornet og Græsset bølge dernede, og ikke et eensomt Fjeldvands sortglindsende Vover, som man efter Kjedelens Dannelse her skulde vente at finde. Uvilkaarligt ledes man til at tænke sig det lille Vandblink længst borte i Vestkrogen udvidende sig og vorende til det udfylder den hele, nu saa grønnende Dalbund med sit blanke, falske Speil.

Og saaledes skal det ogsaa engang have været. I gamle, gamle Dage, dengang Christendommen netop havde overvundet Hedenskabet i Norge, da Folket endnu var vildt og stridbart her, men ogsaa vældigt i sin Kraft, og enhver Bonde førte Sværdet og Spydet ligesaa godt som Ploven og Ljaen, levede i Hjartdal en overmaade riig og mægtig Herse, der næsten eiede hele Bygdelaget og kunde stille over hundrede Mænd i Ledingsfærd. Thord Bonde, saa-

ledes kaldte han sig i hovmodig Simpelhed, var stolt af denne sin Rigdom, men endnu stoltere af sin Ætt, den han udledte fra en af de Smaakonger, der havde herskt i disse Dale før hele Norges Rige samledes under eet Hoved. Han havde nu vel svoret Kongen Troskab, og kaldte sig Christen, men han levede dog næsten ligesaa uafhængig og magtfuld i sin Bygd, som hans Ætfader nogensinde havde gjort det i sit Rige, og hans nye Religion trykkede ham ikke mere, end at han ifleng offrede til Christus og til sin egen Gud, som var hans egen Styrke, alt eftersom han troede at vinde derved. Med al sin Stolthed og Stridighed var han dog stormodig og gjæstfri efter Fædres Viis: paa alle hans Gaarde, men især der hvor han just opholdt sig, var hans Hal og hans Bord stedse aaben og beredt for Enhver; Skjaldskab og alleslags Manddomsidrætter fandt i ham en gavmild Belonner. Han førte saaledes et efter de Tiders Sædvane lykkeligt Liv, delt mellem Gjæstebud og Kamp, dog syntes det ham at han savnede endnu Eet til Lykkens Fuldkommenhed, og, som det pleier at gaae, forbittrede dette ene Savn ham al hans øvrige Besiddelse. Skjæbnen havde nemlig nægtet ham Sønner, der kunde hævde hans Arv og paa Sværdsiden forplante hans berømmelige Ætt; dette tyktes ham en stor Ulykke, ja en Forbandelse fraoven, den han ofte havde søgt at formilde ved hemmelige blodige Offringer til de gamle Guder, og da dette ikke hjalp, endog tilsidst ved paa sin Grund at bygge en Kirke for den hvide Christ. — Men han tænkte da ikke paa eller erkjendte ikke, at det gode Forsyn ogsaa i dette Stykke havde viist sig mild mod ham; han var jo ikke barnløs, han havde en Datter, som var saa skjøn, saa blid, saa kjærlig, at hun vel maatte synes at kunne erstatte mange haarde Sønner, der sandsynlig, om han havde havt dem, vilde have trættet og stredet med hinanden indbyrdes og med ham om deres Arv endnu i hans levende Live. Thord Bonde elskede vel

ogsaa sin Datter Sigrid høit, meget høit, og følede sig ofte med faderlig Glæde i hendes Skjønhed og Livsalighed, men han formaaede dog ikke at finde fuld Hvile i denne Kjærlighed, saalænge han ved det blotte Syn af hendes yndige, men spæde og svage Skabning erindredes om Savnet af gjæve, stærke Sønner, der havde kunnet fortsætte hans Manddomsværk og forsvare hans Alderdom, og saalænge han endnu ikke havde fundet nogen Maag, der kunde støtte hans fine Rose og træde ham i Søns Sted. Ikke at der var nogen Mangel paa Beilere til denne store Lykke og Ære; Gaarden var stedse fuld af de gjæveste og rigeste Bonde- og Hersesønner, der fra alle Landets Kanter strømmede sammen did ved Rygtet om den skjønne Sigrid og hendes rige Arv, og nu paa det ivrigste kappedes med hinanden om at vinde Datterens og Faderens Yndest. Det sidste var endnu ikke lykkedes Nogen i den Grad, at han derpaa turde bygge Forhaabninger om at vorde udseet til Svigerson, thi gamle Thord var vanskelig over al Maade i dette Stykke, kunde aldrig finde Nogen, der var riig nok, mægtig nok, ætstor nok, ja det saae næsten ud til at han, der satte en egen Stolthed i slet og ret at kaldes „Bonde," ikke vilde give sig tilfreds før han kunde kalde en Jarle- eller endog Kongeson Maag.

Men hvad Sigrid selv angik, da var hendes Yndest allerede vundet, dog ikke ved Nogen af de rige Beilere, der aabenbart traadte op som saadanne og i deres Frieri mere henvendte sig til hendes Fader, end til hende, — pukkende paa deres Gods og Magt, — nei, paa unge, uegennyttige, varmhjertede Kvinders Viis havde hun overseet disse vægtige Fordele og deres stolte Frembydere, for at lade sine Øine falde paa en fattig, ubekjendt Svend, der ofte, upaaagtet af alle Andre, havde besøgt hendes Faders Gaard. Hvorledes hun blandt den Sværm af Gjæster, der opfyldte Hallen, var kommen til at udmærke den unge

Asmund fra Silgjord, som stedse holdt sig besteden i de nederste Rækker, og aldrig saaes oppe i Huusbondens og hans Datters nærmeste Omgivelse, er ikke let at vide, og Forklaringen deraf maa henskydes under Kjærlighedens hemmelige Magt, der, som bekjendt, altid finder Midler til at føre de for hinanden Bestemte sammen, om de ogsaa synes fjernede ved nok saa mange virkelige eller indbildte Klofter. Vist var det ialfald, at Sigrid og Asmund ikke alene i Blikke havde søgt og mødt hinanden den lange Vei fra Høisædet til Dørposten, men at de ogsaa nu og da maatte have fundet Anledning til andetsteds nærmere og bedre at gjøre sig forstaaede for hinanden, siden Asmund, da Tiden kom, kunde optræde som Beiler med saadan Vished om Medhold fra Datterens Side. Imidlertid gik en rum Tid hen uden at Nogen anede det Mindste om dette Forhold; man bemærkede vel i Sigrids Hjem, at hun oftere og længere end før var borte paa sine eensomme Morgenvandringer, men da hun i Alt havde sin ubundne Frihed, og man desuden kjendte hendes blide Skik, paa disse Vandringer med Gaver og Trøst at besøge de Fattige og Syge rundt om i Lierne, saa faldt Ingen paa videre at tænke over denne hendes længere Udeblivelse. Paa den anden Side bemærkede vel ogsaa Asmunds gamle Moder, der sad paa en lille Gaard eller snarere Plads paa Skorvefjeldets Afhang mod Silgjord, at hendes Søn, den ellers saa vilde, støiende, stedse lystige Asmund, i den senere Tid var bleven tungsindig, adspredt og drømmende, og at han, uagtet hans Streiftog i Fjeldene bleve endnu længere og hyppigere end tilforn, dog ikke derfra hjembragte nær saameget Jagt- og Fiskeriudbytte som før, ja endog ofte kom ganske tomhændet tilbage, til stort Savn for Moderens næsten altid trængende Forraadskammer. Og, hvad hun endda forundrede sig mest over var, at hendes Søn ikke engang syntes at lægge Mærke til sit Uheld, han, den erfjendt slinkeste

Jæger i Bygdelaget, hvis Piil aldrig feilede, og som for Maaneder siden vilde anseet det for den største Skam at være kommen hjem fra en nok saa lille Skovvandring, uden mindst med et Knippe Fugl. Men nu vare hans Tanker andetsteds henne, den gamle Gro anstrængte sig længe forgjæves for at udfinde hvor; til Slutning kom hun endog paa den Formodning, at hendes Søn maatte være bleven troldsmittet, at Dalens gamle Guder og Væsner, der, efter hvad Præsten nede ved Kirken sagde, nu som onde Aander ved Korsets Magt holdtes indesluttede i Skorvefjeldet — at disse endnu farlige og forlokkende Huldrefolk, hvis Sang og Kalden inde i Bjerget hun selv troede ofte at have hørt, nu maaskee kunde have faaet Magt over hendes Søn paa hans eensomme Omstreifen over deres Bolig. I denne ængstende Tro blev hun end mere bestyrket, da hun en Morgen ved at søge en vildfarende Gjed var kommen saa høit op i en Kløft af Fjeldet, at hun kunde see ned paa den modsatte Side, der, hvor det styrtede sig brat ud i den store Fjeldsø, som dengang udfyldte Bunden, hvor nu Fladdal findes. Dybt dernede, paa det af Fjeldvæggenes Skygger endnu sorte Vandspeil, hvorfra Morgentaagen netop havde trukket sig bort, saae hun en Baad, der sagte roedes fremad, og i Roersmanden kjendte hendes skarpe Moderøie strax, uagtet den store Dybde, Asmund. Men han var ikke alene! I Bagstavnen af Baaden sad en prægtig Kvindeskikkelse i en blaa Klædning med gyldne Prydelser, der blinkede i den enkelte Solstraale, som just nu fra en Fjeldtop streifede hen over Søen og dannede en glimtende Stribe, langs hvilken Baaden bevægede sig frem. Den gamle Kone tog ikke et Øieblik i Tvivl, at den statelige Kvinde i Baaden jo var et overnaturligt Væsen, Huldren, eller en af de gamle Dalboeres forladte Diser, som nu havde sit Tilhold i Bjerget, og vilde drage hendes stakkels Søn derind med. Hun slog derfor en heel Deel Kors for sig, og

raabte flere Gange ud over Søen; „Asmund! Asmund! vend om i Jesu Navn!“ Men Dybden og Frastanden var for stor, hendes Stemme for skjælvende og for svag til at kunne blive hørt af dem i Baaden, den tabte sig klagende mellem Fjeldklofterne, og hun maatte see paa, at Baaden lagde til ved Søens modsatte Ende, og at hendes Søn med den fremmede Kvinde forsvandt i Granskoven paa den steile Bred. I svær Angst og Bekymring steg hun da igjen ned til sin Stue, og satte sig atter ved Ildstedet, mumlede Bønner og ventede saare paa sin Søn. Ud paa Dagen kom han ogsaa, bleg og adspredt som sædvanlig, men ikke uden Jagtbytte: over sine brede Skuldre bar han et fældet Elsdyr, som han, da Huusdøren var for lav til at komme ind dermed, kastede af sig paa Tunet udenfor med de Ord: „Der, Moder, har Du Sul for lang Tid.“ — Saa blev han igjen stille, satte sig hen i en Krog til at bøde paa sine Vaaben, og besvarede sin Moders mange Spørgsmaal og Besværgelser kun nu og da med et almindeligt beroligende Ord, ja ofte kun med en taus Hovedrysten. Tilsidst, da hun trængte altfor haardt ind paa ham, at han dog skulde bekjende sit Forhold til Huldrefolket og for sin Sjæls Frelse søge Raad og Hjelp derimod hos hellige Mænd, sagde han vemodigt smilende: „Nuvel, Moder, det er sandt, jeg er bleven tagen tilfange af en Huldre, af en Disa, ja maaskee af Freya selv — men vær kun ganske rolig, den Magt hun har faaet over mig er ikke farlig for min Sjæls Frelse, ialfald kan ingen hellig Mand, ingen Præst udfrie mig af den Mægtiges Baand, men vel slutte disse om mig fastere og for stedse — hvad Gud og hans hellige Moder naaderig give! — Vil du da hjælpe mig, Moder min, saa sig derom dine Bønner ved Nat og ved Dag!“ — Hans Øine svømmede i en forunderlig Glands, idet han sagde dette, og han trak Veiret dybt; derpaa stod han op og gik atter stille ud paa Fjeldet.

Men Moder Gro stod længe i Stuedøren og saa hovedrystende ud efter hans ranke Skikkelse, indtil den forsvandt mellem Granerne, hvorpaa hun sukkende og smaasnakkende med sig selv gav sig ifærd med at sønderlemme Elsdyret, og lagde det bedste Stykke tilside for siden at bringe det ned til Præsten i Silgjord, „thi skulde Nogen kunne hjælpe, saa maatte det være ham alligevel."

Paa denne Maade gik nogen Tid hen uforandret, Asmund fortsatte sine Drømmerier og sine eensomme Vandringer i Fjeldene, gamle Gro sine Bønner og Valfarter til Præst og Kirke, og Sigrid, ja Sigrid levede paa sin Faders Gaard ganske efter sit eget Sind, og syntes hver Dag at tiltage i Deilighed: der var kommen en Varme i hendes dunkelblaa Øie og en drømmende Tanke over hendes Pande, som Enhver maatte bemærke, og som gav hende en ny og uudsigelig Ynde. Men nu indtraf en Begivenhed, som samlede Uveirskyer paa denne klare Himmel og bragte de Elskendes lønlig pleiede Forhold for Dagens Lys, og til Udviklingens Strid. Thord Bondes længe nærede Ønske, det ærgjerrige Haab, for hvis Skyld han hidtil havde forskaanet sin Datter fra at vælge mellem hendes mange Beilere, gik nemlig nu i Opfyldelse: en Jarle-Søn, og det En, der selv havde Udsigt til at arve Værdigheden, kom nordfra og anholdt formeligt om den skjønne Sigrids Haand. Faderen havde dennegang ingen Betænkeligheder, og det faldt ham endnu mindre ind at hans Datter kunde have nogen, men uagtet han brændte af Utaalmodighed efter det Øieblik, da han skulde kalde en Jarl sin Maag, og skjønt Forbindelsen og dens Betingelser iforveien var aftalt og ordnet mellem begge Parters Forældre, skulde dog Alt gaae til med den behørige Besindighed og Formelighed; gamle Thord vilde ikke det skulde see ud som han var saa forhippet paa Sagen, og for ikke at støde de andre Beilere altformeget, skulde det desuden lade som om Valget alene

udgik fra Sigrid selv. Jarlesønnen blev derfor i flere Dage opholdt med forskjellige Vanskeligheder og Formaliteter af ingen Betydning, indtil der endelig blev fastsat en Dag, paa hvilken alle Beilere til den rige Sigrids Haand bleve indbudne til at møde i hendes Faders Hal, da hun selv alene vilde give sin endelige Villie tilkjende, og vælge En af dem til sin Husbond. Jarlesønnen blev imidlertid underhaanden tilkjendegivet, at Valget vilde falde paa ham, og Sigrid betydet, hvorledes hun dermed havde at forholde sig. Hun taug, og ventede Dagen med udvortes Rolighed. Den kom, og med den hendes Livs Vendepunkt. Udentvivl for at give sin fornemme Gjæst et saa høit Begreb som muligt om den Slægts Rigdom og Magt, hvormed han skulde træde i Forbindelse, havde Thord Bonde ved denne Leilighed opbudt Alt, hvad hans og Tidens Midler kunde tilveiebringe til Forherligelsen af et Gjæstebud. Gaardens store Bjelkehal, Skaalen, var behængt med kostbare Tæpper og blinkende Vaaben; i dens hele Længde stode Rækker lange Borde, besatte med uhyre Masser Drikke- og Spisevarer i al den Mængde Solv- og Kobberkar, hvoraf det rige Huus var i Besiddelse. Øverst for det midterste Bord sad i Høisædet Thord Bonde selv, en mægtig Skikkelse med langt graat Haar og Skjæg og hvasse Blik under de buskede Øienbryn, uden anden Prydelse end sin hvide Badmels Kofte, hvori han stak underligt af mod den Guld- og Skarlagenklædte Jarleson ved hans høire Side. Ved hans venstre Side sad den næstfornemste Beiler, saa fremdeles nedad de andre, med Husets øvrige Venner, Naboer og fremmede Gjæster, saa langt Hallen kunde rumme, ja længere, thi udenfor dens aabne Endedør vare Bordene forlængede ud paa Tunet, under aaben Himmel, og her havde Bygdens lavere Almue sin rigelige Deel af Gildets Goder. Kjøgemestere, Spillemænd og Spasmagere af alle Slags vare spredte omkring i Hallen og udenfor, og bidroge af

Hjertens Grund deres til at opstemme Lystigheden, der just var paa sit Høieste, da Thord Bonde pludselig reiste sig, slog til Lyd, og efterat Stilhed var tilveiebragt, tog til Orde:

„Mange og hæderlige ere de Mænd, der have gjort Thord Bondes Huus den Ære at forlange hans Datter til Hustru, og vanskeligt, ja ugjørligt bliver Valget mellem dem for mig, der kunde ønske at beholde dem alle. Men eftersom nu dette er umuligt, eftersom En maa foretrækkes, og det ikke længer kan gaae an at lade saamange gode Mænd spilde deres Tid her i unyttig Venten, saa har jeg overgivet den hele Sag til min Datter selv, hvem den jo unægtelig ogsaa mest vedrører. Hun kommer derfor hid nu for at gjøre sit Valg aabenbart. Den af Beilerne hun her i Alles Paasyn rækker sin Haand, ham vil jeg uvægerligt tage til Søn og Arving."

Neppe havde han udtalt, før en Dør aabnedes i Baggrunden af Hallen, tæt bag Høisædet, og Sigrid lod sig tilsyne, fulgt af nogle Terner. Da hun traadte ind, reiste Alle sig, som betagne af den Ydens milde Magt, der udstraalede fra hende, og da hun stred stille frem i sin blaa Klædning med sagte ringlende Sølvzirater om Midie og Hals, med det rige lyse Haar opbundet i røde Baand, med blege, men friske Kinder, der lyste i den stærke Beslutnings Glands, som udgik fra hendes halvsænkede Øine, da bankede vel mangt et Hjerte voldsomt under Skarlagenskaaben, Vadmelskoften eller Brynjen, og Ingen kunde ret, skjønt han vidste bedre, opgive al Tanke om at see denne fine lille Haand, der endnu hang saa slap ved den Skjønnes Side, udstrækkes mod sig. Men Sigrid greb først sin Faders Haand, og kyssede den; ledet af ham standsede hun saa foran Jarlesønnen; Alle ventede nu, at her vilde Valget skee, — og Jarlesønnen var selv saa sikker derpaa at han allerede udstrakte sin hvide, med Ringe besatte Haand,

hendes til Møde. Men den blev svævende i Luften ugrebet, thi efter en kort indre Kamp, der robede sig ved hendes Farves pludselige Overgange fra dødelig Bleghed til dyb Rødme, og ved hendes Læbers synlige Dirren, skred hun til Alles Forbauselse videre. Faderen blev staaende tilbage som fastgroet til Jorden, hans Hænder knyttede sig i Krampe, med vidt opspilede Øine stirrede han efter Datteren, som vedblev sin stille Gang ned langs Bordrækken, medens Gjæsterne paa begge Sider stode aandeløse af Forventning, og der herskede saadan Stilhed i den af flere hundrede bevæbnede Mænd opfyldte Sal, at man kunde høre Sigrids lette Trin og hendes Klædnings Raslen paa det med Sand bestrøede Trægulv. Først da hun havde naaet Bordrækkens nederste Ende, standsede hun, og rakte sin Haand til en der staaende ung Bonde, med disse Ord, der, skjønt sagte og bævende udtalte, dog formedelst den almindelige Taushed og Spænding kunde fornemmes over den hele Sal: „Denne er min Fæstemand for Gud og Mennesker!"

Nu var Fortryllelsen brudt, og almindelig Forvirring paafulgte: alle Stemmer talede i Munden paa hinanden, Haanlatter og vilde Eder hørtes, Vaaben klirrede, men værst af alle larmede Thord Bonde, der som en Rasende foer ned ad Hallen, væltende Bordene til begge Sider, som for dessnarere at komme Ansigt til Ansigt med sin uformodede Svigerson. Bleg af Raseri styrtede han endelig ind i Kredsen, der havde dannet sig om den Udvalgte, og vilde fare lige paa denne, men standsede et Øieblik ved det nye Syn, der her ventede ham. Hans Datter laae dødbleg og som afsjælet i den unge Mands Arme, hun var falden sammen efter den overordentlige Anspændelse af alle Sjæls- og Legemsevner; Asmund, thi det var ham, var sjunket paa Knæ med sin skjønne, livløse Byrde, hendes blege Hoved laae lænet til hans Knæ, hendes kolde Hænder var i hans, han bøiede sig over hende med en saa udeluk-

kende Ømhed og Angst, at han ikke hørte den rasende Larm omkring sig, ikke bemærkede den Kreds af lynende Hævn- og Haanblik, der stedse kom ham nærmere, ikke brød sig om de blinkende Vaaben, der næsten naaede ham. Men nu styrtede Thord Bonde selv til, og raabende: „Bort fra min Datter, du Søn af en Træl," tog han med sin Kjæmpehaand Asmund i Skulderen, stødte ham tilside, og løftede sit endnu livløse Barn i sine egne stærke Arme. Asmund foer op, og vilde med Vaaben styrte ind paa Den, der havde frarevet ham hans nylig vundne Brud, men da han saae Sigrid i hendes Faders Arme, saae hvorledes tunge Taarer faldt fra den ellers saa haarde Gamles hvasse Øine paa det elskede Barns hvide Pande, da lod han uvilkaarligt Vaabenet synke, thi han følte, at her var en Ret, større og ældre end hans. Imidlertid var Sigrids Kvinder ilede til, og til deres Omsorg overgav Faderen hende nu, med Befaling at føre hende op i Fruerstuen, hvis Indgange nøie af Huuskarlene skulde bevogtes. Asmund gjorde Mine til at ville følge hende, trods den Væg af bistre Ansigter og hævede Stridsøxer, der stillede sig mellem dem, men netop som hun bares ud af Sidedøren, slog hun atter Øinene op, og gav ham et Blik og et Tegn, som de Elskende ene forstode mellem sig, og som her vilde sige: Bliv, og staa min Fader til Regnskab! — Dette affordredes ogsaa paa Øieblikket, thi neppe havde Thord Bonde seet sin Datter vel ude af Stuen, før han barskt vendte sig mod den unge Mand, udbrydende: „Og nu til Dig, god Karl! Før jeg lader Dig pidske ud af Gaarden, som det en Træl fortjener, saa bekjend hvem Du er, og med hvilke Trolddomskunster Du har forlokket mit stakkels Barn."

Den Tiltalte hævede sig rank i Veiret, saae sig frit omkring, og svarede med beskeden Stolthed: „Jeg heder Asmund Gudlaugsøn fra Silgjord, en fri Odelsbonde som Du, ikke din Træl, Thord Bonde, men din Ligemand.

Hvad de Kunster angaaer, hvormed jeg skal have vundet Sigrid, din Datter, da ere de de naturlige, med hvilke en Mand vinder en Kvinde, og i Kraft af dem staaer jeg nu her som skjon Sigrids udvalgte Brudgom, og forlanger at maatte føre hende hjem til Mit."

De Omstaaende vilde gjerne ledsaget dette djærve Svar med en Haanlatter, men Latteren blev tvungen, thi Enhver maatte tilstaae for sig selv, at den unge Bonde, som han stod der, med sin kraftig-ranke Vært og sit aabne, kjække Ansigt omskygget af dunkle Lokker, nu straalende i Kjærlighedslykkens Glands og hævet i Ungdomsmodets Fylde, visselig ved sine personlige Fortrin retfærdiggjorde Sigrids Valg, og i sin grove Dragt saae ligere ud til et Jarle-Æmne, end den prægtigt pyntede, spinkle Person, der endnu sad i stum Forbauselse oppe ved Bordenden.

Faderen var den Eneste, hvis Haan var oprigtig, fordi den hos ham ikke var underlagt med Skinsyge, men med Harme og skuffede Storheds-Forventninger. „Til Dit!" gjentog han hoitskrattende — „nei, vil En bare see! — og hvor er da den Huusmandsstue Du kalder din, og til hvilken Du vil føre Thord Bondes Datter?"

„Min Faders Gaard ligger paa Skrænten af Skorvefjeldet," svarede Asmund rolig, — „Den er ikke stor og dens Jordsmon er haardt, men den er fri og ubehæftet, — foruden denne Arvedeel har jeg blot disse mine to Hænder og min Stridsøre, men med dem kommer en uforsagt Mand langt her i Norge, i disse urolige Tider."

„Og saalænge skal altsaa min Datter bie og sukke, til Fjeldbonden Asmund har vundet sig et Jarledomme med disse sine to bare Hænder," vedblev Thord i samme spottende Tone.

„Den behøver ikke at lade bie paa sig, som allerede har vundet," gjenmælede Asmund rolig som før; „Og din Datter har jeg vundet, Thord Bonde! Du har selv for

nogle Øieblikke siden i alle Dieses Paahør høitidelig erklæret, at Du vilde tage Den til Søn og Arving, hvem din Datter her rakte Haanden — Nu er dette skeet med mig, som Alle kunne bevidne, følgelig er Asmund Gudlaugsøn nu din Svigerson — eller vil Du gaae fra dit Ord?"

„Aldrig har det været sagt om Thord Bonde, at han er gaaet fra sit Ord, og heller ikke nu skal det kunne siges," svarede den Gamle og lod listigt i Skjægget. „Men siden Du, paatrængende Karl, saa vel husker mine Ord, saa vil Du ogsaa drage til Minde, at jeg som De, mellem hvilke Sigrid lodes frit Valg, nævnte hendes Beilere, og derved naturligviis meente dem, der af mig aabenbart vare erkjendte som saadanne, og ikke Den, der i Mulm og Mørke, mig uafvidende, har vidst at indsnige sig i den uerfarne Piges Ynde st. Jeg kunde saaledes med al Grund betragte det siden Forefaldne som uskeet, og ikke føle mig bundet ved en mig uvedkommende Haandrækning, som til saadan Latterlighed gik for sig her nederst i Hallen. Men jeg vil lade Naade gaae for Ret, jeg vil give Thord Bondes Ord den videste Udtydning, jeg vil antage Dig fattige, ukjendte Svend til Dattermand, paa een Betingelse" — Her standsede han et Øieblik, og saae sig triumpherende omkring, som for at nyde de Omstaaendes harmfulde og den Angjældendes glade Overraskelse.

„Siig den, siig Betingelsen, at jeg kan opfylde den," udbrød Asmund glædedrukken, og gjorde Mine til at kysse den Gamles Hænder, medens de øvrige Beilere lod høre en truende Mumlen.

„Hører nu, og I skulle Alle blive fornøiede," vedblev Thord, hvis Harme nu var gaaet over i den Selvtilfredshed, som et godt Indfald giver. „Siden Du kommer fra Silgjord, Asmund, saa kjender Du godt det store mørke Fjeldvand, som udfylder Dalen mellem din Bygd og denne. Ofte har dette øde Vand været mig til Hinder og Er-

grelse, naar jeg skulde over til mine Eiendomme i Silgjord, og tilfældigviis ingen Baad fandt ved den Bred jeg kom til, eller naar jeg midt ude paa Vandet overfaldtes af hine voldsomme Kastevinde, som ere saa farlige der, hvor Bredderne fordetmeste ere lodret steile, og kun et Par Landingssteder findes. Ved slige Leiligheder kom jeg da stedse til at tænke paa, hvor det var Skade, at denne store, vide Dal skulde saa aldeles opfyldes af det dødbringende Vand, og hvor deiligt det vilde være, om Enge kunne grønnes og Agre groe, Veie lægges og Mennesket boe der, hvor nu det sorte Vand bølger. Nu er det rundet mig i Sinde, at dette Ønske maaskee kunde faae sin Opfyldelse, thi for at have bragt min frygtsomme Due af en Datter til for din Skyld saaledes offentlig at sætte sin kvindelige Blufærdighed tilside, maa Du, Asmund, dog udentvivl kunne raade over mere end naturlige Kræfter, og jeg forlanger derfor ventelig ingen Umulighed af Dig, naar jeg sætter som Betingelse for dit Giftermaal med min Datter, at Du besørger hint Vand udtørret og dets Rum opfyldt med dyrkbar Jord, hvorved Du ogsaa vil vinde et skjønt Stykke Land for Dig selv som Medgift, thi det maa Du dog bekjende, det sømmer sig kun lidet at komme tomhændet som Frier til den rige Thord Bondes eneste Datter. Dette er altsaa mit sidste Vilkaar til Dig, Asmund: Skaffer Du inden tre Solemærker Dalsjøen udfyldt med frugtbar og fast Jordbund, saa jeg og mine Mænd derover kan ride til Silgjord, — da er Sigrid din — hvis ikke, saa vov aldrig tiere at komme mig eller hende for Øine."

En skraldende, almindelig Bifaldslatter, hvori Thord Bonde selv ikke tog mindst Deel, fulgte paa denne hans Tale. Asmund stod der blussende rød, hans Øine lynede, hans Øre blinkede allerede høit over den Gamles skaldede Isse, — da holdt han pludseligt inde, og raabte med en Stemme, der kunde høres over al Larmen: „Var det ikke

fordi Du er min Fæstemøes Fader, saa laae dit Hoved nu for mine Fødder, du gamle Spottegjøg! Men Eet maa du vide, din Datter skal blive min, skee hvad der skee vil! Og I andre Efterskoggrere, see vel til at I altid møde mig saa mandstærke som nu, hundrede mod Een, ellers kunde I let komme til at sande det gamle Ordsprog: Den leer bedst, som leer sidst."

„Nu har vi havt nok af Ord," skreg den Gamle, „ind paa ham nu, Gutter, jag ham ud, den Stodder." Og bag sammensluttede Skjolde trængte nu hele Gjæsterækken ind paa Asmund, der Fod for Fod maatte vige længere tilbage, tilsidst ud af Haldøren, og medens denne sloges igjen efter ham, hørte han endnu Latteren derinde og Thord Bondes dybe Stemme, der raabte: „Jeg holder mit Ord: Saa sandt Dalsjøen bliver grønt Land, saa sandt bliver Asmund Gudlangsøn Sigrids Mand!"

Sildig samme Dags Aften roede Asmund alene hjem over den saa meget omtalte Sø. Han vidste neppe hvor han var, eller hvorledes han var kommen her; hele Eftermiddagen havde han halv sandseløs vanket om i Aasene bag Thord Bondes Gaard uden at træffe Nogen, og befandt sig nu uvilkaarligt paa den vante Hjemvei. Hans Hoved og Bryst var nærved at sprænges af Harme og Smerte over den lidte Behandling, men dybt inde fra hans Hjerte vældede en Kilde af unævnelig Fryd og Stolthed over den Elskedes høimodige Troskab. I denne Forvirring af modstridende Følelser søgte han at fastholde een Tanke, den, hvorledes han skulde faae Sigrid bort fra hendes Faders Huus, hvor hun nu strengt bevogtedes. Imidlertid var han kommen midt ud paa Vandet. Det var en stille, varm Sommernat i den sidste Halvdeel af Juli, da Dunkelheden allerede begynder at indfinde sig, men endnu er ligesom gjennemtrukket af en fiin Lystaage. I denne skinnede Vandspeilet endnu blankt rundt om Baaden, men blandede

sig længere borte med Soens høie, bratte Kyster i dunkle, hensvømmende Skygger. Ikke en Lyd sporedes fjern eller nær, undtagen Aarenes sagte Dyppen i Vandet, og nu og da en ubestemt Raslen af en Natfugls Vingeslag, eller en Steens Falden oppe fra Lierne. I denne Stilhed dæmrede det for Asmund hvor han var, og hvad der var talt om denne Sø, og han syntes det sang indeni ham: „Naar Dalsjøen bliver grønt Land, skal Asmund blive Sigrids Mand!" Og dette eensformigt vuggende Omkvæd troede han at høre gjentages inde fra Bredden utallige Gange, snart hendøende, snart atter svulmende.

Derover faldt han i uforklarlige Drømmerier; Billeder og Forestillinger, som han før ikke havde troet mulige, opstege i hans Sjæl, hans Moders Fortællinger om Bjergfolk og Huldrer, om de gamle Asaguder, der vare indesluttede i Fjeldene, disse Sagn, som han saa ofte havde hørt paa med et tvivlende Smil, de fik nu Virkelighed og levede op til Tro i hans Indre, — med en underlig Blanding af bævende Gysen og heed Længsel følte han sig i Nærheden af noget Gaadefuldt, noget Overnaturligt, der mere og mere ragede ud over ham, og snart vilde faae ham ganske i sin Magt. Han gjorde heller ingen Modstand mod denne Drømmeverden, men hensank deri, holdt op at roe, og lod Baaden drive hvorhen den vilde. Og det forekom ham, som gled Baaden lidt efter lidt hen mod Bredden, hvor denne var høiest og steilest, ligesom draget af hint vuggende Omkvæd, der stedse gjentoges borte i Fjeldvæggen, nu tillige ledsaget af en vild, men forunderligt lokkende Strengeleg. Naar Baaden naaede Bredden kunde han ikke ret sige; da den kom ind under de dunkle Skygger, som kastedes af den høie Kyst, vidste han ikke om det var disse som vege tilbage, eller Fjelvæggen selv, men det bares ham for, som vedblev Baaden at glide ind under denne, i en lang, smal Kløft eller Stoll, der svagt op-

lystes af et blegblaat Skjær. Fort et Stykke frem i denne underjordiske Kanal, medens Tonerne lode dybere inde fra Fjeldet, troede han paa dens ene Side at see en Hvælving eller et Kammer, hvori der sad en lille gammel Kvinde i en Væv, og arbeidede ivrigt. Men det Stof hun vævede paa var besynderligt grøntglindsende og bølgende, som en høi Eng naar Vinden farer hen derover, og det gled saa hurtigt ud fra Vommen, at Hvælvingen allerede næsten syntes opfyldt deraf. Og da nu Asmund følte sig drevet at spørge: Hvad er det Du væver paa, Gamlemoer? — sagde hun med brusten Stemme: „Paa det Tæppe, der skal bredes over Dalsjø, naar Asmund Gudlaugsøns Brudefærd rider derover." Knapt havde Væverskjen svaret, før Baaden allerede var langt borte, og Asmund saae da paa den anden Side et Kammer eller Hvælving, hvor der sad en lille gammel Mand og huggede og tømrede paa en Mængde store Bjælker, saa hurtigt og saa let som en Dreng tæljer Fliser og lægger Pinde sammen. Her maatte Asmund atter spørge: Hvad tømrer du paa, Gamlefaer? — „Paa Gildestuen for Asmund Gudlaugsøn, naar hans Bryllup skal staae paa Dalsjø" — var det brummende Svar, og atter foer Baaden langt forbi, langt ind i Fjeldet, indtil Asmund syntes den standsede ved fast Grund, og en Hal aabnede sig for ham, saa stor og høi, at han næsten svimlede ved at træde ind deri. Loftet hvælvede sig fjernt og dunkelblaat, som den rene Nathimmel, og Lysene derunder syntes ham at tindre som Stjerner. Men i Baggrunden af Hallen saa han paa et prægtigt Høisæde en stor, deilig Kvinde, i en rød, skinnende Klædning, og med langt udslaget, guldglindsende Haar. Hun sad og spandt paa en Rok, hvis Hjul lyste som den fulde Maanestive, og medens hun spandt, nynnede hun paa den vuggende Tone, som Asmund havde hørt saa længe. Nu, da han tvivlsom og skjælvende stod stille midt i Hallen, standsede hun med Spin-

dingen og Sangen, og han fornam en sær, vemodig blød, lokkende Stemme, der kaldte sagte: „Kom herop, kom herop, Asmund! Asmund!" Og uden at han ret vidste hvorledes, stod han pludselig tæt foran den mægtige Kvinde, og fik Mod til at spørge: Hvem er Du, og hvad vil Du mig?

„Jeg er Freya," lød nu den samme blide Stemme, „jeg er Freya, Kjærlighedens Disa, hvem dine Fædre dyrkede, og som endnu her i sin Ensomhed tænker paa sine Dales Døttre og Sønner. Dette Spind" — her dreiede hun Maanehjulet, saa det lyste mildt i Hallen og rørte sig underligt i Asmunds Hjerte — „dette Spind her er Traaden, hvormed jeg har bundet Sigrid saa stærkt til Dig. Men endnu kan den saa let briste — Hvad giver du mig vel, om jeg hjælper Dig til at opfylde det Vilkaar, som hendes Fader har sat for at Sigrid kan blive din? — Hvad giver Du mig?"

„Ak, Intet eier jeg at give," sukkede Asmund. „Men Meget at love eier Du, fremtidsrige Ungersvend," lød atter Bjergfruens forlokkende Stemme — „og det er Sjæleløfter jeg vil have. Vid da, at den ved Sydens Koglerier fra Lyset og Luften og Menneskenes Hjerter fordrevne Asaslægt har udvalgt Dig, Asmund, til sin Befrier. Alt nærmere og nærmere rykker os den fremmede Gud, fast i alle vort Lands Dale staae nu Kirker, og Messesyngen og Klokkeringning forstyrre os selv her i vort sidste Tilflugtssted, i Bjergenes kolde Indre. Vi have derfor lagt det Raad at danne os en ny og fri Jordbund, oprundet af vor Magt, hvorved denne endnu kan aabenbares, og atter udbrede sig omkring til de tabte Bygder. Gjennem denne rige Gave vil vi da atter træde i Forbindelse med Menneskene, og det er Dig, Asmund, som skal modtage den. Alt længe har vi vogtet og stemt dit Sind og din Færd, medens Du elskovsdrømmende vankede om over vort Fængsel, og det er Os, dine Fædres Guder, det er

Mig, Elskovens Kilde, som har ført Dig sammen med Sigrid, som har lagt i Thord Bondes Mund hin spottende Betingelse, der nu skal vorde til Sandhed."

Medens den straalende Frue talte saaledes, og hendes Stemmes Klang sank forvildende i Asmunds Bryst, forekom det ham, som fyldtes Hallen i en Halvkreds med høie forunderlige Skikkelser, af ubestemt Lighed med de gamle Guder og Væsner, nogle blege og hensvævende som Taager, andre flammende og glødende som Nordlys paa den mørke Hvælving, dog Ingen fremtrædende i saa fuld og bestemt Form som Den, der kaldte sig Freya, maaskee fordi hun ved Elskovens Naturmagt endnu hang mest sammen med det jordiske Liv. Men Asmund syntes at de Alle stirrede paa ham med dybt fristende Øine og omspændte ham med et uigjennemtrængeligt Straalenet, medens en fjern Lydstrøm, som af dæmpet Vaabenlarm og klagende Huldrelok, bølgede gjennem Hallen og virkede bedøvende paa hans Sind. Da vedblev den røde Kvinde:

„Vil Du love, Asmund, aldrig at bygge nogen Kirke paa Dalsjø Grund, men derimod hver Julenat der at holde Offring til Thor, Odin og Freya, vil Du love til Pant derpaa at give i min Vold det første Barn, Du og Sigrid faae sammen, — saa er den nye Dal din, og med den Sigrid, samt al hendes rige Arv. Bryder Du derimod dit Ord, eller siger Du dette til Sigrid, over hvem Vi ingen Magt have, saa synker Dalen, og Du med den, i den evige Død. Tom saa Løftets Drik." Hermed rakte hun ud mod ham et gyldent Horn.

Asmund stod en Stund ubevægelig, men det stormede og gjærede i hans Indre, og Fristelsens Bølger truede med at slaae sammen over ham. Saa lød atter Bjergfruens Lokken:

„Betænker Du dig, Asmund? Din Elskede og Rigdoms Pragt, eller Ensomhed og Fattigdoms Dragt! — Drik, Asmund!"

Og den underlige Syngen og Klingen gjennem Hallen blev stærkere og mere henrivende, og Nordlysstikkelserne flammede vildere, og Freyas Maanehjul dreiede sig med forvildende Hurtighed, og hendes Stemmes Kraft blev uimodstaaelig, — da følte Asmund sig overvældet, og uden næsten selv at vide det — udrakte han sin Haand og greb Hornet. Men i samme Øieblik hans Læber berørte dets Rand, foer der ligesom en fortærende Ildstrom gjennem hele hans Væsen, han troede endnu at høre en uendelig Brusen om sig, og tabte saa Besindelsen ganske.

Da han den næste Morgen vaagnede, og fandt sig liggende paa en blød Græsvold under Guds frie Himmel, omgivet af Fuglesang og Blomsterduft, vilde han have været meget tilbøielig til at anse Nattens Eventyr blot for en tom Drøm, hvis han ikke med det samme havde seet sig om og gjenkjendt de høie Dalvægge, der omgav ham, for Brederne af Dalsjø, hvis han ikke til sin Forundring havde fundet Baaden paa tør Grund ved Siden af sig, og saaledes næsten med Forfærdelse maattet erkjende, at den Græsvold, han laae paa, endnu igaaraftes havde været bundløst Vand.

Tre Solemærker efter at Asmund var bleven udjaget af Thord Bondes Hal, kom der to statelige Sendebud til denne, og meldte, at nu havde Asmund Gudlaugsøn udført det Vilkaar, der var ham sat, at nu kunde Thord Bonde, naar han vilde, ride tørskoet over Dalsjø til sine Eiendomme i Silgjord, hvorhos de indbød ham til paa Veien at tage Hvile og Beværtning i Asmunds Hal. Gamle Thord lo ret inderligt, da han modtog det Budskab. „Det er godt," sagde han, „Manden maa være bleven gal, saa sr vi da ham kvit, men da det træffer sig saa, at jeg idag alligevel har et Ærinde i Silgjord, saa kan vi jo gjerne tage Veien over Søen, for at see hvad han har fundet paa der. Og min Datter skal være med, jeg tør ikke længer lade hende

blive alene hjemme, desuden kan hun have godt af at see sin Udvalgte i hans fjollede Tilstand, det vil maaskee helbrede hende for den Sygdom. Kom, mine Venner," vedblev han til de Fornemste af sine Gjæster, „kom med, det skal blive et lystigt Ridt, men lad os ikke glemme at trække Baade og Proviant med; thi for den Befording og Beværtning, Asmund har lovet, svarer jeg sandelig ikke." — Toget satte sig ogsaa snart i Bevægelse, lutter prægtig klædte, lystige Ryttere paa skjønne rigtsadlede Heste, Thord Bonde i Spidsen paa sin store graa Hingst, der alene kunde bære ham. Men midt i den stoiende Række sad Sigrid stille og bleg paa sin hvide Pasgjænger, og syntes ikke at tage mindste Deel i hvad der foregik omkring hende, men lod sig dog føre afsted, hvorhen man vilde; hun havde ikke mælet et Ord siden Optrinet i Hallen, med det syntes hendes Handlingskraft udtømt, og hun satte kun et stille Taalmod imod Alt. Jo mere man nærmede sig det trange Pas, der paa Aasens Ryg førte ud til Søen, og hvorfra denne kunde overses, deshøiere steg Lystigheden hos Rytterskaren: nu skulde man da snart faae see Underværket, hed det med Latter. Thord Bonde sprængte foran de Øvrige opad Stien, did hvor det lysnede mellem Granerne, og hvor man vidste at Nedsigten aabnede sig. Men istedetfor, som de Bagerste ventede, at høre ham fortsætte Latteren deroppe, saae de ham pludselig at hæve sig i Sadlen, række Armene mod Himlen i den høieste Forbauselse og igjen synke som tilintetgjort ned, idet hans Hoved bøiedes forover paa Hestens Manke, og man hørte ham udstønne: „Christus! Alle hellige Mænd! hvad er dette?" — — Alle styrtede op efter ham, og Alle betoges af den samme bedøvende Forbauselse; thi under dem laae, istedetfor det sorte, øde Fjeldvand, i den klareste Solbelysning en grønnende, smilende Dalbund, „hvor Agre kunde grøde og Mennesker bo," den yndige, frugtbare, af Bjergvægge indelukkede Slette, som endnu fra

samme Sted aabner sig for den henrykte Vandrers Øie, og kaldes Fladdal. Den nyfødte Dal saae allerede beboet ud: der hvor nu Landsbyen ligger, stod allerede dengang et stort Bjælkehuus omgivet af mindre Hytter, og Røgen steg allerede hjemligt op af Ljaaren i den blaa Luft. Medens Thord Bonde og hans mandlige Følge sadde forstenede af Overraskelse paa deres ligesaa dødsstille Dyr, var Sigrid den Eneste, der ikke tabte sin Fatning, thi hendes Kjærlighed var stærk nok til at troe paa et Under, — der drog igjen Haab til hendes Hjerte, Rødme til hendes Kinder og Glands til hendes Øine — hun satte hurtigt og foran Alle nedad de steile Bakker til Dalbunden, og da hun naaede denne, steg hun af Hesten og knælede paa den nye Jord, idet hun opsendte en lydelig Takkebøn til Jomfru Maria, hvem hun i sin Uskyldighed tilskrev dette Kjærlighedens Mirakel. Og, da hun igjen reiste sig stod Asmund ved hendes Side, lagde sin Arm om hendes Liv, og sagde: „Velkommen til dit Hjem, Du Dalens Frue!“ Men hun lagde endnu ikke Mærke til at der var en Sky paa hans Pande. Imidlertid havde Thord Bonde nogenledes samlet sig efter den første Forbauselses Stød. „Vi maa ned,“ sagde han endeligen med lav Stemme til sine blege Ledsagere — „vi maa ned og erfare om det er Øienforblindelse — er det Virkelighed, saa skylder jeg Asmund den Mægtige Opreisning.“ Saa red de langsomt ned ad Skrænten, og da de kom til Bredden, hvor før Vandet havde fyllet op men nu Grønsværet duftede, standsede Thord Bonde en Stund, prøvede sin Hest, som skulde han ud paa en usikker Is, — endelig satte han i eet dristigt Spring ud paa Marken. Sigrid saae han ikke, hun var med Asmund ilet forud, men de Andre fulgte ham nølende. Da han nu engang havde overbeviist sig om at Bunden holdt, red han stille fremad mod Huset, men den nylig saa stærke og pralende Mand var sært forandret, — hans Hoved var bøiet og hans Ryg krummet, hans

Stolthed var brudt. Dog sad han endnu rolig og fast paa Hesten, fattet og uden Frygt, medens hans Følgesvende vaklede frem og tilbage i Sadlen, og hvert Øieblik saae sig tilbage, om ikke Vandet piblede op efter Hestenes Hovspor. Da de kom til den med kunstrigt udskaarne Søiler prydede Indgangsdør til Gildehallen, stod Asmund der og havde Sigrid ved Haanden. „Velkommen til Fladdal," sagde han kort og mørk, medens den Gamle steg af Hesten. „Tak Asmund," svarede denne, „det var et svært Stykke Arbeide at udføre i tre Dage." „Ikke for svært for at vinde denne skjønne Rose," vedblev Asmund, idet han førte Sigrid frem for Faderen. „Du har alt taget din Løn, seer jeg," sagde Thord da; „nu, dertil har Du Ret, som Du har Magt — jeg giver mit Minde, hvis I skjøtte derom." Sigrid greb her sin Faders Haand, og bedækkede den med Kys og Taarer. „Værer da velsignede," sagde den Gamle; „Og Du min Søn Asmund, tilgiv en gammel Stivnakke, at han ikke strax kjendte dit Værd og din Vælde." Asmund rakte ham Haanden taus, og Thord vedblev: „Jeg spørger Dig ikke hvor Du har din Magt og dine Undergjerninger fra — nok, at min Fod betræder din Grund, min Haand berører din Dørstolpe. Hvad der er, det er — meer forlanger jeg ikke at vide. Og nu ind i Eders Huus, mine Børn." Asmund førte nu sine Gjæster ind i den prægtigt udzirede Gildesal, hvor der vrimlede af Tjenere og Huuskarle, og hvor et overflødigt Gjestebud var anrettet. Han satte sig her i Høisædet med Sigrid paa den ene og Thord Bonde paa den anden Side, og beværtede med saamange gode Sager, at selv de meest skræmte af Gjæsterne lidt efter lidt glemte deres Frygt for Maaltidets Glæder. Men midt under dette gav Asmund et Tegn, — da kom flere dobblege Trælle indstyrtende i Hallen, og berettede aandeløse, at Vandet atter steeg, at Soen kom tilbage, at Huset om et Øieblik vilde synke. Virkelig hørtes en Susen og Brusen udenfor

som af skummende Vande, og Mange troede allerede at føle Huset vakle. En almindelig Forfærdelsestummel opstod — foruden Asmund og Sigrid, der forud var underrettet, blev kun Thord siddende rolig, dog selv han blev dødbleg. Men Gjæsterne fra Hjartdal styrtede over hinanden i ellevild Dødsangest, udstødte klagende Hyl og trykkede hinanden næsten ihjel for at naae Udgangen, hvorfra de igjen angstrasende foer tilbage, indbildende sig at der var Vand udenfor. Da opstemte Asmund pludselig en skraldende Latter, der overdøvede den hele Angstlarm. — Han loe nu af dem, som havde leet af ham — det Hele var kun blind Allarm, anstiftet af Husherren som en liden Gjengjældelse for den Tort, han nylig af dem havde lidt. Nu loe Asmund dog sidst. —

Men Asmund loe efter denne Dag ikke ofte. Skjønt han havde opnaaet alle Lykkens Goder, sin Elskedes Besiddelse, Rigdom, Magt, Ære, saae man ham dog ofte mørk og tungsindig, det var som en lønlig Orm gnavede paa hans Hjerte. Nogle vilde søge Aarsagen til denne hans Sindstilstand i Sorg over at han i sit Ægteskab hidtil ikke var velsignet med nogen Afkom, der kunde arve hans Navn og hans store Rigdomme, ja Sigrid selv spurgte ham ofte, om dette var Grunden til hans Tungsindighed. Men da rystede han endnu tungsindigere paa Hovedet og svarede med et vildt Blik, hvorfor hun gyste tilbage: Gud bevare os fra at faae Børn, Sigrid! da vil Forbandelsen først ret komme. Og det blev værre og værre med ham, saa at han ofte flere Uger i Rad var borte, Ingen vidste hvor, og naar han da kom tilbage, var han næsten forstyrret og vilde Ingen see, selv ikke Sigrid. Da anede vel denne trofaste Sjæl tilsidst, at hendes Husbonds tunge Drømme stod i nogen Forbindelse med den Maade, hvorpaa deres Dal var bleven til, og at dette Underværk ikke saameget kunde tilskrives Jomfru Maria, som hun havde troet. Ogsaa hun

betoges nu af en unævnelig Rædsel for de onde Magter, hun troede at skylde deres Lykke, og hun udfrittede sin Mand derom med Kjærlighed og med Taarer, men han saae kun uendelig sorgmodig paa hende, og forblev taus. Thord Bonde var imidlertid død, saa hun heller ikke havde Faderen at fortroe sig til, og hun var nær ved at forsage. Da hændte det engang, just som Asmund var paa det Værste, og skyede alle Menneskers Omgang, at der til Præsteboligen ved Silgjord Kirke kom en from gammel Pillegrim, der havde vandret ligefra Frelserens hellige Grav i Jerusalem, og derfra endnu var omgivet med det hellige Steds Reenhed og Magt. Til ham gik nu Fru Sigrid, klagede sin Nød og fremsatte for ham hvad hun vidste af Tingen, bedende om hans Raad. Den hellige Mand betænkte sig noget, og sagde derpaa: „Bygger en Kirke paa Grunden og stifter evige Messer der, men spørg først din Mand om han veed nogen Hindring for det.“ Sigrid gjorde saa, men af Asmund fik hun blot det dunkle Svar: „Byg du Kirken kun, saa synker Dalen“ — og han faldt atter tilbage i sin mørke Taushed. Men da den hellige Mand hørte dette, sagde han ogsaa: „Bygger I Kirken kun, jeg skal vie Grunden. For din store Kjærligheds Skyld, o Kvinde! vil Gud have Barmhjertighed med din Husbond.“ I Tillid til hans Ord lod Sigrid Arbeidet begynde og Grundvolden lægges; en Stund gik alt godt, og ingen Forstyrrelse indtraf, men da Korsformen blev mærkelig, brød Vandet pludselig op i Dalens vestlige Ende, og væltede indover med forfærdende Hurtighed, saa at hele Dalen om et Øieblik truedes med Tilintetgjørelse. Arbeiderne paa Kirkegrunden kastede allerede deres Værktøi og gav sig med alle Dalens Indbyggere paa vild Flugt; da kom den hellige Mand ligesom glidende ned fra Fjeldet, hvor han havde tilbragt hele Natten og Dagen i eensom Bøn, stillede sig saa paa Kirkens lagte Hjørnesteen og gjorde

med sin lange Stav Korsets Tegn til alle Sider af Dalen, hvorefter Vandet strax standsede og dannede kun det lille Kjern i Enden af Dalen, som endnu sees. Derpaa bøiede Pillegrimen sig mod Jorden, og nedgravede under Kirkens Hjørneblok en lille Steen af den hellige Grav, som han havde bragt med sig fra Jerusalem. Neppe var dette skeet, før der hørtes ligesom et Suk og en dæmpet Klagesang borte fra Fjeldvæggen, men den hellige Mand sagde: „Nu kan I trygt bygge videre, Jorden er nu i Christi Vold, og dens Eier befriet fra de onde Magter." Det skede som han sagde, Kirken fuldførtes uden videre Forhindring, og med hver Dag, som dens Fuldendelse skred nærmere, lettedes det og dagedes det i Asmunds Sind; da Spiret sattes, flyttede han atter med sin trofaste Sigrid ind paa deres store Gaard i Dalen, den han længe havde flyet for at søge Skjulested i sin Moders gamle Hytte paa Skorvefjeld, og da den første Messe holdtes i den nye Fladdals Kirke, bragte de to Frelste deres førstefødte Søn til Daaben. Siden trivedes Asmund og hans Slægt i Sindets Fred og gode Dage, og hans og Sigrids Efterkommere eiede længe det Meste af Dalen, indtil den senere er bleven udstykket ogsaa til andre Slægter. Men endnu den Dag i Dag høres ofte de dybe Suk og den dæmpende Klagesang inde i Fjeldvæggen fra den bundne Huldre, hun venter bestandig paa at den hellige Steen, som endnu ligger ved Kirkens Grundvold, skal blive borttaget, thi skeer det nogensinde, saa vil Søen vælde op ligesaa hurtigt som den i sin Tid forsvandt, og det sorte Fjeldvand vil atter fylde Bunden af Fladdal.

Den sidste Biskop i Hamar.

Der raader en besynderlig Skjæbne over Norges ældste og stolteste Byer. De forsvinde af Jorden uden at efterlade det mindste Spor; selv i Folkets Munde og Hjerter leve de knapt længer, og kun en enkelt Historiegrandsker efterforsker deres udslettede Grændseskjæl og Navne i gamle Membraner. Og dog ere ikke saa mange Menneskealdre gaaede hen, siden Oslo, Sarpsborg, Hamar, endnu blomstrede i fuldt Liv, og deres Slotstaarne og Kirkespiir vare Mærker for det hele Land. De ere alle ikke mere, de kunde ikke længe overleve Norges Uafhængighed — deri ere deres Skjæbne lige; men de have nu hver for sig sit forskjellige Eftermæle. Af Oslo er ikke Steen paa Steen tilbage. Den prægtige St. Halvards Kirke, Mariæ Kloster, og alle de massive Bygninger ere som bortblæste — men Liv er født af Død, og Norges første Stad ligger dog endnu altid ved Bunden af Fjorden, om end ikke ved Foden af Egebjerget. I Sarpsborg er ligesaalidet en Levning at finde; men den nye Tid har nu fæstet Fod paa den gamle Bymark, og har lovet at „gjenoprette" det Forsvundne. Ogsaa Hamar, Oplandenes engang saa rige Dronning, var længe aldeles øde og forladt. Nu er vel ogsaa der en ny Kjøbstad anlagt med samme Navn som den gamle, dog ikke ganske paa samme Sted. Men, hvis ogsaa Menneskene og Efterslægten have forsømt Hamar, saa bar Mindets Poesi, som til en Erstatning, bredet sin rigeste Maaneskinsglands ud derover, og bag dette mystiske For-

hæng dæmrer dens Billede dobbelt prægtigt. Og til en Trøst i sin Eensomhed, til et uimodsigeligt Vidne om fordums Storhed besidder Hamar endnu en ganske anseelig Ruin, medens dens Søstre i Ødelæggelsen kun har moderne Huse og Brændevinsbrænderier at opvise.

En lille Udflugt i Sommeren 1841 gav mig Anledning til at gjøre en Valfart til det Sted, hvor Hamar stod. Jeg siger med Villie en Valfart; thi vor protestantiske og vantro Tid har vel haanlig forladt alle de undergjørende Valfartsteder, men Historien har dog endnu sin Religion og sine hellige Relikvier, hvortil den Troende kan vandre, og knæle ned og styrke sit i Hverdagslivet udtørrede Hjerte. Paa Dampskibet Jernbarden, denne Oplandenes Stolthed og Forbauselse, foer jeg fra Minde af opad Mjøsen. Denne havlignende Vandmasse midt i det Indre af Norge havde for Staden Hamar at prale af, nu har den Dampskibene. Det er ganske i sin Orden. Middelalderen byggede sine stærke Fendaltaarne, indesluttede sig i Volde og Grave, og forenede sig kun om den oplæstede Monstrans; Nutiden farer med sin Damp op og ned af Fjorden, fra Kyst til Kyst, og nivellerer Alt og sætter Nøre i Alt, til det ene Maal, til Vinding.

Paa dette Dampskib nærmede jeg mig altsaa Hamar. Det var en klar, deilig Solskinsdag, saa sjelden i hin regnfulde Sommer. Allerede seilede vi ud af den mørke Kløft ved Skreibjergene og over til Stange. Her udvider Mjøsen sig pludselig, og den hilste os i hele sin majestætiske, fast uoverseelige Bredde, en Miil fra Kyst til Kyst, i Midten den romantiske Helgø. Disse skraanende, blaalige Bredder, som jeg i Forstningen tog for de almindelige norske Aaser, viste sig, da jeg kom nærmere, som opdyrket grønt Land fra Høiden af ned til Vandskorpen, med Gaard ved Gaard, hvide Kirker og yppig Løvskov. Og fra Baggrunden, i Middelpunktet af det Hele, traadte nærmere og nærmere

en rødliggraa, buet Steenmasse, det var Hamars Ruiner! Ja, her og intet andet Sted maatte Byen ligge, her forbrede Naturen selv et bankende Hjerte for den rige Omegn, her maatte Taarne og Mure saa prægtigt slutte det vidunderlige Prospekt. Og Alt dette forstod de Gamle saa godt.

Ikke langt fra Hamar Gaard, og henhørende under den, ligger en Plads kaldet Aftensangen. Det er et yndigt og skjult Sted. En lys, zittrende Birkeskov, kun hist og her mørkere beskygget af enkelte Naaletræer, indeslutter fast fra alle Sider det graa Bjælkehuus, som en Tilbygning ovenpaa med en Svalgang giver et noget anseeligere Udvortes, end vore almindelige Husmandsstuer. Der havde vi valgt vort Standkvarteer den Dag vi opholdt os ved Hamar. Vi havde hørt at man der modtog Reisende, og vi begav os derfor did fra Gammelhuset, hvor Dampskibet stoppede. Da vi ankom og bad om Herberge vare alle Pladsens Beboere sysselsatte med Høaannen, og gik stille og besindige ved deres duftende Arbeide paa den trange grønne Mark under de hvidstammede Birketræer. En liden Gut skulde være vor Fører hen til Gaarden, som omtrent kan ligge i en halv Fjerdingsveis Afstand, men ikke kan sees før man kommer ud af den tætte Skov, der omgiver Aftensangen. „I skal vel hen og see Murene," sagde Drengen, idet han aabnede for os Ledet, der fører ind til Skovveien. Paa vort Spørgsmaal om han vidste hvad disse Mure have at betyde, svarede han kun let hen: „Aa, de sige at der engang skal have staaet en By." Ak, i disse Guttens faae Ord er indbefattet Alt, hvad Omegnens Bønder veed at sige om Hamar! Ingen specielleres Kundskab, ingen bedre Traditioner har vedligeholdt sig hos selve Stedets Slægt om det bevægede, rige Liv, som her for ikke saa længe siden har rørt sig. Og dog skulde man troe, at Hamars sidste Indvaanere, da Byen blev ødelagt af de Svenske Aar 1567, maatte være blevne adspredte over

Landsbygden omkring, og saaledes, selv lidt efter lidt forvandlede til Bønder, kunde have meddelt deres Efterkommere levende Sagn om det forstyrrede Hjem. Men vist er det, at have de fortalt sine Slægters og sin Byes Historie til Nogen, saa er det nu aldeles glemt; og dersom Vangs Bønder vide Lidt om Hamar, da skylde de dette mere til Fremmede og til Bøger, end til egne Traditioner. — Vi gik nu fremad gjennem den kjølige Skov, en deilig Gang i Middagsheden. Det havde regnet om Morgenen, og endnu hang de klare Draaber ved hver Naalespids paa Grantræerne, og glimrede i Solen. Paa enkelte Steder aabnede Skoven sig til smaa grønne Enge, hvorpaa som oftest to til tre majestætiske Hængebirker strakte deres vaiende Krandse mod Jorden. Her tænkte vi os at der havde staaet et Capel i fordums Dage, tæt udenfor Byen. Nu lyste det pludselig klart gjennem de sidste Træer, vi traadte ud paa den aabne Slette, og den hele Jordtange, hvorpaa Byen har staaet, og hvoraf Hamar Gaard danner Spidsen, laae for vore Øine omgivet af Mjøsens middagsblinkende Speil, som af en Glorie. Hvert af vore Trin berørte nu hellig Grund; vi lod de gamle Gader opstaae for vort indre Øie, medens vi gik hen over de Sletter, hvor de have staaet, og hvor deres Beboere have levet og lidt; men hvor nu det friske Hø laa slaaet i Rader, og Kornet bølgede henover deres Gravsteder. Vi gik nu tvers gjennem Hamar Gaards Ladebygninger, som alle ere byggede af deilige, tilhugne Stene; ak, man kan nok gjætte hvorfra! Vi lod Hovedbygningen, en stor gammel Trækasse, ligge tilvenstre, og bøiede om en liden Høi og opad en Bakke. Nu stod vi midt i Hamar Domkirkes Ruiner.

Hvad der staaer igjen af Hamar Domkirke, eller Hellig Trefoldigheds Kirke, opbygget i det 12te og 13de Aarhundrede i byzantisk Stil, er nu kun tre ubyre Piller forbundne med deres Buer, og mod Østen i Flugt dermed,

en mindre Bue, Alt af de skjønneste tilhugne graablaae Kalkstene. Ovenover de midterste Buer staaer endnu i en stor Høide en Deel af den øvre Kirkevæg, med Spor af dybt ind i Muren gaaende firkantede Vinduer. Man kan gjøre sig en Idee om det Heles Størrelse, naar man hører, at enhver af de større Piller neppe kan favnes af tre voxne Mænd, og dog bære de alligevel deres tilsvarende Buer saa let og dristigt, at deres uhyre Omfang knapt paafalder. De staae frit og aabent mod Vandsiden, men mod det Indre bemærkes endnu Soklerne til de modstaaende Piller, og danne det midterste Kirkeskib. Uden om dette igjen er et rundt Bjerg bevoxet med Græs og Træer, opstaaet, som man tydelig kan see, af Kirkens sammenstyrtede Mure. Den daværende Eier af Hamar har ladet den nordlige Ende af denne Høi gjennemgrave, og derved blottet to hvælvede Indgange til Kirken. Naar man staaer inde i Ruinerne og seer ud gjennem disse over Mjøsen, har man et yderst pittoresk Syn. Forgrunden dannes af store, vildt omkastede Steenblokke, noget længere borte har man den mægtige Soilerad, som Tiden har skatteret fra lyseblaat til dunkelrødt, og behængt med grønne Urter og Vexter; og endelig, bag enhver af de kolossale Buer, og indfattet af disse som af en Ramme, aander et herligt Landskab af Sø, grønne Kyster og fjerne Bjerge. Min Medpillegrim, en Maler, satte sig strax fast her med sin Malerkasse og sine Redskaber, for at udkaste en Skitse af det sjældne Prospekt, medens den lille Gut, der havde fulgt os hid, stillede sig bag ham med opspilede Øine og aaben Mund. Hvad mig angaaer, da kunde jeg endnu ingen rigtig Hvile og Betragtning finde — Fortiden traadte mig saa nær og haandgribelig imøde fra enhver af disse Stene, og stirrede paa mig med levende og hemmelighedsfulde Øine. Thi det har en ganske anden Art og Kraft, naar man saaledes opmaner Forfædrene paa de Steder selv, som deres Fod

har betraadt, og omgivet af deres Øienvidner, end naar man i sit eget Kammer prøver paa at sætte sig tilbage til dem igjennem de døde Bogstaver. Det store Fortidsbillede dæmrede for mig som en Morgendrøm, bag det graa Slør glimtede Staalkyrasser og Monstranser, raslede Biskopkaaber og Silkeklæder, vaiede Faner og lød fjern Sang og underlige Stemmer. Men vilde jeg trænge derind, forsvandt det Alt, for atter at gjække mig længer borte. Det drev mig fra Steen til Steen, fra Grotte til Grotte i disse Ruiner, og jeg bankede paa overalt, men blev ikke indladt. Da flygtede jeg ud af denne Tryllekreds, ud paa den store vide Slette, hvor der vel ogsaa har staaet Kirker og Gader og Slotte, men hvor ingen Spogelser af disse endnu staae tilbage. Paa det saakaldte Biskopbjerg, den yderste Pynt af Halvøen, hvorfra man har den videste Horizont til alle Sider, fandt jeg atter Klarhed. Herfra bør man egentlig betragte Ruinerne, der inde er man deres Strenghed for nær. Herfra smelte de først rigtig sammen med Landskabet, og give det sit rette Præg, og tegne sig klart og smukt mod Søen og Himlen. Man smile ikke over dette meget Væsen med de stakkels tre ensomme Piller — vi have her i Norge saa faa Levninger af den Slags, at man ikke ofte er udsat for at komme i lignende Extase. Desuden skylde vi den triste Rest af Hamar Domkirke al vor Kjærlighed og Omhyggelighed — vi have i lang Tid faret saa ilde med den. Thi det er ikke saameget Tiden, som Menneskenes Vandalisme, der har nedbragt denne i Slutningen af det syttende Aarhundrede endnu saa prægtige Ruin, til hvad vi nu see. Da stod endnu den hele vestlige Gavl med sine herlige, tredobbelte Vinduer og kunstigt udhuggede Døre foruden mange andre Capeller og Buer. Men man har ført Stenen derfra til Bygningen af Vangs, Stange, og Næs Kirker, foruden til flere verdslige Bygninger paa Hedemarken. Foier man nu hertil Tidens langsomme Opløsen

da maa man forundre sig over at der endnu er saa meget tilbage. Dette bliver dog vel nu fredet og sikkret, efterat Foreningen til Oldtidsminders Bevaring er kommet istand. Hvad der er blevet af de øvrige Kirker og Steenhuse i Hamar, maa Gud vide. — Korskirken, Hamar Slot, St. Olafs Kloster, Skolen, Raadhuset — Alt er forsvundet uden Spor, naar man undtager en massiv og uformelig Graasteensbygning, som skal have hørt til Klostret, og nu er indlemmet under Gaardens Udhuse. Af Byens tre Hovedgader, Klosterstrædet, Grønnegaden og Bispestrædet er ikke en eneste synlig Tomt eller Løvning. Det er altsaa kun Domkirkens tre Piller, som endnu vaage over de øde Gravsteder, ligesom dens tre Taarne fordum vaagede over den levende og blomstrende Byes lavere Tage.

Imidlertid var Dagen rykket frem, og Sommeraftenens bløde og rige Farvetoner begyndte allerede lidt efter lidt at brede sig ud over det deilige Panorama, som jeg overskaae fra Bispebjerget. Denne usikre og dog saa varme Belysning er den bedste for en saadan Egn; thi Mindets Glands er beslægtet med Aftenens. Men denne Aften var ogsaa blid og stjøn. Det nyslaaede Hø og Træerne og de friske Vande udsendte en liflig Duft til Kirken, som for at trøste den over dens tabte Virakskyer; endnu kan den gamle Krønikes Ord gjælde for Hamar, skjønt det har mistet sine berømte Frugthaver: „Og var det ganske saare lystigt om Sommeren, naar man roede om Hamars By, og alle Urter og Træer de gav slig herlig Lugt fra sig." — Jeg lod mit Blik vandre fra Ruinerne over til Helgø, der ligesom hævede sig fra Vandskorpen i den magiske Belysning; midt i det smale Sund mellem denne Ø og Næs Sogn steg den hvide Næs Kirke umiddelbart op af Bølgerne, med det blaae Totenland til Baggrund. Og ligeoverfor mig, paa Næslandet, strakte sig vidt ud de grønne Sletter af Gaarden Gressenq, hvor Bisp Carl Segerson

af Hamar var født, og som engang eiedes af Jomfru Karine Alfsdatter, en Søster til vor længe miskjendte Frihedsmartyr, Ridder Knut Alfsøn til Giske. Fortidens Aander omgav mig paa alle Sider, men i den dybeste Taushed. Jeg tørstede ganske efter en Klokkes Slag, efter en fjern Sang, som et Udtryk for Aftenlandskabets Sjæl. Men Alt forblev dødstille. De Dage var forbi, „da det var Skik i Hamar, at der skulde først ringes udi Domkirken, dernæst i Klostret, dernæst i Korskirken, og allersidst i St. Jørgens Kirke, siden derefter skulde de ringe og kime, som de mest kunde. Item, naar som det var blidt og stille Veir, da kunde man høre det langt borte, naar som at Præsten og Degnene sjunge i Kirken, og Orgelværkernes Lyd hørtes, at den, som ikke havde et Steenhjerte, maatte græde af Glæde for Guds usigelige Naade mod Menneskene og Guds hellige Ord og de deilige Psalmer, som de hørte sjunge der."

Nu flyder ingen saadan Aftensang mere udover Mjøsens klare Flade; Kirkeruinen er stum. Men selv Stumheden har et Sprog i det udtryksfulde og uendelig vemodige Øie; og i dette læste jeg hin Aften en liden Historie fra Bispestadens sidste Dage, som jeg her vil fortælle.

Det var Pindseaften Aar efter Christi Byrd 1537, mod Vespertide, at en stor Herrebaad, prægtigt udsmykket og med forgyldt, høit opstaaende Forstavn, roedes over Mjøsen i Retningen fra Næslandet til Hamar By. Som Veiret var blidt og stille havde Baaden intet Seil oppe, men bevægedes hurtigt og let henover den blanke Vandflade ved otte ligeklædte Roerskarles kraftige Aareslag. I Bagstavnen af Baaden var opreist et Slags Telt af sort Tøi med røde Fryndser, aabent til Siderne for at lade den milde Aftenluft fri Gjennemgang. Derunder hvilede

paa opstablede Hynder en kvindelig Skikkelse, der syntes at være den fornemste Person ombord. Hun var ikke længer ung, men saavidt man af den hvilende Stilling kunde slutte, af en høi og rank Legemsbygning. Dog, den dødelige Mathed, der synlig var udbredt over alle hendes Lemmer, vilde knapt mere tillade hende at reise sig til sin rette Høide. Af den lange sorte Klædning og de hvide Liin, der tæt omgav hendes blege Ansigt, skulde man have holdt hende for en Klosterfrue, hvis ikke de blinkende Ringe paa hendes magre Fingre, og den svære Guldkjæde, der omgav hendes Hals og Skuldre, hang ned fra hendes Belte over den venstre Hofte, og der bar et Slags Taske af rød Floil, atter havde modsagt dette. Hun laae aldeles ubevægelig, kun de morke Dines feberagtige Blik foer rastlos omkring, og hendes udtærede Hænder legede med Kuglerne paa en Rosenkrands. Ved hendes høire Side knælede en ung smuk Pige med lyse Haar og røde Kinder; og var det underligt at see, naar hun omhyggelig bøiede sig over den Syge, og hendes rige lyse Haar under den Gyldenstykkes Hue flød ned over den Gamles sorte Klædning, og hendes friske Kinder lagde sig nær til de gulblege, og ligesom vilde meddele dem Noget af Ungdommens og Livets Varme. Paa den anden Side, lænet op til en af de Stænger der bar Teltet, stod en geistlig Herre i sin Ordensdragt, og søgte med al Umage at lægge sit fede Ansigt i begrædelige Folder, medens dog fra Tid til anden hans triumpherende Blik gled fra den lidende Kvinde til et Pergamentbrev med flere nedhængende Segl, som han holdt i Haanden. Hans Læber opramsede sagte og mekanisk den katholskes Kirkes Bøn for Døende. Saaledes svævede dette Kløverblad henover Vandspeilet i Aftenbelysningen, og den ængstelige Stilhed blev kun afbrudt ved de taktmæssige Aareslag, ved Munkens dybe Mumlen og den unge Piges halvt undertrykte Graad.

Imidlertid nærmede de sig mere og mere til Staden, og den reiste sig med sine vidtstrakte Mure og Taarne op af de stille Vande, og hilste dem i al sin Skjønhed. Thi vel var allerede paa den Tid Hamars Glands og Vælde meget aftaget, og den kunde ikke længer stille sine 1400 vaabendygtige Mænd naar det gjaldt; men den gamle Rises blinkende Harnisk stod der dog endnu helt og holdent, om end noget for vidt til Sonnernes spædere Lemmer. Stadens rige, geistlige Stiftelser vare endnu et Middelpunkt for mange Interesser, og samlede om sig en tæt Ring af alleslags Næringsdrivende, saa det var klart og givet, at med den katholske Klerus stod og faldt Staden Hamar. Og netop nu drog der op et truende Uveir mod denne Byes Livsrod, som mod det hele Land, da Christian den Tredie af Danmark havde i Sinde paa een Gang at omstyrte den gamle Tro og den gamle Selvstændighed i Norge. Men det kunde ikke sees paa disse prægtige Mure og Gader, som de laae der for vore Reisendes Øine klart bestraalede af den dalende Sol, at de var deres Undergang saa nær. Domkirkens tre Taarne, hvert med sine sexten forgyldte Floie, der blinkede og viftede uafladeligt, pegede op i den blaa Luft, og jævnhøit med det største af disse var Taarnet paa Hamarshuus, Bispens Residents. Ude fra en Jordtunge, som nu tildeels er bortskyllet, stinnede de hvide Mure af St. Olafs Kloster, yndigt mildnede af vaargrønne Træer og Haver. Og til begge Sider, saa langt Øiet kunde naae, strakte sig Byens Borgerhuse, fortetmeste af Træ, men malede med livlige Farver og omgivne af Frugthaver. Ud mod Vandet havde fast enhver af disse Boliger sin egen Brygge, og i den lille Havn, Nordvig, laae et ikke uanseeligt Antal smaa plumpe Skibe, eller rettere Baade, efter vort Begreb. Fra det Indre af Byen ragede endnu flere Spiir og høie Gavle i Veiret, og lod ane prægtige Ting derinde. Hvad enten det kom af

Byens virkelig aftagende Færdsel, eller alene var en Følge af Helligaftenen — den forvirrede, blandede Lyd, som man ellers pleier at bemærke i Nærheden af en levende Stad, hørtes her aldeles ikke; — Alt laae begravet i den ængstelige, dybtaandende Stilhed, som gaaer forud for et Tordenveir. Man kunde have antaget den hele Stad for uddøet, hvis ikke Domkirkens dybe Klokker, og derefter de andre, pludselig havde begyndt at ringe til Vesper. Ved det første Slag som zittrede gjennem den stille Luft, foer en svag Rødme over den syge Kvindes blege Ansigt, og hun reiste sig halvt op i sine Puder, og syntes med Vellyst at indsuge den klare Tonestrøm, der bølgede hende imøde fra Byen, blandet med Duften fra de nys udsprungne Æble- og Kirsebærblomster i Klosterhaven. Hendes Øie fæstede sig med lysende Haab paa det skjønne Maleri foran dem, og paa Domkirkens og Bispegaardens brede Masser, der stod ved hinandens Side som to Tvillingkjæmper, og saae ud til at kunne trodse en Evighed.

„Nei, min Fader," udbrød hun heftigt til Munken, — „nei, det er ikke muligt! Den hellige Kirke kan ikke blive drevet fra dette sit sikkreste Sted. Disse Guds faste Borge kunne aldrig falde i de danske Kjætteres Hænder! Siig det, siig det min Fader, at jeg kan døe rolig!"

Munken paatog sig en profetisk Mine, og pegede med den udstrakte Arm henimod Domkirken. „Seer I ikke det nye Frue Capel hist ved Domkirkens nordre Side? Der har Eders christelige Fromhed reist en Grundpille ved det synkende Huus, og nu kan det ikke falde."

Hun sank atter udmattet tilbage, og hviskede kun sagte: „Ja, der skulle vi bede for ham!" Derpaa lukkede hun Øinene, og laae ganske stille.

„Jesus, hun er død!" raabte den unge Pige, og sprang forskrækket op.

„Vist ikke," svarede Munken, der ogsaa syntes at ud-

føre en Læges Funktioner, idet han følte den Syges Puls, „vist ikke, det er kun Mathed efter Reisen."

„Ak, Fader Johannes," vedblev Pigen klagende, „hvorfor har I føiet hende med denne Overfart? Hun holder den ikke ud. Kunde ikke Biskop Mogens været hentet over til Gaarden, siden hun endelig skal have ham i Tale?"

„Vor Frue tilgive Dig, mit smukke Barn. Du veed ikke hvad Du siger. Man sender ikke saadan uden videre Bud efter den ærværdige Fader af Hamar. Desuden troer jeg ikke at hendes Tilstand vil blive forværret ved denne lille Reise. Tvertimod. Og hendes Sammenkomst med Biskopen taaler ingen Opsættelse." „Hvad er der egentlig med denne hemmelighedsfulde Sammenkomst?" spurgte Pigen nysgjerrig.

„Tys, hun rører sig," hviskede Munken. Den fornemme Dame aabnede virkelig igjen sine store, glindsende Øine, saae med et mildt Udtryk paa den unge Pige, og tog hendes Haand. „Jeg hørte nok hvad du spurgte om, min stakkels Margrethe," sagde hun. „Ak, dette Møde med Biskopen kan ikke have noget at betyde for Dig. Men der venter Dig et andet Møde i Hamar, som er bedre for dine Aar. Du skal see jeg har tænkt paa Eder."

Margrethe svarede ikke, men rødmede stærkt, og hendes Haand skjalv i den Gamles. Munken smilede og truede hende med Fingeren.

Nu sagtnede Roerfolkene sine Aaretag, og lagde snart til ved den saakaldte Biskopens Brygge. Derfra gik en lukket Gang gjennem Communen og Klostret op til Domkirkens Hovedindgang. Portene til denne Gang vare nu opslaaede, og nede paa Bryggen ventede en Bærestol med Tjenere i Biskopens Farver. Medens den syge Dame forsigtig blev løftet ind i Bærestolen, samlede sig endeel af Byens Folk paa Bryggen, og saae til dette usædvanlige Optog.

„Det maa da være et fornemt Besøg, siden Biskopen

sender sin egen Bærestol og lader Klostergangen lukke op," sagde en lang, mager, sortklædt Person til en anden mindre og tykkere.

„Aa," svarede denne, „kjender Du ikke den rige Jomfru over fra Grefseng? Hun lader sig rigtignok sjældent see; men jeg, som er en af Byens Podemestere, har i Vaar været over i hendes Have, og tilseet hendes Frugttræer, der har jeg flere Gange talt med hende om vor Kunst, hvori hun synes meget forfaren. De sige, hun skal i forrige Tider have kjendt Biisp Mogens noget noie. Nu ere de begge rigtignok vel gamle."

Hele Sværmen stirrede nu efter Bærestolen, indtil den med den bagefter følgende Munk og den unge Pige forsvandt indenfor Klostermurens Port, der skraldende faldt igjen efter dem. —

Vespertjenesten i Domkirken var netop forbi. Endnu svævede blaalige Virakskyer under de brede Buer, de sidste Toner af Chordrengenes klare Stemmer zittrede endnu fra de klingende Stene. Et tungt Forhæng stilte den aabne Hovedindgang fra Pladsen udenfor, og den balsamiske Kjøling og Festlighed, som stedse er et Særkjende for de katholske Kirkers Indre, hvilede ogsaa her over det store Rum. Hoialtret, der tog sig prægtigt ud med sin Marmorkolonade og belyst fra oven af tre store Vinduer, var nu censomt, ligesom ogsaa de øvrige Altre og Capeller; kun i et lidet nyt Capel, paa den nordre Side af Kirken, og skilt fra denne ved et Jerngitter, bemærkede man endnu en Gruppe Andægtige. Det var vore Bekjendte fra Baadfarten. Over det lille Alter stod i en Niche et Mariabillede, og ved Siden af dette hang, upassende nok, et gammelt Sværd og en halv sønderrevet Læderhandske. Foran Alteret holdt den rige Dames Huuskapellan en stille Messe, med alle de underlige Bøininger og Gebærder, som dertil høre. Den syge Jomfru selv laae hensunket i Bøn ved

Alterfoden, knugende sine tørre Hænder sammen over Brystet, og med et sælsomt Udtryk af Hævnlyst og Andagt paa eengang i sine Træk. Den unge Terne knælede vel ved hendes Side, men syntes mere beskjæftiget med at vexle Øiekast med en ung Mand i verdslig Dragt, der stod halvt skjult bag en Pille.

Medens den tause Sjælemesse her gik for sig, traadte en ny Person ud af en lille Døndør i Muren ved Høialteret, og gik langsomt hen over Flisegulvet mod de Bedendes Capel. Det var en Mand af Oldingsalder, mager og noget foroverbøiet. Hans violette Silkekjortel og blinkende Kors lod slutte, at han maatte være af høi geistlig Værdighed. Hans Ansigtstræk vare ædle og milde, men røbede dog en vis Grad af Svaghed og Slaphed, og hans Blik glede ængstelige hen over Billederne og Udziringerne i Kirken, som om han bag enhver af den frygtede en Fiende. Og dog, skjønt ham fattedes den stolte Sikkerhed, hvormed katholske Prælater ellers optraadte, havde dog den synkendes Kirkes Sol endnu Straaler nok til at udbrede en mild Glorie af lidende Værdighed om ham. Thi denne Mand var den sidste Biskop i Hamar, Hr. Mogens Lauritsson.

Han traadte ganske nær bag den bedende Kvinde, uden at hun mærkede det, og ventede stille til Messen var endt. Da Munken med ydmyge Gebærder havde forladt Alteret, lagde Biskop Mogens sin Haand paa den Knælendes Hoved. Hun foer sammen, saae op, og en svag Rødme overtrak hendes Ansigt.

„Jeg er kommen, ærværdige Fader," sagde hun, idet hun ved Margrethes Hjælp reiste sig møisomt op, og gjorde Mine til at kysse hans nedhængende Haand.

„Og Eders Værk er fuldendt, Jomfru Karine Alfsdatter," svarede Biskopen høitideligt og smertefuldt. „Eders Navn vil i Kroniker og Bøger staae som den Sidste, der har givet Sjælebod til Kirken i Norge."

„Det maa I ikke sige," bad Karine. „Just dette svage Offer paa vor Frues Alter vil drage en rig Høst efter sig, thi det er givet til en evig Erindring om ham, som I og jeg engang stod nær, om ham, som engang døde for Norge."

Hun havde imidlertid sat sig i en Muurfordybning i Capellet, og holdt Blikket fast heftet paa de sælsomme Relikvier ved Mariabilledet.

„I mener Eders Broder, Hr. Knut," vedblev Biskpen. „Ak ja, hans Død var skrækkelig og skjændig, myrdet som han blev, trods Leidebrev og Ridderord. Dog, det er nu meget længe siden, og Tiden har lagt sit mildnende Dække over hans blodige Grav. Vi have nu andre Døende at begræde og at frelse, om muligt. Uveiret trækker nærmere og nærmere sammen om os. I disse Dage skeer der underlige Tegn og Gjerninger, som alle bebude Hamars og Kirkens Fald. Forgangen Nat sad jeg eensom og vaagen i mit Kammer, og mit Hoved værkede over den Tidende jeg nylig havde faaet, at Eders Frænde, Hr. Truit Ulfstand drog mod Throndhjem og Erkebisp Oluf var flygtet. Da begyndte pludseligt alle Klokkerne i Domkirken at gaae af sig selv, og Orgelværkets Toner lode ud i den stille Nat, klagende og vilde. Jeg reiste mig forskrækket op og saae over til Kirken: da vare alle de høie Vinduer i Choret oplyste, og skinnede med en rød Glands. Og igjennem Biskpegaardens Gange og Værelser gik et Bulder, som af Krigsfolk og Vaaben. Men da jeg kaldte paa mine Huusfolk, og kom ud, var Alt stille, og Intet at opdage. Ak, jeg forstaaer det vel! Det er forbi med Kirken og med min Magt, og jeg kan ikke staae imod. Selv blandt mine egne Huusfolk findes Forrædere."

„Det er Alt fordi Du og dit Norge har glemt Knut Alfssons Martyrdød, at dette skeer ved Eder," talte Karine heftigt. „Den Frihed og Ære, han vilde have skjænket sit Land og sin Kirke, sank med ham i Graven, og I

havde ikke engang Kraft til at hævne ham, men lagde Eder sovnige ned under det gamle Aag, til det nu trykker Eder tildøde. Blandt alle de Glemsomme levede der dog Een, der ikke glemte, og det var hans Søster. Du veed det selv, Bisp, at hans Død gjorde mig til hvad jeg er, til en eensom og unyttig Kvinde. Dig gjorde den til Bisp, thi ellers havde Du været min Husbond. Jeg opgav Alt for min Broders Minde. Seer Du dette Sværd og denne blodige Handske? Det er de eneste Relikvier af ham, jeg eier; jeg tog dem selv af hans blodige Liig, og har gjemt paa dem i alle disse Aar. Nu foler jeg, at min sidste Tid er kommen, og derfor vilde jeg, at dog idetmindste hellige Mure skulde bevare dem, og jeg stiftede dette Capel, og gav til din Kirke alt mit Gods, for at den Myrdedes Navn af dine Præster skal nævnes her, og dette Navn vil alene beskjerme dit Huus og din Kirke mod Fald, og vække dig til Modstand, naar Striden kommer.Ræk mig Brevet, Fader Johannes."

Hun tog Pergamentbrevet fra Munken, og rakte det til Bisp Mogens med disse Ord: „Her vil I finde et formeligt Gavebrev paa Gaarden Grefseng med alle dens Herligheder. Saalænge I ikke af mine gjerrige Frænder lader Eder dette aftvinge, saalænge vil I ogsaa være bevaret mod deres Magt."

Pludseligt traadte nu den unge Mand, der hidtil havde staaet bag Pillen, frem for Jomfru Karine og Bispen. Han tog et Brevskab ud af Folderne paa sin Kappe, og rakte det ligeledes til Bispen.

„Jeg bringer her," sagde han „en Protest fra Hr. Truit Ulfstand, Ridder, paa hans Hustrue, Fru Gyrvels Vegne, mod dette Jomfru Karines, hendes Slægtnings Gavebrev. Han lader tillige hilse, at han selv snart vil være her, og varetage sit Tarv."

Bispen stod som lynslagen, og lod Brevet falde paa

Steengulvet. Margrethe gjorde en Bevægelse af Skræk, som om hun vilde holde den unge Mand tilbage, men Jomfru Karine reiste sig langsomt og med Værdighed, og sagde: „Det var netop Dig, unge Mand, jeg har betænkt i mit Testament, som min Margrethes Brudgom. Du vil finde det i et Anhang til Gavebrevet. Hvad din Mester, Truit Ulfstand angaaer, da har hans Ord ingen Ret over Kirkens Eiendom. Tag Brevet, Biisp Mogens, og ledsag mig til Ursulinerklostret, at jeg kan doe i Roe. Husk paa Knut Alfsson og hans Søster Karine."

To Maaneder vare forlobne siden hiin Begivenhed i Kirken. Sommeren var med dem skredet frem, og St. Hansfesten drog med al sin Pragt og Sodme gjennem Hamars skjonne Omegn. Fra Hoider og Oer og Baade flammede Glædesblus, der søgte forgjæves at overstraale den dagklare Aften. Overalt paa Landet lod Sang og Lystighed, kun i Staden selv herskede der et ængsteligt Stille, desuagtet forbundet med en uhyggelig Travlhed. Borgerne holdt sig indesluttede i sine Huse, eller saaes kun nu og da med sky Blik at snige sig langs de trange Gader. Desto ivrigere vare Biispens Leiesvende og Husfolk ifærd med at nedramme Pallisader rundt om Hamar Gaard, som til en Befæstning, og med at sammenslæbe og ophobe i Gaardens Gange og Taarne alleslags Kastevaaben og Stene. Ved hvert Vindue vare posterede Bueskytter, paa den store Trappe vare to Feltslanger opstillede, kort Alt saae meget krigersk ud, og lidet passende for en geistlig Herres Bolig. Men det var heller ikke med den stakkels Biisp Mogens's gode Villie, at hans fredelige Residents fik et saadant Udseende: han ventede hvert Øieblik den danske Konges Udsending, Hr. Truit Ulfstand, der med væbnet Haand kom for at afsætte den katholske Biisp i Hammer, sekularisere Kirkens Eiendomme der til Fordeel for Kronen, og indføre den protestantiske Cultus. Hr. Mogens havde stridt mod

sit forsagende Hjerte, og besluttede sig til at gjøre Modstand, dels opmandet ved Jomfru Karines heftige Foreſtillinger, dels stolende paa Bistand af Hamars Borgere, der maatte være saameget interesserede i de katholske Stiftelsers Vedbliven. Til den Ende havde han skaffet sig Vaaben og Pile inde fra Sverige, havde bevæbnet sine Folk, ladet sine Munke gaae om i Byen fra Huus til Huus for at ophidse Borgerne mod de sig nærmende Kjættere, havde Spioner ude paa Veie og Stier, for at give ham Tegn, naar Fienden var nær. Ved alle disse animerende Forberedelser havde han drevet sig selv op til en Høide af krigersk Mod og Lyst, som ellers var hans Charakter aldeles fjern. Han troede virkelig i dette Øieblik paa Muligheden af at modstaae hele Kong Christians Magt.

Men denne Bispens heltemodige Stemning var dessværre ikkun momentan, og der behovedes fra Time til Time ny Olie i den snart udbrændte Lampe, en fremmed begeistrende Røst til den forsagende Sjæl. Og den eneste Røst, som havde viist denne Kraft, lød ikke mere. Paa Ursulinernes stille Kirkegaard, omduftet af blomstrende Hæggebuske, hvilede alt i flere Uger Jomfru Karine Alfsdatter, af Slægten de tre Roser. Hun døde i rette Tid, medens Korset endnu blinkede og Messen klang, og i den faste Tro at have styrket med sin Gave den undergravede Bygning, ikke anende, at just denne nye Vægt dessnarere maatte nedtynge den. Hendes sidste Ord til Bispen var Knut Alfssons Navn, og idet hun hævede sig paa Leiet, viste hun gjennem det aabenstaaende Vindue hen paa Domkirken, som netop stod overgydt med Solnedgangens hele Farvepragt, og sank derpaa livløs tilbage. Med hende døde Kirkens Poesi i Norge, og den lange protestantiske og prosaiske Graaveirstid tog sin Begyndelse.

Hin skjæbnesvangre Aften sad hendes Terne, Margrethe, ved sin Herskerindes Grav. Ogsaa i hendes unge Livs-

haab havde Tidens Kamp grebet forstyrrende ind. Hendes Fæstemand, Aage Pedersson, var længe en af Bispens troeste og mest hengivne Tjenere, som det lod. Hans Herre havde ladet ham oplære i alle Slags boglige Kunster, brugte ham som sin Haandskriver og betroede ham Meget. Jomfru Karine saae ham gjerne paa Gresseng, og smilede ofte til hans synlige Kjærlighed til hendes Yndling, den blide Margrethe. I sit Testament havde hun, som før berettet, for dem gjort det eneste og rigelige Aftag i hvad hun skjænkede Kirken. Og nu gav det sig pludseligt, at han havde ladet sig smitte af den nye Lære, stod i Forbindelse med Bispens og Karines Uven, Hr. Truit Ulfstand, og berettede til denne Sagen om Gavebrevet. Siden hans Protest mod hin Akt havde hverken Margrethe eller hendes Jomfru villet see ham, uagtet alle hans Forsøg paa at faae dem i Tale, og efter den Sidstes Død var han pludselig forsvundet fra Hamar, for, som man formodede, at drage Ridder Truit imode.

Som Margrethe saaledes sad stille paa en Bænk ved Graven, med sine Hænder foldede i Skjødet, og det forsoverbøiede Hoved bedækket af et Sorgeslør — sprang pludselig en Mand ned fra den tilstødende Kirkegaardsmuur, og stod lige for hende, paa den anden Side af Graven. Det var Aage. Hun formaaede knapt at kjende ham igjen, saa forandret var han bleven. Istedetfor den sorte beskedne Dragt, som han bar i Bispens Tjeneste, prangede han nu i alle de glimrende Farver og Stoffer, som dengang var Brug hos de fornemme Ridderes Vaabensvende. Guld var paa hans Kappe, og Fjædre vaiede fra den høie Hat, der beskyggede hans smukke, men noget lurende Træk. Hans Bevægelser vare frie og dristige, i Modsætning til hans forrige ydmyge og halvt geistlige Væsen, og hans mørke Øine lued af en ny Glød. Han var smuk saaledes som han stod for hende, og hun følte det; men vendte sig dog

bort fra ham med en foragtelig Gebærde, og stod op for at flygte ind i Klosteret. Med eet Sæt var han over Karines Grav, og holdt hende tilbage i sine stærke Arme.

„Hvor vil du hen, arme Due?" sagde han: — „Vore Veie føre nu ud af Klosteret og ind i den lyse, muntre Verden, ikke omvendt. Din Klosterjomfru er nu død, og kan ikke længere hindre vor Lykke."

„Lad mig være," bad Margrethe, — „Alt er forbi mellem os. Det var jo just vor Lykke den salige Helgeninde vilde berede, og Du har stødt den fra Dig, og haaner nu hendes Grav!"

„En deilig Lykke, hun vilde berede os," spottede den unge Mand. „At sidde rolig og sove i en lille Hytte her i Hamar, under den svage Biskop Mogens's Vinger, og bede Rosenkrandse og gaae i Messe fra Morgen til Aften! Nei, derfor betakker jeg mig. Nu i denne bevægede Tid har en Mand med Hoved og Arme Andet at bruge sine Kræfter til, end at døse dem hen i denne Munkerede."

„Forlad mig, Gudsbespotter!" udbrød Margrethe, og vilde rive sig fra ham. Men han tvang hende til at sætte sig ved Siden af ham.

„Føler Du da ikke," vedblev han ivrigt, „Du i den gamle Nat forblindede, skjønne Fugl, føler Du da ikke, at en livsstyrkende og klar Morgen nu er oprundet over Verden, og at den letter dine saalænge bundne Vinger op over alle disse gamle Vildfarelser og Dumheder? Vov at bruge dem, og at være lykkelig. Jeg har ikke sveget Biskopen; med ham og hans Lige er det saa forbi alligevel. Jeg har blot vendt mig mod den opgaaende Sol, og dens varme Straaler ere nok værd at søges. Hr. Truit Ulfstand har fattet Godhed for mig; jeg er traadt i hans Tjeneste som Riddersvend; han har givet mig sit Ord paa at hæve mig med sig, altsom hans egen Lykke stiger. Og han staaer høit i Gunst hos Kongen. Hvad der skal blive

af Hamar og Biskopen ligger nu i hans Haand; han faaer rige Gaver at uddele af de gamle Kirkeskatte."

Margrethe vendte sit Ansigt fra ham og græd sagte, men taug.

„Vær nu intet Barn med disse Taarer og Skrupler," begyndte atter Aage. — „See, jeg er ilet foran min Herre og hans Folk, for at berede Dig paa hans Komme, og tilintetgjøre din Angst. Dig vil denne Aftens blodige Færd ikke ramme, hvis Du følger mig, følger mig til Hæder og Lykke. Hører Du? Allerede sprænge mine Kammerater gjennem Gaderne, Hr. Truit Ulfstand kommer!"

Virkelig hørtes vild Galop af Ryttere udenfor Havemuren, Fjædre vaiede derover, Landser blinkede og Fakler lued. Aage lyttede begeistret til den krigerske Larm, men Margrethe var sunket paa Knæ ved Karines Grav, og bad stille og inderligt. — —

I den store Sal paa Hamar Gaard gik Biskop Mogens urolig op og ned, thi nu var Farens Øieblik kommet. Han var omgivet af sine forskrækkede Kanniker og Munke, der alle saae op til ham om Kraft og Hjælp. Ak, han var selv den raadvildeste af dem Alle. Rigtignok var Situationen saadan, at den kunde have nedbrudt en Stærkere end Biskop Mogens. Den varme Sommerluft havde mod Aftenen samlet sig til tunge Skyer, der nu bedækkede Himlen, og udbredte i Salen et skumrende Mørke, kun af og til afbrudt ved et enkelt Solglimt, der selsomt belyste den skjelvende Gruppe af skaldede Hoveder og Ordensdragter. Blandet med fjerne Tordendrøn hørte de stakkels Geistlige en endnu skrækkeligere Larm: Hestetrampen og Krigsraab af den sig nærmende Fiende. Snart knaldede enkelte Flinteskud, og Pile klirrede mod de gamle Blyvinduer. Bud kom paa Bud nede fra Gaardspladsen og de omliggende Bygninger, hvor Biskopens bevæbnede Folk vare opstillede, at de fremmede Gjæster allerede havde udbredt sig

i Byens Gader, og gjorde stærke Foranstaltninger til at indeslutte og berende Slottet. Bispen blev ved hvert Budskab mere forvirret, og gav de mest modsigende Befalinger. Snart skulde Besætningen gjøre Udfald, og bringe de Angribende i Uorden, snart skulde de trække sig tilbage i det Indre af Bygningen, for at være nærmere om Bispens Person. Kort, Ingen af Leiesvendene vidste hvad de skulde gjøre, og holdt sig derfor aldeles rolige, i deres stille Sind maaskee beredte til snareste muligt at gaae over til det stærkere Parti. Bispens Haab om Bistand af Hamars Borgere lod heller ikke til at bekræftes. Man hørte ikke at der i Gaderne blev gjort Kjætterne den ringeste Modstand; de indkvarterede sig i Husene, bemægtigede sig Raadhuset og de offentlige Bygninger, Alt uden mindste Modstand. Det var som en almindelig Lamhed og Forfærdelse havde slaaet den hele By. Som et sidste Middel til at opvække Borgerne lod Bispen ringe med Stormklokkerne fra Slottets og Domkirkens Taarne. Vilde og jamrende lode Klokkerne ud over Byen, og udhylede fra deres Metaltunger Kirkens og Bispens sidste Nødraab. Men disse gyselige Stemmer blandede sig kun endnu mere gruopvækkende med Krigslarmen, og bragte Byens fredelige og velnærede Kræmmere til des dybere at skjule sig i deres inderste Kamre. Tættere og tættere omringede Truit Ulfstands Skarer det ulykkelige Hamarshuus; Pallisaderne, hvoraf Bispen lovede sig saameget, vare allerede under Haan og Spot opreyne, Kugler og Pile haglede ind ad alle Aabninger, og Besætningen blev snart trængt indenfor Portene. De stærke Mure og jernbeslagne Porte gjorde dog nu et Ophold i Fiendens Fremtrængen, og lod Bisp Mogens Fodfolk nogen Tid til Hvile; men længere ud paa Aftenen erfarede man med Skræk, at store Hobe af alleslags brændbare Sager opstabledes rundt Gaarden, og det var kun altfor tydeligt, at man havde til Hensigt at brænde den af over Bispens Hoved-

Hr. Mogens havde imidlertid trukket sig tilbage til sit Bedekammer, hvor han, understøttet af sin Kleresi, søgte i Bønnen den Hjælp, han forgjæves ventede af sin jordiske Magt. Han var, bleg som Døden, sunket paa Knæ foran et stort Crucifix af sort Egetræ, der var de hvidkalkede Vægges eneste Prydelse. I sine sammenfoldede Hænder holdt han fastknuget Jomfru Karines Gavebrev, som om han troede paa hendes sidste Ord, at saalænge han bevarede dette, vilde endnu ikke Alt være tabt. I hans dybe Modløshed var der een fast Ankergrund; han troede med brændende Iver paa Kirkens Net og Magt, og den Tanke kom ikke i hans Sjæl, at kjøbe sin Frelse ved Frafald. Forgjæves bestormede derfor hans Omgivelser ham med Overgivelse og Underhandling; han svarede dem ikke, men vedblev i sin ivrige Bøden, for, som Biskop Andreas Sunneson i Lisland, at nedbede et Mirakel til Frelse. Flere Timer gik saaledes hen i Dødsangst, og Biskopen knælede endnu altid paa det haarde Steengulv. Da styrtede en af Tjenerne ind i Kammeret med alle Tegn paa den yderste Forskrækkelse, og berettede i afbrudte Ord, at Kjætterne lavede sig til at stikke Ild paa Slottet, og at Biskopens Leiesvende stod i Begreb med at aabne Portene, for at redde sig. Stumme af Skræk vendte alle Klosterbrødrenes gule Ansigter sig mod Biskopen — der maatte nu tages en Beslutning. Hr. Mogens reiste sig pludseligt op, som besjælet af en Inspiration opklaredes hans Træk, og hans svage Legeme holdtes synlig kun i Veiret af en zittrende Begeistring.

„Iforer mig mit Ornat, bærer foran mig det Allerhelligste, og følger mig Alle til Kirken," — sagde han høit.

Klerkerne adlode mekanisk. Fra Jernkisterne i Væggen udtoge de Mitraen, Kaaben og Hyrdestaven, og beklædte dermed for sidste Gang den sidste Biskop i Hamar.

Den kostbare Monstrans, af Guld med ædle Stene, og de øvrige Kirkeklenodier bleve ligeledes udtagne og baarne af de fornemste Chorherrer.

„Holder endnu en kort Tid Gaardens Tilgange lukkede," vedblev Biskopen, „indtil Vi have aabnet Portene til Guds Huus. Derfra skal den Magt udgaae, der vil slaae Guds Fiender."

Parviis begav nu hele Geistligheden sig til den hemmelige Gang, der førte fra Slottet ind i Kirken. I Midten gik Biskop Mogens med sikre Skridt, og foran ham bares Christi Legeme, bedækket af et Sølvbrokades Klæde. Det var et sørgeligt, men høitideligt Tog, da disse forstørstedelen gamle og udlevede Mænd, som Skygger fra en anden Tid, drog gjennem de hvælvede Gange, til den Kirke, der maaskee skulde blive deres Grav.

Udenfor gik det imidlertid lystigt til. Hr. Truit Ulfstands Soldater anssae hele denne Bedrift for et Legeværk, og gik syngende og leende til, som de sagde, at kjæmpe med gamle Kvinder. Hos de taalmodige Borgere i Byen havde de forsynet sig med allehaande Drikkevarer af Hamars berømte Mjød, og gjorde sig tilgode paa Gader og Hjørner. Hr. Truit Ulfstand selv holdt i Spidsen for en udvalgt Skare paa Pladsen foran Kirken, og ledede Belejringsværket. Utaalmodig havde han flere Gange sendt Budskab til Biskopen om Overgivelse, men intet Svar faaet; og vilde just give Tegn til at tænde Ild paa de opstablede Riishobe, da det Rygte udbredte sig, at Biskopen var flygtet til Kirken. Alle stormede nu mod denne, og begyndte at hamre paa Kirkedørene med Økser og Landser. Men indenfor lod en dyb Choral af mange Mandsstemmer, baaret af Orglets stærke Toner, og Sangen svulmede mere og mere, indtil alle Kirkens tre Hovedindgange paa eengang bleve oplukkede, og den vilde Hob udenfor, som fortryllet, standsede. Thi derinde, i Kirkens stærkt oplyste Perspectiv

stod Bispen i al sin Pragt foran Hoialteret og opløftede Monstransen; og paa Knæ laae om ham i en Halvkreds alle hans Præster. Chordrenge svingede Røgelsekar, Degnene sang og Orglet bruste. En Rest af den længe tilvante Ærefrygt for Sacramentet syntes at komme over de vilde Skarer udenfor; de bleve staaende stille og ubevægelige, ja Mange sank endog uvilkaarligt paa Knæ, da den lille Solvklokke ringede. Forgjæves bandede og opmuntrede Hr. Truit dem og sig selv til at trænge ind — selv han blev holdt tilbage. Da trængte pludseligt en ung Pige gjennem Mængden, og styrtede sig ind i den aabne Kirke, som for at søge et Fristed. Det var Margrethe. Hun forfulgtes noget efter af Aage, men naaede for ham op til Hoialteret, hvor hun sank om paa Trinene. Nu var Trolddommen brudt, og den hele Krigerskare væltede sig larmende ind efter dem, og opfyldte de hellige Hvælvinger med blinkende Vaaben.

Da Klerkerne fornam at deres hellige Magt var aldeles brudt, at de ikke engang kunde erholde Kirkefred, da de hørte de vilde Krigsfolk indstorme i deres sidste Fristed, da tabte de ganske Modet og Lysten til paa deres Helligdoms Trin at afvente Martyrdøden, og styrtede alle henimod den Løngang til Slottet, hvorfra de vare komne. Alene Bisp Mogens blev staaende ubevægelig foran Hoialteret, og vilde vistnok være bleven overrumplet af de Bevæbnede der, hvis ikke endeel af hans Kleresi havde omringet ham og næsten med Magt slæbt ham med sig til Sacristiet. Ogsaa Margrethe, der var sunket ned foran Bispens Fødder, blev ubevidst revet med ham paa denne ilsomme Flugt, og det var høi Tid, thi neppe var den tunge Jerndør, der fra Sacristiet førte ind i Løngangen, faldet til efter de Bortilende, for Aage i Spidsen for en Hob Stridsknegte var i Hælene paa dem og dundrede paa Døren med Hellebarder og Bøssekolber, under høie Forbandelser og Forhaanelser

over de rædde Sortkjoler. Da den stærke Dør ikke derfor vilde vige, belavede de sig paa virksommere Angreb, og var just under Aages Ledelse ifærd med at bringe Muurbrækkere og andet Forstyrrelsesværktøi tilstede, da Hr. Truit Ulfstand selv kom til og befalede Aage at holde inde med Voldsomhederne, thi han havde besluttet, for om muligt at skaane de herlige Bygninger og de gode Eiendele de indeholdt, endnu engang at opfordre Bispen til mindelig Overgivelse, for det endelige Stormløb skede, og alle Ødelæggelsesmidler anvendtes. Som Følge af denne Høvidsmandens Beslutning bleve alle Angreb for Øieblikket indstillede, hans Soldater bleve lagte i Kvarteer i Borgerhusene rundt Hamar Slot, og dette efter alle Regler indesluttet og blokeret, medens Sendebud afgik til Biisp Mogens med Overmagtens truende Forslag.

Og disse ydmygende Forslag fandt ikke mere den vel handlingsvage, men dog stumme og troende Modstand, som Bispen i Tillid til sin Sags Guddommelighed tidligere havde udviist. Efter sin sidste flygtende Tilbagekomst fra Kirken til Residentsen, havde Hr. Mogens tabt enhver Rest af Mod og opgivet al Tanke paa væbnet Forsvar; thi den sidste Ankergrund, hvorved hans forsagende Hjerte havde holdt sig, var jo nu veget; hans før saa urokkelige Tiltro til Kirkens mystiske Kraft over de vildeste Menneskers Sind var nu rystet, hans hemmelige, men fast nærede Haab, om at denne Kraft vilde aabenbare sig som Hjælp fra oven i Nødens yderste Øieblik, var brudt, siden Krigsfolket stormede ind i hans Kirkes Fred, just som han havde hengivet sig ganske i Tilliden til dennes Ukrænkelighed. At Forsynet havde tilladt Saadant, syntes ham nu klarligen et Tegn paa at Gud, til Straf for hans, eller hans Kleresis, eller Menighedens Synder, havde vendt sin Naade fra dem alle, og givet dem i Kjætternes Haand. Saa selv om han med nogen virkelig Magt og Kraft havde kunnet byde Truit

Ulfstand Spidsen, vilde han i denne Overbevisning bævet tilbage for at afstedkomme Blods Udgydelse for en Sag, hvori Gud alt havde dømt. Og hvormeget mere nu, da han saae Fienden leiret om Slottet med stor Overmagt, da Byens Borgere vare lunkne og hans egne leiede Baabensvende uden dygtig Anfører, uden Orden, uden Troskab, beredte at sælge sig til den Høistbydende. Med Hengivelse i sin Skjæbne modtog han derfor nu Hr. Truits Udsendte, erklærede sig villig til at træde i Underhandlinger med deres Herre, og forlangte kun tre Dages Frist til deri at pleie disse og at ordne sine egne Anliggender. Disse tre Dages Frist tilstodes ogsaa den ulykkelige Prælat at beraade sig i, men Hr. Truit og hans Krigsfolk lod sig forlyde med „At dersom han ikke da mod god Villie gav sig fangen, saa vilde de brænde Hamar Gaard over hans Hoved, med en føie Umage og ringe Bekostning, baade ham og hans Tjenere til ingen Baade."

Blandt de Sendebud, som i denne Fristtid gik imellem Hr. Truit og Bispen, var ogsaa Aage, der af sin Herre havde udbedet sig en saadan Bestilling, for derved at skaffe sig Anledning til at see og tale med Margrethe. Denne unge og frygtsomme, af Tidens Storme saa ublidt berørte Pige, havde imidlertid fundet en stakket Tilflugt i Slottets Fruerstue, hos Hushovmesterens Kvinder. Endnu dybere end for forfærdet og saaret ved sin Elskers sidst aabenbare og voldelige Optræden mod Alt, hvad der var hende Helligt, vilde hun slet ikke modtage Aage, da han under sit Ærinde paa Gaarden forlangte at faae hende i Tale. Han bad og besvoer hendes Omgivelser, han vilde endog med Magt trænge ind i hendes Kammer, men endnu havde dog Bispens Folk saamegen Anseelse i Slottet at Husfreden saavidt kunde overholdes, og Aages Egenskab som Fredsparlamentær forbød ham yderligere Voldsomheder, hvormeget han end dertil, i Seierens Overmod, kunde have Lyst.

Han maatte da lade sig noie med gjennem en Terne at sende hende nogle Linier, hvori han bad hende erindre deres fordums Kjærlighed, bortslaae Nonnegrillerne, som han kaldte det, og betænke, at om et Par Dage vilde hun være ganske i hans Magt, saavist som Slottet i hans Herres. Engstet tildode ved denne Trudsel begav Margrethe sig strax efter Aages Bortgang op i den Deel af Hamar Gaards vidtloftige Bygninger, hvor Biskop Mogens endnu opholdt sig. Sagte gled hun gjennem de dunkle Gange til Biskopens Forværelse, hvor hun ved Bønner og Taarer fik En af Vagten til at gaae ind at melde den ærværdige Fader, at Jomfru Karines Plejedatter stod udenfor og bad indstændig om et Ord af ham til Raad og til Hjælp. Hun blev strax indladt. Da hun traadte ind i Oratoriet, hvor Biskopen befandt sig, reiste denne sig netop fra en knælende Stilling ved Huusalteret, hvorved han havde lagt hensjunken i Bøn, en Disciplin, der laae ved hans Side, syntes at antyde, at han ikke havde ladet det blive ved aandelig Poenitentse alene. Han vaklede hende imøde, bleg og udmattet; de sidste Angstens og Prøvelsens Dage havde lagt ti Aars Vægt til paa hans gamle Hoved, Haabets Lys var udslukt paa hans Ansigt, og havde givet Plads for en smertelig, men blid Resignation. „Hvad vil Du, stakkels Barn," sagde han til Margrethe, der bedækkede hans fremrakte Haand med Kys og Taarer, „Hvad vil Du hos mig? kommer du for at søge Hjælp hos Den, der ikke kan hjælpe sig selv? Dog, det er sandt, er jeg end ikke mere den mægtige Herre, den fyrstelige Biskop af Hamar, saa er jeg dog endnu altid Præst og Herrens Tjener, og som saadan er det min Pligt at glemme min egen Sorg for Andres, at høre den Ulykkeliges Skriftemaal, og ved Guds Ords Kraft lette hans Byrde, om jeg formaaer det. Kom da mit Barn," vedblev han, idet han satte sig i sin Lænestol og lod Margrethe knæle ved sin Side, „kom, og sig

mig hvad der ligger dig paa Hjertet." Hun gjorde det, hun fortalte ham om sin og Aages Ungdomskjærlighed, om hvorledes Jomfru Karine havde begunstiget den, hvorledes Aage havde sveget deres Velgjørerindes Tiltro, var gaaet over til Fienden og til Kjætterne, og havde bespottet alle de Hellige, hvorledes hendes Hjerte da i Forfærdelse havde vendt sig fra ham, hvorledes han havde opsøgt hende ved Jomfru Karines Grav, forfulgt hende til Kirken, og nu truede med at ville faae hende i sin Magt, naar Slottet blev overgivet. Hun sluttede med atter at bønfalde Biskpen om, at beskytte hende mod den Frafaldnes Forfølgelser og Kjætternes sjælefordærvende Magt.

Han hørte hende ud med Taalmodighed og Velvillie, og spurgte da prøvende: „Du elsker ham altsaa ikke mere?" Margrethe rødmede og nølede med at svare. „Jeg mener, vedblev Biskpen, „om Du er ganske vis paa Dig selv saavidt, at dit Hjerte ikke endnu lønlig hænger ved ham, at Du endnu kunde tænke Dig en Lykke ved hans Side i den fremmede Verden, som nu synes at seire over os, og som min Alderdom ikke fatter, men din Ungdom maaskee kunde vænne sig til?"

„Ak nei, høiærværdige Fader," hviskede nu Margrethe, „ak nei! denne fremmede, gyselig vilde Voldsverden har ingen Plads for mig, jeg føler det, jeg vilde gaae til Grunde deri, baade paa Sjæl og paa Legeme. Jeg føler vel ogsaa, med Bluelse maa jeg bekjende det, at ingen jordisk Lykke vil blomstre for mig uden ham, men med ham, det er jeg ligesaa vis paa, vilde jeg være Fortvivlelsen og Forbandelsen hjemfaldet. Hans Blik er saa vildt, hans Adfærd saa fræk, hans Mund fuld af Gudsbespottelse — jeg gyser tilbage for ham, og dog har hans Øie Magt over mit, og kunde drage mig med i Afgrunden! O, frels mig, høiærværdige Fader, skaf mig et Fristed i et Kloster, at jeg

der blandt fromme Søstre kan glemme denne onde Verden, og kun leve for den himmelske."

„Selv i Klosteret er der nu ingen Fred mere at finde for Verdens Indtrængen," svarede Biskopen med mørkt Alvor. „Og, kjære Barn" vedblev han efter nogen Betænkning, „Du har vel ikke Mod og Villie til at følge en gammel Mand i hans Landflygtighed? Da kunde han endnu maaskee finde Dig et Fristed i det fremmede Land."

„O, lad mig følge Eder, kjæreste Fader," afbrød Margrethe ham ømt bedende — „lad mig følge Eder, hvorhen I gaaer, det er mit høieste Ønske! — Jomfru Karine, Eders Veninde, hører mig i dette Øieblik — Hun vil bede for mig, hun vil smile i sin Salighed naar jeg pleier Eders Alderdom — o lad mig følge Eder!"

„Nu vel," sagde Biskopen, „Er dette din fulde Beslutning, saa troer jeg endnu at kunde frelse Dig ud af deres Magt. Gud har villet unde mig denne sidste Trøst, — da jeg ikke har kunnet redde hele min Hjord fra Kjætternes Vold, vil han dog nu give mig Kraft til at rive dette ene uskyldige Lam ud af deres Kloer."

Derpaa underrettede han hende om hvad hun til den Ende havde at gjøre, velsignede hende og sagde: „Gaa nu med Gud min Datter, husk hvad jeg har sagt, og vær trøstig og rede naar Timen kommer."

Margrethe forfoiede sig nu rolig og fattet tilbage til Fruerstuen, men Biskop Mogens maatte atter med smilende Mund og blødende Hjerte modtage nogle nye uforskammede Sendebud fra Hr. Truit Ulfstand. Dog dette var de sidste. Alle de forsmædelige Betingelser vare med dem ordnede, Overgivelsen fastsat.

En ængstelig Forventnings Stilhed havde i disse Fristdage hvilet over Hamar By. Dens Borgere forholdt sig rolige, lod Krigsfolkene raade og Begivenhederne have deres Gang, uagtet de vel maatte vide, at blev Geistlighe-

dens Magt og Rigdom knækket i Hamar, saa fik Byens Næringsliv ogsaa sit Banesaar. Men Blindhed var kommen over dem, og Magelighed gjorde sit. Lad raade hvo vil, tænkte de velhavende Kjøbmænd og Haandværksmestere, naar kun vi beholde Liv og Gods. Og de lagde Armene overkors, men kunde dog ikke hindre at en dump Mumlen, som en mørk Anelse om Fremtidens Ulykker, gik gjennem Staden alt som Afgjørelsens Time nærmede sig.

Den kom. Paa den fjerde Dags Morgen, som Klokken var imellem syv og otte, aabnedes paa vid Væg den yderste Port paa Hamar Gaard, under Indgangstaarnet, og Biskop Mogens kom deraf udgangendes med alt sit Kleresi, hver med en hvid Stav i Haanden, og begav sig tilfods gjennem det paa begge Sider Mand ved Mand opstillede Krigsfolk, til Korsgaarden, hvor Hr. Truits Kvarteer var. Biskopen gik sin Gang stille og fast; man saae han havde besluttet sig til med christelig Taalmod at tømme Bitterhedens Kalk til det Sidste, uden dog derfor at give Slip paa Embedets og Ulykkens Værdighed. Byens Gadefolk vare strømmede til, og saae over Soldaternes Hoveder paa denne sørgelige Processions, Hamars Liigfærd, som paa et andet Skuespil; kun fra nogle Kvinder hørtes Hulken og Beklagelser, men ingen Haand rørtes, ingen Stemme løftedes til Forsvar for Korsdrageren.

Til samme Tid, som Biskopen og hans geistlige Følge vare hos Hr. Truit, havde den Forstnævntes talrige Hofmænd og høiere Husgesinde efter Ordre indfundet sig i den store Hal paa Hamar Gaard, medens det lavere Tjenerskab og endeel af Krigsfolket var forsamlet nede i Borggaarden. Saa høirøstet og larmende det gik til hernede, saa stille og uhyggeligt var der oppe i Salen, uagtet den var næsten opfyldt af de Ventende. Enhver havde her mere at tabe end at vinde, og Alle følte deres Skjæbne afhængig af hvad det næste Øieblik skulde bringe. I en

Vinduesfordybning havde nogle Kvinder trængt sig sammen, som en Flok skræmte Fugle, og blandt dem befandt sig ogsaa Margrethe, bævende af Frygt, men desuagtet med en fuld Beslutning paa sin Pande. Hun stod og stirrede ufravendt ud i Gaarden, hvorigjennem Hr. Truit og Biskpen skulde komme. Det varede længe; endelig forkyndte fjern Vaabenklirren og en til larmende Udraab stigende Mumlen, at Seierherren nærmede sig med den Overvundne. Margrethe saae med bankende Hjerte hvorledes den nye Lehnsherre i Porten modtog Slottets Nøgler, hvorledes Biskpens Krigsfolk i Gaarden nedlagde sine Vaaben for ham og hans, hvorledes Tjenerskabet faldt ham tilfode, og hvorledes den ulykkelige Biskp Mogens maatte være Vidne til Alt dette; hun hørte hvorledes Hr. Truit og hans Følge, efterat have tilendebragt sine Forretninger i Borggaarden, steg med Larm opad den store Trappe, hun hørte de mange sporeklirrende Fodtrin, de høie Røster i Forværelset. Endelig stodtes Fløidørene op, og Hr. Truit Ulfstand traadte ind i Salen med Seierherrens sikre og stolte Skridt, stinnende i blank Staalharnisk, omgivet af sit glimrende Følge. Bag efter dem kom Biskp Mogens, endnu svagere end før, støttende sig paa en ung Klerks Skuldre. Han lod sig lede hen til en Lænestol ved Salens Endevæg, og sank deri ned, medens Truit Ulfstand blev staaende midt i Salen, lænet paa sit lange Sværd. Om ham flokkede sig nu Alle, saa der foran Biskpens Stol blev et tomt Rum, der allerede nu synligt betegnede Adskillelsen mellem Magt og Svaghed, mellem det Svundne og det Kommende. „Lad høre Overgivelsesbrevet," lod nu Hr. Truits dybe Stemme. Aage Pedersøn, der efter sin Opdragelse mellem Klerker var forfaren i slige boglige Kunster, traadte nu frem, og oplæste høit og lydeligt det lange Document, hvori opregnedes alle de rige Besiddelser, Rettigheder og Herligheder som Hamars Biskop overdrog Kronen, samt de faae Betingelser han til

Vederlag havde opnaaet, nemlig at hans Ret var ham forbeholdt, hvis han nogensinde med Kongen af Danmarks Samtykke kom tilbage, at de mange Kanniker og ringere Geistlige han efterlod i Hamar skulde have anstændig Underholdning i deres respective Stiftelser, saalænge de levede, at det skulde staae hans fordums Hofstat og Tjenerskab frit for at gaae over til Kronen med den samme Løn og Stilling, som de hidtil hos Bispen havde havt, og at endelig Bisp Mogens selv, med saamange af hans Husgesinde, der maatte have Lyst til at følge ham, forsikredes ærlig Fængsel og Underholdning al sin Livstid i det Kloster i Danmark, som han selv vilde betegne og udvælge til sit fremtidige Opholdssted. Da Oplæsningen heraf var tilende, overrakte en Kannik Hr. Truit Hamar Stifts store Jordebog; paa et fra den nedhængende Vorsegl trykkede nu Hr. Truit sit Mærke med Sværdknappen, og sagde derpaa med stærk Røst: „Saa tager jeg hermed paa hans høie Naade Kong Christians Vegne og efter Hans Bemyndigelse Hamar Gaard og Stift med alle Tilliggelser, Herligheder og Rettigheder som Lehnsherre i Besiddelse, og lover Eder Alle, som hos Slottet og i min Tjeneste ville blive, at vorde Eder en retfærdig Herre. Og nu Hr. Mogens, vedblev han, henvendende sig til Bispen, staaer det Eder tilbage at vælge Eders Følgeskab."

Bisp Mogens reiste sig langsomt fra sit Sæde, og sagde med en svag og zitrende Stemme, der dog formedelst den dybe Stilhed kunde høres gjennem hele Salen:

„Efter Guds urandsagelige Villie og som Straf for mine og Eders Synder har jeg maattet bøie mig under dette Forsmædelsens Aag, har jeg her maattet lade skee, hvad jeg ikke kunde hindre. Min eneste Trøst er, at jeg ved min fredelige Underkastelse har forhindret megen strækkelig og unyttig Blodsudgydelse, og har opnaaet for Eder, mine kjære Venner og Tjenere, som jeg her maa lade til-

bage, saa taalelige Livsvilkaar, som efter Omstændighederne var muligt. Hvad mig selv anbelanger, da gaaer jeg herfra fattig og afmægtig i Landflygtighed, der kan altsaa ikke være Tale om for mig at vælge noget Følgeskab, men, skulde Nogen blandt Eder af sin Hu eller sin Samvittighed bevæges til at ledsage sin gamle Herre i hans Ulykke, saa træde de frem for mit Sæde her, og være velsignede!"

En dyb Taushed fulgte paa disse Biskpens Ord. Alle forbleve stille paa deres Pladse, og Ingen syntes at ville følge den forladte Herres Opfordring, indtil to halvvorne Drenge af god Familie, som Hr. Mogens havde ladet opdrage i sin Nærhed, og hvoraf den Enes Navn, Lars Hummer, af Kroniken er opbevaret til et Minde om hans Troskab, traadte frem og knælede foran Biskpens Stol. Til samme Tid kom en ung Kvinde i Sorgedragt, med et sort Slør over de lyse Lokker, frem af en Vinduesfordybning, og skred med boiet Hoved og i yndig Forvirring over Gulvet hen til Biskpens Sæde, hvor hun ogsaa sank paa Knæ. Det var Margrethe. Og den ærværdige gamle Herre lagde sine Hænder velsignende paa de tre unge Hoveder, og saae med et takkende Blik mod Himlen, fordi han endnu havde fundet saa megen Troskab. Men i samme Øieblik stede der en Forstyrrelse i Afskedens smertelige Fred. Thi da Aage saae Margrethe for Biskpens Fødder, og fattede hendes Hensigt, styrtede han frem, greb Margrethes Haand og vilde drage hende til sig. „Dette skal ikke skee!" raabte han. „Hun skal ikke drage herfra! Denne Kvinde er min Fæstemø, og ikke Biskpens Terne, — man har besnæret hende. — Med mig, med hendes Brudgom skal hun følge, og ikke med den gamle Munk!"

Herved opstod der en almindelig Tummel. Nogle toge Aages Parti, andre Biskpens, indtil endelig Hr. Truit paabød Taushed, og henvendte sig til Biskpen, der forgjæves havde søgt at blive hørt. „Hvad er dette, Hr. Mo-

gens — sagde han barsk — Er der begaaet Svig? Vil man besnære min Skrivers Fæstemø til at blive ved Papsmen? Til slige Ænker er det nu forseent."

Bisp Mogens hævede sig ved disse Bebreidelser til sin fulde Værdighed, Ydmygelsens, Fornærmelsens Overmaal gav ham Kraft. „Hr. Truit Ulfsstand," sagde han med fast Stemme, „Jeg troer, at jeg har gjort Eder alle de Indrømmelser, alle de Opoffrelser, som et Menneske kan give et andet, og dog vil I nu ikke engang lade mig drage bort i Fred! Efterat I har frataget mig al jordisk Magt og Gods vil I nu ogsaa berøve mig min sidste Trost, en tro Sjæls Følgeskab. Men dette skal ikke lykkes Eder — det kan Gud ikke ville. Jeg forlanger, at Betingelsernes udtrykkelige Ord skulle efterleves: At hvis nogle af mine Folk ville følge mig, da skulle de selv raade. Denne unge Pige er min Tjenerinde, min Pleiedatter; lad hende selv tale, — vil hun blive her, saa giver jeg hende fri, men vedbliver hun i sit Forsæt at ville følge mig, da fordrer jeg for hende ogsaa Frihed dertil."

Hr. Truit lod til at gaae noget i sig selv ved denne uventede Fasthed fra Bispens Side, det Hele var ham jo i Grunden en ubetydelig Sag, der ikke var værd at spille mange Ord paa, nu da han havde udpresset af Bispen alt Væsentligt. Han gav derfor nogle beroligende Ord og vendte sig hen til Margrethe med følgende Spørgsmaal: „Nu, mit smukke Barn, hvad siger Du? er denne Ungersvend din Fæstemand, og vil Du følge ham eller Hr. Mogens?" — Margrethe, der imidlertid havde losrevet sig fra Aage og igjen laae knælende for Bispens Fødder, svarede hulkende, men hørligt: „Jeg er Bispens Tjenerinde — o, lad mig følge ham til Døden!" — „Hør hende ikke, hør hende ikke," raabte nu Aage paa sin Side, glødende af Lidenskab — „hør hende ikke, hun veed ikke hvad hun siger!

— Hun er min Fæstemø fra tidligst Ungdom af — Ingen skal rive hende fra mig — Ingen, — selv ikke —

„Hr. Truit, vil Du sige," afbrød denne ham. „Det ville vi dog faae at see. Jeg befaler, at det nu skal have en Ende med dette latterlige Optrin; Pigen har selv erklæret sin Villie, lad hende da drage med Fred. Og Du, ubesindige Svend, huft Dig om, at det er Mig der har loftet Dig op af Stov og følgelig ogsaa kan lade Dig dumpe ned deri igjen. — Nævn ikke denne Kvinde mere for mig — gjør intet Forsøg paa at faae hende tilbage — da er det forbi med din Fremtid, Du kjender mig. Gaa nu strax til din Dont ved Indregistreringen af Slottets Løsøre, medens jeg følger Hr. Mogens ombord, Skibet venter alt længe seilfærdigt."

Aages Ærgjærrighed var stærkere end hans Kjærlighed. — At miste Hr. Truits Naade og Beskyttelse vilde for ham være det samme som at opgive al Tanke paa Fremtids Glands. Han betvang derfor ved en voldsom Anstrængelse sin Opbrusning, bøiede sig ydmygt for Lehnsherren, og traadte bleg, med dirrende Læber tilbage blandt Følget.

Bispen satte sig nu i Bevægelse for at forlade Salen og Hamar Gaard. Han gik ved Hr. Truits Side, støttet paa den ene af sine Drenge. Den anden gik tæt bagefter, holdende Margrethe i Haanden. Derefter fulgte Bispens Huusgesinde, der idetmindste paa Strandbredden vilde sige deres gamle Herre det sidste Levvel, siden de ikke kunde følge ham videre. Da Margrethe med Toget kom igjennem den yderste dunkle Porthvælving, hørte hun sit Navn nævne sagte. Hun kjendte godt Stemmen, det var Aage, der stod i Skjul bag en Pille, og gjentog bønligt: „Margrethe, endnu er det Tid, bliv tilbage — bliv hos mig, jeg vil føre dig til Hæder og Lykke!"

„Jeg vil bede for din Sjæls Frelse," sukkede Margrethe, og gik videre.

Da Toget kom ned til Strandbakken, var alle Brygger, alle Huse, alle Skibe, alle Høider deromkring besatte med Byens Indvaanere, der vilde see Bispen sidste Gang, og bringe ham et stumt Farvel. Thi en dyb, sørgelig Stilhed hvilede over hele denne Menneskemasse, ikke en Lyd gav sig Luft fra disse Tusinders bespændte Bryst. Biskop Mogens standsede her, lod et langt Blik glide rundt paa den forsamlede Mængde, paa Taarnene af Hamarhuus og Domkirken, hvis Spiir blinkede prægtigt i Junisolens Straaler, paa Byens deilige Omegn. Saa faldt han paa sine Knæ, „og takkede Gud i Himmelen for hver Dag han her havde havt; dernæst bad han Kannikerne og Præsterne Godnat, dernæst bad han Hamars Domkirke og Kloster Godnat, dernæst bad han Hofmænd, menige Almue, Borgere og Bønder Godnat, og bad dennem alle bede godt for sig, og mente, at han snart vilde komme til dem igjen, men derhos saa sigendes: O, Gud Fader udi Himmelen! findes vi ikke før, da Gud give det vi findes i Himmerige! Denne Bøn bad han med grædende Taare, og sagde: Vale, Vale, Vale!"

Derpaa steg han med sit lille Følge i Baaden, der laae beredt, og snart gled ud over Mjøsens blanke Flade, og med hvert Aareslag fjernede ham mere fra Hamar.

Han saae det aldrig igjen. Det blev i verdslige Lehnsherrers Magt, og hensygnede endnu en 30 Aar, indtil det ved de Svenskes Indfald 1567 blev brændt, plyndret og jævnet med Jorden. Ved denne Leilighed skal Aage have fundet Døden, efterat han imidlertid var steget til Magt og Rigdom, den han dog, saa synes det, maatte nyde alene, uden varig Glæde.

Men Biskop Mogens sad til sin Dødsdag i Andersskov Kloster i Sjælland, pleiet af den tro Lars Hummer og af den blide Margrethe, som han havde forskaffet et roligt Tilflugtssted paa en Herregaard i Nærheden, hos en from

adelig Dame, der var bleven den gamle Kultus tro. Næsten hver Dag gik Margrethe til Klosteret for at see til den gamle Herre; naar det var Sommer og smukt Veir sad hun da ved hans Side paa Steenbænken under den store Lind ved Klosterporten, og de talte ved om forsvundne Tider, om Jomfru Karine, om Hamars Skjønhed og Herlighed. Da længtedes deres Hjerter saare derefter, og naar de saa hørte Aftenklokken fra den nære Landsby, da tænkte de sig at det var Klokketonerne fra Hamars Domkirke, der over Hav og Bjerge svævede til dem med en Hilsen fra Mjøsen og fra Hjemmet.

Ladegaardsøen.

Enhver Christianiaboer er fortrolig med dette Navn; ved at høre det omtale har man strax Forestillingen om landlige Glæder, og man kommer gjerne, om end af forskjellige Bevæggrunde, overeens om dette Udraab: Derude er det deiligt! Javist er der deiligt paa Ladegaardsøen, saa deiligt, at man maa forundre sig over vort Norden kan frembringe en saa rig, saa yndig, saa henrivende Plet, dog tvivler jeg hvilig paa at ret Mange gjøre sig et udtømmende Begreb om denne Deilighed, ja det turde vel hænde, at de Flestes Kjendskab dertil blot skriver sig fra en Snartur til Oscarsborg eller Dronningbjerget, eller fra en hastig Kjørsel rundt den nye Kongevei gjennem Skoven. Men det er ikke ved en flygtig Beundring af en almindelig søgt Udsigt, at Ladegaardsøens Naturskjønhed lader sig fange og bevare i et trofast Bryst. Dertil hører gjentaget og flittigt Besøg i den Stilhed og frugtbare Ro, som Naturen elsker, en omhyggelig og en kjærlig Opfatning af de forskjellige Partiers Eiendommeligheder, en stadig Jagttagelse af Veirforandringernes og de afverlende Belysningers Virkninger, en troende Indtrængen i det stille Plantelivs Mysterier, — Alt Betingelser, som ved Terrainets næsten totale Begrændsning af Sø bliver lettere at realisere og samle, end paa et ligesaa stort Strøg af Fastlandet. Det er ligesom de milde Fjordbølgers Omgivelse have indhegnet og helliget denne Egn til et Fredens og Skjønhedens Rige for sig selv, hvor Naturens hele Rigdom og Ynde og lægende Kraft uhindret kan udfolde sig for Den, der fra Udenverde-

nens Larm og Forviklinger træt tyer derind; medens til samme Tid den lave og smale Jordtange, der nu forbinder Øen med Fastlandet, giver den alle dettes Bekvemmeligheder, uden at forstyrre Charakteren i nogen væsentlig Grad. Som Følge af denne Egnens afsluttede Beskaffenhed, og i denne Fredens og Stilhedens Aand, der vil herske her, er jeg egennyttig nok til ikke at istemme den almindelige Klage over, at flere Forlystelsessteder og Trakteursteder paa Ladegaardsøen ikke have kunnet holde sig, eller af anden Grund ere ophørte. Det forekommer mig tvertimod, som om Øen ved disse Indretningers Ophør først har gjenvundet sin rette Skjønhed og Magt. Man indvende mig ikke, at Øens Fred jo ogsaa nu er brudt, og det paa en langt mere støiende og vild Maade end forhen, nemlig ved Etablissementet i Langvig, og hvor skulde saa et saadant søges bedre end paa den anerkjendt skjønneste Plet i Omegnen? Til det Første svarer jeg, at jeg sætter Langvig ude af Betragtning, da det ligger paa et afsides, bart og goldt Strøg af Øen, som det ikke let kan falde Nogen ind at opsøge for Naturskjønhed, naar man har alle de øvrige herlige Partier til sin Disposition. Og hvad den anden Indvending angaar, da har jeg allerede ovenfor bekjendt min Egoisme i denne Sag, men vil kun tilføie den, som mig synes, temmelig rimelige Bemærkning, at et saadant landligt Beværtningssted med Musik etc., bekvemmest bør søges i Hovedstadens umiddelbare Nærhed, medens en saa langt fraliggende og saa vidtstrakt Egn som Ladegaardsøen mest synes at egne sig til private Landpartier, en Sommerfornøielse, hvortil Øens herlige Natur og hele Beliggenhed saa stærkt indbyder, og som dens kongelige Eiers Liberalitet begunstiger.

Man troe ikke, at det først er den nærværende Slægt der har opdaget Ladegaardsøens Naturfortrin, eller paaskjønnet dem. De Rige og Mægtige blandt vore Forfædre viste allerede tidligt i Valget af deres Boligers og Land-

sæders Beliggenhed en saadan Sands for skjøn Omgivelse, at man kan være temmelig vis paa, at finde deres Herresæder, eller Klostre, eller større Gaarde anlagte paa dominerende Steder, eller i Situationer som Naturen paa en eller anden Maade har favoriseret. Intet Under altsaa, at Ladegaardsøen, eller Bygdø, som den for Reformationen kaldtes, allerede i Norges første Middelalder var en Gjenstand for de Mægtiges Opmærksomhed, beliggende som den var med al sin Frugtbarhed og Skjønhed i Midtpunktet af et af Landets mest dyrkede og civiliserede Bygdelag, ligeoverfor Kongestaden Oslo. Og ingen Ringere faldt Bygdø tildeel, end Norges Konger selv; ja, endog disse fandt Den for mild og for skjøn til deres barske Idrætter, og skjænkede den derfor som Livgeding til deres Dronninger, hvis Krones skjønneste Perle den siden længe blev. Blandt disse skjønne, hoibaarne Fruer, der holdt deres Sommerhof i Bygdøs grønne Lunde, nævnes Euphemia, Hakon den Femtes ædle Dronning, hun, som søgte at bringe Riddertidens skjønne Romantik og poetiske Duft over i de raae norske Sæder, og til den Ende lod en varmere Himmels sødere Blomster, hin Tids Ridderromaner og Kjærlighedssagn og Troubadourernes blode Sange oversætte i det harmoniklingende Oldnorsk, og udbrede blandt Folket, hvor de fandt megen Gjenklang. Mangen Sommeraften har hun da vistnok med sine Fruer og Jomfruer, med sine Pager og belevne unge Riddere, med sine Digtere og Forelæsere leiret sig paa en af de mange deilige Odder, der stikke ud i Søen — hvorfor ikke just paa Dronningbjerget? — og der, omgivet af rig Løvpragt og duftende vilde Blomster, af kvidrende Fugle, af blinkende, hvistende Bølger, ladet sig forelæse en af sine Yndlingsdigte, om Flores og om Blantseflor, om den skjønne Melusine, eller om Vigoleis med Guldhjulet, medens der i Mellemrummene afvexledes med Citharspil og Sang, og medens Dronningen lod sine drom-

mende Blik glide hen over Fjordens aftenrødmende Speil til Taarnene i Oslo, og langs henad de duftige Aaser, der i det Fjerne omslutte den sagte sig hoinende, frugtbargrønne Akersbygd. Naar saa en Fisker eller en Bonde roede foran Odden i sin Baad, og saae de skjønne, rigtklædte Skikkelser deroppe under Træerne, grupperede om Fyrstindens ophøiede Sæde i Midten, og bemærkede de gyldne Bægere og de saftige Frugter, der bodes omkring af solvglindsende Smaadrenge, og hørte den skjemtefulde Tale og den liflige Strengeleg, da maatte han vel tro at see i Virkeligheden aabenbaret et af hine underfulde Kjærlighedshoffer, hvorom der fortaltes saameget i de nye Eventyr, som Dronning Euphemia havde udbredt. — Den sidste norske Dronning der eiede Bygdø, var Dronning Blanca, Magnus Smeks Hustru; hun elskede Stedet saa, at hun solgte alle sine Eiendomme i Sverige og flyttede hid. Ved sin Død testamenterede hun Øen som Sjælebod til Hovedøens Herrekloster, i hvis Besiddelse den blev lige til alle denne rige Stiftelses Eiendomme ved Reformationen bleve seculariserede og Ladegaardsøen, som den nu efterhaanden kaldtes, blev lagt under Kronen eller senere Staten. Hvorledes den i Tidens Løb dels blev udstykket til Private, dels benyttet som Landbrug for de danske Statholdere og Stiftamtmænd, er her for nyt og bekjendt til nøiere at dvæles ved.

Med saadanne Fortidserindringer, der lægge sig som et fint Slør over de grønne Enge og give Landskabet et dybt Relief af Poesi og Storhed, har jeg vandret omkring i Ladegaardsøens forskjelligste Partier, og mere og mere maattet finde og bekræfte, at de Gamle forstode hvad de gjorde, at de kjendte den hemmelige Sympathi mellem Menneskenes og Naturens Forholde, da de helligede denne Ø til Norges Dronninger. Thi dens Natur er i Sandhed dronninglig; det vil sige, en lige Blanding af Ynde og Majestæt, af rig Pragt og ædel Simpelhed, af livsglad Klarhed og drøm-

mende Melankoli. Saaledes er det Parti af Øen, der strækker sig fra Hovedgaarden langs med Frognerkilen, en eneste yndig og lystelig Park, ret skabt for skjønne og ædle Kvinder at lystvandre i, saa at de deri kunne tage sig ud som de deiligste Blomster blandt de andre. Her afvexle grønne, smilende Enge og bølgende Kornagre med tætte Indfatninger af Løvskov, rige Lunde og Smaaskove af de forskjelligste Træer, fra Birkens lyse Grønne til Egens dunklere Masser, hvorover de høie Graner endnu give dybere Nuancer, uden dog at faae saamegen Overmagt, at de kunne udbrede den for Naaleskoven egne Sørgmodighed. Næs efter Næs, tildeels bevoxede med saadanne Lunde, skyde ud bag hinanden i den blanke Fjordbugt, og imellem hver af disse strækker sig sædvanlig en smal Dal, hvor Vegetationen opnaaer sin luxurioseste Fylde, som oftest dertil ordnet og forøget ved Kunsten. Saaledes gaar det frem indtil den Brink mellem høie Graner, hvor Kongen har bygget sin nye Borg, hvor Kysten styrter sig dyb og steil ned mod Fjorden, og hvorfra den gladeste Udsigt aabner sig mod Akershuus og Byen, og mod den grønne Fastlandskyst ligeoverfor med de utallige hvide Landhuse langs den klare Sø. Paa den anden Side af Hovedgaarden derimod, langs Bækkerøbugten og udenom, tager Øen sin alvorlige Charakter. Der hvælver den store Granskov sine stille Haller, der slaae vildere Bølger fra den aabne Fjord mod nøgne Klippestrande, der bygger og boer den dybe, den dunkle og dog saa hjemlige Skoveensomhed, hvorefter Den, der engang har dvælet deri, siden længes, som til en Barndomserindring. Her troer man at gjennemtrænges af Naturens inderste Aande, stille Fred drager til Sindet og blid Længsel og Kjærlighed til Hjertet, naar man her vandrer lydløst imellem de ranke Stammer paa den sløielsblode Mosgrund, hvis dunkle Tæppe smukt tegnes af den lyse, fine Skovsyre, af Anemonernes tretungede Blade og af Linneas tusinde smaae, fintrød-

mende Klokker, der blande deres søde Mandelduft formildende i Naaletræernes skarpe og friske Luft; medens over Ens Hoved gaaer Grankronernes anelsesfulde Susen, fjerne ubestemte Lyd høres inde fra Tykningen, og Søens store, blanke Øie hist og her seer ind igjennem Træernes Aabninger. Har man gjennemvandret disse Skovstrækninger ud mod den aabne Fjord, da optages man af en Række smaae, dybt i Granskov og Klippegrund indrundede Bugter, hvis eensomme Taushed kun afbrydes eller rettere gjøres mere bemærkbar ved de lange Bølgers Skvulpen ind over de afslidte Leerskifer, gjennem Tang og Kiselstene og Sneglehuse, og hvorfra man har den videste Fjernsigt flere Mile ud i Fjorden, ligetil de skyblaae Bjerge ved Drøbak. En af disse Bugter bevarer en trist Erindring fra Norges nyere Historie: En mørk Høstaften 1814 laae her en dansk Jagt seilfærdig i Læ af den sorte Klippekyst. Himlen var bedækket af tykke Skylag, der drev tunge hen over Grantoppene, og Bølgerne brusede dæmpet; det var ligsom Naturen selv vilde skjule, hvad her skulde foregaae. Et Tog af matglimtende Lygter bevægede sig ned igjennem Skoven; de bares af nogle dunkle Skikkelser, der samlede sig nede paa Strandbredden i al Stilhed, uden at man hørte et Ord lyde. En Mand indhyllet i en Kappe steg, fulgt af nogle faae Ledsagere i en Baad, der roedes hurtigt ud til Skibet; — Det var Norges Konge, der her i Mørket og i al Stilhed forlod sit Rige for bestandigt, og ikke engang saae sig tilbage til de Kyster, som han efterlod indhyllede i Nattens og Farens og Fremtidens Mulm. Det var den samme Christian Frederik, der i Dødens endnu tættere Mulm, i Roskilde Kongegrav, har saa beleiligt fundet et Fristed for de Storme og Forviklinger, som skulde bryde løs over hans andet Kongerige. Lige over denne Afskedsbugt staaer paa en Høi i Skoven et uanseeligt Jernmonument over den ædle, engang saa elskede Prinds Christian August; af In-

skriptionen sees, at det er reist af Prinds Friedrich af Hessen og fornyet af Christian Frederik — Norges Konge, har der staaet; men disse sidste to Ord har en fræk Haand udskrabet, dog Mærkerne ere endnu synlige; saadanne Attentater paa at udrive et Blad af Historien nytte kun lidet — de bidrage som oftest kun til netop at levendegjøre Erindringen om de Begivenheder, de vilde udslette. I den seneste Tid er dog dette Monument atter istandsat af Grundens nuværende kongelige Eier, saa det, smukt indhegnet og fredet, med den ligeoverfor opførte nette Skovhytte danner et venligt Parti af den store Park, hvortil den hele Skov nu mere og mere omdannes.

Fra de dunkle Skove med det Forbigangnes Stilhed og Erindringer kan man derpaa snart ad den skjønne Allee, der fører over Markerne hen til Hovedgaarden, gjennem dennes blomsterprangende Have komme ud paa de lyse Sletter midt paa Øen, og derfra see udover de grønne frugtbare Høider til alle Sider af Frognerdalen, hvor Dagens Liv og Mennesker boe i Sommerens Fylde, men ogsaa i det nærværende Øieblik Moie og Strid.

Ladegaardsøen — eller Bygdø, som den nu bedre bør atter kaldes, efterat den paany har gjenvundet sin gamle Hæder og ikke længer er Ladegaard (Underbrug), men et kongeligt Hovedsæde, — Bygdø eies nu atter for største Delen af en Konge og en Dronning, og en lys Fremtid har aabnet sig for den, værdig dens Skjønhed. Oscars Borg skuer nu stolt og blid ned fra dens høie, løvbehængte Klippekyst, og speiler sine gyldne Floie i den klare Fjord, og forherliger i sine Sale den nordiske Kunst, og er et Vartegn for alle Forbidragende om, at her findes endnu det Skjønnes, og Fredens, og Kunstens, og Naturpragtens Rige bevaret paa denne deilige Ø, midt under vor Tids vilde, gjærende Stoffe, larmende Forviklinger og aandsknusende Maskindrift.

St. Michaels Kirke i Bjerget.

For et Par Aar siden drog jeg ved Midsommertide opad den skjønne Nordsø, dette mægtige, fjordlignende, tre Mile lange Vand, som i sit Skjød optager og forener de fleste af Thelemarkens utallige Vasdrag. Veiret var varmt og stille, og det gik kun langsomt med Roningen henover den blanke Vandflade, hvori Næs efter Næs, grønne Marker og sorte Klippevægge speilede sig; men jeg beklagede ikke denne Langsomhed, der gav mig Anledning til at betragte de skjønne Bredder mere i Mag, end De ville kunne gjøre, som herefter fare Søen op med det ny anskaffede Dampskib. Det var en bestandig Afvexling: snart passerede vi trange Sunde, som en Elv, snart udvidede Søen sig til brede Bækkener med fjerntblaanende Kyster; snart traadte et skarpt, nogent, grotesktformet Klippeforbjerg os imøde, snart hævede sig runde, med Naaleskov begroede Koller, snart skraanede blide grønne Enge ned mod Vandspeilet, besatte med lyse Løvtræer og røde, velbyggede Bondergaarde. Et staaende Træk midt i Afvexlingen var det dog, at det især var den vestre Kyst der frembød de blidere, dyrkede Strøg, medens den østre viste sig som en næsten uafbrudt Række af vilde, mørke Klipper. Paa denne haarde Side var det jeg, da vi fra Fjærnstrand vare komne en tre Fjerdingsvei op i Søen, fik Øie paa et sort Hul midt oppe paa en uhyre, glat Fjeldvæg, der styrtede sig lodret ned mod Vandet. Jeg spurgte Norskarlene om hvad dette var for en Aabning i Fjeldet, og de svarede med en Tone

af Forundring over min Uvidenhed: „Aa, det er jo Mikkelskirken.“ Nu erindrede jeg ogsaa at have læst eller hørt tale om denne mærkelige Hule, der i den katholske Tid havde været benyttet til Gudstjeneste og søgt som Valfartsted. Jeg fik nu ogsaa Lyst til at foretage en Valfart derop, og da Baadsfolkene ikke havde noget imod at gjøre denne lille Afstikker, glede vi snart henimod den steile Fjeldvæg, der truende taarnede sig op af de stille Vande. Jo nærmere vi kom, des tydeligere saa jeg Kirkehulens regelmæssigt bueformede Portal aabne sig høit oppe i Fjeldet, men des vanskeligere blev det mig ogsaa at begribe, hvorledes jeg skulde komme derop ad den glatte Klippevæg, hvor knapt en Revne eller Afsats antydede Tilværelsen af en Sti. Dog, hvor de Andægtige i Fordumsdage skareviis stege op, der maatte vel ogsaa jeg kunne vinde frem; den ene af Norskarlene forsikrede ogsaa, at han flere Gange havde ført Reisende derop, og at Tingen ikke var saa slem, som den saae ud til. Da Baaden derfor var lagt til ved den smale Strandstrimmel, lige under Fjeldvæggen, begyndte jeg trøstig Opstigningen, idet jeg fulgte de tydelige Spor, hvor Menneskefødder havde slidt Stenene før. Det gik op i Zikzak, sikkert nok i Forstningen; der var altid en Afsats at finde Fodfæste paa og en Busk eller en Klipperevne at gribe fat i; men da jeg kom længere op i Høiden (Hulens Aabning er over 200 Fod over Vandfladen) var det ikke nogen behagelig Følelse der betog mig, naar jeg saae Søen blinke i Dybet lige under mig, medens jeg klamrede mig fast til den bratte Fjeldside og lod den ene Fod prøvende svæve om efter et nyt Fæste — der behøvedes virkelig al Villieanstrængelse for ikke at lade Svimmelheden faae Overmagt. Saa besværlig, om ikke farlig, denne Sti nu er, saa troer jeg dog ikke den har været mere banet i den Tid, Hulen benyttedes til Gudstjeneste; isaafald maatte man vel endnu see Spor af Murværk eller af i Klippen udhug-

gede Trin, hvilket ikke er Tilfældet; netop Opgangens Vanskelighed har vistnok været en Betingelse meer for denne Kirkes Helligheds, og forhøiet Fortjenesten ved at besøge den. Hvad der for den af blot Nysgjerrighed drevne Besøger nu synes ubekvemt og ængstende, har havt en ganske anden Virkning paa den troende Pillegrim, der steg op her for at gjøre Bod eller for at lette sit betyngede Sind; — for ham har denne legemlige Anstrengelse medført en egen Lyst, og Svimmelhedens forvildende Dæmon har ikke kunnet nærme sig hans, til et eneste Maal ganske henvendte Sjæl.

Endelig var jeg naaet op til Randen af Hulen, og traadte ind under den høie, dunkle Hvælving. Den er ved Indgangen 5 a 6 Alen høi, men tiltager indenfor betydeligt i Høide, indtil den atter sænker sig sammen ved Baggrunden; Bredden er fra 6 til 8 Alen og Dybden indad udgjør 40 Alen, med ujevn opstigende Sandbund. Man seer altsaa, at det er et ganske anseeligt Rum, ved sin Høihed og Mægtighed vel skikket til at vække og nære alvorlige Følelser hos Betragteren. Da jeg kom lige ind fra det blændende Sollys udenfor, forekom det mig først at herske dyb Dunkelhed derinde, men eftersom mine Øine vænnede sig til Omgivelserne, bemærkede jeg snart, at der igjennem den temmelig høie Indgangsbue faldt Lys nok ind i Hulen, til her naturligt at udbrede den dæmpede, mystiske Belysning, som ellers i katholske Kirker pleier at frembringes ved kunstige Midler, som ved malet Glas eller skyggende Piller. Der var kjøligt, men tørt derinde, en behagelig Luft og en velgjørende, høitidelig Stilhed herskede i denne Fjeldkirke midt imellem Sø og Himmel. Deiligt saae det ud, naar jeg stod derinde og saae Søen og det fjerne Landskab ligeoverfor tindrende i Sollyset, omsluttet og hævet af den morke Indgangsbue, som af en Ramme. Denne magiske Udsigt er ellers det eneste Prægtige, der nu er at see i Hulen; vendte jeg mig om og saae ind mod Bag-

grunden, hvor Altaret engang straalede med sine gyldne Prydelser, sine Lys og sine Votivtavler, da var Alt nu der mørkt og tomt; en høi Sandhob bedækker den inderste Ende af Hulen; maaskee derbag kunde findes Spor af Altar eller Sakristi, om man fik Sandet ryddet bort. Den knudrede, sortgraa Hvælving er uden Stalaktiter, temmelig jævn og regelmæssig, som var den tilhuggen ved Menneskehænder, hvilket vel ogsaa for en Deel kan være Tilfældet, idet man lidt efter lidt kan have udvidet den her oprindelige Hule. Fra hvilken Tid og hvor længe den har været benyttet til kirkeligt Brug, derom beretter Sagnet Intet. Vor fortjente Oldgransker Chr. A. Lange har i en Notits i det sidstudkomne Bind af det kgl. danske Oldskriftselskabs Annaler samlet Alt, hvad man veed om denne Hule i antikvarisk Henseende. Deraf fremgaar, at det engang gjængse Sagn om, at den allerede i Hedenoldet af de første Christne skulde have været benyttet som et skjult Sted for Gudstjeneste, mangler al paalidelig Grund; det eneste man med Vished veed om Mikkelskirken er, at den i den katholske Middelalder har været indviet til Erkeengelen St. Michal, hvis Dyrkelse, uvist af hvad Grund, fortrinsviis pleiede at skee paa høie Bjerge og i Huler; samt at den, som andre Lovekirker, har havt sit særegne Gods, doteret ved fromme Gaver og Sjælebod. Saaledes findes i Biskop Oisteins af Oslo Jordebog optegnet, at ved Aar 1398 eiede Mikkelskirken foruden Gaarden Gisholdt i Mælum Sogn (paa hvis Grund den er beliggende), ogsaa den nærliggende Gaard Dale, samt et Par Gaardparter oppe i Hitterdal, givne af en „Thor paa Amdal," samt af Biskop Oisteins Formand, Biskop Jon, som havde sit Hjemsted i denne Egn; desforuden gaves til Kirken Vorlys og andet løst Offer. Den har altsaa vistnok havt sin egen Præst, og været i stor Anseelse som Love- og Valfartssted. Nogen særskilt Legende for denne Kirkens Velmagtstid veed

jeg desværre ikke at meddele, hvormange Undergjerninger der end maatte være skete — kun fra dens allerede forladte Tid er jeg kommen over en liden Historie, som jeg her vil fortælle, uden dog derfor at ville svare for dens antikvariske Ægthed.

Ogsaa i Egnen om Nordsø blev Reformationen, som i det hele øvrige Land, indført næsten voldelig, ved et kongeligt Magtsprog, endnu før Almuen var forberedt paa eller ret modtagelig for den renere Lære. Kirkegodsets Sekvestration og vilkaarlige Fordeling til de Adelige og til Kongens Yndlinge bidrog ogsaa meget til at give den hele Reformations-Akt en verdslig politisk Character, og til at gjøre den forhadt hos Folket, der naturligt hang ved hvad der fra Arilds Tid havde været dem helligt og dyrebart, og nu voldelig blev dem berøvet, førend de endnu kunde fatte det Bedre, som den nye spirituelle Tros Tjenere vilde sætte istedetfor den gamle Kirkes til Sandserne talende Institutioner. Som Følge deraf havde de første lutherske Præster en haard Stand, skjønt autoriserede af Magten. Almuerne holdt i Smug ved den gamle, forjagede Geistlighed og kunde ikke finde sig i at deres hellige Steder og Skikke nu pludselig blev erklærede for Djævelens Tilhold og Indskydelser. Denne kjæmpende Overgangstilstand mellem en gammel og en ny Tidsalder varede længe; intet Under derfor, at mod Slutningen af det sextende Aarhundrede var det katholske Grundlag endnu stærkt hos Almuen; — blandt de høiere Stænder havde den nye Lære naturligviis fundet lettere Indgang, og var eneherskende. Paa den Tid var Hr. Povel, efter sit Fødested kaldet Ringkjøbing, Præst til Solum og Mælum, det Sogn, hvori Mikkelskirken er beliggende. Han var en gjæv og villiestærk Mand, kraftig baade paa Sjæl og Legeme; der sagdes, at han havde været Krigsmand, før han blev Præst, og at han kunde bruge Sværdet ligesaa godt som Bibelen. Nu var han ialfald

en ivrig Kjæmper i sit aandelige Kald, og en utrættelig Opspører og Forfølger af det katholske Væsens Levninger i hans Præstegjæld. I denne sin Iver var han ofte voldsom og hensynsløs, saa han ikke sjelden oprykkede Hveden med Klinten og saaede Had og Forstokkelse, hvor han skulde have virket med Sandhedens og Kjærlighedens overbevisende Magt. Hans Almue frygtede ham derfor, og skjulte sit sande Sindelag for ham, men han mente det godt og ærligt med dem, og hans uforsonlige Iver mod hvad han kaldte den „babylonske Skjøges Levninger," var ganske i den Tids Reformations-Aand.

Den Levning fra Pavedommets Dage, som voldte Hr. Povel største Forargelse, var dog Mikkelskirken. Vel var den forlængst berøvet sit Gods, dens Prydelser vare borttagne, dens Præst forjaget — men dens Ry for Helligbed og Underkraft bortveg ikke dermed; tvertimod syntes den nu meer og meer at blive det Indlingssted, hvortil de omliggende Egnes Beboere ligesom hjemførte deres Kjærlighed til det Gamle. Hyppige Valfarter foretoges endnu fra alle de omliggende Egne, ja langt oppe fra Fjeldstuen; Hr. Povel søgte at hindre dette paa alle mulige Maader, ja paakaldte endog den verdslige Øvrigheds Hjælp for at standse dette Afguderiets Uvæsen, som han kaldte det. Selv var han ofte oppe i Hulen, og uddrev de Pillegrime, han der maatte finde, og rensede den for de Kors og andre Erindringer, de Andægtige der havde ladet tilbage. Al denne Forfølgelse frygtede lidet, ja, som det ofte i saadanne Anledninger pleier at gaae, forøgede den meget mere Lysten efter det Forbudne. Aldrig havde Hulens Anseelse været større end just nu, man fortalte den ene Underhistorie om den efter den anden. Saaledes vilde mange om Natten Forbiroende have paa visse Helligaftener seet en lys Glands udstrømme fra den tomme Hule, og hørt sød Sang derinde; det var da de hellige Afdødes Sjæle, som der holdt Høitidsmesse, saa gik Sag-

net. Denne sidste Historie bekræftedes af altfor mange Vidner, til at den ganske kunde forkastes. Hr. Povel havde selv endnu ikke seet dette meget omtalte, mystiske Lys fra Hulen, uagtet han ofte foer ved Nattetid paa Fjorden, og han benægtede det derfor indtil Videre, men sagde kun, at at hvis endog saa var, at man saae Lys i Hulen ved Nattetid, saa kunde jo dette meget godt forklares paa en naturlig Maade. Derimod forsikredes der af Alle som Een, at intet Menneske nogensinde havde vovet eller vilde vove sig op til Mikkelskirken om Natten, — da maatte Anderne have den i Fred. Hr. Povel græmmede sig meget over denne Overtroens Tilvæxt, og søgte kun efter Leilighed til at opspore dens Grund. Den udebley heller ikke. En mørk Høstnat foer han fra Holden, hvor han havde besøgt en Embedsbroder, ned ad Søen til sit Hjem; han sad hensjunken i Tanker i Bagstavnen af Baaden. Pludselig mærkede han, at de eensformige Aareslag ophørte, og saae med Forundring og Harme Norskarlene falde paa Knæ i Baaden, og korse sig, idet de mumlede Bønner. Han saae nu om sig, forat opdage hvad der kunde være Aarsag hertil, og see! — Baaden befandt sig just midt udenfor Mikkelskirkens Fjældvæg, og fra Hulen udstrømmede virkelig et klart Lysskin, der bævede i en lang Stribe henover de sorte Vande.

Begjærlig efter at udforske dette Særsyn, som han saa beleiligt var kommet over, reiste nu Præsten sig, og befalede Baadsfolkene at roe ind til Strandbredden under Fjeldvæggen, han vilde strax derop. Men han traf paa en Hindring just lige for sine Ønskers Maal: Norskarlene vilde ikke adlyde. Præsten kunde siden gjøre med dem hvad han vilde, sagde de, men roe ind til Mikkelskirken nu, da det lyste saa underligt af den, det fik han dem ikke til for al Verdens Løn. Drevet af Harme og Iver vilde nu Hr. Povel selv gribe Aarene, forat roe derind, men heri forhindrede de ham ogsaa, ved atter at tage fat paa Ronin-

gen og med stærke Aaretag, i skummende Fart at fortsætte Reisen ned ad Søen, ikke brydende sig om Præstens Trudsler, dem han, hvor stærk han end var, nu i det trange Fartøi og Ene mod Tre, ikke kunde give nogen legemlig Vægt. Skjønt dirrende af Vrede maatte han derfor sætte sig rolig ned igjen, og ufrivillig see paa, hvorledes det lyse Skjær fra Mikkelskirken snart tabte sig i en hurtig voxende Frastand. For denne Gang nødtes han altsaa til at opgive sit Forsæt — heldigt for ham maaskee, trods al hans Ærgrelse; thi denne Nat var dog altfor mørk til at han lykkelig skulde have naaet Hulen ad den selv om Dagen farlige Sti, hvor godt han end kjendte den. Men nu havde han dog ialfald Visshed om Lysningens Tilværelse, og han lovede sig selv, at han nøie skulde vogte paa, naar den atter viste sig, og da benytte Anledningen mere forberedt og bedre understøttet.

Neppe var derfor Hr. Povel kommet hjem, før der hver Aften blev sat Vagt ud for at passe paa, naar Lysningen atter viste sig fra Mikkelshulen, og en Baad holdtes rede, for at han inden korteste Frist kunde fare derud. Til at besørge disse Anstalter var det ham dog ikke muligt at opdrive Folk fra Bygden, selv sine Tjenestefolk turde han i denne Sag ikke stole paa — han maatte nede fra Kjøbstaden for gode Penge skaffe sig to Mænd, der følte mindre Betænkelighed ved at hjælpe ham i at bryde den hellige Fjeldkirkes natlige Fred. De kom ikke til at vente ret længe. Efter et Par Ugers Forløb kom den ene af Mændene en Aften ilende op til Præstegaarden og berettede, at nu kunde de fra Strandstedet see en svag Lysning paa den anden Side Fjorden, i Retningen af Mikkelsbjerget. Dette Budskab traf Hr. Povel allerede halv forberedt. Det var nemlig Natten for St. Michaeli Dag, og han havde med Rette tænkt, at Hvo det end saa var, der holdt til med Lys oppe i Mikkelshulen, saa vilde de ikke forsømme dens

Skytsengels Festaften. Han var derfor snart reisefærdig — sin Haandbibel tog han med, til aandeligt Vaaben, men han glemte heller ikke at berede sig mod legemlige Fiender, om saadanne skulde træffes: et kort Sværd, som længe havde hængt urørt paa Vægen, tog han ned og fæstede det om Livet med et bredt Læderbelte. Hans Husfolk forsøde sig da han drog afsted, og forudsagde de, at det aldrig vilde gaae godt: Den kom aldrig levende fra Mikkelshulen, som vilde gaae derop efter Solnedgang. Deres Spaadomme gjorde dog intet Indtryk paa Præsten, skjønt ikke lidet paa hans Følgesvende, der allerede begyndte at see betænkelige paa hinanden, — men han drev dem afsted med sig, og snart befandt sig de Tre i Baaden ifærd med at sætte over Fjorden til Mikkelsbjerget. Denne Aften var ikke saa mørk som den forrige; Veiret var stille og rent, og Stjernerne tindrede klart paa den af Nymaanen kun svagt belyste Himmel. Stille gik Farten over det natlige Vand; snart kom de i Nærheden af Mikkelsbjerget, og det rødlige, matte Lysskjær oppe fra Hulen blandede sig underligt med det glimtende Stjernegjenskin i Søen. Alt som de kom nær under Hulen troede de ogsaa at høre sagte, langt udholdte Toner at udstrømme deroppe fra, som en bævende Klage fra Fjeldets Indre, men saa svagt og ubestemt, at de næsten tænkte det blot kunde være Nattevinden, som foer hen gjennem Klipperifterne. Baaden lagde nu til under Fjeldvæggen, Præsten steg ud og befalede sine Ledsagere at gjøre Baaden fast og følge ham op til Hulen. Men nu havde Skrækken ogsaa betaget Bykarlene — da de saae den svimlende Sti over sig, neppe at opdage i Halvmørket, undsloge de sig for at følge længere; de maatte blive ved Baaden, sagde de; skulde Noget komme paa, kunde jo Præsten raabe ned, saa skulde de komme efter. Hr. Povel gav sig ikke for dette. „Saa bliver hvor I er, I Feighjertede," raabte han til dem, og i det han tilføiede for sig selv:

„Det er ogsaa bedre saaledes, Guds Kampe skulle kjæmpes alene," begyndte han freidigt Opstigningen. Var denne vanskelig om Dagen, kan man vide, at Stien nu, i det skuffende, svage Maanelys, var næsten ikke til at finde, og ved hvert Skridt livsfarlig. Men Hr. Povel kjendte den nøie, havde et sikkert Øie og en fast Fod, og, fremfor Alt, en urokkelig Villieskraft. Han vandt opad. Alt som han nærmede sig Aabningen hjalp ogsaa Lyset fra Hulen ham, dog var det ikke stærkt, og syntes kun at komme fra Hulens Baggrund. Han skjelnede nu ogsaa bedre de Toner, som af og til lode ud derfra, og han gjenkjendte dem tydeligt for katholsk Messesang. Nu havde han kun et Skridt tilbage, saa stod han i Hulens Aabning og skulde endelig see, hvad der foregik derinde. — Men i samme Øieblik han hævede sit Hoved over Aabningens Rand, forsvandt pludselig Lyset derinde, og da han stod paa den faste Sandgrund under Indgangsbuen, saae han kun ind i et dybt Mørke, som det svage Maaneskin udenfra kun var istand til at gjennemtrænge i et Par Alens Afstand fra Indgangen. Det varede noget inden Hr. Povel kunde samle sig efter denne nye Hindring; hans isolerede Stilling, den dybe, ængstelige Stilhed omkring ham — foran ham den uigjennemtrængelige Dunkelhed, som i sit Skjød kunde skjule mangen en gruelig Skikkelse, mangen truende Fare, alt dette forenede sig for at bringe hans Mod til at vakle. Men han drog sig til Minde de haarde Djævelens Anfægtelser, som hans Mester, den store Reformater, havde været udsat for og havde overvundet, og han tog Hjerte til at følge ham efter, han gik jo i sit lovlige, aandelige Kald, saa var hans faste Overbeviisning. Med det blottede Sværd i den ene Haand, og med den anden trykkende Bibelen til sit Bryst, skred han derfor ind i den mørke Hule, idet han med stærk og kraftig Røst, saa det rungede under Hvælvingen,

opstemte Luthers egen Psalme, Reformationens vældige Krigssang:

En Borg saa fast er os vor Gud,
Saa godt et Skjold og Værge,
Fra al vor Nød han frier os ud,
Han kan og nu os bjerge.
Den onde Fiende nu
Stærk truer os med Gru;
Stor Magt og Argelist
Hans Rustning er forvist —
Paa Jord er ei hans Lige. —

Han var endnu ikke kommet til Enden af dette første Vers, da han med Eet standsede baade sin Sang og sine Skridt, thi Lysningen udbredte sig igjen i Hulen; dens Baggrund aabnede sig nemlig, og lod see et indre lidet Rum, hvor en Mængde Vorkjerter brændte paa et Altar, foran den Korsfæstedes Billede. En bøiet Olding, ifort en katholsk Præsts fuldstændige Messeklædning, traadte ud fra dette Sanctuarium, hvis Tilværelse Hr. Povel ikke før havde anet, og stod nu med Eet lige for ham.

„Guds Fred!" sagde den Gamle, da Hr. Povel af Overraskelse blev stum et Øieblik — „For Den, der kommer i Guds Navn, har jeg ikke nødig at skjule mig."

„Saa er det da sandt, hvad jeg frygtede," udbrød Hr. Povel, der nu var kommet til Besindelse igjen — „saa er det da sandt — Roms Præster have endnu et Tilholdssted i mit Sogn!"

„Ja," — udbrød den Gamle ham — „og Du, den unge, stærke Mand, kommer nu, væbnet med Vrede og skarpen Sværd, for at bestaae den frygtelige Kamp med en stakkels eensom og svag Olding, og forat drive ham ud af hans sidste Tilflugtssted."

Det blide, vemodige Smil, hvormed den Gamle ledsagede disse Ord, gjorde Hr. Povel opmærksom paa det slaaende Misforhold, der fandt Sted mellem de to Mod-

ſtandere, ſom de her ſtode over hinanden, den ene i ſin Manddoms fulde Kraft, bredſkuldret, rank og ſtarpt bevæbnet — den Anden, krummet af den høie Alderdoms og af Lidelſernes Vægt, oienſynlig kun nogle faae Skridt fra Graven, og med intet andet Vaaben end den ſimple Stav, hvorpaa han ſtottede ſin ſkjælvende Haand. Denne Modſætning afvæbnede Hr. Povel, uvilkaarlig ſtak han ſit Sværd i Skeden, og ſaae ned for ſig, ſom beſtjæmmet over at have ruſtet ſig ſaa ſtærkt mod en ſaadan Fiende. Endelig ſagde han: „Vær kun rolig, Gamle. Du forſtaaer det vel, det er ikke mod din Perſon, men mod din Lære, at jeg fører Kamp. Dit Legeme er ſvagt og ynkværdigt, men din vrange Lære, din afgudiſke Lære er endnu ſtærk, og dens Tilhængeres Liſt mangfoldig. Jeg kan ikke taale, at Du her, for at forføre min Menighed, driver dine natlige Kunſter."

Oldingen rystede ſmilende paa Hovedet. „Mine natlige Kunſter!" gjentog han — „ak, de ere ikke ſaa farlige, jeg ſkal vise dig dem. See her" — han ledte dermed ſin Modſtander ind i det oplyſte Altarrum — „dette lille Aflukke var engang St. Michaelskirkens Sakriſti, kun bekjendt for Præſterne. Naar denne Steen ſtydes frem paa ſine Ruller, ſkjuler den ganſke Indgangen, ſaa denne ikke af menneſkeligt Øie kan opdages udenfra. Derfor var det ogſaa, at da Kirken plyndredes af dine Trosbrødre, blev dette Rum forſkaanet. Her er dog ikke Meget, ſom endnu kunde friſte Eders Begjærlighed, vil Du ſee. Denne Kubbeſtol foran Steenbordet med mit Breviar, min Vandkrukke og mit Brød; diſſe Meſſeklæder, ſom jeg nu har paa; hin ſammenrullede Matte, hvorpaa jeg hviler; dette lille Altar med ſin Dug, ſine Jernlyſeſtager, endelig dette hellige Billede af Ham, I ogſaa tilbede — ſee, det er Alt, hvormed jeg driver mine Kunſter, og det endda kun for Gud og for mig ſelv alene; thi naar der er Folk i Hulen, viſer jeg mig

sjelden, undtagen for de Faa, som kjende mig, og i dette Øieblik for min Forfølger."

Hr. Povel havde imidlertid seet sig om i den sørgelige Eneboercelle, som ganske svarede til den Gamles Beskrivelse, og sagde derpaa kort og afbrudt, som med en undertrykt Bevægelse:

„Hvo er Du da, og hvad vil Du?"

„Sæt Dig ned, saa skal jeg fortælle Dig det," vedblev den ubekjendte Olding, idet han selv satte sig paa Altartrinet, og bad sin uvelkomne Gjæst at tage Plads i Kubbestolen, hvilket denne ogsaa med tilsyneladende Nøiagtighed gjorde. — „Hvo jeg er, spørger Du. Jeg kunde med Rette vende Spørgsmaalet om, og sige: Hvo er Du, som kommer her midt om Natten og forstyrrer en gammel Eneboer i hans Andagt? Tys, jeg veed hvad Du vil sige, jeg veed Du er den nye Læres Forkynder her i Sognet, jeg veed Du er en af dem, der har arvet Riget og Magten, medens vi, de gamle Tjenere, ere udstøtte. Men her er jeg hjemme, maa Du vide. Jeg er Fader Sylvester, den sidste vieede Præst til St. Michaeli Kirke her i Bjerget, og ingen menneskelig Magt kan borttage denne Indvielse fra min Pande, skjønt de have afsat mig og voldelig fordrevet mig fra min Kirke. Dette er dog længe, længe siden; længe før Du kom her til Egnen, ja før Du blev født. I mangfoldige Aar har jeg siden vandret om i fremmede Lande, og jeg kunde vel have fundet et roligt Fristed der, hvor den hellige katholske Kirke endnu hersker. Men altsom jeg følte at det lakkede mod Enden med mig, betoges jeg af en forunderlig Drift til atter at see mit fjerne Fødeland, og det syntes mig, at jeg ikke vilde kunde døe i No, før i min kjære, hellige Fjeldkirke. Saa gammel og svag jeg er, vandt jeg dog for nogle Maaneder siden herop. Jeg gav mig først tilkjende for de gamle Opsidderе paa Gaarden Gieholt, der før har tilhørt Kirken, og hvor jeg boede i mine

Velmagtsdage. De erindrede mig endnu, toge sig med Venlighed af mig, lovede mig Taushed, og vare mig behjelpelige i det Lidet, jeg behøvede. For denne Kjærlighedsgjerning vil Du ikke gjøre dem noget imod — de have ikke udbredt mit Navn, ikke benyttet sig af min Nærværelse til at samle den gamle Tros Tilhængere, hvoraf, som jeg hører, her endnu gives mange. Nu veed Du, hvo jeg er, og hvad jeg vil følger derfra. Jeg vil faae døe her i Ro; det vil ikke vare længe, da bliver St. Michaelshulen saa ganske øde, som I forlange. Jeg kunde have skjult mig for Dig, og det var ogsaa fra først af min Hensigt, men da jeg hørte Dig træde ind i Hulen med Guds Navn høit paa Læberne, sagde jeg til mig selv: Det er bedst Du aabenbarer Dig for ham, saa faar dog Forfølgelsen engang en Ende. — Den, som sætter sin Tillid til Herren alene, vil ikke fordrive en gammel Herrens Tjener fra det eensomme Sted, hvor han ønsker at døe i Fred."

Her tang Fader Sylvester, og saae stivt hen paa den protestantiske Præst. Denne, synligt bevæget, svarede efter nogen Betænkning:

„Eders Fortælling har gaaet mig til Hjerte, gamle Mand, og, skjønt jeg ikke begriber hvad Trøst det kan være for Eder, at tilbringe Eders sidste Dage her i denne mørke, eensomme Hule, langt fra Menneskers hjælpende Selskab, skulde der ikke fra min Side lægges noget til Hinder derfor, naar I blot kunde indestaae mig for, at I aldrig benytter Eders Tilhold her til end mere at udbrede Eders papistiske Overtro mellem mine Sognefolk."

Den gamle Sylvester reiste sig med nogen Heftighed, idet et Lyn af Vrede udskjød sig fra hans halvt tillukkede Øine. Men han fattede sig strax igjen, lagde sine Hænder i Kors over Brystet og mumlede sagte: „Jesus, Maria! hjælp mig at være taalmodig indtil Enden." Derpaa vedblev han høiere: „Har Jeg ikke allerede sagt Dig, Du

Magtens Tjener, at jeg aldrig viser mig for de Pillegrime der endnu besøge Kirken om Dagen; kun om Aftenen og i den stille Nat, naar jeg veed, at Ingen mere kommer til Hulen, aabner jeg fuldt Døren fra Sakristiet til Kirken, for at de viede Lys kan skinne derud, og jeg synger da den hellige Messe høit under den viede Hvælving, alene med min Gud, til Hans Ære, som Stenene selv maae faae Tunger til at prise. Tro dog ikke derfor, at jeg skjuler mig af Frygt — thi hvorfor skulde jeg frygte mere? mine Dage ere jo talte. Og jeg veed meget godt, at jeg blot behøvede at vise mig, for at samle en talrig Hob af Bygdens bedste Folk om mig, saa Du har Ret i, at jeg endnu kunde vorde Dig en farlig Fiende. Men jeg er for gammel nu til at stifte Ufred, selv for en hellig Sag, og jeg føler desuden ret inderligt, om end smerteligt, at vor Tidsalder er forbi, og at Eders begynder, — jeg troer det er Guds Villie, at den nye Lære skal blive herskende i disse nordiske Lande, og jeg bøier mig derunder, men beder blot, at jeg maa faae døe her i mine Fædres Tro, og paa deres Viis. Ja, til Vidnesbyrd om at jeg har talt og lovet Sandhed, lægger jeg her min Haand paa den Korsfæstedes Billed, Hans, som I ogsaa tilbede og vente Eders Frelse af."

„Nu vel," sagde Hr. Povel og reiste sig op — „ikke for Billedets Skyld, thi det kan Intet vidne, men for Dens Navns Skyld, som I paakalder, vil jeg satte Tillid til Eder, og vove at sætte mig ud over mine geistlige Foresattes Befalinger, ved at lade Eder i Ro have Tilhold her, saalænge jeg ikke mærker, at I gjøre Eder gjældende for min Almue. Farvel da, lev i Fred paa Eders Maade, og Herren klarne op for Eder i Eders sidste Stund!"

„Amen, det kunne vi begge have behov," svarede Fader Sylvester, idet han fulgte sin Gjæst ud i den ydre Hule. Tause vandrede de nu ved hinandens Side til henimod Indgangsbuen; da standsede Hr. Povel pludseligt, og

sagde hurtigt og med lav Stemme, som vilde han dølge det for sig selv: „Endnu et Ord, Gamle, — mangler I Noget til Eders Livsophold eller Bekvemmelighed — saa sig det, og det skal blive Eder tilstillet."

„Nu, Gud og hans Hellige lønne Dig disse Ord," svarede Solvester, „Det var et varmt Hjertesudraab gjennem Sektererens haarde Skal. Men jeg trænger til Intet. Det Lidet, jeg behøver, sørge Folkene paa Gisholt for; de have ogsaa lovet mig, naar de en Dag finde mig død heroppe, de da ville begrave mig inde i Sakristiets Sandbund, og saa kaste dets Indgang til. Vil Du ellers gjøre mig en sidste Villighed, saa lov mig, at Du herefter mod mine Trosfæller i dit Sogn anvender mere Kjærlighed og Overbærelse, mindre Haardhed og Forfølgelse, — tro mig, Du vil komme længere dermed, og ikke angre det."

„Jeg skal handle efter Samvittighed og Pligt," gjenmælede Hr. Povel kort.

De stode nu ved Randen af Hulen. „See," udbrød den Gamle, og strakte sin Haand ud mod den stjernetindrende Nathimmel — „see, hvor klart, og stille, og fredeligt der er deroppe i det himmelske Rige, hvor de mange Boliger ere os beredte af Ham, vor Frelser! O, at der skal være saamegen Misforstaaelse og Splid, ja Had og Forfølgelse mellem hans Bekjendere her paa Jorden! Thi Alle komme vi jo dog, ad vore forskjellige Veie, sammen i Troen paa Ham, som til den sidste Grund, og Han vil ikke forskyde Nogen, men antage sig alle Troende, efter sin Barmhjertighed. Ja engang, han har jo selv sagt det, skal der jo allerede herneden blive eet Fredens Rige, een Hjord og een Hyrde." — „En Klarhed" tilføiede Hr. Povel. — „Og een Kjærlighed" sluttede Fader Sylvester.

De to stridende Bekjendelsers Bidner gave hinanden derpaa Haanden, og stode, høit over Menneskenes og Dagens blinde Færd og Splid, mod den rene Himmel, som

et trøstende Sindbillede paa den engang i Tidens Fylde vordende Forening i Christo. — Derpaa skiltes de ad; den gamle Sylvester gik langsomt tilbage ind i Hulen, til sin eensomme Dødscelle, Hr. Povel steg ned til sine ventende Baadsfolk og drog tilbage til sin Præstegaard og til Menneskenes og Livets Kreds.

Det er videre sagt om ham, at han fra dette Besøg i Hulen at regne virkelig førte en mildere og forsonligere Færd i sin Embedsgjerning. Vist er det ialfald, at han efter denne Tid ikke ivrede mere mod Michaelskirken og dens natlige Lysning. Denne viste sig endnu kun nogle Gange, og ophørte derpaa ganske. Hr. Povel vidste da, at St. Michaelskirkens sidste Præst nu havde fundet Hvile i dens Grund, og at Hulen nu virkelig for stedse var øde.

Versailles.

(Skrevet i Paris, September 1846).

Naar Nordboen kommer til Paris, dette moderne Babel, hvorom man har sagt ham at det skulde indeslutte Prøver af Jordens største Herligheder og Elendigheder, dette Paris, hvorefter han har længtes saa ofte, da er der meget som ved første Øiekast ikke vil svare til hans forud opgjorte Forestillinger, især deleshed med Hensyn til de offentlige Monumenter og historiske Bygninger. Han vil i Begyndelsen finde, at de fleste af disse hverken ved deres Udvortes eller Omgivelser gjenkalde de uhyre, verdensrystende Begivenheder, som i eller om dem ere foregaaede; han vil have ondt for at isolere dem fra Dagens Larm og Pragt og Støi og Smuds, og lade dem vise sig for ham i Mindets stille Majestæt. Først efterat et længere Ophold har bragt Hvirvelen omkring ham til at ordne sig noget, løfte de store Erindringers Repræsentanter deres alvorlige Hoveder lidt efter lidt op af Massen, og deres hver for sig charakteristiske Aasyn giver ham tilsidst et fuldstændigt Indtryk. Saaledes vil Tuileriernes vidtløftige Bygningsrække med dets Jalousier, Marquiser og Tagvinduer, midt imellem den pragtfulde, lyse Have og den ufærdige, under utallige Vogne rystende Carousselplads, samt gjennemstrømmet og omgivet af en uasladelig Folkehob, ikke i de første Dage forekomme Beskueren som tilhørende og bevarende en anden Tid end den nuværende, og han vil forgjæves der søge Spor efter Tildragelser, som dog maatte synes mægtige

nok til at kunne paatrykke selv det almindeligste Muurværk et uudsletteligt Stempel. Nu derimod har Dagens Fernis saaledes overtrukket det Hele, at det varer nogen Tid inden den ægte historiske Farve træder frem. Men jo oftere man vandrer omkring disse lange Pavillioner og Gaarde, des dunklere og høiere synes Murene at blive, des mere adskille de sig fra de vrimlende, hverdagslige Omgivelser, og ved nøiere at betragte de utallige glindsende Vinduer troer man at skimte Forgangenhedens store og blodige Skygger at svæve forbi derindenfor. Man begynder at anse det som tænkeligt, som muligt, at Bartholomæusnattens middelaldersk mørke Rædsler, at Folkestormen den 10de August 1791, at Nationalconventets blodig-kraftige Regimente og Selvopslugelse, at Consulatets romersk stolte Ungdomstid, at Keiserdømmets kolde Seiersparader, at Restaurationens Krebsgangsperiode, at Julirevolutionens begeistrede Dage, — at alle disse Begivenheder og Tilstande, hvoraf hver enkelt synes stor nok til at udfylde et Rige og forevige et Navn, alle have successivt levet og havt deres Centrum inden dette Paladses Mure. Og har man først naaet et saadant Standpunkt i Betragtningen af dette og de ligeartede Monumenter og historiske Steder i Paris, som Louvre, Luxenbourg, Hotel de Ville, Greve-Concorde- og Bastillepladsen o. s. v., da finder man det just forklarligt og i sin Orden at disse Steder endnu ere optagne i Dagslivets Strøm og omskyllet af dens Brændinger; de kunne ikke endnu, som Roms Monumenter, henstaae som færdige Mindesteder af en forsvunden og afsluttet Tid; deres Historie er endnu ikke endt: det moderne Paris fortsætter den hver Dag med Millioner travle Hoveder og Hænder, og fordrer Sanction for sine Frembringelser i de samme Rum, som have modtaget Fædrenes.

Imidlertid gives der dog i og ved Paris enkelte Monumenter, som aldeles tilhøre den forbigangne Tid, som

bære et umiskjendeligt Præg af en vis Periode, i hvilken de ere tilblevne og hvormed deres egentlige Liv er veget fra dem, og som ved første Øiekast ogsaa af den Fremmede maa erkjendes som saadanne, hvormegen Møie man end har givet sig for at indpode dem et nyt Liv. Blandt disse sætter jeg overst Versailles. Man indvende kun, at Versailles ikke kan regnes med blandt Mærkværdighederne i Paris, Versailles, som ligger fire Lieus derfra, Versailles som er en selvstændig By paa henved 30,000 Mennesker. Jeg veed dette meget godt, men jeg har tillige erfaret at ved to Jernbaner er den saagodtsom draget ind i Paris, og at Afstanden der, fra en Gade til den anden, ofte medtager langt mere Tid for den Reisende, end den halve Times Fart til Versailles. Da nu ogsaa de Erindringer, som derude manifestere sig, falde paa det nærmeste sammen med Paris's egne, betænker jeg mig saameget mindre paa at henregne Slottet og Parken i Versailles til Paris's Seværdigheder, og det en af de største, om ikke den allerfornemste. Thi det tør jeg dristig sige, at med hvor store Forventninger den Fremmede end kommer til Paris, og hvormange Gange han ved Beskuelsen af sin Forventnings Gjenstande end har maattet tilstaae for sig selv, at han idetmindste i Forstningen ikke har fundet hvad han søgte, vil dog dette aldrig blive Tilfældet med Hensyn til Versailles. Lad ham end finde den Tids Smag, hvori hele dette umaadelige Anlæg er udført, stiv og kunstlet; lad ham trættes ved dets eensformige Regelmæssighed og harmes ved dets overmodige Naturforbedring, han vil dog aldrig kunne lukke sig til for det mægtige, overvældende Indtryk, som selv det Forkunstlede kan give, naar det er udført i en saa grandios Maalestok som her, og naar en heel Tidsalders herskende Idee er saa udpræget i Menneskeværk til den største Fuldkommenhed i sit Slags, som Ludvig den Fjortendes Sekel i Versailles. Sjeldent endnu er et eget

afsluttet Tidsrums Cultur og Levestik conserveret saa fuldstændigt til Efterslægtens Forbauselse som Versailles, der ligger midt i sine moradsige Skove som et uhyre Sneglehuus, forladt af dets oprindelige Beboer. Og den Beboer, som det nu har, det historiske Museum, stiftet af Ludvig Philip, er heller ikke af den levende Verden, er den tomme Skygge af alt Fremragende, der har existeret i Frankrig, og denne legemløse Farveglands kan naturligviis ikke bidrage til at borttage det Forgangenhedens Mærke, som hviler paa Slot og Park, eller til at forandre synderligt det Heles engang charakteristisk fuldendte Udvortes. Selv den utallige, brogede Menneskemasse af alle Samfundets Classer, som hver Sondag og Festdag bolger gjennem Slottets Rækker af forgyldte Sale, eller gjennem de lange, tilskaarne Alleer i Parken, formaaer ikke at give Stedet et Præg af vedvarende Liv og Beboelse; ved at betragte den altid verlende Flod af menneskelige Væsener, der glider gjennem Rummene, foler man altfor vel, at de her ikke hore hjemme, at de her kun i Forbigaaende lade deres nysgjerrige og fremmede Blikke for et Øieblik streife over alle disse gamle, opfriskede og nye Herligheder, for i næste at være langt borte og fæstne sig paa Steder, hvor Livets Arne blusser. — Thi her i Versailles kan intet spirende, selvhandlende Liv mere ventes; det har havt sin Tid, det har havt sit Overmaal af jordisk Magt og Glands og Kraft, men denne glimrende Herlighed var en Drivhusvært, uden Forbindelse med Nationens Hjerterodder, og derfor gik Fordærvelsens Pestaande snart hen over den, lammede og udtorrede den overmodne Værts Safter, og lod kun det tomme Skal tilbage, til et Vidne om hvad Mennesket selv i sin Vildfarelse kan udrette, og til en bekvem Leilighed for vor Tids Musee- og Samlingsmani. Den ubegrændsede, glandsfulde Kongemagts Idee, stilt fra Nationens og Landets sande Interesser, og kun med sit

eget hule Jeg til Diemeed, som Ludvig den Ellevte havde forberedt, Richelieu udviklet og Ludvig XIV bragt til Fuldendelse, fandt i Versailles først sit synlige Aftryk, som en Klangfigur efter en monoton, men majestætisk Symphoni. Ved alleslags kunstige Midler, grebne og benyttede med stor Dueligheb og urokkelig Konsekventse, men uden Samvittighed og uden reen Følelse for det Skjønne og Gode, var hiin falske Idee bragt til at tage alle Livets udvortes Former, og have født en Cultus, vel stolt og glimrende som den selv, men ogsaa ligesaa unaturlig, hul og chrystaliserende som den. Hiin Epoche samlede om Thronen en Kreds af Statsmænd, Lærde, Talere, Digtere, Architekter, Billedhuggere, Malere etc., som alle havde bragt det til en sjelden Grad af Fuldendelse i deres Videnskab eller Kunst, hvis Værker skinnede af Politur og Regelrethed, men som dog næsten alle savnede den friske Livssaft fra Folkets Jordbund, vare blotte Emanationer af den ene souveraine Villie og Naade, og hensvandt, som Racine, naar denne forlod dem. Frankrig havde dengang kun en eneste Tanke, og det var Kongens, der hvilede trykkende over det endnu stille Folkehav, i hvis dunkle Speil selv den udenfor staaende skarpe Betragter knapt kunde mærke en dump, sukkende Bevægelse. Men Kongen selv mærkede den, og da ikke engang hans Magt strakte til ganske at undertrykke og dove denne fjerne Brusen, fandt han sig indskrænket og generet i Paris, hvor den hørtes tydeligst, og besluttede at danne sig et særskilt, hans Magt værdigt Opholdssted, langt nok fra Hovedstaden til at kunne undgaae dens Tummel, og nær nok til at kunne iagttage den. Fire Lieus fra Paris, i en ustjøn, flad Egn, midt i Lave, forvorede Skove og sumpige Sletter, laae fra Ludvig den Trettendes Tid et lidet uanseeligt Jagtslot af de røde Teglsteen og med de høie Gavle, som man kjender fra den Tids Bygninger. Her, hvor Naturen Intet havde gjort til Skjønhed eller Af-

verling, her, hvor Jordbunden frembød de største Vanskeligheder for Bearbeidelse eller Udtørring, netop her vilde den stolte Konge i sit Overmod skabe en Verden for sig selv, efter sit eget Billede. Og det skede som han vilde, idetmindste til en Tid; Ludvig den Fjortendes Tanke fandt ogsaa dennegang sine Udførere; Mansard og Lenôtre stillede sig i Spidsen for en heel Armee af Kunstnere, Haandværksfolk og Arbeidere; flere Tusinde af disse satte Livet til ved de usunde Udgravninger til Canalerne og Fontainerne; umaadelige Summer bortødsledes, Staten forgjældedes — men hvad skadede det? — Versailles fremstod, og blev til den prægtigste Residents i Europa. Uendelige Gallerier, Floie paa Floie, Gaarde paa Gaarde lagde sig om og gik ud fra det gamle røde Jagthuus, der skulde bevares som det Heles Kjerne; enorme Marmorterrasser udbredte sig om Slottet mod Haven, der strakte sig uoverseelig hen med dunkle, snorlige Alleer, beskaarne Hækker, Blomsterpartier i Hjerteform, Orangeriets Kjæmpetrapper, en utallig Befolkning af Marmorstatuer og Bronceſigurer, der viste sig snart tause i Baggrunden af en grøn Bosquet, snart udstraalede perlende Vandneg i Midten eller paa Bredderne af kjølende Bassins, hvoraf nogle saa store, at hele Tuileriehaven i Paris kunde ligge inden i dem. Uden om Alt dette igjen den store Park eller Skov, med gjennemhuggede Alleer flere Mile i Omkreds, indesluttende flere Landsbyer og Flækker. Paa den anden Side af Slottet opstod en By, hvis Folkemængde steg til 80,000 Mennesker, der næsten alle henhørte til eller levede af det overmægtige Versaillerhof. Saaledes sad Kongen her i sit Værks Centrum, omgivet af sine Kreaturer, der stode som en Muur imellem ham og Folket. Saaledes sad han der i al sin stive Pragt og Etiquette, med hver Bevægelse, hvert Øiekast ordnet og beregnet, som en Dalai-Lama, og lod sig tilbede. Til hans Forherligelse opførtes daglig Fester og Skuespil, stive og

prægtige som det Locale, hvor de holdtes. I Slottets forgyldte Speilgallerier, paa de grønne Græstepper i Haven bevægede sig i Menuettakt overlæsset udsmykkede, rødhælede, Juveel-Kniplings- og Baandbesatte Herrer og Damer, alle speidende efter et Blik fra Kongen, alle bøiende sig imod Jorden naar han lod sig tilsyne, som blændede af en utaalelig Glands; medens rundt om dem Hundreder af Vandspring funklede og pladskede, Musikchor udførte Lovsange til Kongen, og hans Navnetræk og Billede omgivet af en Mængde allegoriske Figurer straalede i Brillantild fra de mørke Lovvægge. Alt dette saa regelret, saa vel dresseret, saa gjennemtrængt af den dominerende Aand, at selv Kjærlighedens og Galanteriets Hvisken fra de indelukkede Bosquets lod manieret og fuld af Etiquette. For en rum Tid gik det Hele efter hans Ønske og til hans Tilfredshed; han følte sit Værk passende opfyldt af denne Kunstverden, hvorigjennem han foreskrev Love for den selskabelige Tone i Europa, som gjennem sine Generaler for den politiske. Men da Ungdommens og Nyhedens og den umættelige Forfængeligheds Spændekraft var svækket, da røbede sig snart det Heles falske Grundvold, da traadte denne kunstlede Livsindretnings dræbende Monotoni først rigtig frem, da følte Kongen sig tom og eensom midt i sin Herligheds aflukkede Paradiis, hvorigjennem ingen Livsens Floder strømmede, saamegetmere da Modgang og Ydmygelser med Alderen kom udenfra, som for at vise ham, hvorlidet hans indbildte Guddomsmagt, hans selvskabte Verden formaaede at undtage ham fra Menneskenes almindelige Skjæbne. Forgjæves opbød hans Verdens skyggeagtige Beboere alle deres Kunster for at indhylle Souverainen i Skuffelsens og Smigreriets fineste Røgelsesduft, og saaledes døve ham Bevidstheden om hans og Omgivelsernes sande Tilstand, forgjæves fremstillede hans Malere ham overalt som Apollo og Jupiter i Allongeparyk, forgjæves lod hans Tragedie-

skrivere deres romersk-franske Helte declamere de deiligste rullende Alexandriner, fulde af utvetydige Allusioner til hans Storhed og Hæder, forgjæves skabte hans Architekter og Havekunstnere et nyt Slot (Trianon) med egen ny Park midt inde i Versaillerparken, da han var bleven kjed af denne; forgjæves stiftede han selv Maitresser og Yndlinger, forgjæves reiste han med sit uhyre Hof idelig fra Slot til Slot. — Intet hjalp, intetsteds fandt han den Ro, den Tilfredshed, den Tankens og Gjerningens Fylde, som følger et sundt fort Liv i det Store som i det Smaa. Fordi han havde fristet Gud og hovmodet sig over ham og bortkastet hans rene Natur for en forkunstlet Maneer, og opoffret Nationers og Individers Vel for sine egne Luner, blev det hans Lod at overleve sig selv, sin Slægt, sin Lykke, sit Værks Betydning og endelig at dø i en bigot gammel Kvindes Arme, omgivet af kolde Hofansigter og af et Folks Forbandelser, efterladende et forgjældet, udpiint Land, en med sin egen Elendighed endnu spogende, men snart truende Nation, og et femaarsgammelt Barn til at bestige den kun paa tom Pragt og Glands byggede Throne. Imidlertid vidste han dog til sit Sidste at bevare et Skin af Majestæt og Mægtighed, som nogenlunde opfyldte Versailles, og holdt dets grandiose Hofmaskineri i Gang, thi fra den døende Konges Pande udgik endnu en Afglands af Storhed. — Men aldrig saasnart var hans sidste Suk udaandet, før med det Versailles's Sjæl ogsaa var borte, og kun dets colossale, døde Masse stod igjen, tyngende det svage gamle Monarchi nærmere og nærmere mod Styrtningens Rand. Den yderligste Sædefordærvelse og de laveste Orgier, ubehjælpsom Svaghed og compromitterende Kvindenykker legede nu her med Ludvigs smaae Efterfølgere i hans store Residents, hvis gigantiske Dimensioner og stive Pragt kun endnu mere bidrog til at gjøre deres Foragtelighed og Lidenhed bemærkelig for Folket, medens paa den anden Side

dettes vorende Bevægelse og stigende Mumlen netop ved hin Pragt og nu saa tomme Storhed i Omgivelserne skjultes eller dæmpedes for den sidste ulykkelige Beboer, der alene skulde arve Gjengjældelsen for sine Forfædres Synder. Baaret og opfødt i Versailles, i Purpur, der endnu i dets Forfald dannede et saa rigt, tungt og blødt Forhæng mellem Kongens Verden og Folkets, — hvorledes skulde vel den svage Ludvig den Sextende kunne rigtigt høre og opfatte den dybe Folkestemmes Mening og Alvor, som dæmpet lød til ham fra hans Nabo Paris? Rystede end et enkelt, bebudende Drøn fra denne nære Vulcan en og anden Gang Parquetgulvet i Versailles's kongelige Sal, saa Speilvæggene klirrede og Thronhimmelen vaklede, da blegnede vel Hoffet tilhobe, og den keitede, velmenende Monarch lovede at gjøre hvad Folket forlangte. Men neppe var Roligheden igjen for et Øieblik tilveiebragt ved disse Løfter, før Hoffet stimlede om ham, og viste paa det gamle Monarchies saa faste Afstøbning i Versailles's uendelige Steenmasser og symmetriske Pragtanlæg, sigende: „Sku om dig her, Alt dette er dit og vort, og saaledes er dit Rige; troer Du at dette kan omstyrtes ved en Pøbelhobs Larm?" Og Kongen lovede ogsaa at gjøre Alt hvad de forlangte, og Alt blev ved det Gamle. Men ogsaa Pøbellarmen vedblev, og steg til en Orkan med vilde Hyl og Klokkeklemten og Mordbrandsglimt. Under Alt dette dandsede man i Versailles og gav Fester for fremmede Leiesvende. Endelig, en kold regnfuld Oktobernat, pidskede Orkanen Folkehavet i Paris over dets Bredder, og dets skummende Bølger vældede sig med Brølen mod Versailles, splintrede Jerngitteret, skyllede ind over Ministrenes Gaard, Prindsernes Gaard og over den inderste, Marmorgaarden; trængte derfra ind i Slottets lange Gallerier lige til Dronningens, til Kongens Værelser, og rev Ludvig den Fjortendes Ætlinge, Versaillerherredømmets sidste Repræsentanter med sig tilbage til Pa-

ris — deres Øine saa aldrig Versailles's Herlighed mere, men vel Guillotinens blodige Kniv.

Siden hiin rædselsfulde Nat den 6te Oktober 1789 og indtil dette sidste Aartiende har Versailles staaet øde. Revolutionens hævnende Storm var faret derigjennem og og havde bortblæst det hele Hofliv med dets Tusinde Tjenere og Tjeneres Tjenere. Der var endog Tale om at nedbryde og jævne med Jorden dette i al sin Tomhed saa høit talende Vidne om den forhadte kongelige Glands. Men Revolutionens Begivenheder og Phaser vare for hurtige og hinanden jagende, og Versailles's Mure for stærke til at dette Project kunde blive udført; man lod det da staae, men i hvilken Tilstand! Aabent for alle Vinde, med sønderslagne Ruder, berøvet Meubler og Prydelser, de fordums kongelige Gemakker nu og da tjenende til Huusly for Fattigfolk, der her indrettede sig med Smuds og Pjalter; de prægtige Haver, saa længe Europas Beundringsgjenstande og Mønster, forsømte og overgroede; Bassins og Canaler udtørrede, de fordums vandspringende Figurer tause eller omstyrtede og sønderslaaede, Marmorstatuerne mosbegroede og mutilerede. Knapt en enkelt Reisende vovede sig herud for i Smug at betragte disse rige Levninger af falden Magt, dette udskregne Versailles, der selv midt i sin dybe Forladthed og Ydmygelse havde bevaret en Mine af Stolthed og Vælde, som intet modernere lignende Anlæg af Menneskehænder. Og idet man vandrede gjennem dets øde Alleer og plyndrede Gallerier, havde man Følelsen af, at en ganske forbigangen Tid her havde hjemme og rugede over sine Erindringers Skat, og at ingen anden og nyere Magt her kunde indtræde som Arving. Fra Keiserværdets høieste Tinder skal vel Napoleon have kastet begjærlige Blikke paa Versailles og tænkt sig Muligheden af at restaurere det til den eneste værdige Residents for hans uhyre Riges Hofstat; men dette Rige faldt snart efter at han vilde forbinde

det Nye med det Gamle, og hænge det gammelfrankiske Kongevældes aflagte Kaabe over sit militære Despotis brede Skuldre. Først da han selv var bleven en Erindring kom hans Skygge til at boe i Versailles. Restaurationen var for liden og usel, for afhængig af fremmed Villie til at turde nærme sig Versailles's mægtige, strækkelige Erindringer; den nøiede sig med at udslette nogle keiserlige Mærker i Trianon og med at opfriske nogle Lilier i Parkens Jerngitter. Det var først Julirevolutionens Æra forbeholdt at lade alle Erindringer komme til deres Ret, fordi den ingen frygtede; Ludvig Philip var det forbeholdt at finde den rette, den eneste mulige Beboer for Versailles, en Beboer, der kunde brede en forsonende Fredsglands over dette med Folkets Forbandelser saalænge betyngede Sted. Og denne Beboer er alle Frankrigs samlede Minder, er det historiske Museum, som Ludvig Philip her har anlagt „à toues les gloires de la France." Denne Beboer, som er Alle og Ingen, har atter restaureret Slotte, Haver og Vandkunster, og drager nu hele Paris og gjennem den hele Verden til en Vandring gjennem hine farvestraalende Sale og skyggefulde Alleer.

Opfyldt af disse Erindringer og Betragtninger er det jeg to Gange under mit nærværende Ophold i Paris har besøgt Versailles, dog hver Gang under forskjellige udvortes Omstændigheder, saaledes at Monumentet hver Gang havde sin forskjellige charakteristiske Aspect, hvoraf den ene bidrog til at complettere den anden. Til mit første Besøg valgte jeg med Flid en Dag midt i Ugen, en Hverdag, da ikke Confluxen til Versailles er saa stor, og man altsaa mere i Mag kan gjennemvandre Versailles Sale end om Søndagen, paa hvilken Dag Paris's slittige Borgere drage derud med Koner og Børn, og man stødes og trænges i Gallerierne. Efter noget over en halv Times Fart paa Jernbanen befandt vi os paa Place d'Armes i Versailles, lige-

for Slottes uregelmæssige Façade mod Byen. Gjennem det med opforgyldte Lilier smykkede Jerngitter traadte vi ind i Cour des ministres, der nu forenet med Cour de marbre umiddelbart foran Slottets Centrum, danner en eneste stor Gaard, fra hvis Midte Ludvig den Fjortende tilhest, i overnaturlig Storrelse støbt i Bronce, hilser den Indtrædende, og med Rette dominerer det Hele, omgivet til begge Sider i en Halvkreds med colossale Marmorstatuer af hans og Napoleons Generaler. Lige bag ham seer man den røde Muur af hans Faders gamle Jagtslot. Det mellemste Vindue i første Etage, lige under Uhrskiven, vender ind til hans Sovekammer, hvor han døde, og Viseren paa dette Uhr blev standset hans Dødsekund. Fra begge Ender af hiin gamle, stygge, til det øvrige kun lidet passende Bygning fremspringe to Fløie i nyere Stiil, med Søiler og Frontespicer, paa hvilke man nu læser den stolte Indskrift „A toutes les gloires de la France." Til begge Sider af disse igjen strækker sig en uoverseelig Masse Bygninger, som først mod Haven finde deres ordnede Façade, og over hvilke Capellets snirklede, høie Tag rager op. Tilhøire fra Ludvig XIVs Statue, forbi en af hine Frontespicer, kommer man ind i Capellets Gaard, og fra Enden af denne, under de Arcader, som forbinde den med Haven, var det vi tiltraadte vor lange Vandring gjennem de 161 Sale, Gallerier og Værelser, der indeslutte de 3286 Malerier, Portrætter, Basreliefs, Statuer og Buster, hvilke tilsammen danne det historiske Museum i Versailles. I denne Syndflod af Malerier og Skulpturer at ville søge nogen ægte Kunstnydelse, kan ikke lettelig falde Nogen ind, og det vilde ogsaa i det Hele taget være forgjæves Møie. De Værker som her ere samlede, ere forstørstedelen blevne til i al Hast, alene for Gjenstandens Skyld, der skulde fremstilles, og ikke for Udførelsens Kunstværd. Naar man saaledes undtager endeel større og mindre Malerier af David, Gros, Horace

Vernet, Scheffer, Delacroix o. fl., hvis ægte Kunstværd strax springer i Øinene, samt nogle ædle Statuer af Pradier, David d'Angers og Marie d'Orleans — saa er den hele øvrige Masse navnlos og uniform, men den er habilt udført, godt ordnet og pragtfuldt placeret, og opfylder paa det Nærmeste sin Bestemmelse, i det den gjengiver Frankrigs Historie synbar i Farver og Steen, ligefra Slaget ved Tolbiac og Clovis's Daab Aar 496, til de nyeste Krigsbegivenheder i Algier 1845, og saaledes at fortsætte.

En behagelig Afvexling og Hvile for det malerietrætte Øie giver Passagen gjennem de saakalte „Grands Appartements," Ludvig XIVs Festgemakker, beliggende i Corps de Logis mod Haven og dels bevarede, dels restaurerede i deres oprindelige Skikkelse. Her har man Salle de l'abondance, Salon d'Apollon, Salon de Mercure, de Mars og hvad de alle hedde, efter deres forskjellige Plafondmalerier; men fremfor Alt standser man forbauset i det store Speilgalleri, der har over 200 Fods Længde; 17 Buevinduer vende ud til Haven, som man herfra overseer i hele dens Udstrækning; det hvælvede Loft forestiller Ludvig XIVs Apotheose, malet af Lebrun i ni store allegoriske Billeder. Man tænke sig nu denne Sal oplyst af tusinde Voxljerter, hvis Glands gjenstraale mangedobbelt fra Speilvæggene og det blanke Parquetgulv, gjennemstrømmet af de blideste Harmonier og den fineste Vellugt, opfyldt af skjønne, prægtigt smykkede Damer og stolte Cavallerer; — saa den majestætiske Konge bedækket med Guldstof og Juveler, paa Hovedet den bølgende Fjederhat, i Haanden en høi, guldknappet Stok, langsomt stridende ned mellem Rækkerne, der tourviis næsten synke til Jorden eftersom han passerer forbi — og man har Billedet af en Hoffest fra Slottets Bygherres Tid, og man kan begribe hvor vanskeligt, hvor haardt det maatte være for hans Afkom at give Slip paa al denne Herlighed, og til Contrast at indesluttes i det skumle Temp-

letaarn! — Gjennem en lille Dør i Speilvæggen kommer man fra dette Galleri ind i det berygtede Oeil de Boeuf, Forgemakket, hvor Supplikanterne ventede Kongens Lever. Thi indenfor dette Værelse igjen er Slottets Centrum, er Kongens Sovegemak, hvor han fordetmeste ogsaa opholdt sig om Dagen. Vi aabne nu dristige og uanmeldte den Dør, som fordum fire Hellebarderer Dag og Nat bevogtede; en forgyldt Balustrade deler Værelset midt over, og inden for dette maatte i Kongens Tid kun Prindser af Blodet træde; her staar nu igjen hans Seng med det Brokades Omhæng, broderet af Demoiselleerne i St. Cyr, og med stor Møie nu bragt hid tilbage igjen efter flere Vandringer mellem Revolutionsmændenes plumpe Hænder, ligesaa hans Læneſtol, hans Bedepult, hans Natlysestage. Her stredes Rigets høieste Dignitærer om hvem der skulde hjelpe ham Strømper og Linned paa — her paa disse Puder døde han, endnu til sidste Øieblik forlangende og omgivet af sin stiveste Etiquette. Og her, dette Vindue ligeoverfor Sengen, det fører ud til en Balcon over Marmorgaarden; paa denne Balcon var det at Ludvig den Sextende og Marie Antoinette Natten til den 6te October 1789 maatte vise sig for det rasende Folk, og i dets Paasyn ligesom gjøre Afbigt for deres Stamherres Stolthed og Foragt for dette Folks Fædre. Denne Contrast staaer ikke udført i noget Maleri for det historiske Museum her, men det behøves heller ikke; den ligger i Værelsets Atmosphære, den brænder under den Besøgendes Fødder, den funkler ham imøde fra den gyldne Balustrade om Thronsengen, hvorpaa den døende Konges Blik har stirret for at see om nogen Uberettiget dristede sig til at overskride den, og samme Contrast staaer med blodige Charakterer at læse paa Balkonens Jerngitter, om hvilket Marie Antoinettes skjælvende Haand har klamret sig i hin Nødens Stund, da Lafayette førte hende derud, lige i Gabet paa det haanende, truende, hujende Pøbelu-

hyre. Deraf kommer det, at Versailles er saa skikket til at optage og huse et historisk Museum, fordi det selv i hver en Krog og fra hvert et Vindue har seet en levende Act af Historien at opføres. — Ved Museets Lukning Kl. 4 om Eftermiddagen havde vi endnu ikke naaet at gjennemlobe alle dets Afdelinger, men vi vare allerede saa udmattede og blændede af hvad vi havde seet, at vi med Glæde forlod de lukkede Sale for at slippe ud i det Frie, i den umaadelige Have, hvis friske Gronne, hvide Marmorvaser og blinkende Vande alt længe havde seet fristende ind til os gjennem Slottets Vinduer. Thi Haverne og Parken have ogsaa faaet deres Part af den almindelig Opfriskelsesproces, som med det historiske Museums Indflytning er gaaet over Versailles; de gronne Græstepper ere atter jævne og blode, som da Mad. Montespans fine Fod betraadte dem; Hækkerne ere saa glat beskaarne, Taruspyramiderne saa regelmæssige, Alleerne saa rundt hvælvede og rene at Lenôtre maa glæde sig derover i sin Grav; Bassinerne ere rensede og Vandledningen atter istandsat, saaat alle Guderne, Tritonerne og Dragerne kunne udspye sine Vandstraaler naar det forlanges. Men nu var de stille og tause, ligesom den hele Have, og den uendelige Slotsfaçade, som hvidnede oppe fra Parterre d'eau. Vi vandrede længe om i disse gronne, men ode Omgivelser, indtil Aftenens Skygger lagde sig morke over Alleerne, og fjerne Trommehvirvler mindede os om at Parken skulde lukkes.

Den næste Gang vi toge derud var Scenen ganske forandret: — forhen Eensomhed, Ro og Stilhed, nu støiende Menneskevrimmel, Larm og Spektakel overalt. Det var den sidste Søndag i August Maaned, Veiret klart og deiligt, og Aviser og Plakater havde bekjendtgjort at de store Vande skulde springe i Versailles, et Skuespil som kun gives tilbedste faae Gange om Aaret, og derfor aldrig undlader at trække det skuespillystne Pariserpublikum til sig, og fylde

begge Jernbaner med Hundreder af Mennesker hver halve Time. I et saadant Tog foer da ogsaa vi afsted, midt i den galeste Tummel, thi naar en saa stor Mængde Parisere paa en Gang skal embarkere sig i den ventende Vognrække, gaaer det som paa Livet løst med Skrig, Spektakel og al Slags Støi. Det samme Virvar forefandt vi i Versailles. Vi vilde først see den Deel af Museet, hvortil vi sidste Gang ikke fik Tid, men fandt knapt et Øieblik Ro til at betragte et Maleri eller en Statue, saaledes stødtes og trængtes vi fra Rum til Rum af den ustandselige Menneskestrom, som vi til Gjengjæld iagttog i dens Bestanddele og Væsen. Det fornøiede os at bemærke hvorledes Folk af den simpleste Classe, blusekkædte Mænd og fattig udseende Kvinder forklarede for hinanden og for deres Børn de historiske Gjenstande, som forestilledes paa Tavlerne. Især var Trængslen stor og Samtalen livlig omkring Malerier, der forestillede Scener af Napoleons Liv, og det var da gjerne en eller anden gammel Mand, der opkastede sig til Fortolker, og saae sig omkring paa sit Auditorium med en vigtig Mine, der tydeligt skulde lade forstaae: „Jeg har kjendt ham." Det er paa denne Maade at det historiske Museum synes praktisk at opfylde sin Hensigt. — Komne ud i Haven, fandt vi ogsaa her den samme Menneskevrimmel, Folk af alle Stænder, i alleslags Klædedragt, i Silke og i Pjalter, om hinanden paa de grønne Græsvolde og i de brede Gange, som før kun raslede af Hofdamernes Slæb og Cavalernes Sporer; Frugtsælgeres og Vaffeludraaberes høie Skrig lød nu der hvor fordum den sagteste Hvisken var bevogtet. Allerede begyndte enkelte Vandspring her og der at høve sine hvide Hoveder i Enden af de grønne Perspectiver, men da den største Vandkunst først skulde spille Kl. fem, benyttede vi Tiden til imidlertid at gjøre en Spadsertour gjennem Parken til Trianon, som vi førstegang ikke naaede. Det saakaldte store Trianon, beliggende ved den høire Kors-

arm af den store Canal, er en prægtig Marmorpavillon i Ludvig XIVs sædvanlige Stiil, nu paanyt indrettet til Beboelse af Ludvig Philip, naar han er i Versailles. En egen Park omgiver den, i samme regelmæssige og stive Smag, som den store Versaillerpark, hvoraf den udgjør en Deel. Vi fandt her kun Gjentagelsen af denne, og ilede flygtigt forbi, men i det ene Hjørne af Trianons Have findes et lille nydeligt Slot, omsluttet af en yndig Park i engelsk Smag. Dette er Petit Trianon, bygget af Ludvig XV for hans Menus plaisi's, og siden Marie Antoinettes og Keiserinde Josephines Yndlingsopholdsted. Den engelske Have er anlagt efter Marie Antoinettes Omsorg, da hun ængstedes og trættedes ved den stive Storhed i Versaillesparken. Og man aander virkelig friere blandt disse naturligt grupperede Træpartier, der ere forskaanede for Saxen og Kniven; man hviler sig tryggere i disse grønne Enge, der beskylles af en liden Sø uden kunstige Marmorkanter, og i hvis klare Vande en heel Schweitzerlandsby med sine Straatage speiler sig fra de sivbevorede Bredder. Her seer man endnu den lille Melkebod af hvidt Marmor, hvor den ulykkelige Dronning i sine sidste Solskinsdage morede sig med at lave Smør og Ost, medens hendes kongelige Gemal stod i et Kjælderværelse i Versailles og morede sig med at smede Laase. — Denne fjerntliggende og med det Øvrige saa contrasterende Deel af Versaillerparken var endogsaa idag forholdsviis lidet besøgt, og der laae et Udtryk af stille Vemod over disse yndige Steder. Men neppe vare vi komne tilbage i den store Have, før Menneskevrimlen atter rev os med sig, under Støien og Snakken, medens alle de mindre Fontainer susede og pladskede omkring os. Strømmen gik henad Tveralleerne til det store Bassin de Neptune, hvor det egentlige Skuespil var ivente. Rundt om dettes mægtige Halvcirkel, hvor en bred Grønsværstraaning hæver sig, stod Menneskemassen Hoved bag

Hoved som i et romersk Amphitheater, jeg tager vist ikke feil, naar jeg anslaaer dens Tal til 20,000 Individer. Hen over dette Hav af Hoveder og Hatte og Parasoller gik en dump forventningsfuld Mumlen, der endelig gav sig Luft i et dybtaandet, tusindstemmigt Ah! da Bassinets 46 krydsende Vandstraaler alle paa eengang pludseligt sprang op fra sine Løvemunde, Horn og Muslingskaller. Det var virkelig et imposant Skue, at see den compacte, brogede Menneskemasse bevæge sig bag den straalende, skummende, susende Vandhvirvel. Vi tænkte at nyde dette Skue endnu bedre ved at stige længer opad Skaaningen mod Slottet, men netop som vi vendte os om, for paany at betragte det, forsvandt hele Blændværket paa engang, som det var kommet; alle Straalerne sank ned i Jorden igjen, ikke alene her, men overalt i den hele Have, og efterlod kun en mudderagtig, gravaandende Lugt, formodentlig fra de underjordiske Vandcanaler, som ikke paa længe havde været aabnede. Det var som Døden og Forgangenheden igjen udbredte sig over det for Øieblikke til Live kaldte Versailles — inden nogle faae Minutter havde den hele Menneskemængde adspredt sig, som jaget af Gespenster, og den hele Strøm styrtede tilbage ad Jernbanerne til Paris, det eviglevende, efterladende Versailles begravet i Nattens og dets Erindringers Eensomhed.

Den gamle Maler.

Oh Rome! my country! city of the soul!
The orphans of the heart must turn to thee,
Lone mother af dead empires! and control
In their shut breast their petty misery.
What are our woes and sufferance? come and see
The cypress, hear the owl, and plod your way
O'er steps of broken thrones ond temples, Ye!
Whose agonies are evils of a day —
A world is at our feet as fragile as our clay.

Byron.

I Via Tritone, en Gade i Rom der bærer dette Navn fordi den løber lige op mod den vandspyende Triton paa Piazza Barberini, findes paa venstre Side, naar man kommer syv til otte Huse ned fra Pladsen, et Osterie, der er bekjendt for sin gode og billige Vin, og derfor er stærkt besøgt af romerske Almuesfolk og af fremmede unge Kunstnere. Kort Tid efter min Ankomst til Rom førtes jeg en Aften derhen af et Par danske Kunstnere, der havde sin stadige Gang i dette Osterie, uagtet det ikke i Almindelighed pleiede at besøges af deres Landsmænd, for hvilke Vinkneiperne la Sabina og tre Ladroni i Nærheden af Fontana Trevi vare de sædvanlige Aftensamlingssteder, medens dette Osterie i Via Tritone mest var yndet af Tydskerne, naar de formedelst Veiens Længde ikke vandt ned til Palombella eller til Goethekneipen, i Omegnen af Pantheon. Da vi traadte ind i det store, mørke, tilrøgede Rum

der udgjorde Osteriets almindelige Modtagelsessted, fandt vi alle de lange Borde og Bænke allerede fuldt besatte med romerske Plebeier og Landfolk, der her med Koner og Børn under sommelig Lystighed og høirøstet Tale indtog deres frugale Cæna. Skjønt disse gode Folk med den Urbanitet og de noble Manerer, der ere egne selv for de laveste Classer af Romerne, naar ikke deres Lidenskaber komme med i Spillet, gjorde Plads for os ved deres Borde, og med en vis Værdighed indbød „de Fremmede" til de ægte Romeres Selskab, lode vi os dog ikke bevæge af denne Høflighed, men fulgte den Ældre af vort Selskab, der med en Sikkerhed, som robede hans Kjendskab til Husets Leilighed, førte os gjennem Hovedrummets hele Dybde, ind i det ved et Jerngitter derfra adskilte Kjøkken, (thi dette var et Osteria con cucina) og derfra over et lille Gaardsrum til et Værelse i Baghuset. I dette Sanctum Sanctorum, hvis raae Muurvægge vare prydede med Landskabs- og Architekturmalerier al fresco, uvist om i pompeiansk eller chinesisk Stil, pleiede Kunstnerne at forsamle sig, men da det endnu var noget tidligt paa Aftenen, fandt vi Ingen der, undtagen en gammel Stamgjæst, der sad eenlig oppe i sin Krog, og ikke syntes at lægge videre Mærke til vor Indtræden. Ved det samme Bord hvor han sad, men længere nede, indrettede vi os nu, og da den trearmede, antike Messinglampe var sat paa Bordet og antændt, da den gyldne, milde, frugtduftende Frascativiin blinkede foran os i de klare Foglietter, ved Siden af den classiske Endiviesalats friske, spæde Grønne, medens vi gjennem den aabenstaaende Dør saae de hvide Mure i Gaardspladsen spille i munter Lys- og Skyggeleeg ved Ildskinnet fra Kjøkkenet; da vi derudenfor endnu skimtede de charakteristiske Gestalter af Romerfolket i det yderste Rum, og hørte den forvirrede, dæmpende Lyd af deres Tale blandet med Mandolinklimpren, — da satte vor Fører sig velbehagelig tilrette, strøg sig

om sit spidse Skjæg, gned sine Hænder og udbrød: „I et saadant Øieblik kan man dog engang have en inderlig Følelse af, at man er i Rom!“ Hvormeget jeg end sympathiserede med ham i at erkjende vor nærværende Situations utvungne Behagelighed og ægte romerske Farve, kunde jeg dog ikke andet end smile over hans udelukkende Enthousiasme for denne materielle Side af Romerlivet, idet jeg bemærkede, at en Vandring gjennem Coliseet eller Vatikanet dog vel maatte kunne give en mere intensiv og opløftende Bevidsthed om at man var i Rom, end en saadan Aftenstund i en Vinkneipe. „Man kan høre den Nyankomne i Dem,“ sagde den danske Kunstner, i det han med om Kjærlighed betragtede et stort Glas fuldt af den spillende Vin, og derpaa nedskyllede det i eet Drag — „Bliv kun her saalænge som jeg, i en tre, fire Aar, saa lover jeg for at De snart vil gaae ganske rolig forbi Pantheonscolonnaden selv, medens De paa den vante Aftentid ikke vil kunne passere den beskedne og plumpe Dør til Deres Yndlingsosterie, uden at føle Deres Bryst gjennemstrømmet af en mild Varme, og deres hele Væsen paavirket af en uimodstaaelig Tiltrækningskraft. Spørg kun den Gamle histhenne i Krogen; han har nu levet her i Rom i over en Menneskealder, og dog sees han endnu hver Aften her i Osteriet; i Vatikanets Antikſale seer De ham sjældnere, skjønt han der kan have Kunstnydelsen og Antikbegeistringen gratis. Kjære Fader Melchior,“ raabte han paa Tydsk til den gamle Stamgjæst, „Hør engang, ikke sandt, Summen af Eders bedste Erfaringer og Momenter fra den evige Stad er samlet her i dens Vinhuse?“

Den Gamle reiste sig fra sit Sted og kom hen til os. Det var en høi, men krummet Skikkelse, hvis smukke Oldingshoved med det lange graae Skjæg og den høie rene Pande vilde have indgydt ublandet Ærefrygt, dersom ikke et vist forvildet Træk i det af Solen brunede, stærkt rynkede An-

sigt, og et usikkert Kast nu og da med de dunkelblaa Øine, igjen for endeel havde modarbeidet dette første Indtryk. En afslidt sort Fløiels Blouse indhyllede hans magre Lemmer, og en bred sort Filthat beskyggede hans hvide Haar; med sine lange, tørre Fingre spillede han uafladeligt op og ned ad den Tjørnekjep, hvorpaa han med Albuen lænede sig. Saaledes blev han staaende foran os, taus og ubevægelig, medens et halv sarcastisk, halv vemodigt Smiil gled om hans tynde Læber.

„Nu, Fader Melchior," vedblev Danskeren, „Hvad bliver det til? Her er en ferst Ankommen, der endnu ikke har rystet den første Romer-Forbauselse af sig, som endnu falder i Staver over gamle Steenhobe med Grønske paa, som endnu gaaer bævende og zittrende gjennem Vatikanets kolde Sale, og tager Kulderystelsen der for Ærefrygtsgysen. Tag ham nu i Skole, Du Nestor for alle Osteriephilosopher i Rom! Lær ham at her er Maalet for hans Valfart, at her findes concentreret alle de Tryllemidler som binder Ultramontanen til Rom, som til et andet Fædreland — lad din Erfaring tale, Du gamle Bacchusvise!" —

„Siden Du kalder mig saaledes, unge Hyperboræer," tog Oldingen nu til Orde. „Siden Du kalder mig Bacchusviis, saa bør Du ogsaa vide at Guden ikke taaler at man priser ham i Tale, uden at dermed følger Libation af hans ædle Gaver." — „Meget sandt, Fader Melchior," vedblev den Danske, „Jeg glemte det Fornødneste; Don Pasquale! Pasqualuccio mio!" raabte han til Opvarteren, „Bring den Gamle her en dobbelt Foglietta af det Bedste." — Den tykke Opvarter, eller rettere Værten selv kom snart tilsyne fra Kjøkkenets Ildregion, og satte med et fortroligt Smil i sit bleggule, af en uhyre sort Bakkenbart omgivne Ansigt, den forlangte Flaske foran Oldingen, endnu med Tilgift af et anseeligt Stykke Brød og en Skive Gjedeost. Først efter at have nedskyllet adskillige Bægere satte den

Gamle sig blandt os ved Bordet, hvor imidlertid flere yngre Kunstnere havde taget Plads, og Alle lod de til at kjende Fader Melchior, som de kaldte ham, og begegnede ham med en Blanding af Ærbødighed og Fortrolighed. Han lod sine ustadige Blikke glide hen over dem, nikkede til Nogle, rystede paa Hovedet til Andre, som vilde han tildele dem Bifald eller Mishag, af Grunde som de selv maatte vide. Derpaa reiste han sig, slog til Lyd, og hævende sit fyldte Bæger, talte han med en Stemme, der svævede mellem Alvor og Skjemt, saaledes:

„Milde Fader Bacchus! Du Gud med de mange Kjærlighedsnavne, Du Eneste af Sydens gamle Guder, der har bevaret din Magt gjennem alle Tider, saa at Romerne endnu sværge ved dit Navn*) — jeg, den ældste og den troeste blandt dine nordiske Dyrkere i Rom — jeg, din Overpræst og Forkynder her i dette Tempel, jeg bringer Dig denne Libation af din ædleste Gave! Men tillad, Du ungdomsbringende Lycæus, tillad at jeg, istedetfor paa Oldtidsvis at udøse Libationens Bæger paa det festlige Bord, at jeg lader dets søde Saft dryppe som en vederkvægende Balsom paa et gammelt Hjerte, der for endeel har Dig at takke for at det ikke ganske er udtørret efter et langt Livs Skuffelser. Som den katholske Præst drikker Kalken for al Menigheden, saa tømmer jeg her dit Offerbæger, guddommelige Bacchus, Evoe!" Og dermed stak han Bægeret ud til Bunden.

Men et stort Gny opstod imod ham, med megen Latter og Lystighed. „Vi protestere," vi protestere! raabte de unge Kunstnere mellem hinanden, — „Ingen katholske Privilegier, Bacchusdyrkelsen er fri! Det gaaer forvidt, vil nu Fader Melchior, ikke fornøiet med sin dobbelte Foglietta,

*) „Per Bacco" en Indlingseed over hele Italien.

ogsaa tiltage sig at drikke for os allesammen? Bredfuldt Maal Alle! Enhver bringe Bacchus sin Libation paa Fader Melchiors uegennyttige Viis, Evoe! Evoe!" — Og nu blev der en Tommen og en Klingen og en Jubel, som ingen Ende syntes at ville tage. Da Larmen imidlertid havde sat sig noget, hævede sig blandt de yngre Kunstnere en eenlig, ærgerlig Stemme, som en Reflection fra mere nykterne Sphærer. „Hvad vil man vel sige i Hjemmet, heed det, hvad vilde man sige i vort prosaiske, men Penge- og Stipendieuddelende Hjem, hvis man derfra kunde see sine megetlovende og dyrekjøbte Kunstalumner fordrive den for dem saa kostbare Tid i en Vinkneipe, istedetfor i en Academisal, og at offre til Bacchus, istedetfor til Apollo og Museerne! — Det vilde da for mange af os snart være forbi med de kjære Remisser, uden hvilke man dog selv i den evige Stad ikke godt kan leve." De Fleste tog denne philistrøse Bemærkning op i foragtelig Ligegyldighed, idet de uforstyrret fortsatte deres Libationer, men den Gamle maatte af den være bleven truffet paa et ømt Sted, eller var nu engang kommen i Aande for sin Yndlingsmaterie, nok, han tog atter Ordet, og dennegang med en Alvor og en Varme, som bortfjernede enhver Tanke om at hans Yttringer, lig de foregaaende, blot vare frembragte som et Stød til at belive Stemningen ved et Symposion.

„Hvilken Tid er dette, udbrød han, da Ungdom taler beregnende og indsnærpende Ord, og vil omslutte al høiere Virksomhed med Nyttens og Flidens trykkende Skranker, medens Alderdommen reiser sig for at forsvare et friere Kunstnerliv, for at hævde de romerske Osterie-Venners Rettigheder! Gaaer tilbage til Eders taagede Hjemland, I kloge Beregnere, og sætter Eder ved Eders Faders Handelspult, og summerer Tal og Pengesummer fra Morgen til Aften, og faaer saa Lov til en Timestid hver Kvel at besøge Olhallen og at lade den tykke Maltduft omtaage, forsede og

fordumme Eders Hjerner! — Gaaer kun did tilbage, I Nyttens og Maskinvæsenets og den moderne Civilisations Repræsentanter, men lader saa Kunsten og Rom med Fred; thi der hører I ikke hjemme, saalænge I forvexle den Bacchus, vi her dyrke, med det rundbugede, pluskjævede Monstrum, som vore tydsk-boeotiske Landsmænd under dette Navn forestille ridende paa det Heidelberger Viinfad, og hvis Dyrkelse vistnok fører til Raahed og slører Sindet for alle kunstneriske Indtryk. Men den romerske Bacchus er den antike, evig skjønne Yngling, med det drømmende Blik og Viinlovet i de fulde Lokker, han, hvis klassiske Fester just have fremkaldt Kunstens Rhytmer og Aandens dybeste Mysterier, han, hvis ædle Gaver under denne lykkelige Himmel vækker mild Begeistring og kunstnerisk Varme, men ikke bedøvende Ruus. Derfor er ogsaa disse simple, tilrøgede, smudsige Stuer, hvor han alene vil uddele sine romerske Gaver, og hvor den Fremmede maa søge dem, da den romerske Viin er for stolt til at søge Barbaren i hans Hjem, — *) derfor ere disse Værtshuse, eller Viinkneiper, eller hvad I ville kalde dem, ikke i fjerneste Maade at sammenligne med de tydske Viin- eller Olkjældere, og ikke uværdige til at være Samlingssteder for Kunstens Alumner, ja, jeg tør paastaae at Osteriet er dem en bedre og nyttigere Skole end Tegneskolen i et Academi. Thi hvorfor kommer den unge Kunstner til Rom? Dog vel ikke for at lære at tegne efter Model, for at perfectionere sig i det Haandværksmæssige af sin Kunst? Dette Stadium maa tænkes naaet og overvundet før han kommer hid, til Kunstens Høiskole; hvad

*) De romerske Vine taale som bekjendt sjelden at udføres, om paa Grund af Mangel i Behandlingsmaaden eller af andre Aarsager vides ikke. Imidlertid er det vist, at de bedste Sorter findes ikke udenfor Italien, ja knapt endog udenfor det romerske Gebeet.

han her søger er en klar og aandfuld Betragtning, en frugtbar Tilegnelse af de evige Mesterværker fra Oldtid og Middeltid, som findes i Roms Gallerier og Paladser, er et frit, mildt og over det Hverdagslige hævet Ungdomsliv, omgivet af store Erindringer, af en skjøn og sydlig Natur, af en klar og let Himmel, af et skjønt og charakterfuldt Folkeliv. Og naar saa den første Betingelse for hans Romerfærd er opfyldt, naar han har gjennemvandret, gjennemnydt og gjennemlidt Ruinerne, Vatikanet og Paladserne — hvor finder han saa en mere frugtbar Anvendelse deraf, en lettere Neddukken i Folkelivets friske Bølger, end netop her i Osterierne, hvor han har Alt samlet til Forbindelsen af Oldtid med Nutid, af det Ideale med Materien, af Kunststudium med selskabelig Hvile. Her, om nogensteds, finder han de simple Oldtidsskikke bevaret i det Heles Anordning, i Utensilier, i den Viin han drikker, i de Folk han seer paa — her kommer den romerske Almue ind og sidder med sine herlige Hoveder, plastiske Stillinger, maleriske Dragter og livfulde Bevægelser uopfordret og gratis Model for ham, istedetfor at han i Academierne maa betale klodsede og dosige Modeller af Profession, for at de skulle kaste en hullet Kappe over sig og sætte sig i Positur til at aftegnes som ægte Romere. Her træffer han Landsmænd og Kammerater, og slutter ofte Venskabsbaand for Livet; her danner han sig et hyggeligt Hjem midt i den fremmede Stad. Dog, hvad mere Vidnesbyrd haves behov? Lad kun enhver Kunstelev i Rom frit og stolt bekjende for sine Velyndere hjemme at han besøger Osterierne mere end Modelskolerne; hans Værker skulle vise hvor han vinder mest."

„Godt plaideret," raabte den Danske oppe fra Bordenden, hvorhen han var bleven skudt op, eftersom Selskabet tiltog — „Godt plaideret, Gamle! Du har i den Nyankomnes Øine reddet vor Tavernes Ære — dit Forsvar fortjener i Sandhed en Flaske Orvieto."

„Især det sidste Argument" — hørtes den samme skarpe og ærgerlige Stemme at sige, der ogsaa havde fremsat den forrige Indvending — „Det sidste Argument var især slaaende, med dets Henvisning til Bacchusdyrkernes Værker — og, naar man betænker den Kunstners egen lange Erfaring, der fremførte det, et sandt argumentum ad hominem; thi hvor er hans Værker?"

Ved denne umiskjendelige Hentydning paa hans egne Livsresultater maatte den Gamle føle sig smertelig truffen, thi han reiste sig hurtigt, blev bleg og fører med Haanden over Panden; men det var kun for et Øieblik, han tilbagetrængte snart den indre Bevægelse, drukkede et Vredesord, der alt skjælvede paa hans Læber, i et Bæger Viin og satte sig rolig ned igjen, idet han lod sine Blikke med et Udtryk af smilende Bebreidelse gaae om i Kredsen. Og da den Danske, i Forening med nogle af de Ældre blandt Bordfællerne, fandt sig befoiet til at gaae den ondskabsfulde Interpellator tillivs for hans umotiverede personlige Udfald mod den gamle Maler, rystede denne misbilligende paa Hovedet, tyssede paa dem og sagde afværgende: „Lader nu dette fare, I altfor ivrige Venner; den unge Mand med det blege, slittige Ansigt havde Lov til at sige hvad han sagde, Ordet bør være frit blandt brave Kunstnere; det maatte maaske paafalde ham at høre mig, den uberømte gamle Maleri-Restaurator, paaberaabe mig min egen Osteriesskoles Værker, dog vel at mærke ikke mine egne, som Bevis paa denne Skoles Fortrin fremfor Modelskolen — Man kan ikke med Billighed forlange at han, endnu vor Skoles Modstander og desuden ny Ankommen hertil, skal kunne erkjende og respectere mine eneste, men ogsaa utvivlsomme Fortjenester som trediveaarig Stamgjæst her i Tritoneknei-pen, og Senior for dens til den romerske Bacchus indviede Kunstnerforening."

Den uheldige Philister søgte vel at fremkomme med

nogle Forklaringer om, at hans saa antastede Bemærkning ingen personlige Hensyn skulde have havt, men den Gamle afbrød ham smilende, idet han rakte sit Bæger ud imod ham med følgende Ord:

„Kjære unge Herre, lad nu dette være godt, og drik et Glas med mig, det vil ikke bringe Eder Ulykke, hvad I saa end søger i Rom; thi jeg troer selv, at denne evige Stad til Gjengjæld for mit lange Ophold blandt dens Verdensruiner og min alt opoffrende Kjærlighed for den, har forlenet mig med endeel af den Tryllemagt, den udøver paa alle Fremmede, især saa, at den Kunstner af min Nation, der ikke tømmer et Bæger Romervin med Fader Melchior, paa en eller anden Maade faaer det Contrært i sine Kunstbestræbelser her. Ja, I smile, I Fremmede, men alle mine gamle Venner her kunne sige Eder, om ikke Ordet gaaer saaledes her gjennem flere Kunstnergenerationer?"

Et almindeligt Bekræftelsesraab svarede ham; han nikkede tilfreds med Hovedet, klinkede med sin af saamegen Venlighed overvældede Modstander, og lavede sig alt til, paa Opfordring, at fortælle et Exempel paa den ham tillagte underbare Indflydelse, da Vigilieklokken fra det nærliggende Capucinerkloster hørtes tydeligt gjennem det halvaabne Vindue. Den Gamle forstummede, lyttede til Slagene, og reiste sig strax fra Bordet, som paa et bekjendt Signal. „Det er silde, sagde han, og det er ikke Carnevalsnat nu, for i Aften maa det være nok." Derpaa indhyllede han sig paa Romerviis i en brun Kappe, der havde hængt over hans Plads i Hjørnet; greb sin Tjørnekjep, og forlod hurtigt Værelset, dog ikke før han i Døren havde vendt sig om med en hilsende Gebærde og et „felicissima notte!"

Det varede ikke længe efter hans Bortgang, før vi Andre ogsaa brød op. Paa Hjemveien udspurgte jeg den Danske om denne besynderlige Gamle, hvis halv forvildede,

halv noble Udseende, Tale og Færd ret meget havde vakt min Interesse. Det var kun Lidet hvad jeg fik at vide mere, end hvad jeg selv af Fader Melchiors hele Væsen og egne Yttringer denne Aften havde kunnet slutte mig til. I Mands Minde havde man seet ham saaledes vanke om i Rom, hvor han fristede Livet ved for Antikvarerne at restaurere gamle Malerier eller vel ogsaa at give nye Udseendet af gamle. Der gik Sagn om at han i sin Ungdom, ved sin første Ankomst til Rom, skulde have vist meget Talent som Historiemaler, og vakt store Forhaabninger, men Ingen kunde nu erindre at have seet noget originalt Stykke af ham, og Ingen kunde rose sig af at have erfaret hvad Skatte han muligviis gjemte i sit Studio; thi, uagtet Alle kjendte Fader Melchior, var dog Ingen istand til med Sikkerhed at angive hvor han egentlig boede. Man traf ham overalt, i Kirker, mellem Ruiner, i Museer, hos Antikvarerne, i de unge Kunstneres Studier, og allersikrest i visse Osterier; men vilde Nogen faae opspurgt hans Bolig, da viste ham dem altid feil, ja endog, naar man vilde komme til Vished ved at følge ham hjem om Aftenen, vidste han altid at slippe bort og forsvinde paa Veien. Man respecterede helst denne Synderlighed hos den Gamle, og lod ham bevare sin Rede, om han havde nogen, i uforstyrret Ro; der var ogsaa andre Særheder, som han havde faaet Hævd paa. Saaledes hændte det undertiden at han gjorde sig usynlig i en otte Dages Tid, og naar han saa viste sig igjen paa de sædvanlige Steder, maatte Ingen spørge ham hvor han havde været eller hvad han havde foretaget sig, hvis de ikke vilde opvække hans høieste Vrede. Skjønt han viensynlig befandt sig i trængende Omstændigheder, taalte han dog aldrig at Nogen tilbød ham Understøttelse eller Forskud i Penge, end sige modtog saadant, og det til samme Tid, som han næsten hver Aften i Osteriet lod sig beværte med Viin og Brød, ja endog, som vi ovenfor have

sert, ikke holdt sig for god til næsten at erindre derom, som om en Ret. Men det var ogsaa hans Ret; han fortjente fuldtop denne Tribut for de uudtømmelige Historier, skjemtefulde Taler og ofte lærerige Betragtninger, hvormed han krydrede sine unge Landsmænd deres Aftenbæger. Han var Sjælen i alle deres Forsamlinger og sociale Foretagender; intet Sammenlag, ingen Bjergtour og intet Optog til Gervara-Festen*) kunde istandbringes, uden at Fader Melchior maatte paatage sig Ledelsen. Den Gamle var altid ung med de Unge, deeltog i deres Lystigheder, anordnede og mildnede disse, bistod de unge Kunstnere ogsaa i deres Arbeidsliv med Raad og Daad fra sin lange Romererfaring, var en tro Bærer af deres smaa Hemmeligheder, søgte at jævne og klarne deres indbyrdes Stridigheder og Rivalitetssorger, kort, i det Hele at forme og hæve dem til et naivt, livsglad og frit Kunstnersamfund, efter den gamle romerske Skole. Han pleiede at sige, at han ansaae sig selv for den sidste velbevarede Typus fra denne Skole, der saa godt forstod at danne sig i Rom en fredet og isoleret Kunst- og Ungdomsverden, uberørt af politiske Storme, og at det var hans Stræben og hans Bestemmelse at overlevere en fuldkommen Tradition af denne Uskyldighedsstand til den nye Tid, der med sine alvorlige, selv i Kunstens Helligdom

*) Et Slags Kunstner-Carneval, som hvert Aars 29de April holdes af de i Rom værende fremmede Kunstnere. Man ordner sig i Landsmandskaber og Coborter med særegne Kjendetegn, udklæder sig i phantastiske Dragter, og drager til Hest, til Æsels og til Fods ud i Campagnen under Anførsel af en valgt Præsident, der throner i en antik Vogn, trukken af fire prægtige romerske Oxer, med forgyldte, blomstersmykkede Horn. Toget standser ude ved Gervara-Hulerne, hvor en Anretning er rede, og hvor der foretages adskillige burleske Evolutioner, opføres Farcer, holdes Taler og synges Sange, men fremfor Alt dyrkes Bacchus.

saa dybt indgribende Spørgsmaal, allerede uafviseligt brød ind over det i Forgangenhedens Drøm saa længe fredede Rom.

Disse Oplysninger om den gamle Malers Forhold vare mig vel ikke tilfredsstillende, men just deres Utilstrækkelighed gjorde, at jeg fik mere og mere Lyst til at træde i nærmere Berørelse med ham, og saaledes nærmere studere en Charakter, der syntes saa ganske et Udtryk og en Personification af det romerske Artistliv fra forrige Tider. For hans Skyld søgte jeg derfor oftere hen i Tritonekneipen, end jeg maaskee ellers vilde have gjort; jeg traf ham da tit nok der, og ved uafladelig Foielighed for hans Vaner og Egenheder, ved særdeles Opmærksomhed ved hans Taler og Historier, ved dygtig Befølgelse af hans Lære, bragte jeg mig snart saa vidt i hans Yndest, at han havde et aparte Nik for mig naar jeg traadte ind, og gjorde Plads for mig ved sin Side. Men nogen egentlig Fortrolighed eller Tankeudveksling mellem Ven og Ven kunde det ikke komme til mellem os ved disse Sammenkomster. Dertil var han altfor lystigt omsværmet af de unge Kunstneres Kreds, der satte hans Humor i stadig Requisition, og endnu var jeg med Hensyn til hans Livsskjæbne og egentlige Sjæletilstand paa samme Uvishedens Stadium, som den første Aften, jeg saae ham. Endelig gav Hændelsen mig, hvad Beregningen ikke havde kunnet bringe tilveie.

En Dag, det var en af disse skjønne, klare Martsdage, da det sydlige Foraar hviler som tindrende Duft over Rom og Omegn, befandt jeg mig som sædvanlig paa en af mine Vandringer i den gamle Deel af Staden. Som jeg fra Forum gjennem Titusbuen steg op til den skjønne Ruin af Venus- og Romatemplet, der her ligger paa Høiden mellem Forum romanum og Coliseet, og er halv indbygget i Kirken Santa Francesca Romana, bemærkede jeg paa Grønningen foran Cellen en Gruppe Figurer, der gjorde et

godt Indtryk, og saae ud som den kunde været arrangeret af en Maler i Harmoni med Omgivelserne. Paa et af de mange afbrudte Søileskafter, der her ligge omspredte, sad en gammel Mand i en brun foldrig Kappe og med et langt graat Skjæg; omkring ham var leiret en Flok pjaltede, men deilige Børn, der legede med nogle pragtfulde, gule Blomster, og med deres store, funklende sorte Øine saae skjelmsk og forundret op mod den Gamle, som med hævet Pegefinger syntes at docere Noget for dem. Den hele Gruppe tog sig smukt ud foran den røde, med yppigt Grønt behængte Tempelniche, der igjen omgaves og skarpt begrændsedes af den dybblaa, ætherklare Himmel, som i disse sydlige Egne med sin lette Baggrund hæver og forklarer selv den almindeligste Gjenstand. Jeg troede først det var en Skolemester, der her efter Oldtidens og Italiens Skik holdt sin Skole i fri Luft, skjønt jeg savnede den lange Rørstok, hvormed Præceptoren ved saadanne Anledninger pleier at banke de Gjenstridige i Hovedet; — men da jeg kom ganske nær, saae jeg til min Forundring at den formentlige Skolemester ingen Ringere var, end gamle Fader Melchior i egen Person. Ved at bemærke mig sloi Børnene som vilde Fugle til alle Sider med Latter og Skrig; den Gamle reiste sig og hilste mig med et hjerteligt Haandtag. Da jeg undskylte mig for at jeg saa uforvarende var kommen til at forstyrre hans belærende Underholdning med de Smaae, rystede han smilende paa Hovedet og forsikrede, at hans Formaninger ikke havde været af synderlig Vigtighed og heller ikke vilde have frugtet stort, om han end havde fortsat dem noget længer.

„De maa vide, at da jeg kom herhid idag til denne maleriske Ruin, der er en af mine Yndlingssteder i Rom, fandt jeg disse smaae Drenge ifærd med at kaste Stene efter de skjønne, nys udsprungne Gyldenlakblomster, der hænge saa smukt og rigt hist oppe blandt det Grønne paa

Murens utilgjængeligste Steder. Og, som jeg har en Svaghed for at bevare mine Ruiner deres naturlige Smykke, tog jeg Drengene for mig, og foreholdt dem at lade Blomsterne i Fred, medens jeg bestyrkede mit Andragende med et Par Bajochi. Men De vil faae at see, at hverken mine Formaninger eller mine Skillinger have frugtet noget; de Gavtyve ville strax være her og falbyde Dem Blomster; hører De ikke allerede deres Steenkast paa den anden Side af Muren, hvor de troe vi ikke kunne mærke dem?"

Og ganske rigtigt, neppe vare disse Ord udtalte, før Børnene kom springende tilbage med Hænderne fulde af de deiligste Blomster, og raabende af fuld Hals: fiori, fiori, Signor Forestiere! fiori bellissimi del Tempio di Roma! Da de smaae Gjenstridiges sorte, leende Øine og skjelmske Ansigter forførte mig til at kjøbe nogle Blomster af dem, bad jeg den Gamle at undskylde denne direkte Opmuntring af hvad han vilde modarbeide.

„Bryd Dem ikke derom, min Kjære, svarede han godmodigt; Konsequentse hører ikke blandt mine Dyder, havde jeg flere Bajocchi tilbage, kunde det let hænde jeg selv havde kjøbt af dem, uagtet jeg for et Øieblik siden har betalt dem for at lade slig Handel fare. Desuden, naar Alt kommer til Alt, saa vil jo Naturen hvert Aar rigeligt erstatte denne Slags Afgang i Ruinernes Skjønhed, medens den Omhu, som Menneskene nu anvende for at bevare denne, ofte er dem til større Meen. See blot til Coliseet hist nede, hvor dets vældige, ædle Masse vanzires ved den glat afskaarne, prosaiske, snorlige Skraamuur, der er sat den til Støtte! I min Ungdom var det anderledes, da lod man Roms Ruiner skjøtte sig selv, og de vare kun mere pittoreske derved."

Men ogsaa des farligere og mere forgjængelige, kunde jeg ikke undlade at bemærke. De, Fader Melchior, der saa lidenskabeligt hænger ved Alt, hvad der er gammelt og min-

derigt i Rom, burde dog være den Sidste af Alle til at fordømme den nu endelig opkomne Stræben efter at frede og frelse fra total Undergang den liden Rest af romerske Mindesmærker, som Fortidens Ligegyldighed eller Barbari har levnet her.

Den Gamle smilede og sagde: „Jeg troer dog, at jeg skal kunne forene min Egenskab som Alderdomselsker med min Antipathi mod istandsatte Ruiner. Lad dem fredes med største Omhu, det er jeg med i; De traf mig jo selv nylig i Udøvelsen af en maaskee overdreven Iver for denne Sag. Jeg regner det blandt Dodssynder, voldeligt at forstyrre Monumenternes hellige Fred eller endog at benytte deres Levninger til profant Brug; mit Hjerte bæver af Forbittrelse mod de Barbarer, baade Italienere og Udlændinger, der gjennem saamange Sekler systematisk have arbeidet paa de evige Romerværkers Odelæggelse; mine gamle Øine kunne græde af Harme, naar jeg tænker paa, hvorledes man selv ind i de saakaldte oplyste Tider har bortført Steen fra Coliseet for dermed at bygge moderne Paladser, har nedrevet Septizonium, har ødelagt Nervas Forum, har plyndret Pantheon! Men hvad der nu trods alt dette staaer igjen, det vil jeg have overgivet i Tidens Haand alene, og ikke i Menneskenes, om end disse ere opbyggende. Ruiner skulle hensmuldre, det er deres Begreb, og kan de ikke staae længer, nu, saa faaer de falde. Sætter man Stiver og Støtter til dem, giver man dem nye Buer og ny Colonner, saa frelser man dem ikke, saa ophæver man kun deres Betydning, saa giver man os noget Nyt og Falsk, som vi ikke skjotte om, for noget Gammelt og Ægte, der selv som uformelig Steenhob vilde have vidnet om de store Tider, den har seet. Restauration af Ruiner! selve Ordene skrige i denne Sammensætning — og dog fortsætter man her med dette Modsigelsens Værk. Bliver det saaledes ved, saa vil man om faie Tid istedetfor at vandre omkring mel-

lem hvad der har været Coliseet og Titusbuen, ligesaa godt kunne begive sig ud i Torlonias Villa og studere de barnagtige, men dog troe Miniaturefterligninger af Roms Mindesmærker, som der findes. Nogle Ruiner antager jeg dog vil i det Længste undgaae denne moderne Vandalisme, og det er Keiserpaladsernes — men vist ikke af anden Grund, end fordi de allerede ere sammensjunkne og sammengroede indtil Uformelighed, og fordi de ere af saa uhyre Udstrækning, at alene deres Renselse vilde overstride langt de romerske Finantsers Eyne. I Cæsarernes gamle Gemakker vil man saaledes stedse kunne finde et roligt Fristed mod Nyhedssygens Indretninger, og der idetmindste uden Hinder kunne hendrømme sig i forsvundne Tider."

Ja, naar man blot kunde finde ind i dem, indvendte jeg; men det lader til at Vedkommende, i Mistvivl om at kunne forbedre dem, har taget sin Tilflugt til et Afspærringssystem, idetmindste hvad angaaer de imposanteste og største Ruiner paa hele Palatinerbjerget, de, der vende ud mod Circus Maximus. Her har jeg flere Gange forgjæves prøvet paa at trænge ind, baade fra de farnesiske Haver, disse Ruiner paa Ruiner, og fra den engelske Rigmands Villa, han, der har benyttet disse classiske Høie, Roms første Vugge, til derpaa at sætte en gothisk Bygning! Men fra ingen af disse Steder, der dog syntes at omfatte den største Deel af Keiserbjerget, er det lykkedes mig at komme ind blandt hine mægtige Ruiner, der som en sammentrængt Masse af røde, phantastisk formede Tryllebjerge, stode mig lokkende ganske nær, og dog blive utilgjængelige for mig.

Fader Melchior løftede Hænder og Øie mod Himlen ved denne Meddelelse. „Hvorledes," raabte han, „Er det muligt? De veed ikke den rigtige Indgang til Keiserpaladset? De har været næsten to Maaneder i Rom, og kjender ikke dets mest maleriske Ruinkreds, kjender ikke det Sted,

hvorfra haves den skjønneste og fuldstændigste Udsigt over den gamle Deel af Staden?"

Jeg maatte tilstaae at det forholdt sig saaledes. „Saa er det paa den hoie Tid," vedblev den Gamle ivrig, idet han reiste sig og tog sin Stok — „saa er det sandelig paa hoi Tid De komme derhen; Dagen er skjøn, og alle Mærker tyde paa at vi vil faae en pragtfuld Solnedgang — De kan tænke Dem hvad det vil sige: en romersk Solnedgang seet fra Palatinerbjerget! Følg mig da paa Øieblikket, jeg vil selv være Deres Cicerone."

Jeg modtog naturligviis hans Tilbud med Glæde, og vi begave os strax paa Vandringen; steg fra Romatemplets Høide ned til Constantinsbuen, og passerede gjennem denne ud paa den brede Vei, der mellem den sydlige Side af Palatinerbjerget og de offentlige Haveanlæg ved San Gregorio forer hen til Begyndelsen af Via Appia; boiede der om til Høire, og befandt os snart i den lange, smale Dal mellem Palatiner- og Aventinerbjerget, hvori endnu Formen af Circus maximus sees ved Foden af Keiserborgens stolteste Ruiner. Her gik vi nu langs den lange Række stygge, moderne Mure og usle Ronner, som begrændse Ruinerne fra denne Side, indtil vi kom til et lille lavt Huus, foran hvilket Fader Melchior standsede og viste paa en halvudslettet Indskrift over den smale Dor. „Her staaer det, sagde han, „Ingresso al palazzo dei cesari." Jeg skulde dog troe det er tydeligt nok, hvor har De kunnet forbigaae denne stolte Indskrift over den tidsvarende Indgang til Verdens engang største og mægtigste Palads? Træk i Snoren her, saa vil Doren aabne sig — saaledes, stod nu ikke Pauden mod Tverbjelken i Peristylen til Augustus's Palads — gaa nu foran op ad Trappen; thi denne Opgang til domus aurea rummer ikke To i Bredden. Her ere vi i Vestibulen, og den gamle Herlighed vælder ind over os. Jeg beder Dem, stands her et Øieblik, og lad denne grelle Con-

traft mellem Før og Nu ret inderligt gribe Dem, før De gaaer videre og aabner Laagen til Haven. Thi De seer det jo, dette lille, trange, meer end beskedne Huus, hvorigjennem vi ere stegne op, har, som sædvanligt her i denne Deel af Staden, en Have bag sig, en Vigne opad Bjergets Afhang, og at denne simpelt hen træffer sig at indeholde de mægtigste Ruiner af Cæsarernes Palads, af Neros gyldne Huus, hvad gjør dette Viingaardsmanden? Han planter ganske roligt sin Kaal, sine Finocchi og sin Latuga i Verdensherskernes Sale, og hans Viin trives herligt i Gruset af hiin mageløse Storhed. Tænker han under Arbeidet nogensinde paa de uhyre Erindringer, der hænge ved hans Vigne, saa maa det være for de mange Fremmedes Skyld, de trække derhen, og hvis talrige Besøg indbringe ham en god Skilling mellem Aar og Dag."

I Sandhed, ingensinde tilforn havde et eneste Skridt bragt mig en saa forunderlig Overgang fra Øieblikkets pjaltede, prosaiske Virkelighed til Mindets poetiske Storhed, som da vi fra den smudsige, trange Gaardsplads gjennem Havelaagen traadte ind mellem Ruinerne. Her taarnede de sig omkring os og over os, her aabnede de sig under os, de vældige, røde Muursteensmasser, af Tiden hærdede til Urklippens Fasthed, og vilde som denne. Gigantiske Substructioner, Arcader over Arcader med langt indgaaende Perspectiver, dybe Kløfter, afbrudte Buer, halvrunde Nicher og fritstaaende taarnagtige Muurlevninger danne her en Labyrinth, hvoraf ingen Phantasi kan udfinde det Heles oprindelige Form, men som nu har antaget den maleriske Uordens vilde Skjønhed, istedetfor Architekturens strengt skjønne Linier. Og til Gjengjæld for den Beklædning af kostbare Marmorarter, Guld og ædle Stene, som Tid og Vold har berøvet disse nu saa raae Mure, har Sydnaturen bredt over dem sin rigeste Vegetation, der hænger i Guirlander fra Revne til Revne, der vaier og vifter fra

alle Høider, der blomstrer og dufter fra alle Grunde, saa der for Alvor kan være Spørgsmaal om Keiserpaladset i al dets fordums Glands og Heelhed nogensinde af Kunsten har været saa rigt, saa skjønt decoreret som nu, i dets yderste Forfald, af den milde Natur. Ad en af de omkringspredte Materialier raat sammensat Trappe, der til Hælvten førte gjennem en Hvælving, steg vi op til Ruinernes øvre Regioner, en Række Plateauer over Arcader og Hvælvinger, hvorpaa nye Ruiner atter reise sig, og hvor den luxuriøse Planteverden atter udfolder sig med fornyet Styrke. En smal gjenstaaende Bue fører etsteds heroppe som en Bro over en uhyre Kløft i Ruinmassen; herfra og fra Kløftens Sider vælter sig en saadan Profusion af Slyngplanter og Buske og hængende Træer ned i Svælget, at dette ganske dækkes deraf, og det Hele, oppe fra Buen, tager sig ud som en styrtende Fos af Grønt. Paa den anden Side af denne svimlende Bro kom vi gjennem et Krat af blankbladede Laurustiner, der just vare bedækkede med deres smukke hvide Blomster, ud paa det frieste og høieste Plateau. Her aabnede sig for os den mageløse Udsigt over det nære Coliseum, der herfra sees bedst i hele sin elliptiske, ydre og indre Form, over det gamle Rom med alle dets øde Høie, fra hvis yppige Grønne de mange velkjendte Ruiner eller eensomme Kirker og Klostre ragede frem, over den vide Campagna med dens Rækker af buede Vandledninger; til de fjerne, herlige, mildtformede Albanerbjerge med deres hvide Smaabyer paa den blaanende Grund. Vendte vi os nu om tilhøire, da havde vi et langt Blik over en Deel af det nye Rom med dets utallige Taarne og Kupler, og over Tiberen til Citta Leonina, hvorfra Peterskuppelen, næsten jævnhøi med Monte Mario, skuer stolt over til de sjunkne Monumenter i den gamle Stad. Og over den hele udødelige Egn havde Italiens kraftige Sol udbredt den tindrende Klarhed, der bringer det Fjerne nær, og dog gjør det saa let og gjennemsigtigt.

Fader Melchior havde siden vor Indtrædelse mellem Ruinerne iagttaget den talende Taushed, som store Indtryk paabyde. Heroppe satte han sig i Skyggen af en afbrudt Muur, hvorover et ungt Laurbærtræ hang sine dunkle, duftende Blade som en Løvbaldachin. Jeg havde endnu ingen Ro, jeg streifede endnu en Tid alene om blandt Ruinerne, for at nyde den uforlignelige Udsigt fra hundrede forskjellige Puncter, for ligesom legemligt at omfatte og tilegne mig alle forskjellige Partier af denne Ruinverden. Da jeg kom tilbage til Muren sad den Gamle endnu der, som da jeg forlod ham. Jeg tog Plads ved hans Fødder. Alt var stille og roligt omkring os, som det egnede sig for et Mindested som dette; ingen Lyd hørtes, undtagen de grønne Fiirbeens lynsnare Raslen mellem Stenene; de sagte Luftbølger, der bevægede Bladene over vort Hoved, bragte os ogsaa den søde Duft fra de blomstrende Mandeltræer, den fine Gyldenlak, og de tusinde andre Blomster, som bedækkede disse frugtbare Ruiner. Mit Hjerte svulmede, mine Følelser trængte til Meddelelse, mit Øie søgte den Gamles. Med Forundring troede jeg da at bemærke, at hans Ansigtsudtryk havde forandret sig. Det kolde og mørke Træk, som før ofte gled over hans Pande og forvirrede hans Blik, var nu aldeles borte, og havde givet Plads for et mildt Udtryk af vemodig Fred og stille Klarhed, som forædlede hele hans Udseende. Som om han frygtede for, ved sin egen Stemme at forstyrre den Mindets og Naturens Taushed, der omgav os, talte han endnu ikke, men saae paa mig med et betydningsfuldt Blik, idet han med sin udstrakte Haand beskrev en Linie rundt den herlige Horizont, som vilde han sige: Alt dette er mit. Jeg kunde ikke andet end stille denne Besiddelsens rolige Vished over for den ængstelige Hast hvormed jeg, den nordiske Trækfugl, søgte at tage med Alt, hvad Erindringen kunde bære af disse romerske Tilstande, som jeg saa snart igjen skulde for-

lade for bestandig. „Hvor De er lykkelig, Fader Melchior," udbrød jeg, „som har det i Deres Magt naar De vil at nyde dette eneste Skuespil, som skal tilbringe Resten af Deres Dage i Rom."

„Lykkelig!" gjentog den Gamle med en Betoning, som om han veiede Ordet, „Lykkelig? — Slig heller trøstet, resigneret, og De vil komme Sandheden nærmere." „Hvorledes," vedblev jeg, „skulde Deres Aasyn skuffe saameget? Den reneste Tilfredshed og indre Ligevægt lyser jo ud af Deres Træk, og hvor disse Goder ere tilstede, pleier ogsaa Lykken at findes." „Ja, i dette Moment maaskee," svarede den Gamle; „thi dette Moment er et af disse, da det evige Roma rækker mig den Livselixir, hvorved jeg holdes oppe fra Tid til anden. Den underfulde Magt, som denne Verdensruin har faaet til at brede et lindrende Dække over saamange forstyrrede Livsforhold, den Magt, der trækker saamange Exilerede og Skibbrudne her til Rom, den samme Magt har ogsaa nærmet sig til mine ringe Kaar, og lader mig undertiden i eet Øieblik kvægende Fred trøstes over et helt forfeilet og ufrugtbart Liv."

Da jeg saaledes fandt ham mere end sædvanlig meddeelsom med Hensyn til hans egne Affairer, søgte jeg mere at vedligeholde og fremme denne hans Stemning, dels ved Modsigelser og Tvivl, dels ved kjærlige Opmuntringer og sønlig Interesse; det lykkedes mig Alt over Forventning, saa at jeg tilsidst vovede ikke utydeligt at lade ham forstaae, hvor gjerne jeg ønskede af hans egen Mund at høre en sammenhængende Fremstilling af hans Livsskjæbner. Efter denne Opfordring blev han en Tid siddende taus og grundende, indtil han endelig hævede Hovedet, kastede et prøvende Blik paa mig og sagde:

„I Guds Navn, siden De endelig bekymrer Dem saameget om en gammel uberømt Malers simple Oplevelser, saa vil jeg, da Tiden og Stedet ere beleilige, fortælle Dem

de Træk, der har givet mit Liv dets Vendepunct. Det er meget længe siden jeg talte derom til noget Menneske; jeg har den Svaghed ikke at kunne taale, at Kunstnerkredsen her beskjæftiger sig med min Forgangenhed eller mine private Anliggender; endnu mindre maa mine Landsmænd kunne bringe Rygter om mig til mit fordums Hjemsted, hvor jeg gaaer for død. Men De, kjære unge Ven, er fra et fremmed, nordisk Land, opholder Dem kun kort i Rom, og har viist mig meer end sædvanlig og hjertelig Tilnærmelse — alle Grunde nok til at gjøre en Undtagelse med Dem; min Fortælling kan maaskee, hvor simpel den end er, dog bringe Dem Nytte. Lov mig kun, at De ikke meddeler den til Nogen, før De er i Deres fjerne Hjem." Jeg gav ham min Haand derpaa. Han begyndte:

I mit fem og tyvende Aar kom jeg første Gang til Rom, fuld af kjærlig Ærefrygt for de classiske Steder, jeg nu endelig skulde betræde, fuld af Begeistring for min Kunst, og vuggende min Sjæl paa Ungdommens stolte Fremtidsdrømme. Man havde i min Hjemstavn ofte nok sagt mig, at jeg besad et ikke ringe Talent, der maatte kunne uddannes til med Tiden at frembringe noget Dygtigt. Utaalmodig over den langsomme Udvikling man efter nordisk Viis havde foretegnet mig, og begjærlig efter i eet Sæt at overspringe deres ærgerlige „med Tiden," troede jeg nu at Ankomsten til Rom strax skulde give mig Kraft hertil, og haabede, at Italiens dobbelte Sol af Kunst og Natur skulde paa een Dag kunne drive mine spirende Evner til fuld Blomst. Men det gik mig som saamange Andre, der komme til Rom uden rigtig Forberedelse, og befangne i den magelige Indbildning, at den blotte Atmosphære her skal have Magt til strax at bringe dem nye Kræfter, og at de kun behøve at sætte sig rolige hen i Skyggen af et Laurbertræ paa Monte

Pincio, for strax at erholde Kunstens Indvielse. De har vistnok selv erfaret det, hvilken bitter Prøvelse den evige Stad forbeholder enhver nyankommen Kunstner, der mener det nogenlunde alvorligt med sin Sendelse. Ikke sandt? Det er ligesom den mægtige, frelsende Genius, der boer i Roms Kunstsamlinger, Monumenter og Erindringer, strax vil lade os følelig mærke, at hans Skatte maa vindes, ikke tages, at selv i hans fredede Skjønhedsrige maa Besiddelsens Klarhed og Ro søges gjennem Anstrengelsens Kamp og Lidelse. Jo høiere Forventningen, jo varmere Begeistringen paa Forhaand har været, des brattere bliver jo Overgangen til den nye Virkelighed, ikke at denne er ringere, men anderledes end det Tænkte; og De veed, at der fordres god Tid, god Villie og et anstrengt Studium for i de omstyrtede Illusioners Sted af det Forefundne at danne sig sande Idealer, der rigtignok da tilsidst, engang vundne for Livet, blive af en ganske anden Intensitet, end hine drømte. Jeg behøver da ikke at skildre Dem, hvorledes jeg i mine første Romerdage følte mig dels skuffet, dels overvældet af de nye Indtryk, dem jeg endnu ikke formaaede at samle, hvorledes jeg pludselig sank fra min egen indbildte Krafthøide, hvorledes jeg til en Tid forsagede ganske, og tabte Tiltro til mig selv, til mit Talent, til min Kunstnerfremtid, til mine Idealer. Som en Drømmende gik jeg her fra Galleri til Galleri, fra den ene Kunstmærkværdighed til den anden, og kunde ikke orientere mig deri, var ikke istand til at see længere end til Overfladen, stod foran Antikernes Høihed med Selvtilintetgjørelsens Følelse, betragtede den italienske Malerskoles Mesterværker med omtaaget Blik, med Forfærdelse tænkende paa den Kløft, der skilte mig fra dem. Det gamle Rom forekom mig endnu et uhyre Gravsted, øde og afskrækkende; det nye et Virvar af smudsige Huse, her og der afbrudt af colossale Pragtbygninger, som oftest i en barok, smagløs Stiil; Folkelivet

var mig endnu grundfremmed, uforstaaeligt, ofte fiendsk; Sproget var jeg ikke ganske mægtig. Det Eneste, der svarede til min Forventning og som jeg syntes optog mig med Kjærlighed, var den sydlige, rige Natur; gjennem dette klare Medium, som formildende bredte sig ud over alle de modstridende, ubegribelige Forhold, der pinte mig, maatte jeg søge at nære mig og samle disse, maatte jeg construere det Erkjendelsens Grundlag, der skulde bære min fremtidige Kunstnerudvikling i og ved Romerlivet. Men da jeg, efterat have raseret indtil Grunden alle mine foregaaende Indbildningers Bygning, maatte fra alle Kanter begynde forfra med nye og virkelige Materialier, og i Alt saae mig henviist til min egen, erfaringsløse Famlen, vilde jeg først sent eller maaskee aldrig naaet til Forstaaelse af mine egne, og til sand Tilegnelse af de i Romerverdenen om mig liggende Kræfter, hvis ikke et nyt Element var kommet mig tilhjelp, en farlig Magt, der i sine Virkninger er livsgivende og hurtigmodnende som Campagnens glødende Sol, men ogsaa ofte fortærende og dræbende som denne.

Carnevalet var kommet, det romerske Carneval, denne Legen med Blomster paa Fædres Grave, denne direkte Efterkommer af de Gamles Saturnalia, dette forunderlige, aarligt sig gjentagende Udbrud af sydlandsk Heftighed og Livsovermod midt fra den romerske Grandezza og indolente Alvor. De har selv nylig oplevet denne Fest her; jeg behøver altsaa ikke at beskrive Dem, hvorledes den var for tredive Aar siden, da Tiden, som De veed, staaer stille i denne evige Stad, og Goethes Skildring af Carnevalet i 1788 med yderst faae Modificationer kan passe paa det i 1847. Hvad mig angaaer, da var denne forvirrede Støi og gale Spektakel mig i Begyndelsen ubeleilig og ufattelig. Under det blide, klare Foraarsveirs Auspicier havde jeg netop begyndt at finde mig noget tilrette i de romerske Ruiners Stilhed, og at knytte de Traade, der senere skulde

lede mig gjennem deres Labyrinth, da denne Strøm af overvættes Lystighed og Larm brød ind over Roms sædvanlige Fred, og tvang mig til at forlade alle paabegyndte Beskjæftigelser, for at rive mig med i sin ubekjendte Hvirvel. Længe stod jeg som Tilskuer og betragtede med Forundring, ja med en Slags Angst denne brogede Menneskesværm af de forskjælligste Stænder, af begge Kjøn, af alle Aldre, der tilfods og til Vogns væltede sig henad Corso, strakte sig ud fra alle Balconer og alle Vinduer, mylrede fra alle Hjørner, Alle jublende som Børn og gebærdende sig som gjaldt det Livet, og hvorfor Alt dette? Tilsyneladende kun for at kaste med Blomster og Gibekugler paa hinanden. Men, da jeg selv havde styrtet mig midt ud i Glædeshavet, da dets Bølger slog sammen om mig, tunge af Blomsterduft, electrisk-varme af krydsende Smiil og flammende Blikke, snart bævende af Elskovshvisken, snart dirrende af uendelig Latter og Jubelraab, da maatte jeg vel snart føle at der laae noget Mere i denne Leg. Hentaget i denne bedøvende Trylletilstand, følte jeg mit Liv banke dobbelt i hvert Pulsslag, og trods denne Livsintensitet, eller maaskee just paa Grund af den, vidste jeg ikke hvor Tiden blev af, før jeg ved Carnevalsugens Slutning, paa Askeonsdag, pludselig vaagnede, som efter en kort, lys Drøm. Men denne Drøm havde kun altformeget sin Rod i Virkeligheden, i den havde jeg oplevet Noget, der blev tilbage for mit hele øvrige Liv, og gav det sit Vendepunct. Af alle de tusinde og atter tusinde Kvindeblik, der i denne Drøm vare gledne hen over mit Hjerte, havde eet fæstet sig deri for bestandigt, og funklede for mig, immer brændende, aldrig sluknende; thi disse Øine tilhørte Hende, jeg har seet i min Drøm og gjenfundet i min Vaagnen, Hende, hvis blotte Nævnelse endnu bringer mit gamle Legeme til at skjælve og fylder mit udtørrede Øie med Taarer — Hende, der gav mig Livets Fylde og Dødens Bitterhed, Hende, jeg har elsket.

Hun sad paa en lav Balcon, ligeoverfor Palazzo Rospoli, der hvor Sværmen var som tætteſt. De vil ſpørge, var hun da ſkjønnere end de andre ſkjønne Sydens Kvinder, der i lange Rader ſmilede ned fra alle Balconer og Vinduer, eller ſad i yndige Grupper paa de forbidragende, ſmykkede Vogne; ſkjønnere end dem alle, ſiden jeg udſandt hende alene af Vrimmelen? Jeg veed det ikke, men det veed jeg, at hvergang jeg kom i Nærheden af hendes Sted, følte jeg mit Hjerte banke og mine Kinder glode, ſom for ingen Anden, at hvergang jeg verlede Bouquetter med hende, følte jeg min Haand ſkjælve, ſom ved ingen andens Berørelſe, at hvergang vore Blikke mødtes, følte jeg en glødende Strøm at glide over hele mit Væſen fra hendes dunkelſtraalende Øine, ſom fra ingen Andens. Jeg ſeer hende endnu for mig, ſom hun ſad der i en tætſluttende middelalderſk Dragt af dunkelfarvet Silke med gyldne Spanger, en Krands af Purpurnelliker om det glatte Ibenholts Haar, den venſtre Arm ſkjødesløſt lænet til Balconens Bryſtværn, mod hvis mørkerøde Feſtteppe den hvide bløde Haand med Strudsfjedervifften tog ſig ſmukt ud, den høire uafladeligt beſkjeftiget med at vælge og uddele Blomſterbouquetter af en ſtor, ved hendes Side ſtaaende Kurv. Hun var meget ung og ſlank, men beſad dog allerede noget af den Fylde og Kraft, ſom charakteriſerer Romerinderne og erindrer om Antikernes Former; hendes Anſigtstræk bare ogſaa i den fint boiede Næſe og den ſtolt opkaſtede Overlæbe det ægte romerſke Præg, men her formildet til græſk Reenhed; hendes Hudfarve havde den friſke Bleghed, der lader ane et ſydligvarmt Blod under Marmoroverfladen, hendes ſtore, dybſorte Øine funklede af djærv Udfordring til Livet, og af kjæk ungdommelig Glæde, der dog ofte henſmeltede i en ſvømmende Glands af længſelsfuld Mildhed. Foran dette ſkjønne, levende Billed, der ved den Arcade, hvori Loggiaen var anbragt, indfattedes

og hævedes som af en halvrund Ramme, stod jeg ofte hele Timer, og bevarede haardnakket min Plads midt i den uafladelige Maskestrom, trods dens mange Forbandelser, dens evige Confettihagel, Arlequinernes klapprende Brix og Pierrotternes klodsede Stød. Skjønt jeg næsten skjultes i den bølgende Sværm, troede jeg dog at opdage, at hun lagde Mærke til min Udholdenhed, og lønnede mig derfor med et dobbelt venligt Smiil og en mere udsøgt Blomst, end der blev Mængden tildeel, naar jeg engang imellem traadte aabenbart frem for at række hende en Bouquet, i hvis Sammensætning jeg da altid søgte at lægge en Betydning. Der opstod saaledes lidt efter lidt en virkelig, skjønt stum Forstaaelse mellem os, ved de gamle Midler, Øien- og Blomstersproget; tale til hende vovede jeg endnu ikke, da Baggrunden af hendes Loggia altid var garderet af nogle besværlige Figurer, blandt hvilke jeg især bemærkede en ældre Dame, der betragtede hende med Duennablik, og undertiden en ziirlig, sødlig udseende Herre af ubestemmelig Alder, der med en mig høist fatal Fortroligbed boiede sin lange og tynde Gestalt over min Skjønne, og efter Udtrykket i hans Ansigt at domme, syntes at tilbyde hende en ustandselig Række af Galanterier, dem hun dog til min store Trøst aabenbar ikke skjænkede mindste Opmærksomhed, ja saae ud til ganske at overhøre.

Efterat vor stumme Underholdning saaledes havde vedvaret og tiltaget i Betydning gjennem flere Carnevalsdage, løste Tilfældet engang vor Tunge, idetmindste saalænge, at hendes Stemmes fulde Metalklang et Øieblik var henvendt til mig, og jeg fik hendes Navn at vide. Det var Giovedi grasso, den Dag paa hvilken Carnevalsglæden stiger til sit Culminationspunct, og dennegang havde ligesom Alt forenet sig til dette Maal; Veiret var blankere, Himlen mere klar og blaa end nogensinde, en mild Foraarsvind bevægede festligt alle de Silketepper og Vimpler, hvormed

Corsoen fra overst til nederst var behængt, Blomsterregnen var om muligt endnu tættere end før, Maskerne aldeles overgivne af Lystighed, Kvinderne dobbelt skjønne og smykkede, Vognene talrigere: Roms Senator fulgt af de fremmede Gesandter drog i stort Optog gjennem Corsoen. Paa den spirende Kjærligheds allerede stærke Vinger mere svævende end gik jeg gjennem Vrimlen, mit Bryst var saa varmt og let, saa fuldt af Velvillie mod alle Mennesker, selv mod Ham, den Lange, der netop bugtede sig bag min Elskedes Stol. Jeg havde til den Dag selv i Villa Medici samlet mig en Bouquet fintrodmende, halvudsprungne Roser blandede med Geranium og vild Myrthe. Hun modtog den ogsaa med sit huldeste Smiil, men neppe følte den gamle Dame, der sad ved hendes Side, Duften af Roserne, før hun udstødte et Skrig, rykkede sig saa langt bort som hun kunde, med Lommetørklædet for Næsen, og raabte:

„Bort, bort med de afskyelige Blomster! Lorenza, Lorenza mia, for Guds Kjærligheds Skyld, kast dem bort — veed Du da ikke, at Roser bringe Ulykke, lugte Død?" —

Først ved at høre dette uventede Udbrud af Forfærdelse faldt det mig ind, at jeg havde læst etsteds om Romerindernes Antipathi mod Roser, og jeg bad nu Signora Lorenza tilgive den Fremmede, om han mod sin Villie havde forvoldet hende en Ubehagelighed, ved at overrække hende den Blomst, man i hans Fædreland fandt skjønnest af alle, den elskovsduftende Rose.

Den unge, skjønne Dame gav mig det bedste Svar ved at indaande Duften af min Bouquet, og til Overflod indbrak mit Øre følgende Ord af hendes Stemmes søde Klang:

„Signor Forestiere, tag Dem ikke nær af hvad den gamle Sibylle der siger — hun er saa fuld af Tegn og Varsler, at en Slange hvisler hende imøde selv fra Rosen; De seer, jeg frygter den ikke."

Imidlertid var hendes Cavaliere servente, der havde

bortfjernet sig et Øieblik, kommet tilbage med en colossal grundmuret Bouquet af de sjældneste, mest brogede, men duftløse Pragtblomster, som han præsenterede hende med en ydmyg og dog selvtilfreds Mine, der aabenbart vilde sige: Jeg veed dog bedre hvad der passer sig. Signora Lorenza modtog vel Bouquetmonstrummet, men kun for strax at kaste den i Hovedet paa en pjaltet Conte, (en populær Maske) der just med latterlig stolte Skridt hoppede forbi, lorgnetterende hende med et uhyre Brændeglas. „Poveretto, han skulde dog ogsaa have Noget," raabte hun leende af fuld Hals, uvist om af den Trufnes pudserlige Gebærder eller af Giverens flaue Consternation. Derpaa blev hun igjen pludselig alvorlig, foer med Haanden over Panden, som erindrede hun Noget, og reiste sig med de Ord: „Kom Bellardina, min Fader venter." — Men før hun, fulgt af den bukkende Cavaliere og den mumlende Gamle, forsvandt i det Indre af Huset, saae jeg at hun havde fæstet mine Roser ved sit Bryst, traf mig et brændende Blik og hørte jeg hende hviske, som til sig selv: „Den sidste Blomst før den sidste Dag!"

Neppe var hun borte, før en heel Hær af Spørgsmaal og Meddelelser faldt mig paa Hjertet, som jeg burde have gjort hende medens Leiligheden var der og Samtalen aabnet, men jeg havde fortabt mig i Beskuelsen og var endnu frygtsom i min Lykke. Og naar vilde Anledningen atter tilbyde sig? „Den sidste Blomst før den sidste Dag" — forstod jeg disse hendes Afskedsord ret, saa vilde jeg ikke igjen faae hende at see før den sidste Carnevalsdag, og Hvo indestod mig for, at Omstændighederne da vilde blive gunstige? — Det skede ogsaa virkelig som jeg havde formodet; hun lod sig ikke tilsyne de to følgende Dage, og tog, saa syntes det mig, al Carnevalets Mening og Poesi med sig, saa jeg kun beholdt den urolige Higen tilbage. Den tredie Dag, den sidste, kom endelig; jeg kunde neppe

oppebie Signalskuddet, der aabner Maskетiden, før jeg styrtede ind i Corsoen, og ilede hen udenfor Signora Lorenzas Balcon. Men hvad beskriver min bittre Skuffelse, da jeg fandt hendes sædvanlige Plads ogsaa idag tom! Dog, det var jo endnu tidligt, det var neppe rimeligt at hun alt skulde være paa sin Plads; jeg behovede vist kun at gaae et Par Gange gjennem Corsoen, naar jeg saa kom tilbage, vilde jeg vistnok finde hende ankommet. Jeg gjorde saa; jeg arbeidede mig gjennem Tummelen langt opad Gaden; hvor bankede mit Hjerte, da jeg paa Tilbageveien allerede langt fra saa hendes Balcon besat! Jeg ilede derhen, men kun for at modtage en ny Skuffelse, endnu smerteligere end den første: hendes Plads var vel besat, men af en Anden, af en Fremmed, og Ingen af hendes sædvanlige Omgivelse var heller at see i Loggiaen. Paa den fortvivlelsesfulde Smerte, der ved denne Opdagelse gjennemskar mit Inderste, kunde jeg nu først maale Dybden af den Følelse, der havde betaget mig, kunde jeg først ret mærke hvor nødvendig hun allerede var blevet mig. Jeg følte mig jo nu, som om alle Livstraade med Eet vare blevne overskaarne, som om jeg alene var kastet ud paa et havnløst, natligt Hav, nu da hun var borte, nu da jeg ikke vidste hvor jeg skulde vende mig hen for at søge hende. Thi de ugifte romerske Damer vise sig som bekjendt kun offentligt i Carnevalet eller i Kirken, idetmindste kun da tilgjængelige for Fremmede, og at Signora Lorenza var ugift, derpaa tvivlede jeg ikke et Øieblik. I det første af disse Fristeder, Carnevalet, havde jeg vel fundet den Elskede, men ogsaa, som det desværre syntes, igjen tabt hendes Spor, uden at have faaet indledet en nærmere Forstaaelse, ja selv uden at have faaet hendes Familienavn at vide, eller endog blot hendes Bolig; thi den Balcon, hvorpaa hun havde siddet i Carnevalet, var udentvivl som sædvanligt kun leiet for dette, og hørte til et hende fremmed Huus.

Der stod da kun tilbage for mig det andet Fristed og Modested, Kirken, ved Morgenmessen eller ved Ave Maria; men Rom har over trehundrede Kirker, hvor altsaa begynde, hvor ende? I denne Raadvildhed kom Haabet, det altid villige, aldrig forsagende Haab mig til Hjelp; det tilhviskede mig, at endnu var Carnevalet jo ikke ganske forbi, det var dog muligt, ja rimeligt hun deltog i dets sidste Timer, og kun havde forandret Plads. Følgelig begav jeg mig atter paa Opdagelsesvandring; som en usalig Aand paa Jagt efter sit Legeme, foer jeg op og ned ad Corsoen i hele dens Længde, fra Piazza del popolo til det venetianske Palads, og kastede ængstelige, begjærlige Blikke op til enhver Balcon, til hvert Vindue, ind i enhver Vogn; jeg saae vel mange skjønne Kvinder, modtog mange hulde Smiil, men hendes var det aldrig. Allerede begyndte Aftenen at falde paa, og at indhylle de brogede Scener i sine dunkle Skygger; allerede tændte sig hist og her et vandrende Glimt, som det første Tegn paa Moccolifesten, der skulde slutte Carnevalet. Snart formerede sig disse Glimt fra Haand til Haand, og hoppede som Lygtemænd over det bølgende Menneskehav, indtil endelig Titusinder af brændende Vokskjerter mylrede frem overalt, paa Gaden, fra Vogne, fra Huse og Tage, viftede og glimtede, sluktes og atter tændtes under Folkemassens rasende Jubel. Midt i denne færdedes jeg alene, i den kvalfulde Tilstand, som altid skuffet og igjen fornyet Venten frembringer, min urolige Sindsstemning tillod mig ikke at nyde Ildskuespillet i hele dets Skjønhed. Jeg benyttede kun dets usikre, snart blændende, snart fordunklende Belysning til deri at speide efter det Eneste, som for mig havde Værd i al denne larmende Glimmer. Efter tusinde Skuffelser blev Sandsynligheden stedse mindre om her at finde hende igjen, Haabet stedse svagere, og jeg beredede mig just paa at opgive Alt, og med Døden i Hjertet undslye et Sted, hvis Kvaler jeg ikke længer

kunde udholde — da en mere end sædvanlig stærk Lysning endnu engang tiltrak min Opmærksomhed. Den kom fra en Vogn, der netop fra Piazza del popolo bøiede ind i Corsoen, og paa Grund af dens omhyggelige Udsmykning og skjønne Indhold blev modtaget af Populacen med ualmindeligt Bifaldsskrig. Det var en almindelig aaben Vogn, hvis aflangrunde Form paa en simpel men ingenieus Maade ved Beklædning med Blomsterkrandse, Grønt og couleurte Lamper var givet Lighed med en Concha. Inden i denne var leiret en yndig Gruppe af kvindelige Figurer, klædte i lyse, forskjelligtfarvede Dragter efter antikt Snit, og holdende om sig en Glorie af tændte Moccoli. Men forrest blandt disse, og opreist over dem Alle som en Chorets Anførerinde, stod en rank Kvindeskikkelse, i et hvidt, folderigt Gevandt og et klart Skyslør, sammenholdt om de dunkle Lokker med et glimrende Guldbaand. I sin høire Haand holdt hun hævet en brændende Vorfakkel, hvis rene Skin faldt klart over hendes skjønne, animerede Ansigtstræk og ædle Former, og lod ingen Tvivl tilbage om hvad jeg strax havde følt, at det var den længe Søgte, det var Signora Lorenza selv. Med hvilken salig, al min Angst tusindfold erstattende Følelse gjennemstrømmede mig nu Visheden: Du har hende igjen, du vil aldrig mere tabe hendes Spor! det er hende, det er den Elskede, der staaer hist for Dig i den magiske Belysning, skjøn og inspireret som en Oldtidens Præstinde der gaaer til Offring, en Gjenstand for al Mængdens Beundring! Og virkelig lod det til, at dette skjønne Syn havde gjort et dybt Indtryk paa den ombølgende Mængde, siden den ikke her, som ellers, strax styrtede sig over Vognen for at slukke Lysene, men blev staaende stille paa begge Sider for at see paa den, medens man rundt om hørte Udraab som: Ecco la sacerdotessa! come è bella, e graziosa! og andet Saadant. Men snart var Beundringen mættet og man erindrede Moccolifestens

Pligt; man stormede altsaa ind paa denne Vogn som paa de andre, og de Ivrigste steg endogsaa op paa Hjulene, paa Vogntrinene, for med vaiende Tørklæder, Hatte, etc. at udvifte de smukke Præstinders Lys, der imidlertid ligesaa snart tændtes igjen. Jeg benyttede mig af denne almindelige Stormløben og den Kamp som derved opstod, til ogsaa at erobre en Plads paa Vognstangen, umiddelbart foran Signora Lorenza, der da uvilkaarligt veeg tilbage for at beskytte sin Fakkel mod den Paatrængendes formodede Angreb. „Vær ikkun rolig, skjønne Dame," hviskede jeg halvhøit, „Jeg kommer ikke for at angribe, men for at forsvare."

„Ah, Signor Forestiere, Er det Dem!" udbrød hun livligt. Seer De, jeg vidste nok De vilde finde mig igjen."— Jeg prøvede nu i faae Ord at skildre hende, hvor vanskeligt dette havde været mig, og hvilke Angstens Kvaler jeg havde gjennemlidt før det lykkedes; jeg bad, jeg besvor hende idetmindste at nævne mig den Gade, den Egn af Staden, hvor hendes Bolig laae, for at jeg dog kunde have Noget at dvæle ved. Hun svarede mig ikke ligefrem, men hendes Blik tændte Haab, og da idetsamme et nyt Angreb nær havde naaet hendes Fakkel, raabte hun halv smilende:

„Men for Guds Skyld, min selvvalgte Ridder, er det saaledes De forsvarer mig? Jeg kan sige Dem, at kun hvis De bevarer denne Fakkel fra at gaae ud, vil den lyse Dem til min Faders Huus."

Og med virkelig Iver gav hun sig nu ind i Moccolikampen, svingende sin brændende Fakkel med stolt Triumph, og antagende de dristigste og ædleste Stillinger af ubevidst plastisk Skjønhed, idet hun bøiede sig til alle Sider for at undvige Angrebene. Hendes romerske Blod var kommet i Bevægelse; hendes Øine tindrede, hendes Kinder glødede, hendes Bryst hævede sig i Legens Hede; aldrig havde An-

tikernes Opstandelse i den moderne Romerslægt aabenbaret sig herligere og sandere.

Overlykkelig ved den blotte Beskuelse af saamegen Livsfylde og Herlighed, gik det mig ikke saa nær, at jeg dennegang trods mit Forsæt ikke virksomt i Ord kunde forfølge mit Hjertesanliggende; hun var altfor optaget af de larmende Omgivelser, til derigjennem at kunne besvare en Elskovshvisken. Trængte jeg engang indstændigere paa hende, om dog at angive mig et Sted, hvor jeg kunde faae hende at see, naar det frie Carneval var endt og det daglige Livs Convenients sat imellem os, da svarede hun mig kun i et Slags Orakelsprog, ved at byde mig passe paa hendes Fakkel, „thi ved dens Lys skulde Fremtiden opklares, slukkedes den, da var Alt forbi." Snart blandende mig mellem Mængden ved Siden af Vognen, for ikke at vække unødig Opmærksomhed ved mit stadige Følgeskab, snart atter indtagende min Plads paa Vognstangen, havde jeg nu min bestandige Opmærksomhed henvendt paa at afparere de utallige Slukningsforsøg, der rettedes mod denne betydningsfulde Fakkel, og det lykkedes virkelig vore forenede Bestræbelser at vedligeholde dens hellige Flamme, ligetil Vognen maatte bøie ud af Corsoen ved Piazza di Venezia, fordi Carnevalet afblæstes og en Afdeling pavelige Ryttere rensede Gaderne. Her, hvorfra Hjemfarten skulde begynde gjennem de mørke Sidegader, indhyllede Donna Lorenza sig i en Kaabe og satte sig ned mellem sine Ledsagerinder, der Alle forlænge siden havde faaet deres Moccoli udslukkede. Før hun forlod sin Plads, troede jeg dog at have hørt den sagte Hvisken:

„Forlad nu Vognen, men følg Lyset."

Som et Seierstegn beholdt hun nemlig endnu Voxfaklen i Haanden, og dens nu saa eensomme Lys vedblev at svæve foran mig som en Ledestjerne i Mørket, forbi Jesuiterkirken, endnu længer ned til de mange trange Ga-

der omkring Kirken St. Andrea della Valle; her standsede det foran et temmeligt anseeligt Huus, hvis af fire Søiler baarne Porticus klart og kjendelig betegnedes ved Fakkelskinnet. Jeg skyndte mig bag Pillen nærmest Indgangsdøren, og saae derfra, hvorledes Donna Lorenza steg ud af Vognen, endnu stedse med Faklen i Haanden, hvorledes hun modtoges paa Dørtrinnet af en gammel Tjener, og jeg hørte hvorledes hun hoit, og som det syntes mig, med særdeles Betoning paa det sidste Ord spurgte: Er min Fader hjemme (in casa)? — Porten faldt til efter dem, og Fakkelskinnet forsvandt, men det havde jo ført mig til hendes Faders Huus.

Jeg har nu, min unge Ven, med en Oldings Omstændelighed og en Elskers Varme beskrevet Dem de første Træk af mit Bekjendtskab med den Kvinde, der har havt en saa afgjørende Indflydelse paa min Livsvandring. Om det Tidsrum, jeg nu kommer til, kan jeg fatte mig med større Korthed, jeg har nu ført Dem til et Punkt, hvorfra min Kjærlighedsromans næste Stadium maatte nødvendigviis udvikle sig efter de i Rom bestemte Love. Jeg havde jo faaet min Elskedes Bolig at vide, ja hvad mere var, hun havde selv paa en Maade ført mig derhen, og De kan altsaa vel begribe, at jeg ikke forsømte uopholdelig at bygge videre paa denne Grundvold. Det første jeg gjorde var at jeg leiede mig et Værelse ligeoverfor det Huus, hvori Signora Lorenza var forsvundet, og hvis Anseelighed ved Dagslys maatte tillægges Prædicatet „fordums," saa aldeles var det forfaldet og medtaget af Tidens og Forsømmeligheds Virkninger. Det varede dernæst ikke længe, før jeg havde gjort mig saavidt til Vens med Gadens Botthegas, Barberer og øvrige levende Kroniker, at jeg om det forfaldne Huus's Beboere erfarede Alt, hvad jeg behøvede, til derefter at indrette mine Operationsplaner. Dets Eier, Signora Lorenzas Fader, beskreves som en af dine

gamle forarmede Nobili, hvoraf der i Rom gives saamange, og som let trøste sig over deres engang mægtige Slægts Forfald, naar man kun lader dem i uforstyrret Nydelse af en eller anden tom Indbildning, der for dem erstatter eller repræsenterer den tabte Glands. Don Giuseppe Ricciardi levede saaledes i den stolte Overbeviisning, at han, uagtet hans Indkomster kun lidet oversteg det Nødvendige, og han saaledes ikke var istand til at føre en Stat, der passede sig for hans Navns Ælde og hans Forfædres Berømthed (dem han desværre kun selv kjendte), dog var i Besiddelse af en Skat, der med Eet satte ham i Lighed med Borgheserne og Colonnaerne, nemlig et nedarvet Malerigalleri, der efter hans Paastand skulde indeholde Exemplarer af de største italienske Mestere. Det Eneste der undrede ham, og imellem forurolige de ham noget i hans Sikkerhed, var, at saa faae eller ingen reisende Kunstelskere besøgte Palazzo Ricciardi, (med dette stolte Navn pleiede han selv at beære sin gamle Ronne) medens Paladserne Borghese, Sciarra-Colonna, Corsini og saa mange andre vrimlede af slige Beundrere. Men han fandt snart ud, at Grunden til at hans Galleri var saa ubesøgt, maatte søges i, at det af Uvidenhed eller af Misundelse ikke var nævnt i de sædvanlige Itinerarier, og han trøstede sig altsaa med, at han let kunde gjøre sine Skatte mere bekjendte, naar han blot vilde aabenbare dem for Ciceronerne eller Bogskriverne, men dertil havde han naturligviis sin Værdighed og sin Rolighed for kjær. Foruden af sin Malerisamling, men ogsaa kun efter denne, var Don Giuseppe stolt af sin Datter, og denne Stolthed havde en mere anerkjendt Grundvold end den første: den skjønne, muntre, venlige Lorenza var hele Kvarterets Glæde og Dieneslyst. Til hende havde den gamle Herre sat alt sit Haab om at faae sit Huus's fordums Glands fornyet, og hvor ganske han ellers i Alt lod sig lede af hende, i een Beslutning var han urokkelig, den, at

hun ved sin Skjønhed skulde gjøre et rigt Parti. Til den Ende saa han gjerne hun viste sig offentlig, som nylig i Carnevalet, men forstod tillige at holde borte fra Huset de unge Sværmere for hendes Skjønhed, af hvilke ingen vægtige Grunde var at vente, medens han aabenlyst favoriserede en halvgammel, riig Slægtning, efter Beskrivelsen den samme lange, tynde, ærgerlige Person, jeg havde seet ved hendes Side i Carnevalsloggiaen. Denne elskværdige Herres efter alle Kunstens Regler indrettede Hyldest maatte hun taale, for at føie sin Fader, men ogsaa kun taale; han avancerede ikke et Skridt frem og hun drillede ham ofte ubarmhjertigt. Men Fætteren og Faderen tabte ikke Taalmodigheden, de ansaae det for utroligt at hun ikke til Slutning skulde indsee Fordelene ved en Forbindelse, der ikke alene vilde bringe Slægten dens gamle Rigdom tilbage, men endogsaa bevare det berømmelige Navn fra at gaae under ved det eneste Barns Giftermaal, da Prætendenten her selv kaldte sig Ricciardi. Husets øvrige Beboere bestode af Huusherrens ugifte Søster, Signora Bellardina, der delte sin Tid mellem Andagtsøvelser, Tegneudlæggelser og Huusholdningssager, og en gammel Tjener, der hver Søndag iførte sig sit gammeldags guldtresede Livree for gravitetisk at følge to Skridt bagefter sit Herskab, naar det efter Messen spadserede i Corsoen. — Saaledes beskreves mig af Sagkyndige Huset Ricciardis indre Forhold paa den Tid, jeg blev dets Gjenboer, og De vil udentvivl bemærke, at disse Forhold vare som indrettede til Arena for en ung, forelsket Kunstners første galante Eventyr. Men da den Følelse, hvoraf jeg var bleven grebet, var af for dyb Natur til at den blot skulde have dannet et let, forbigaaende Elskoyseventyr, havde jeg endnu Besindelse nok til ikke uden videre at kaste mig ind i en fremmed Families Fred, før jeg ganske var overbeviist om, at Den, jeg søgte der, ogsaa virkelig vilde tilgive, ja bifalde

min Indtrængen og villig bære dens Følger. Fra min nye Bolig iagttog jeg derfor først med stadig Opmærksomhed alle Symptomer af Liv i det forfaldne Huus, for at udfinde det unge og friske, som for mig alene gav det Hele Interesse. Havde disse Jagttagelser været anstillede i en tydsk By, saa vilde jeg ufeilbart strax have betegnet den unge Piges eget Vindue paa den zirligt ordnede Blomsterflor i det og om det, men her hjalp slige Mærker ikke, Italienerinden seer i sin rige Sydnatur til enhver Aarstid en saadan Overflod af deilige Blomster og rankende Vækster, at det ikke kan falde hende ind at opelske dem moisommeligt i Urtepotter og Kasser; slynger en Vedbende eller en Viinranke sig af sig selv hen over hendes Vindue eller Dør, hvad disse selskabelige Vækster ofte gjøre, saa lader man dem med Fred, det er Alt. Den lange Række stovede Vinduer i hendes Faders Huus vare saaledes om Dagen lige øde og mørke, eller bedækkede med Persienner, saa at ingen Blomst eller menneskelig Form kunde anes derbag. Undertiden hørtes dog indenfor de mørke Mure og øde Vinduer, hvor alt Liv syntes uddød, en frisk ungdommelig Altstemme at synge ud af fuldeste Bryst, saaledes som kun Sydens Børn formaae det, en af de her hjemlige Cavatiner, eller en af de klagende, langsomme, men dybt lidenskabelige romerske Folkesange. Og ud paa Eftermiddagen, naar Solens skarpe Straaler, hvorfor Italienerne ere saa bange, vare formildede og den sydlige Aften skulde til at vælde ud med al sin linde Kjøling og gjennemsigtige Dunkelhed, da aabnedes et af de øde Vinduer, Lorenzas skjønne Skikkelse viste sig deri, og hun bøiede sig halvt udover Karmen, for efter romersk Pigeskik at føre en Aftenunderholdning med Naboersker og Gjenboersker. Med hvilken længselsblandet Glæde sad jeg da ikke oppe i mit lille Vindue, som jeg troede ubemærket, og lyttede til de unge Pigers hjertelige Latter og uafladelige, men i det vælske

Sprog vellydende Snakken! Hvor ofte var jeg ikke paa Nippet til at blande mig ind i deres Samtale, naar jeg kunde høre den faldt paa Carnevalet, paa de Fremmede i Rom og lignende Materier, men jeg frygtede for ved min raa, ukaldede Stemme at skræmme de kvidrende Fugle fra hinanden. Havde jeg dengang kjendt Italienerinderne saaledes som jeg siden gjorde, saa var denne Frygt rigtignok sidst af alle faldet mig ind.

Tidligt en Morgen fulgte jeg dernæst Lorenza, da hun ledsaget af Signora Bellardina gik i Messen. Jeg fulgte hende i lang Afstand; hendes sædvanlige Andagtssted var i den nærliggende store Kirke St. Andre della Valle. Jeg maa bekjende, at jeg ved dette mit første Besøg i dette prægtige Tempel kun lidet saae af Lanfrancos herlige Kuppel eller af Domenichinos berømte fire Evangelister paa dennes Fodstykker, — jeg forsømte den hele Marmor-, Guld- og Farvepragt, ja selv min Kunsts Mesterværker for et lidet uanseeligt Sidecapel, hvor min Elskede pleiede at holde sin Bøn foran et rørende Billede af Mater dolorosa. Her stod jeg bag en Pille, og betragtede med Henrykkelse den skjønne Bedende. Hvilken Forskjel mellem hin dristige, overgivne, oldtidsinspirerede Bacchantinde fra Carnevalsoptoget, og denne ydmygt knælende, i Andagt sammensjunkne Mariatilbederske! Og dog var det den samme livsfyldige Romerinde, det samme Sydens og Skjønhedens Barn, her foran Lidelsens Alter, som hist paa Glædens Triumphvogn; det forekom mig, som havde den lidenskabelige Andagt, der var udgydt over alle hendes Lemmer, og som under de nedslaaede Øine kastede en brændende Glands paa de taarevædede Kinder, som havde Alt dette et Præg af skjøn og ædel Sandselighed, den samme, der lader disse varme Naturer forlange sandselige Gjenstande for Tilbedelsen, og et Skjønhedens Medium mellem Menneskenes Svaghed og det strenge Begreb om Guddommens Aand. Det var dette Ud-

tryk af den jordiske Kjærligheds Sammenblanding med den himmelske, der lod mig tænke Muligheden af at indtrænge mit Hjertesanliggende i hendes Andagtstime, uden at profanere denne, og uden derfor at forstyrre Kirkens Fred. Men der gik dog nogen Tid hen, inden jeg vovede paa en saadan Tilnærmelse under selve Bønnen, dels fordi jeg endnu havde nogen Skrupel tilbage om et Sacrilegium, dels, og vel fornemmelig, fordi Bellardina endnu altid bevarede sin Plads tæt ved sin unge Niece, og Intet altsaa kunde foregaae uden at hun mærkede det. Endelig fandt den gamle devote Dame sig kaldet til at aflægge et Besøg hos en eller anden Favorithelgen i et Capel længere oppe i Kirken, og bad derfor sin Niece om at vente her, indtil hun kom tilbage, og imidlertid afbede ret mange Paternosterbaand. Neppe var hun borte, før jeg vovede mig frem af mit Skjul, og knælede ned paa Marmorgulvet, ikke langt fra Lorenza, som laae jeg, Protestanten, ogsaa i Devotion foran Madonnas Billede. Og jeg er vis paa, at aldrig er for Himmeldronningens Alter en Bøn bleven udaandet med større Inderlighed og Varme, end den, hvormed jeg her udtalte Ordet „Signora!"

Hun vendte sig ikke om ved denne Paakaldelse, hendes Blik søgte ikke mit, hun forandrede ikke det mindste sin bedende Stilling, men den fine Rødme, der gjød sig over hendes blege Kinder, den sagte Bæven, der gik gjennem hele hendes Legeme, og bragte Rosenkrandsen til at ryste i hendes Haand, viste mig nokſom at min Stemme var bleven hørt og forstaaet. Denne synlige Bevægelse gav mig Mod til at vedblive min Tiltale; jeg veed ikke, jeg kan ikke gjentage hvad jeg sagde, men mit unge Hjerte, min hele Sjæl sad paa mine Læber, og medens ude fra Kirkens Hovedskib lod Præsternes Messemumlen og Chorets monotone Sang, medens enkelte Orgelaccorder nu og da klang gjennem Hvælvingerne, og Virakduften svævede om os som en

gjennemsigtig Sky, — aflagde jeg med sagte Stemme Bekjendelsen om mit Indres Tilstand for den Elskede, og sluttede med at spørge, om hun tillod at jeg betraadte hendes Faders Huus, og da hvorledes. Hun hørte stille paa mit Skriftemaal, og gav mig ikke et Ord tilbage, men da jeg taug, reiste hun sig, og idet hun gik saa tæt forbi mig, at Folderne paa hendes Kjole berørte mine brændende Kinder, gled fra hendes Læber disse simple Ord:

„Der er et Billedgalleri i Casa Ricciardi!"

Hun selv angav mig altsaa den Vei, jeg allerede havde tænkt mig som det nærmeste Middel til at komme indenfor hendes Hjems Dørtærskel. Som blændet ved den Fremtidshorizont, disse hendes Ord med Eet aabnede for mig, blev jeg endnu i nogen Tid liggende paa Knæ, og da jeg endelig foer op, var hun borte.

Samme Dag stod jeg paa Tærskelen af det forfaldne Huus, og fremstillede mig som en fremmed Kunstner, der ønskede at see Paladsets — jeg glemte ikke at lægge besynderlig Vægt paa dette Ord — at see Paladsets bekjendte Malerisamling. Den gamle Tjener, der lukkede op for mig, satte ved dette et høist forbauset Ansigt op, og jeg maatte gjentage mit Forlangende et Par Gange, før han kom saavidt, at han bad mig vente her i Vestibulen, medens han underrettede sit Herskab. Det lod til at den saa længe ventede og dog nu saa overraskende Anmeldelse af en Fremmed til Galleriet havde sat Herren ud af Ligevægt saavelsom Tjeneren; thi det varede meget længe inden jeg fik nogen Besked, men hørte kun fra de indre Værelser en forvirret Larm af Stemmer som raabte, Døre som sloges i, Nøgler som klirrede. Jeg fik Tid nok til at see mig om i den øde Forhal, hvor jeg ventede, og som vistnok fra først af var beregnet paa at opvække den Indtrædendes Ærbødighed for den Families Betydning og Ælde, til hvis Bolig den førte ind. Det store, øde Rum gik igjennem Hu-

sets hele Høide; de raae Vægges Nøgenhed var hist og her afbrudt ved indmurede Fragmenter af Basreliefs og af et Par Nicher, hvori stode mutilerede, støvbedækkede Statuer; paa den ene Sidevæg var efter romersk Palatsstik anbragt et uhyre, broget Vaabenskjold, udentvivl Niccia'diernes, og derover en falmet Baldachin med Fryndser af Spindelvæv; i Baggrunden af Hallen førte en dobbelt Steentrappe op til de øvrige Værelser. Endelig kom den gamle Tjener tilbage og undskyldte sin lange Udeblivelse med det Foregivende, at man havde maattet opsøge Custoden, der netop skulde være fraværende, da jeg kom, men nu befandt sig i Galleriet, beredt til at føre mig om der. Custoden? — har man da virkelig en Custode her, tænkte jeg ved mig selv medens Tjeneren førte mig op ad den sønderbrudte Marmortrappe — jeg begyndte allerede at faae nogen Respect for dette ukjendte, paa Forhaand saa latterliggjorte Galleri. Men da jeg, efterat have gaaet igjennem flere tomme, halvmørke Værelser, endelig indlodes i det Allerhelligste, i den lange, smale Malerisal, blev jeg ikke lidet forbauset ved i Custoden, som modtog mig derinde, at gjenkjende Don Giuseppe selv.

Jeg tog ikke feil, fra mine foregaaende Jagttagelser af Husets Beboere kjendte jeg ham paa hans lille, tørre Figur og stærkt markerede Træk, hvori den romerske Typus med Høgenæsen og de smale Læber næsten var overdrevet. Det var klart, han havde ikke kunnet modstaae Fristelsen til selv at fremvise sit Galleri og med egne Øine og Øren nyde den Besøgendes Overraskelses- eller Beundringsudbrud, og til den Ende i egen Person at agere Custode, hvorlidet end dette stemmede mod hans Forbilleders, de romerske Stores stolte Sædvaner. Men Leiligheden var jo for ham saa sjelden, maaskee den eneste, og han nærede vel ingen Tvivl om at hans Incognito jo vilde blive bevaret.

Jeg lod ham naturligviis blive i sin sikkre Indbild-

ning, og hørte med taalmodig og troende Mine paa de store Mesternavne, han ikke forsømte at tillægge sine Malerier, alt efterhvad han med en Kjenders og en Eiers forenede Værdighed førte mig fra det ene til det andet, ja undertiden anvendte jeg, som en uskyldig Angel for hans mig saa nyttige Velvillie, en bifaldende Mumlen eller endog et Udraab af Beundring. Ikke at alle disse Bifaldstegn fra min Side just vare forstilte; som i enhver ældre og større Samling i Rom, dette Maleriernes Hoveddepot for Sekler, fandtes ogsaa her blandt meget Skrab adskillige ret gode Stykker og respektable Copier efter den italienske Malerskoles store Mestere, men af disses Originaler rigtignok Intet, uden i Eierens Phantasi. Denne tiltog ved min Opmuntring saaledes i Liv og Dristighed, at vi allerede forlængst havde tilbagelagt Caraccierne, og udentvivl ikke havde langt tilbage til Titian, ja til Raphael, da der indtraf en for mig høist velkommen dobbelt Afbrydelse, der imidlertid bragte min Custode i en ikke ringe Forlegenhed. Som han just stod docerende foran en prætenderet Guercino, et stort barokt Stykke, forestillende Dido paa Baalet med en lang Kaarde stukket saa vel ind gjennem Brystet, at dens Spidse saaes at staae en halv Alen ud mellem Skulderbladene, — De kan nu, om De vil, faae det at see i Palazzo Spada, hvorhen det er kommet efter den gamle Ricciardis Død, — aabnedes en Sidedør ganske sagte — mine fortvivlet omstreifende Blikke bemærkede det strax — og Signora Lorenza svævede ind i al sin Skjønhed.

Hun gik blot gjennem Salen hen til en Glasdør i Enden deraf, men da hun paa denne hurtige Gjennemgang kom forbi det Sted, hvor vi stod og beundrede Dido, fik hun dog Tid til med en kold Forbøining, men et varmt Blik, at besvare min zittrende Hilsen, og til kjærtegnende at lægge sin hvide, skjønformede, men ikke lille Haand paa den Gamles Skulder, med de Ord:

„Fader, jeg gaaer blot ned i Haven — skulde Nogen spørge efter mig, saa ved Du at Grotten dernede er min Eiendom, mit Fristed, som Ingen maa betræde — men som heller Ingen misunder mig. Ikke sandt, kjære Fader?" tilføiede hun leende, og uden at afvente hans Svar ilede hun gjennem Glasdøren ud paa Terrassen, fra hvilken en Trappe udentvivl maatte føre ned i den omtalte Have, thi hendes skjønne Form forsvandt der gradviis bag Terrassens med Aloevaser besatte Steengelænder.

Den gamle Herre viste sig neppe mindre forvirret end jeg ved hans Datters Kommen og Forsvinden; thi hun havde jo paa det nærmeste røbet hans Incognito ved at kalde ham Fader, — dog hans Navn havde hun endelig ikke nævnet, og paa denne skrøbelige Trøstegrund var det vel han endnu gjorde Mine til at fortsætte sin Custoderolle. Men neppe havde han igjen begyndt sin liberale Uddeling af store Navne til smaae Værdier, før en Sidedør atter aabnedes, dennegang med mere Støi, og min gamle Bekjendt og Rival, den lange Herre fra Carnevalsloggiaen, hoppede ind, kaldende med skingrende Stemme paa „Don Giuseppe, Don Giuseppe Ricciardi!" Denne lod som han ikke hørte sit eget Navn, og søgte at lade Stormen passere forbi ved med hævet Stemme at vedblive sin Peroration, men den ubarmhjertige Forstyrrer lod ham ikke slippe, kom lige hen til os, greb den undvigende Custode i Kjoleknappen, og vedblev skrigende:

„Men kjære, bedste Ven Giuseppe! hører Du ikke, at jeg kalder paa Dig over et Kvarteer? Vil Du sælge disse gamle Skroller siden Du saaledes fortaber Dig i at rose Dem for Herren der? (han lorgnetterede mig derved et Øieblik med den yderste Ligegyldighed). Nu vel, kan Du faae Noget for dem, saa desbedre, naar jeg kun beholder dit skjønneste Stykke, som jeg vil opveie med Guld! Ha! ha, ha — Du forstaaer mig? Men hvor er hun henne din

kostbare Datter, jeg har forgjæves søgt hende i hele Huset, hun gjorde sig usynlig da hun saae mig komme, hun er saa undseelig, den Stakkel!" Her kysede han paa Fingeren til alle fire Hjørner, som for at være vis paa at træffe hende.

Under denne Strøm af Ord havde Don Giuseppe imidlertid fattet sig i sin Skjæbne og antaget sin Stands Værdighed. „Donna Lorenza er i Haven," svarede han høitideligt. „Jeg stod just her og morede mig med at gjøre denne unge Kunstner opmærksom paa nogle af Paladsets bedste Malerier: Custoden er for Øieblikket fraværende, og jeg befandt mig netop i Galleriet, da Besøgeren kom."

„Corpo di Cristo!" afbrød ham den Lange, synligt ærgerlig, „Hvad kommer Alt dette mig ved? Saa Signora Lorenza er i Haven igjen! Ah, den Slange, hun veed meget godt, at min Gigt ikke tillader mig et Øieblik Ophold i det fugtige, fordømte Hul, at Omsorgen for min Helbred forbyder mig at følge hende did, og dog sidder hun der oftere og oftere. Giuseppe, Du burde forbyde hende det strængeligt, den forpestede Luft dernede vil dræbe hende tilsidst. Men hun skal ikke undgaae mig, jeg kan vente, ja jeg kan vente længe. Kom, Gamle, staa ikke længer her i denne kolde, øde Sal, jeg føler allerede hvor den klamme Luft lægger sig for mit Bryst, kom og følg mig ned i Stuen og hjælp mig ved et Parti Skak at forslaae Tiden, til det behager din Najade af en Datter at stige op af sin dryppende Grotte." Hermed vilde han trække afsted med ham, men jeg, som under denne Samtale havde holdt mig saalangt borte som Decorum bød, men dog nær nok til at høre hvert Ord, jeg skyndte mig nu, før Don Giuseppe forlod Salen, at bevidne ham min Erkjendtlighed for den Godhed og Omhu, hvormed han selv havde aabnet og forklaret for mig, den ganske Fremmede, sin skjønne Malerisamlings Skatte, og jeg vovede tilsidst at udbede mig hans Tilladelse til, oftere at maatte komme igjen, for at studere og copiere

i Galleriet. Denne sidste Anmodning var ham aabenbar ikke uvelkommen; han saae derved med et Triumphsmiil paa sin Navnefætter, som vilde han sige: Der kan Du dog see hvad mine gamle Skroller dne til! — og han gav mig med Emphase sit Tilsagn om, at Galleria Ricciardi herefter, saa ofte jeg ønskede det, skulde staae aabent for mine Studier. Derpaa hilsede han mig naadig med Haanden, og forlod Salen i Følge med Lorenzas Tilbeder. Jeg blev alene tilbage.

Og nu var Veien jævnet og Maalet fundet! Fra den Dag var det nylig saa øde Galleri i Casa Ricciardi ikke mere ganske forladt — en ung Maler besøgte det ofte for at studere og copiere en herlig Madonna, han der havde fundet! Men besynderlig nok foretrak han dog, saa tit han ubemærket kunde, at flytte sit Arbeide ned i den tilstødende lille Have, ja selv Signora Lorenzas Fristed her var ikke altid sikkert for hans Indtrængen. O, disse lykkelige Dage, da den første Kjærligheds rene og dog saa berusende Moder optog os, da vor hele Livsplan og det den allerigeste bestod i at forberede og beskjærme disse Moder, i kun at leve fra det ene til det andet, i at nyde dem med ungdommelig Legen og Sorgløshed — disse lykkelige Foraarsdage! Deres blotte Erindring er alene god nok til, at jeg ikke for den vilde kjøbe Forglemmelse af alle de nagende Bitterhedsaar, som efterfulgte. Lorenzas Kjærlighed udfyldte min Tilværelse, som hidtil kun havde været mangelfuld; min tunge, nordiske Sentimentalitet og feige Forsagelsesaand drak Sundheds Kraft og Styrke af hendes sydligvarme, muntre, klare og dog saa poetisk rige Livsopfatning; Straalerne fra hendes Solblik spredte de nordiske Taager fra mit Øie, saa det oplodes, og kunde see Roms Herlighed og Betydning; de Mindesmærker og Kunstgjenstande, som jeg før ikke havde kunnet fatte eller tilegne mig, steg nu op, den ene efter den anden, belyste og belivede Kjærlighedens

Rosenglands, saa jeg af egen Erfaring kunde sande Goethes Ord:

Eine Welt zwar bist du, o Rom! doch ohne die Liebe
Wäre die Welt nicht die Welt, wäre denn Rom auch nicht Rom.

Som Følge heraf levede ogsaa min Kunst op igjen i min Kjærlighed, og udviklede sig i den. Skjønt jeg ikke tænkte derpaa, skjønt mit hele Væsen forekom mig udelukkende opfyldt af min Kjærligheds Gjenstand, vorede min kunstneriske Evne dog stille frem i dens Varme, og inden jeg kunde gjøre mig selv Regnskab derfor, var min Haand bleven let, mit Øie sikkert, min Tanke klar, min Phantasi frugtbar, og mit fulde Hjerte gav Sandhed og Følelse til det Alt. Legende først, som for Tidsfordriv i Ventetimerne mellem hver Gang jeg saa hende, henkastede jeg Skitser; jeg angav Compositioner, hvis Skjønhed og Dristighed forbausede mig selv, og til hvis Lige jeg før med alt mit Studium og Arbeide ikke havde kunnet nærme mig. Engang bleven opmærksom paa denne forøgede Evne, begyndte jeg atter at elske min Kunst og drive alvorligt paa den, fordi den sprang ud fra min Kjærlighed, og igjen skulde gaae tilbage til denne. At gjøre Fremstillingen af det Skjønne og Ophøiede til sit Kald, derved at vinde Navn, Formue og Berømmelse, forekom mig nu vel værdt et Livs høieste Anstrængelse, naar jeg kunde bringe det Alt som et Offer til den Elskede. Og Lorenza, var hun istand til at dele et saadant Liv, til at fatte en saadan Hyldest? Hun var ikke institutdannet, kunde ikke tale fint om Æsthetik og Kunst, hun var, som de fleste romerske Damer, selv af de høiere Stænder, endog hvad man hos os vilde kalde uvidende, men hun havde modtaget en Skjønhedssands af den milde Natur, rigere og friskere end hine tillærte og tilsnorede Damers grundløse Floskuleren, hendes hele Væsen var

ubevidst næret og opfødt med hendes Fødestads classiske Minder, med hendes Fædrelands harmoniske Naturskjønhed, og denne hvilende Skjønhedsformue kom undertiden til Anvendelse med instinktmæssig Sikkerhed. Jeg bragte hende saaledes ofte mine Tegninger og Skitser; hun betragtede dem med barnlig Glæde og gjorde vel ofte Anmærkninger derved, der vidnede om hendes totale Ubekjendtskab til den conventionelle Viden, men hun feilede dog aldrig i at skjelne det Gode, det af min nye Tilstand Beaandede ud mellem det øvrige almindelige, skjønt ofte mere ivinefaldende Gods. Og imellem kom hun da med en Bemærkning eller Dom, der var tagen ud af hendes inderste Hjerte og traf lige ind i min Kunstnerbevidsthed, oplysende med Eet en heel Række af Ideer, som jeg selv i min oplærte Viisdom aldrig vilde faldet paa, men som hendes Gemyts umiddelbare Forhold til Skjønhedens Grundelement lod hende finde saa naturligt og let, som Blomsten sin Farve, som Fuglen sin Sang. Hun gav mig altsaa mere end jeg bragte, og der kunde saaledes ingen Tale om Offer være, hvor Alt i Grunden var hendes Værk. Hvor ofte, naar de fine Kjendere og de penslende Kammerater stode om et af mig udstillet Billede, og deres haandværksmæssige Jargon dreiede sig om en eller anden uvæsentlig Enkelthed, og jeg forgjæves ventede paa en belærende og aandfuld Opfatning og Bedømmelse af det Heles Idee, hvor ofte længtedes da mit Hjerte efter et af Lorenzas ukunstlede, men træffende Ord, hvor ofte maatte jeg da ikke smile med en Elskers Stolthed, naar jeg tænkte paa, at Billedets originaleste Præg, som selv disse strænge Kritikere ikke kunde nægte deres Bifald, søgte sin første Oprindelse hos en ung, udannet Pige, som intet Begreb havde om deres Theorier og Formler.

Jeg sagde, at jeg havde udstillet et Billede: dette var ogsaa efter Lorenzas Tilskyndelse. Da jeg havde fuldendt

en større historisk Composition, og hun fandt den var lykkedes, vilde hun, at den skulde blive kjendt af et større Publicum end det lille Antal Venner, der i Almindelighed besøgte mit Studio, og hun overtalte mig til, uagtet min Ængstelighed og Uvillie mod saadanne offentlige Udbydelser af hvad der var taget fra mit inderste Væsen, at sætte Billedet paa en offentlig Maleriudstilling, som Academiet San Luca dengang havde foranstaltet. Resultatet svarede nogenledes til hendes Forventning; mit Stykke vakte Opmærksomhed, mit Navn blev bekjendt i Roms Kunstverden, Bestillinger indløb. Det varede ikke længe før jeg, dristiggjort ved denne heldige Debut, sendte et Arbeide til min Hjemstavn, som en Prøve paa mine Fremskridt, og inden jeg derfra til Gjengjæld modtog smigrende Opmuntringer, havde jeg allerede for adskillige fremmede Kunstvenner i Rom udført Stykker, der alle mere eller mindre bleve bemærkede. Kort, min kunstneriske Virksomhed tog snart et Opsving, hvorom jeg før det skjæbnesvangre Carneval ikke havde drømt, og en Drøm forekommer mig nu igjen det Hele. Men blandt hiint frugtbare Aars mange fuldførte og paabegyndte Arbeider, som dengang havde deres Livstime, men nu ere sporløst forglemte, var der tre, de bedste af dem alle, som Ingen saae eller kjendte undtagen Kunstneren selv og hans Elskede, og det var tre Fremstillinger af de tre Momenter, hvori jeg først havde seet Lorenza: nemlig i Carnevalsloggiaen, paa Vognen i Moccolifesten, og knælende i Kirken St. Andrea della Valle. Disse tre Malerier ere de eneste, jeg har reddet og bevaret af mit Kunstnerlivs Ruin, dem har jeg skjult i min eensomme Boligs Vraa og atter dulgt denne igjen for Bekjendtes nysgjerrige Blikke, saa disse mine Billeder uvanhelligede og uforstyrrede skulle følge mig til min Død.

Men lad mig igjen komme tilbage til min lykkelige Tid, jeg har ikke meget igjen deraf at dvæle ved. Mit For-

hold til de øvrige Personer i Casa Ricciardi var ligesaa løst, som det til Hufets Datter var fortroligt. Mine fast daglige Besøg i hans Billedgalleri saaes gjerne af Don Giuseppe; han følte sig lykkelig og stolt ved nu med nogen Sandhed at kunne fortælle sin Omgangskreds, der saa ofte før havde spottet over hans Prætention paa at besidde et Billedgalleri, at dette var stadigt besøgt af studerende Kunstnere, og da Rygtet om den Opsigt, mit udstillede Maleri havde gjort, naaede hans Øren, forsømte han ikke høit og lydeligt at tilskrive Studiet af de classiske Mønstre i hans Samling al Fortjenesten ved mit Værk. Udenfor denne min Egenskab som Glandsmeubel for hans Galleri, gik hans Interesse for mig ikke. Mit Forhold til hans Datter lod han ikke til at bemærke, eller hvis han bemærkede det, saa bekymrede han sig ikke derom, thi at jeg, den Fremmede, Kjætteren, den plebeiiske Maler skulde kunne forstyrre hans Planer med Datterens Giftermaal, det faldt ham aldrig ind. Og forudsat, at hun engang ved at ægte en riig Mand bragte hans forarmede Huus paa Fode igjen, hvad kom det saa ham ved om hun imidlertid morede sig med at gjøre en fattig Maler gal i Hovedet? — Min Rival, den lange rige Fætter, iagttog os vel med mere Mistænkelighed, men da han af Frygt for Malaria aldrig turde vove sig ud i vort Fristed, Haven, gav hans personlige Undersøgelse intet stort Udbytte, og naar han satte Bellardina ud paa os, vidste vi altid paa en eller anden Maade at føre den gamle devote Dame paa Vildstraa. Han bar ellers taalmodigt alle Lorenzas Drillerier, naar han kun fik Lov til ved alle offentlige Anledninger at være hendes Cavaliere servente, hver Maaned regelmæssigt at fornye sit Frieri, og paa hendes undvigende Svar at gjentage sit: „Jeg kan vente, jeg kan vente", — ikke tvivlende paa, at den modne Frugt engang af sig selv vilde falde i hans Haand. Denne tamme Medbeiler vakte saaledes mere min Lystighed end min Frygt,

og vi loe ofte begge af hans seige Udholdenhed, ikke anende at den dog engang kunde blive os farlig. I det Hele var vor Sikkerhed for stor, vor Leven i Øieblikket for udelukkende, vi bekymrede os ikke om Fremtiden, uden forsaavidt vi en Dag ikke skulde sees, eller et Maleri skulde gjennemgaaes og fuldendes. Vi nød de herlige, korte Glædestimer af Sydens Skjønhedsglød, af Kjærlighedens søde Vaar med uforstyrret Hengivenhed til Nuet, det faldt os ikke ind at vort Forhold engang kunde forlange en videre Udvikling, at materielle Omstændigheder fra Udenverdenen nogensinde skulde træde forstyrrende indenfor vor Elskovs fredede Kreds. Vi havde jo omkring os Italiens Duft og Glands, Roms Storhed, inden i os Ungdommens letsindige Haab og Kjærlighedens berusende Sødhed, hvad skulde vi saa frygte, hvad lægge Planer for? — Vi følte ikke, at vor saaledes af Kjærlighed og Kunst sammensmeltede Tilværelse var for reen, for god, for lykkelig, for intensiv til at kunne vare ret længe, vi følte det ikke før Slaget kom, før et ganske almindeligt og let forudseeligt Tilfælde blev den Haand udenfra, der sønderrev Trylleslaret omkring os, tvang os ud paa Virkelighedens Bane, og lod os smage Adstillelsens bittre Drik. Efter noget over et Aars Forløb blev jeg kaldt tilbage til Hjemmet.

Jeg havde udentvivl under Indflydelsen af mine romerske Omgivelser ikke fulgt noget offentligt, om end nok saa hæderfuldt Kald til Hjemmet, ja, jeg havde gjerne afbrudt enhver Forbindelse med mine fædrelandske Mæcenater, opgivet enhver Udsigt til Stipendier og Bestillinger fra den Kant, blot for at kunne blive i Rom og i Lorenzas Nærhed, hvis ikke et privat Anliggende havde gjort mig Hjemreisen til en ubetinget Pligt. Jeg fik nemlig Brev om at min gamle Moder var bleven saa svagelig, at man frygtede for hendes Liv, og at hendes sidste og bestandig ytrede Ønske var at see sin eneste Søn før hun døde.

Saasnart som muligt maatte jeg altsaa afsted, og denne Visshed bragte ogsaa Kundskabens Element ind i min Kjærligheds Eden, lod mig forudfatte ikke alene Skilsmissens Kvaler, men ogsaa Sorger for Fremtiden, den jeg hidtil i Øieblikkets fulde Nydelse ikke havde tænkt paa at lægge Planer for. Nu strømmede Spørgsmaal paa Spørgsmaal ind over mig, om hvorledes Lorenza vilde tage min Fraværelse, hvorledes vort Forhold skulde udvikle sig, naar jeg kom tilbage, om jeg var nødt til at berede hende et Hjem i mit Fædreland, eller om det skulde lykkes mig at overvinde alle de Hindringer, der taarnede sig iveien for vor Forening i Rom. Jeg havde ikke Mod og ikke Hjerte til strax at bryde hendes klare Fred og barnlige Sorgløshed ved disse Planer og Beregninger, ja jeg udsatte endog at meddele hende Tidenden om min forestaaende Afreise indtil Dagen før denne var fastsat. Hun havde vel de Par Gange jeg saae hende efter Brevets Modtagelse bemærket min adspredte Sindstilstand, mit vandrende Blik, min skjælvende Stemme, mine hastige og urolige Bevægelser, og spurgt mig om Grunden dertil; men naar jeg saae Ængstelsens Skyer samle sig paa denne rene Pande, naar jeg begyndte at spore Tvivlens og Bekymringens Udtryk i disse freidige Øine, kunde jeg ikke andet end endnu dennegang skaane hende for det endelige Slag, endnu dennegang lade hendes melodiske, sikre Tale, hendes hjertefriske Latter mildne og overdøve hiin nagende Sorg.

Men den sidste Dag kom, det kunde ikke udsættes længer. Efterat have taget Afsked med Galleriet og den gamle Ricciardi, der dennegang plagede mig meget og endog nedlod sig til at anmode mig om at sende en af mine Venner derhen i min Fraværelse, for at ikke Galleriet atter skulde staae ganske øde, slap jeg endelig ud i Haven, hvor jeg vidste at Lorenza ventede. Det var en skjøn, ikke altfor hed Maidag; den søde, krydrede Duft af de blom-

strende Orangetræer, der opfyldte den lille Have, forfriskedes af et vaarligt Luftstrog, som bragte de fine Akaziekroner til at vifte; den nederste Deel af Haven var afdelt ved en Række tætte, mørke Cypresser, der med Havens Endemuur dannede et lidet afsondret Rum, i vild Rigdom og malerisk Uorden opfyldt med stærkt blomstrende Buskvæxter og Slyngplanter, af hvis mørkegrønne Løvmasse en Herme stak sit langørede Satyrhoved frem. Midt i den høie Endemuur var udhulet en Niche, beklædt med Muslingskaller, og i rige Guirlander og Fryndser omhængt af det mørke, som i Steen udhugne Epheublad, og af det fine, lysegrønne Venushaar; gjennem en Løvemund i Grottens Bagvæg rislede ned i en Marmorskaal en lille Deel af det klare, friske Vand, som de antike Vandledninger endnu bringe til Rom i saadan Overflodighed. Paa Steenbænken i denne kjølige Niche sad Lorenza, i en eftertænksom Stilling, det skjønne Hoved støttet til den ene Haand, den anden hang slap og aaben ned ved hendes Side. Jeg nærmede mig langsomt, for ret i fulde Drag og maaske for sidste Gang at nyde dette levende Billed, der snart i Nordens Taage vilde forekomme mig som en lys Drøm, for skjøn til at være virkelig.

Hun kom mig ikke glad imøde som sædvanlig, hun rørte sig ikke — da ilede jeg til, knælede ned ved hendes Fod, greb hendes nedhængende Haand i begge mine, og udbrød: Lorenza, hvad feiler Dig?

Nu løftede hun Hovedet, hun havde grædt, hendes Øine svømmede i Taarer — hun saae ned paa mig med et langt, ubeskriveligt Blik, som om hun vilde gjennemskue mit Indre og til samme Tid overstrømme mig med Ømhed. Lorenza, gjentog jeg ængsteligere, hvad fattes Dig?

„Intet," svarede hun endelig sagte, „Sikkert intet. Jeg troer Du maa have smittet mig med den Uro, den Ængsteligbed Du har viist i de sidste Dage, eller jeg veed ikke hvad det er, men jeg kan ikke faae den Tanke bort, at der

truer os en stor Ulykke ganske nær. Du veed, jeg pleier altid ellers at lee ad gamle Bellardinas Forudsigelser, men idagmorges i Messen hændte det, at Snoren i min Rosenkrands pludselig brast i min Haand, saa at alle Perlerne trillede ud over Capellets Marmorgulv. Madonna og alle Helgene bevare os, og frelse Dig fra dette! — mumlede min Tante herved, og korsede sig uafladeligt, og paa mit Spørgsmaal, hvorfra jeg skulde frelses, rystede hun paa Hovedet og sagde, at hun vel vidste jeg ikke troede paa hendes Forudsigelser, men at det ikke desmindre var sandt, at de Kjære, man tænkte paa i det Øieblik en Rosenkrands gik istykker, fra dem skulde man da skilles; og da jeg under Bønnen naturligviis maatte have havt Madonna eller min Skytshelgen San Lorenzo i Tankerne, saa var det jo skrækkeligt, om jeg skulde blive udelukket fra en af disse Helliges Samfund. Nu tænkte jeg, Madonna tilgive mig, hverken paa hende eller nogen anden Helgen, da Baandet brast, men paa Dig, paa Dig alene; og siden har jeg ikke formaaet at bortvise den Indbildning: det er fra Dig jeg skal skilles, det er Du som skal forlade mig."

Og om nu Bellardinas Varsel dennegang virkelig indeholdt nogen Sandhed, fremtvang jeg nølende, om nu Skjæbnen for en kort Tid førte os fra hinanden, saa kan dog ingen Frastand —

Her afbrødes jeg af Lorenza, der foer op fra Bænken, trak dybt efter Veiret, og næsten skreg: — „Det er saa — Du forlader mig!"

Ja, Lorenza, sagde jeg nu mere fattet, da Isen engang var brudt — Det nytter ikke at dølge det mere, vi kunne dog ikke standse Tidens Gang, Gud sender os en Prøvelse, for at vor Kjærlighed skal udgaae deraf stærkere og rigere. — Jeg maa bort — min Pligt kalder mig hjem — denne Time er den sidste vi sees, før min Afreise. Fat Dig, min Elskede, vedblev jeg, idet jeg trak hende til mit Bryst, da

jeg saae hende nær ved at segne om — sat Dig, denne bittre Stund gaaer snart over, et Par korte Maaneder og jeg er her tilbage! — Imidlertid er din Skjæbne blidere end min, Du bliver her, her i dit Rom, omgivet af Sydens smertedulmende Luft og af vore Mindesteders daglige Trøstetale — medens jeg — o, jeg trænger vel til mere Trøst end Du!

Men Lorenza, der nu var kommet til Besindelse, rev sig pludselig los fra mig, med et Udtryk, som fortornedes hun ved at finde sig i mine Arme. Bleg og bævende, men rank opreist stod hun over for mig, hendes sorte Øie lynede, hendes Overlæbe var stolt opkastet, hendes hele Væsen et Billede af saaret Stolthed og vaagnende Jalousi. „Reis De, Signor, sagde hun med kvalt Stemme, reis De kun! Hvad taler De til mig om Trøst? Troer De da at Roms Kvinder ville døe af Sorg fordi det behager en Fremmed at reise tilbage til sin nordiske Fæstemø? Thi jeg seer det vel, hun har strevet efter Dem, Deres Barndoms Brud, hun med de lange borgule Haar og Øine som lapis lazuli, ikke sandt? Men hvad kommer det mig ved, vil De sige? O, jeg har dog elsket Dem saa høit!" — Og igjen opløst i en mildere Stemning sank hun med dette Udraab tilbage paa Steenbænken, og bedækkede sine Øine med sine Hænder.

Lorenza, hviskede jeg, idet jeg bøiede mig over hende, Lorenza, erindrer Du din Moder? — Hun foldede sine Hænder som til Bøn og stirrede hen for sig. „Min Moder, gjentog hun, „o, min Moder, hvorfor var Du ikke hos din Datter og beskyttede hende mod denne Bedrager?" — Lorenza, vedblev jeg, Du har seet din Moder døe, hun har givet Dig sin sidste Velsignelse, Du kan altsaa føle, hvorledes Den maa være tilmode, der i et saadant Øieblik er langt borte fra sin Moder. Og dette er nu Tilfældet med mig. Thi det er sandt, at en Kvinde har strevet efter

mig fra Hjemmet, men denne Kvinde er min Moder, og denne Moder ligger dødsyg, og har kun eet jordisk Ønske tilbage, der binder hende endnu til Smertesleiet, det, at see sin eneste Søn før hun dør. Forstaaer Du nu, Lorenza, hvorfor jeg nødvendig maa hjem, og at der intet Ringere skulde til end dette, for at faae mig til at forlade Dig og Rom, om end paa nok saa kort Tid?

Aldrig har jeg seet en fuldkomnere Forandring paa et Menneskeansyn, end den, der nu foregik paa Lorenzas, fra Harme til Mildhed, fra Kummer til Glæde, fra Fortvivlelse til Haab! — Et Smiil af forklaret Ømhed gled over hendes nylig af Lidenskab saa oprevne Træk, hun slyngede sine Arme om min Hals, kyssede mig paa Panden, og hviskede sagte: „Tilgiv mig, tilgiv mig, jeg vidste ikke hvad jeg sagde — min Sorg gjorde mig vanvittig — din stakkels Moder, hvor jeg allerede elsker hende — vi skal forene os om hendes Pleie — saa vil hun nok ikke dø, thi jeg følger med Dig, ikke sandt? Du tager mig med til din Moder? — O, lad mig ikke blive alene tilbage her — jeg udholder det ikke, jeg kan da ikke svare for mig selv. Hvad jeg ikke seer, det forstaaer jeg ikke — dit fjerne Taagehjem veed jeg ikke engang hvor jeg skal søge, er Du engang over Bjergene, hvor den megen hvide Snee ligger, — o, da er Du død for mig!"

Kortsynede, som jeg var, at jeg ikke tog hende paa Ordet! Daare, trefold Daare, som jeg var, at jeg bekjæmpede Fristeren i mit eget Indre, Fristeren i hendes Øie, hendes Smiil og Taare, at jeg bekjæmpede min egen Lykke. Thi jeg skulde nu endelig være klog for os begge og see til Fremtiden, jeg, som saa længe havde levet fra Dag til Dag! Jeg skulde nu være for høimodig til at føre Italiens fine Blomst med til mit raa, nordlige Climat, før jeg der i Hjemmet havde beredt den et kunstigt Syden — eller endnu bedre, jeg vilde lade den Elskede vente mig under

sine egne Palmetræer, til jeg engang kunde komme tilbage og bygge mig og hende en Hytte sammen under dem. Vente! hvilken formastelig Tanke af en Dødelig, der ikke har det næste Sekund i sin Magt! Men jeg overtalede dog mig selv, jeg overtalede hende til at vente, vente til min Tilbagekomst, bevare mig sin Tro, sin Kjærlighed, sin Haand. Hun lovede det Alt — men hun lagde endnu engang til: „Kom snart tilbage, eller lad mig oftere høre fra Dig, thi hvad jeg ikke seer og hører, det veed jeg ikke!“ — Jeg, den nordiske Sværmer, forstod ikke dengang disse Italienerindens Ord.

Længe sad vi saaledes der i Grotten og opgjorde vor Fremtids Skjæbne, og gav tusinde Løfter og tog tusinde Gange Afsked, for atter at begynde forfra igjen. Først da vi hørte Stemmer i Huset kalde paa Lorenza, maatte jeg endelig afsted. Med et sidste „a rivederla!“ rev jeg mig los fra hende, og styrtede ud af Haven og Huset, uden at vide hvorledes, uden at see hvem jeg mødte. Alt var forbi. Samme Aften holdt Reisevognen for min Dør. Da Nattens Skygger bredte sig over Roms Paladser og Monumenter, og fremkaldte det sydlige, varmtbolgende Aftenliv, drog jeg stille og indesluttet i mine Savn og mine Længsler ud af Porta del Popolo.

Afskeden fra Lorenza havde hos mig overdøvet Afskeden fra Rom, og saa aldeles opfyldt mig, at jeg i en Slags Sløvhed saae Roms Mure forsvinde, og endnu ikke følte den uendelige Vemod, som betager fast alle Fremmede, naar de forlade den evige Stad, og som De selv desværre snart vil komme til at prøve. Ikke heller paa den hurtige Fart gjennem Norditalien var jeg istand til at reflektere over de Skjønhedsgjenstande, jeg kom forbi, eller til at fastholde Følelsen af, at Italiens Luft endnu straalede og varmede om mig: jeg stundede blot efter at lægge Veien tilbage snarest mulig, efter at komme hjem, som om

der var Hvile eller Maal at finde. Først, da jeg befandt mig paa den anden Side Alperne, blev jeg uafviselígt grebet af Bevidstheden om, at nu var Hesperien lukket bag mig, at nu omgaves jeg af en tættere Luft, en tungere Atmosphære. Jeg erindrer endnu en Nat i det sydlige Tydskland, hvor forundret jeg blev ved førstegang siden jeg forlod Italien at betragte en stjerneklar Himmel, og istedetfor den stærke, fulde Glands, den uendelig dybe, sorte Grund, jeg hist havde været vant til, her at finde Stjerneglimtet mat og blegt, og den hele Himmelbue ligesom underlagt med en fast, uigjennemsigtig Masse, der standsede mit Blik og min Tankes Flugt, og tyngede paa min Sjæl. Dette Tryk følte jeg naturligviis end mere, naar Himlen var skytilsløret, og det tiltog i Piinlighed, alt eftersom jeg nærmede mig det nordlige Tydsklands taagefulde Sandsletter, hvor min Hjemstad er beliggende.

Jeg kan billig fritage Dem og mig fra en omstændelig Relation om dette mit Ophold i Hjemmet. Som det sædvanligt pleier at gaae i lignende knappe Omstændigheder, trak det sig længere ud, end jeg havde beregnet og vilket. Kun enkelte Træk af denne vegeterende Mellemtilstand maa jeg berøre, for derover at komme til mit Italien igjen. Min Moder fandt jeg ved min Hjemkomst vel endnu i Live, men saa svag, at en Forandring fra Uge til Uge kunde ventes. Imidlertid gik saamegen Tid hen, at jeg lidt efter lidt kom ind igjen i Stedets tarvelige Kunstforhold, og maatte modtage flere Bestillinger for at subsistere. Saa, da jeg endelig ved at lukke hendes Øine havde udført det sørgelige Hverv, der ene og alene havde draget mig hjem, fandt jeg mig endnu bundet ved slige Forpligtelser, og siden jeg nu alligevel skulde være hjemme længer, grebes jeg af Driften til ogsaa at lægge en fast Grundvold for min og Lorenzas fremtidige oeconomiske Stilling. Jeg gjorde da mit Navn og nogle Forbindelser paa høiere Steder saa

gjældende, at der blev mig overdraget en stor fædrelandsk historisk Composition al fresco i en af de nye Sale paa det fyrstelige Slot, med Betydning, at naar jeg tilfredsstillende havde udført dette Arbeide, jeg da vilde blive udnævnt til Hofmaler med en vis aarlig Gehalt. Til saadanne jammerlige Tidsberegninger havde allerede den philistrøse Atmosphære i min Fødeby bragt mig ned, det var ved saadanne ægte forgyldte Lænker jeg vilde binde min glade, min frihedsbaarne, min skjønne Fugl fra det lykkelige Sydens stedse blaa Himmel til den dumpe Stuevarme i vore eftergjorte Kunstbure! I min blinde Iver anede jeg ikke, at medens jeg her calculerede og arbeidede paa en chimærisk Fremtids Velvære, arbeidede man i Rom paa at undergrave den virkelige Grundvold for min Fremtids Lykke, Lorenzas Tillid. Men min Tillid var altfor ubegrændset, ellers maatte jeg itide have mærket Uraad. Thi efterat have modtaget et Par Breve i den første Maaned, hørte jeg Intet mere fra Rom, og det uagtet jeg selv skrev saa ofte jeg kunde, forklarede Grunden til min forlængede Udeblivelse, berettede om mine Planer og Arbeider, skildrede min Længsel og min Kjærlighed — jeg hørte Intet mere, aldeles Intet, hverken fra Rom eller fra Lorenza. Og dog rokkedes min Sikkerhed længe ikke, jeg behøvede blot ret levende at forestille mig den Elskedes sidste Blik, hendes Stemmes Hjerteklang, hendes Aasyns hele Sandhedsudtryk, og den mindste Tanke paa Tvivl om hendes Troskab forsvandt; jeg vidste jo desuden, hvad ogsaa Lorenza selv havde sagt mig, at Skriveri er ikke Italienerindernes Sag, og at de heller udsætte Ytringen af, hvad der ligger dem paa Hjertet, til de kunne bruge det levende Ord og det talende Minespil, hvori de have deres Styrke fremfor alle Nordeuropas Brev- og Romanskrivende Damer. Var der virkelig skeet Noget, der kunde bevirke en væsentlig Forandring i hendes Forhold eller vore Planer, saa vilde hun

vistnok, tænkte jeg, have underrettet mig derom, men denne Stiltien bestræbte jeg mig for at udlægge som et Tegn paa, at Alt i Lorenzas Omgivelse og i hendes eget Indre var ved det Gamle. Imidlertid, eftersom Maaneder gik hen, og vi allerede nærmede os Aarsdagen efter min Hjemkomst, blev dog denne fuldkomne Taushed mig tilsidst ubyggelig, og jeg lagde da Uroligheden derover sammen med Følelsen af min eensomme, triste Stilling her hjemme, og med Erindringen om de forsvundne lykkelige Romerdage, for i disse tre Elementer forenede at faae en formelig Hjemvee efter Rom, ligesaa dyb og ligesaa hentærende, som man siger Alpeboerens skal være efter hans grønne, friske Sæterdale. Det var de samme Symptomer: den samme Lede til Alt, hvad der omgav mig, til mit Arbeide som til mine Adspredelser, den samme nagende Længsel, den samme Nervevrystelse ved enhver udenfra kommende Erindring om den savnede Gjenstand. Hørte jeg saaledes en bekjendt Tone af en romersk Folkesang, saae jeg et noksaa simpelt Prospect af et eller andet Parti af Rom, da var det som mit Hjerte vilde smelte hen, og mine Øine strømmede over af Taarer. Jeg kjæmpede i Forstningen mandigt mod denne Svaghed, som jeg kaldte det; jeg gik til mit Arbeide paa Slottet med Alvor og fast Villie, men neppe var Penslen i min Haand, før mit Blik atter omtaagedes, mine Drømmerier betog mig, min Haand sank mat ned, og mit Bryst følte Ormens Gnaven. Forgjæves søgte jeg at styrke mig med den Forestilling, at det var for Lorenza jeg skulde udføre dette Arbeide; midt under min Anstrængelse forat holde denne Tanke fast, troede jeg at høre hendes søde Stemme hviske sagte, som stedse mere i det Fjærne: Melchiore! kom tilbage til Rom, for Guds Kjærligheds Skyld, kom tilbage til Rom! — En saadan Tilstand kunde ikke udholdes meget længe, jeg følte snart at her havde jeg at vælge mellem Liv og Død. Men før jeg opgav et helt Aars Arbeide

og derpaa grundede Fremtidsplaner, vilde jeg dog først prøve, om det ikke skulde gaae an at knytte Det, jeg forlod, til Det, jeg vilde gjenfinde, og jeg forhørte mig derfor hos høie Vedkommende om Udførelsen af det paabegyndte Værk kunde blive mig forbeholdt til jeg kom tilbage fra en Reise til Italien, som min svækkede Helbred gjorde aldeles nødvendig, eller, om jeg under mit Ophold i Rom kunde give et Ægvivalent for hvad jeg her maatte lade ufuldendt. Men, som rimeligt kunde være, vilde man herpaa ikke indlade sig, og Fyrsten selv skulde endog have yttret, at man i fornødent Fald vilde vide at tvinge den utaknemlige Maler til her nu at fuldføre hvad han havde paataget sig. Sagen var nu stillet paa Spidsen for mig, men min Trods vorede kun derved, da jeg ansaae min personlige Friheds-ret for krænket alene ved Trudselen. Nu betragtede jeg pludselig alle mine Bestræbelser, alle mine Planer herhjemme med foragtelige Øine, jeg opgav dem alle uden Betænkning, jeg beklagede kuns bitterligt at jeg havde ladet mig fange til at spilde et kostbart Aar af mit Ungdomsliv paa at forfølge en saadan Tomhed, — Men endnu var der Tid, endnu var jeg ung, i Rom ventede mig Frihed og Formue, Hæder og Kjærlighed!

Saa drømte jeg dengang. I Stilhed realiserede jeg nu det lidet jeg eiede, afhændede for halv Priis mine Malerier, mine Studier, mine Kunstsager for at faae Reisepenge — hvad gjorde det mig saa? — i Rom kunde jeg jo skaffe mig saadant igjen, og bedre, om jeg vilde. Og da Alt var forberedt, flygtede jeg en skyfuld Nat fra mit Hjem, flygtede jeg som en forfulgt Ordbryder fra min Fædrenestad, for aldrig mere at see den igjen. For Menneskene var min Handling Uret, men i mit Hjerte havde jeg Ret. Det følte jeg paa dets lette, freidige Slag, da Veien gik mod Syden; det følte jeg i den klare, rene Bevidsthed, der opfyldte min Sjæl og gav den Vinger til ligesom at

ile forud for det langsomme Legeme til det forjættede Land. Det Fornyelsens Bad som overstrømmede mig, da jeg endelig paa den sydlige Side af Alperne følte Italiens milde, elastiske Luft at slaae mig imøde, den barnlige Glæde, med hvilken jeg atter hørte det første italienske Ord, gjensaae de italienske Værtshuse, selv den italienske Smuds, kan Ingen fatte uden Den, der selv har oplevet noget Lignende; Andre ville lee deraf og kalde det en falsk Enthousiasme, nu vel, var denne Følelse falsk, saa lad mig aldrig kjende den sande. Men ogsaa her i Italien stundede jeg fremad, og den mægtigste Stemning greb mig først, da jeg, Aftenen før den sidste Natreise, fra Høiderne nær ved Civita Castellana saae ud over den endeløse, bølgeformige, nu af Sommersolen brunbrændte Ørken, hvorigjennem den gule Landevei bugtede sig mod det Fjerne, og jeg vidste, at midt i denne Ørken, og bag denne blaalige Fjernhed, laae Rom.

Og da jeg derpaa i den klare, varme Maaneskinsnat drog frem gjennem denne Ørken, hvis uendelige Bølgeliniers Monotoni kun hist og her afbrødes af et gammelt Taarn eller af et flammende Baal, antændt for at beskytte Campagnens Hyrder mod den skadelige Nattedunst, medens den dybe Stilhed, der herskede milevidt omkring, kun end mere betegnedes ved Ørkenens eiendommelige Lyd, en Bøffels fjerne Brøl, eller Vindens Raslen i det tørre Græs, eller en Natfugls hæse Klynken; medens den sydlige Nathimmel i al sin Dybde og funklende Glands atter hvælvede sig over mig, — da følte jeg mig høitidsfuldt og troende stemt, saaledes, som Caravanens Pillegrim maa være det, naar han gjennem Arabiens Ørken nærmer sig sin Valfarts Maal, Prophetens hellige Mekka. Ogsaa jeg var jo nær mine Længslers Maal, min Valfarts Kaaba. See, alt blinkede jo Morgensolens første Straaler paa dens gyldne Tinde, ikke fra Islams Halvmaane, men fra det hellige

Kors, øverst paa St. Peters Dom, der nu hævede sin mægtige Masse eensomt op af Orkenens Fjerne, og betegnede værdigt Stedet, hvor Roma skulde søges. Da vi kom til Ponte Molle, hvor Tiberen førstegang møder den Fremmede, var det allerede fuld Dag, og de fjerne Sabinerbjerge glødede i al deres Skjønhed. Hvor bankede mit Hjerte eftersom vi nu nærmede os Roms Mure, og de kjendte Gjenstande hilsede mig fra alle Sider, som gamle Venner! Aldrig før havde Adgangen til Rom forekommet mig saa skjøn, saa festlig, af en saa ægte sydlig Charakter som dennegang, men det var ogsaa nu Høisommer, den Tid, paa hvilken de fleste Fremmede pleie at fly Rom af Frygt for dets Malaria, men ogsaa den Tid, da Rom midt i al sin Farlighed maaskee har sin eiendommeligste Skjønhed. Thi den mægtige Julisol omgiver da dets herlige Monumenter, dets gamle Mure, dets forfaldne Villaers Cypresser og Pinier med en skinnende, rødagtig Glorie, som paa engang fremhæver Skjønhed og dækker Brøst, og den stærke Hede breder da som et vellystigt Fluidum over den hele Egn, og vender hver Morgen og hver Aften Husenes indre Liv ud mod det Frie. — I dette Solbad holdt vi nu ved Porta del Popolo, den samme Port, af hvilken jeg for noget over et Aar siden var draget ud i Mulm og Mørke, med Afskedens Bitterhed i Hjertet. Omgivet af Lys og Glands, med Gjensynets salige Haab foran mig, steg jeg nu af her, og lod Vognen drage forud til Dogana. Jeg kunde ikke vente længer med at sætte Foden paa Roms Grund, som for ved Følelsen at forvisse mig om min Lykke; langsomt, nydende hvert Skridt, vandrede jeg over hele Piazza del Popolo, i den trods Morgentimerne allerede stærke Varme, standsede ved Obelisken, vædede mine brændende Læber med dens Løvers kjølige Vand, fortsatte den kjendte Vei op ad Corso, nikkede i mit Hjertes Glæde som bekjendt til alle Frugthandlere og Gadesælgere, der her

allerede drev deres stoiende Væsen, hilsede endog paa de vrimlende Præster og Munke, forhen min stadige Aversion, stod stille foran alle Antiqvitets-Boutikker, jeg gjenkjendte, og betragtede dem som noget høist mærkværdigt; bøiede endelig om Hjørnet til Via Condotti, og begav mig med samme Langsomhed gjennem denne Gade til Piazza di Spagna. Derfra steg jeg opad den spanske Trappe, fra hvis Trin Modellerne og Tiggerne hilste mig som om jeg havde forladt dem igaar, til Terrassen foran Kirken Trinita del Monte, hvor jeg vendte mig om, og saae ud over den evige Stad, der her laae udstrakt for mig med sine utallige Kupler, Søiler og Taarne, overgydt af bævende Solglands. Mit Bryst svulmede af Glæde, Taarer kom i mine Øine, jeg kunde have sunket paa Knæ og høit takket Gud for at han havde ført mig hid tilbage, da pludselig alle Klokkerne i denne By af Kirker begyndte at ringe til Morgenmessen. Gjennem dette Tonehav forekom det mig at en Klokke lød klarere og stærkere end alle de øvrige, og at dens Klang kom fra Kirken St. Andrea della Valle, hvis store Kuppel glødede mellem de andre dernede i Morgensolens Straaler. Under Hvælvingen der knælede maaskee i dette Øieblik min Elskede til sin Morgenbøn, som før ved denne Time! — Det kunde dog hænde — ja det maatte være saa; — jeg glemte Træthed, Hede og mit forstyrrede Udseende — jeg ilede ned gjennem den halve By — og før jeg næsten vidste deraf, stod jeg foran St. Andrea Kirkens prægtige Façade.

Jeg hævede det tunge Dørteppe, og traadte ind i Kirken, fra hvis skyggefulde Hvælving en forfriskende Kjølighed sank om min Pande og mine bankende Tindinger. Messen varede endnu, og Kirken var mere end sædvanligt besøgt af Andægtige, — ad en Sidegang søgte jeg op til det bekjendte Mariacapel, hvor hun før pleiede at forrette sin Andagt — ogsaa nu troede jeg at see en Skikkelse af Lorenzas Statur knæle derinde. Sagte, med tilbageholdt

Aandedræt skred jeg nærmere, lige bag den Knælende — min Anelse havde ikke skuffet mig: det var Hende, det var min Elskede! Jeg saae ikke hendes Ansigt, det laae skjult i hendes Hænder paa Bedepulten, og hun lod til at være aldeles fordybet i sin Bøn, men jeg kjendte dog saa godt hendes stolte Hals, hendes fine Øre, hendes blanke, rige Haarfletninger under Sløret. En Stund stod jeg taus hensunken i Gjensynet, det var mig som Visbedens og Besiddelsens fulde Salighed her først blev levende for min Sjæl. Endelig kom et Ord fra mine Læber, et Navn, i hvis Betoning laae mit Indres hele Ømhed: Lorenza! — Hun hørte det, jeg saae hvorledes min Stemmes kjendte Lyd gjennemzittrede hende; hun løftede sit Ansigt mod mig lysende af Glæde, og Raabet: Melchiore! løsrev sig jublende fra hendes Bryst. Men i samme Øieblik gik et mørkt Smertestræk over hendes Pande, hun lod atter sit Hoved synke ned i sine Hænder og jamrede høit:

„Jeg Ulykkelige, hvad har jeg gjort!"

Forfærdet sank jeg ned ved hendes Side; Lorenza, bad jeg sagte, min Elskede, forklar Dig dog, hvad er der skeet? — O bliv ikke saaledes ved at skjule dit Ansigt og at hulke — lad mig blot see dit trofaste Øie igjen, svar mig, o svar mig dog! —

„Ikke her" — fremstammede hun endelig med en brudt Stemme, uden at forandre sin Stilling — „ikke her! — Iaften, ved Solnedgang, i Villa Borghese — Gaa ikke til min Faders Huus — spørg Ingen — af min Mund alene skal Du høre det — iaften i Villa Borghese, ved den første Bænk indenfor den anden Port — efter Ave Maria — Vent mig der!" Med disse Ord foer hun op, styrtede forbi mig ud af Capellet, og, før jeg kunde fatte mig, ad en Sidedør ud af Kirken. Jeg fulgte vel strax efter, men da jeg kom udenfor paa Gaden var Ingen at see, kun en til-

lukket herskabelig Vogn rullede hurtigt om Hjørnet, i den kunde hun da ikke være.

Der stod jeg da, forvildet, forladt, et Bytte for den morkeste Tvivl, nedstyrtet i et Øieblik fra min Gjensynsglædes svimlende Tinde. Hvad er der skeet? — var det Hele en Drøm? — var det Fortvivlelsens Billed, der nylig styrtede fra mig, virkelig min livsglade, min deilige, min sorgløse Lorenza, eller var det ikke meget mere et Phantom af min ved Reisens Anstrængelser, ved Ankomstens mægtige Bevægelse overspændte Hjerne? — Dog, hendes sidste Ord vare for tydelige — det angivne Mødested for bestemt. Af hendes Mund alene skulde jeg jo erfare hvad der var hændet — jeg nærmede mig derfor ikke til hendes Bolig, jeg udspurgte Ingen, den hele Dag vankede jeg som en urolig Aand omkring i Roms Gader — selv i den stærkeste Middagshede, da Pladse og Gader paa den Aarstid ere forladte af alt Levende, vandrede jeg endnu omkring, og følte ikke den smeltende Hede, og var mig neppe selv bevidst. Længe før Solnedgang befandt jeg mig paa det angivne Sted i Villa Borgheses vidtløftige Park — en Marmorhemicyclus, halv skjult inde under nogle gamle Steeneges tætte Kroner.

Her sank jeg ned, og lænede min brændende Pande mod de kjølende Marmortrin; jeg veed ikke hvor lang Tid jeg ventede her, Timernes Slag overdøvedes af mit Hjertes, der bankede i feberagtig Spænding — men Solen var alt længe gaaet ned, og Maanens bleggule Straaler spillede allerede mellem Steenegenes sorte Løv og kastede sælsomme Reflexer ind mellem de knudrede, Epheu-omrankede Stammer, da en Raslen, som om Nogen gik over de tørre Blade, der bedækkede Jordbunden, traf mit lyttende Øre. Jeg sprang op, en kvindelig Skikkelse, indhyllet i en sort Mantille, nærmede sig langsomt, nølende, med usikkre Skridt. Jeg ilede hende imøde, jeg optog hende i mine Arme, Lo-

renza hvilede atter ved mit Bryst. O, hvilken unævnelig Fornemmelse af Glæde, af Fred, af Haab gjennemstrømmede nu mit hele Væsen, nu, da jeg følte hendes Hjerte slaae mod mit, hendes Aandedrag blandes med mit, hendes Taarer væde mine Kinder! Thi hun græd, hun græd endnu, men disse Taarer forurolige mig ikke mere, de kunde jo være fremkaldte af Gjensynets Bevægelse, ikke, som jeg i Morges troede, af Sorg eller Anger.

Lorenza, udbrød jeg, saa har jeg Dig igjen! Nu ere alle Frygtens og Angstens kvalfulde Timer forglemte, thi, ikke sandt, din Skræk, din Flugt, dine uforstaaelige Ord fra imorges havde kun til Grund at den gamle Ricciardi maaskee har opdaget vor Forbindelse og naturligviis modsat sig den, eller at din Skriftefader har ængstet din Samvittighed med at Du har en Kjætter til Elsker. Men sat Mod, Du mit Livs Udvalgte! Hav mere Tro til vor Kjærligheds Magt, og den vil overvinde alle Hindringer, thi det er jo Kjærligheden som gjør Mirakler — Vi skilles ikke mere! —

Ak, hun lod sig ikke trøste ved mine tillidsfulde Ord, hendes Graad standsede ikke, intet Smiil dæmrede derigjennem.

Men hun skjulte sit Hoved tættere ved mit Bryst, og hviskede med Fortvivlelsens Tone: „Tilgivelse! Tilgivelse — jeg er gift!"

Gift! — Som et Slangebid greb dette Ord mine inderste Nerver, det flammede som Ild for mine Øine, det aabnede de Fordømtes Afgrund for min Fod. — Gift! raabte jeg rasende, og stødte den Troløse haardt fra mig, gift! og med hvem, Ulykkalige? for hvem har Du da opoffret mig og gjort Dig selv til Meenederske? Siig kun endnu hans Navn, at jeg kan træffe ham! —

„Hør mig, Melchiore," jamrede hun for mine Fødder, „O hør mig før Du dømmer. Jeg har ikke glemt Dig, jeg har ingen Anden elsket — men Du blev saa længe borte —

jeg hørte Intet mere fra Dig — man sagde mig at Du aldrig mere kom tilbage. Jeg vidste ikke hvad jeg skulde tro — Man trængte saa haardt ind paa mig fra alle Kanter: min Faders Bønner og Trudsler, mine Veninders Spot, min egen saarede Stolthed ved at tro mig forglemt, — min Skriftefaders Formaninger — Alt forenede sig for at bringe mig til Vaklen, og nogle Dage, blot nogle Dage før Din Ankomst lod jeg mig føre til Altret af min stakkels Slægtning" — —

Den elskværdige Grev Ricciardi? — afbrød jeg hende med Bitterhed. Nu, det manglede kun, at blive tilsidesat for en Saadan, at tænke mig min Elskede som denne Elendiges Brud! Saa dybt er altsaa den stolte Lorenza sjunket, at hun har kunnet bortkaste sin Ungdom, sin Kjærlighed, opoffre sin trofaste Elskers Liv, hans Kunst og Fremtid for et naragtigt Halvmenneske, der bragte hende en Haandfuld Guld.

„O spot mig kun ikke, Melchiore" — bad Lorenza, idet hun langsomt reiste sig fra Jorden og vaklede hen til Steenbænken, hvor hun kraftløs sank ned — „Spot mig ikke, selv den lille grønne Lucertola krymper sig dog, naar man træder den i Støvet — hav Medlidenhed med mig, jeg er ulykkeligere end Du! — Betænk, om ikke ogsaa Du har nogen Skyld, hvorfor lod Du mig saa ganske forladt, hvorfor styrkede Du mig ikke med et Ord, hvorfor svarede Du mig ikke paa de trængende Bønner, jeg sendte til Dig om at komme tilbage, eller idetmindste at lade høre fra Dig?" —

Hvorledes, Signora Contessa, vedblev jeg som før — De har Intet hørt fra mig? Og de lange, tillidsfulde og kjærlighedsdumme Breve, jeg sendte til Rom saa ofte jeg kunde, altfor ofte, disse Breve, i hvilke jeg udviklede Aarsagen til mit forlængede Ophold i Hjemmet, hvori jeg gjorde Regnskab for mine Planer og Arbeider, der alle kun havde vor Fremtids forenede Lykke til Maal, i hvilke jeg til

Slutning bekjendte, hvorledes den uimodstaaelige Længsel efter min Kjærligheds Gjenstand bragte mig til at opgive alt i Hjemmet Paabegyndt, og flygte til Rom — disse Breve regner De altsaa for Intet? —

Her hævede Lorenza sine foldede Hænder mod Himmelen og udraabte: „Hellige Guds Moder, Du, som kjender Kvindernes Hjerter, vær Du mit Vidne for denne haarde Mand, at jeg aldrig har faaet saadanne Breve! Kun to," vedblev hun, henvendt til mig, „kun to Breve har jeg modtaget, i den første Tid efter din Afreise — siden slet intet. Det maa være saa, nu seer jeg deres Rænker: min Fader og min nuværende Mand have vistnok, da de endelig mærkede hvor alvorlig vor Forstaaelse var og hvor farlig den kunde blive for deres Planer med mig, tilbageholdt disse dine Breve og mine til Dig, for at lægge Taushedens døde Hav imellem os, vel vidende, at ingen Fugl kan flyve derover, selv ei Kjærlighedens! Og deres Planer lykkedes kun altfor godt, jeg udholdt ikke denne Dødens Prøve, det er sandt, jeg faldt i deres Snarer, — men Du har ikke Lov til at foragte mig derfor, min Straf er stor nok — Du burde kjende mig bedre, og have Medynk med det fulgte Offer. Tænk Dig, om Du kan, i min Stilling; tænk Dig, at Forholdene i Virkeligheden havde været saaledes, som de maatte vise sig for mig, forladt som jeg troede mig af Dig, udsat for mine Nærmestes daglige Paavirkninger, alene med mine Tvivl og min krænkede Stolthed — vilde Du da virkelig, at jeg, den unge livslystne Kvinde, skulde hensidde min Ungdom i ufrugtbar Venten, i Troskab mod Erindringen om en Troløs, ufri og bunden til Huset som Romerinden er, saalænge hun er ugift, naar jeg blot ved at udtale et Ord kunde gjøre mig fri, kunde træde ud i Livet, og med det samme hævne mig paa den elskede Fremmede, der saa snart, saa troede jeg, havde glemt mig for sit nordlige Taagelands kolde Skjønheder?"

Lorenza, sagde jeg, Men ogsaa jeg har ventet, ogsaa jeg har ingen Breve modtaget, intet Svar faaet fra min Elskedes Hjem, ogsaa jeg har siddet eensom under Omgivelser, om hvis Haardhed og Mørke Du i dit Sydens blode Glands intet Begreb kan have — og dog har min Tillid ikke givet tabt et Øieblik, og dog bar min Kjærligheds Tro, min higende Længsel mig altid over Tausheden, indtil den igjen har baaret mig til dine Fødder, for der nu at udrives og knuses med Eet! —

„Ak," sukkede hun, „Hvad kan jeg da for, at jeg ikke forstaaer Eders nordiske, seige Kjærlighed, der lever af Taagen og vorer af Tausheden? Husker Du hvor jeg bad Dig tage mig med, da Du reiste, erindrer Du ikke mine sidste Ord: Lad mig snart høre fra Dig, thi hvad jeg ikke seer og hører, det veed jeg ikke! Det sagde jeg, fordi jeg følte og vidste, at vi Romerinder kunne elske med Lidenskab, med Styrke som maaskee ingen Anden, vi kunne opoffre Alt for den Elskede, give vort Liv hen for ham, ja maaskee endog begaae en Forbrydelse for hans Skyld, men at vi aldrig kunne sværme og drømme uden Grund, at vor Kjærlighed fordrer en synlig, en virkelig Gjenstand, og ikke en Taagegestalt, der forsvinder i det Fjerne, som vi ikke kjende, og hvorfra vi Intet høre."

Midt i min oprørte og fortvivlede Sindsstemning følte jeg her, at Lorenza havde berørt en Sandhed; den Bevidsthed klarnede sig frem af mit mørke Indre, at det var mig selv alene, der havde lagt min Kjærligheds nordiske Livsalvor og taalmodige Tillid over i Lorenzas sydlige Elskov, og at jeg havde tiltroet hende formeget, sat hende paa for haard en Prøve og derved mistet Alt; nu, da Blændværket var svundet, og jeg saae hvad der havde været min Skyld og hvad var hendes, nu burde jeg vel ikke bebreide det skjønne Sydens Barn, at det havde fulgt sit Sollands Natur og skudt Nordens natlige Alvor fra sig, om hun end derved

havde brudt min Kraft og gjort min Tilværelse tom og hensigtsløs. Hvad kunde hun for, om jeg havde sat hendes Billede saa dybt i min Sjæl, at med det mit Livshaab maatte udrives? — Jeg erkjendte dette nu, og med en Rolighed, hvorover jeg selv forundredes, men som ikke var anden end Opgivelsens, satte jeg mig ned ved den unge Kones Side, lagde min Haand paa hendes, og sagde med en klanglos, men dog mild Stemme:

Lorenza, Du har Ret. Vi have taget Feil af hinanden. Jeg har tillagt Dig formeget, Du mig forlidet af Kjærlighedens Tro, Nord og Syd ville ikke smelte sammen. Tilgiv mig, om jeg i min Smertes første Udbrud har været haard og bebreidende mod Dig, men jeg var mig ikke selv mægtig. Du har nu valgt, maaskee til Bedste for Dig selv, hvo veed om ikke de Kampe, vor Forbindelse vilde have fremkaldt, vare blevne Dig for svære. Den Smerte, Du nu føler, vil snart gaae over, lev og vær lykkelig, nyd din Frihed, din Ungdom, din Skjønhed efter dit Lands Skik. Bekymre Dig ikke om mig, lad mig blive Dig ligegyldig, som jeg herefter er det for mig selv. —

„Men jeg elsker Dig jo endnu", raabte hun da jeg vilde reise mig, og slyngede sin Arm om min Hals — „Jeg elsker Dig jo som før, hvorfor vil Du da forlade mig? Kan Du ikke komme i vort Huus, i Billedgalleriet nu som før, kunne vi ikke endnu sees ofte, om ikke som før, saa dog sees, og drikke Liv af hinandens Øine, og tale om din Kunst — jeg er nu riig, o, hvor jeg skal give Dig Bestillinger — ikke sandt, Du kommer, Du kommer snart — jeg kan ikke leve, hvis jeg ikke seer Dig!" —

Og jeg, Lorenza, kan ikke leve, hvis jeg seer Dig i din Mands Huus, kan ikke udholde at see Dig oftere med den Bevidsthed: denne Kvinde, din fordums Elskede, er en Andens Eiendom. Ja, disse dine sidste Ord har end mere ladet mig føle Kløften, som nu er sat mellem os. Jeg har

taget mig den Sag med vor Forening for alvorligt, til at jeg nu skulde kunne lade mig noie med en Cicisbeos Plads. Det er forbi — min Kjærlighedsdrom er ude, min Kunst med den. Af al din Skjønheds og Rigdoms Fylde beder jeg nu kun om een Gave, Lorenza, og det er Forglemmelse. Glem mig, og vær lykkelig! —

Jeg stod op for at gaae; Lorenza omklamrede mine Hænder med krampagtig Styrke, og vilde holde mig tilbage. „Bliv, Melchiore, o bliv," hulkede hun; „Jeg elsker Dig, jeg følger Dig hvorhen Du vil — kun bliv! — o, kun bliv!" —

Jeg fandt endnu Kraft til at rive mig los. Hun sank halv afmægtig tilbage paa Bænken. Jeg saae Ricciardis gamle Tjener, der havde ventet ikke langt borte, nærme sig, jeg kaldte paa ham, og bad ham tage vare paa sin Frue. Men før jeg gik ud i mit Eensomhedsliv kastede jeg endnu et Blik tilbage paa den saa høit Elskede, som hun der laae endnu saa skjøn i sin Afmagt, det blege Ansigt med de sorte Lokker overgydt af Maanens blide Skin, o hvor forskjellig fra den første Gang, jeg saae hende i Carnevalsloggiaen, straalende af Glæde og Ungdomshaab! Men ogsaa jeg var ilde forandret siden dengang, og mere haabløs end denne slumrende Lilie. I hendes Hjerte kunde maaskee Glæden og Haabet atter drage ind, i mit aldrig. Sagte og kjærligt bøiede jeg mig over hende, og mine Læber berørte til Afskeed denne blege Pande. Farvel, Lorenza, aandede jeg, glem mig, og vær lykkelig! —

Derpaa gik jeg langsomt bort. Jeg saae hende aldrig siden. —

Min Historie er hermed egentlig tilende. Mit Liv herefter kjender De, eftersom De kjender mig, som jeg nu er. Kun nogle Ord endnu til Slutning. Efter de Anstrængelser paa Sjæl og Legeme, der gik forud for Katastrophen, efter de voldsomme og pludselige Ryk, hvormed denne udrev af mit Bryst alt Kjærlighedshaab, alle lyse

Drømme om Fremtids Hæder og Fremtids Lykke, just da disse vare samlede i et Brændpunkt, var det naturligt at ogsaa mine physiske Kræfter maatte synke sammen. Jeg faldt i en heftig Sygdom, og laae længe eensom og næsten uden Bevidsthed i den Locanda, hvorhen jeg havde slæbt mig hiin Aften, indtil nogle Landsmænd fandt mig der og tog sig af min Pleie. Jeg behøver ikke at sige Dem, at jeg ønskede Døden, at jeg i mine bevidste Øieblikke inderligt bad Gud derom. Men Han bestemte det i sin Viisdom anderledes. Efter Maaneders Forløb stod jeg op fra mit Sygeleie, nogenledes restitueret paa Legemet, men hvad nyttede det, naar ikke paa Sjæl og Hjerte? — Det Første jeg efterspurgte, var Lorenzas Skjæbne; kunde og vilde jeg end ikke see hende, maatte jeg dog vide hvorledes hun havde overstaaet sin Deel af Slaget. Jeg erfarede da, at hun med sin Mand strax i Begyndelsen af min Sygdomstid var reist til hans Godser i Nærheden af Bologna, hvor de sagdes at ville bosætte sig. Denne Efterretning var mig ikke imod; jeg syntes, jeg med Roligheд kunde vegetere i Rom, naar Den ikke mere kunde træffes der, ved hvis blotte Nærvelse mit udtørrede Indre endnu kunde finde Bevægelser, fulde af Længsel og Smerte. Jeg sagde, at jeg søgte Roligheд for at vegetere i Rom, dette Ord er betegnende for min Tilstand, thi med min Fremadstræben paa Kunstens Bane var det forbi; jeg har før udviklet for Dem, hvorledes det var Kjærlighedens Sol, der gav mine Farver Glød, og at min kunstneriske Skaberkraft var født af og baaret paa min Kjærlighed. Med denne maatte den altsaa ogsaa forstyrres og henvisne som Blomsten, hvis Stængel knækkes. Jeg tabte for stedse Tilliden til mine egne Kræfter, jeg fattede Lede til Kunsten, forsaavidt den angik mig selv, thi for hvem skulde jeg nu arbeide, for hvem vinde Hæder? Jeg resignerede mig derfor senere til kun at bruge min tekniske Færdighed i Maleriet som et Haandværk, blot

for at skaffe mig det Nødvendigste til Livets Ophold, og jeg gjorde det uden Savn og uden derved at berede Kunsten i det Hele noget væsentligt Tab, thi paa Malere af den Grad, jeg i det heldigste Tilfælde vilde kunne naaet, var der ingen Mangel, og ingen ny Retning vilde ved mig blevet anslaaet. — De vil spørge, hvorledes jeg i en saadan vegeterende Tilstand, uden Kraft, uden Maal, uden Haab, har kunnet undgaae at synke ned til Sløvhed, til uvirksom Misanthropi, og De har Ret; paa ethvert andet Sted vilde jeg udentvivl ikke undgaaet denne Skjæbne, men jeg var i Rom, og denne forunderlige Stad udøvede endnu sin særegne formildende, klarnende Indflydelse paa mit Sind. Kjærligheden til Rom og dets Minder var den eneste Følelse, jeg endnu havde beholdt reen og frisk, hvorfor jeg ikke var bleven skuffet. Det var ligesom de stumme Statuer, de mindetunge Stene, den milde, sødt smigrende Luft, de rislende Vande, de eviggrønne, duftende Planter vilde forsone mig med hvad en romersk Kvinde, deres levende Udtryk, havde forbrudt imod mig. Ved denne Magt holdtes jeg oppe over Inertiens Sump, gjennem dette Medium kom jeg igjen til at føle og elske Naturen, derfra til Kunsten, vel ikke meer som Udøver, men som Nydende, og derfra endelig til Menneskene. De har seet, hvorledes jeg har sluttet mig til de unge Kunstnere her, den ene Generation efter den anden har jeg ved min Erfaring søgt at hjælpe dem til at fatte Romerlivets sande Betydning for Kunstneren. Jeg har saaledes ikke hendrevet et ganske ufrugtbart Liv, og ved at leve for Andre, har jeg gjenfundet mig selv. Undertiden kom vel min Forgangenheds Dæmon styrtende over mig med al sin bittre Kval, med al sin vilde Sorg; det var da jeg lukkede mig inde, og skjulte min Bolig, for ikke at give en gammel Mands Fortvivlelse til Priis for de Unges Spot eller Nysgjerrighed. Men disse Anfald komme nu altid sjeldnere og svagere; min Aftenhori-

zont klarner sig til Hvilens Fred. Den Roligheд, den ligesom udenfor Oplevelsen staaende Reflection, hvormed jeg nu har kunnet fortælle Dem min Kjærlighedshistorie, hvis blotte Tanke før bragte mit hele Legeme til at zittre af Smerte, er mig selv en Borgen mere for denne Overgang til fuldkommen Fred, men naar denne naaes, vil ogsaa Døden være der, og Hvilen funden i den romerske Jordbund.

Her taug den gamle Maler. Jeg trykkede stiltiende hans Haand, og jeg skammede mig ikke ved at lade ham see at der bævede en Taare i mit Øie. Under hans lange Fortælling havde imidlertid Solen fuldendt sit Dagsløb, og dens sidste Straalebrydning i Horizonten udbredte netop en Claude-Lorrainsk Purpurglød over de fjerne, skjønt formede Bjerge, over Campagnens havlignende Sletter, over det gamle Roms vidtstrakte Muurtinder, Vandledningsbuer og Klosterbygninger i de grønne Haver, over Coliseets Masse, over Keiserborgens stolte Ruiner, mellem hvilke vi sad og saae Alt dette. Men denne Afskedspragt varede kun et Øieblik, i det næste faldt brede, dunkle Skygger mellem Ruinkløfterne og bebudede Nattens Komme. Vi maatte bryde op. Da vi fra de gravstille Ruiner over Capitoliet kom ned i det belivede og moderne Rom, var Natten alt faldet paa, men dens Luft var let, dens Mørke ligesom gjennemsigtigt, Stjernerne blinkede næsten varmt fra den dybe Himmel, Corsoen bølgede af Spadserende og klang af Musik. Her forsvandt Fader Melchior fra min Side i Folkevrimlen, han var vel denne Aften ikke i Stemning til at følge mig til Tritonekneipen. Men næste Aften var han atter der, ligesaa opromt som sædvanlig; der tog jeg ogsaa Afsked med ham, den sidste Aften jeg var i Rom.

Og kommer Du, velvillige Læser, nogensinde til den evige Stad, og Du af disse Blade skulde have faaet In-

teresse af at opsøge Fader Melchior, da behøver Du blot en Aftenstund eller flere, at gaae hen i Osteriet i Via Tritone. Skulde Du mod Formodning ikke finde ham der, saa begiv Dig en Morgen ud til Cestius's Pyramide ved Porta Paula, til det eensomme, men blide og fredede Sted, der begrændses af Pyramiden og en Deel af Ringmuren. Det er Protestanternes Begravelsesplads. Søg her mellem Gravminderne, da vil Du udentvivl under et høit Cypres-træ finde en simpel Marmorsteen med den gamle Malers Navn og den af ham selv anordnede Indskrift:

„Han døde i Fred, thi han døde i Rom."

Capri.

Naar man fra Moloen i Neapel seer ud over den herlige Golf, bemærker man fjernt ude i den brede Havaabning, som det lader midt imellem Posilippopynten og Landspidsen ved Sorrento, en phantastisk Form, ikke ulig en uhyre Sphinx, der synes for taageagtig til at være Land, og dog igjen for fast, for skarpt tegnet til at være en Sky i Horizonten. Det er Capri, den underfulde Klippeø, Grotternes og Havnymphernes Hjem, fordum Yndlingsopholdstedet for flere af de romerske Verdensherskere og bedækket med deres prægtige Villaer, nu kun bebodt af et fattigt Fiskerfolk, men besøgt af Alverdens Reisende for dets Oldtidsminder, dets Naturmærkværdigheder og den rene, sofriske Luft, der, i dette varme Climat dobbelt velgjørende, altid stryger hen over dets Klipperifter.

Allerede længe havde vi fra Neapels kvalmende Hede og Lavastov og fortumlende Menneskevrimmel længtes ud til dette fjerne Trylleland i det blaanende Hav, som til et forfriskende Hvilepunkt efter Reiselivets Anstrengelser og Mosommeligheder. Men vi havde endnu mange Touristpligter at opfylde, før vi kunde forlade Neapel og dets nærmeste Omegn, endnu mange Studietimer i Museo Borbonico, og som Følge deraf en daglig Kjæmpen opad den mylrende, skraalende, ellevilde Toledogade, endnu en Vandring gjennem Dødningstaden, det askeglødende, tag- og træløse Pompeji, endnu en mosommelig Bestigelse af det ildsprudende Vesuv. Endelig vare disse og lignende nødvendige Forretninger nogenlunde udførte; endelig kunde vi,

udmattede af Hede, af Træthed og af Nydelse sætte os i Baaden, der skulde føre os over til Capri, hvor vi havde isinde at tage nogle Rastdage, og derved samle nye Kræfter til videre og fjernere Excursioner.

Det var en af de sidste Dage i Mai, Solen dalede alt, da vi efter flere Timers Baadfart nærmede os Capri, hvis røde, vildt søndersplittede Klippemasse nu tydeligere og tydeligere hævede sig op af de letkrusede, blaaklare Bølger. Øens Form traadte nu kjendeligt frem: et eneste triangeldannet Fjeld, hvis østlige smale Ende med det steile Forbjerg, hvorpaa Ruinerne af Tibers Villa throner, adskilles fra den bredere og høiere Deel ved en Kløft eller Fordybning, der danner det grønne, dyrkbare Belte tvers over Øen, paa hvis Ryg Byen Capri ligger. Herfra stiger Fjeldets brede Vestende med en uhyre lodret Klippevæg lige op til Monte Solare, Øens høieste Pynt, bag hvilken Landsbyen Anacapri ligger skjult. Dog er det ikke blot disse to Hoveddele, der danne Capris Physiognomi, de ere igjen adsplittede i en Mangfoldighed af mindre, isolerede Klippepartier, der i de bizarreste Former, ofte i Lighed med Taarnspiir, Buer, Hvælvinger, forfaldne Mure, colossale Arabesker omgive den hele Ø og give den Udseende af et phantastisk Trylleslot fra et østerlandsk Eventyr, i al sin Klippefasthed dog let svømmende paa det blode, dybblaa Middelhav og omstraalet af Sydens mægtige Himmel. Det eventyrlige Indtryk, som Øen i og for sig altid maa gjøre paa den Fremmede, der kommer i dens Nærhed, blev for os forøget ved den magiske Belysning, hvori vi førstegang saae den. Thi netop som vi kom ind under dens Klippevægges Skygge, gik Solen noget bedækket ned bag det fjerne Ischia, og overgjød Havets mørkeblaa Grund med en Farvesmeltning fra blodrødt til guldgult, medens Capris røde Klipper luede som Ild i Solnedgangens Gjenskin, og Vesuvpyramiden stod dunkel og truende mod Norden.

Det forholder sig endnu saaledes som Sueton fortæller, at Capri formedelst dets Kysters abrupte Steilhed kun er tilgjængelig paa to Steder, nemlig ved begge Bredder af det frugtbare Strog, der i den ovenanførte Fordybning gaaer tvers over Øen. Kommende fra Neapel, landede vi naturligviis paa den nordre Side, ved Marina grande, hvor en Rad hvide Fiskerhytter strækker sig langs Stranden, lige under de brat opskraanende Vinhaver. Disse Hytters Beboere sad her udenfor deres Døre i Aftenkjølingen, og stimlede nu til ved vor Landgang, vadede ud om vor Baad, der ikke kunde komme ind til Bredden, (thi saa overflødig en Indretning som en Brygge gives naturligviis her ikke) og tilbød med megen Skrig og Spektakel deres Hjælp, for at bringe os over Brændingen paa det Tørre. De Fleste havde kun deres Skuldre og Arme at tilbyde som Transportmidler, men en ung Kvinde af et halvvildt Udseende, med skjønne sorte Øine i det friske, brunlige Ansigt, overgik de Andre i Opfindsomhed ved at komme med en lang Bænk eller Krak, som hun improviserede til en Landgangsbro, den dog Ingen maatte betræde uden i Forveien at have erlagt nogle Bajocchi, og derfor til Gjengjæld erholdt en hjælpende Haand og et Smiil. Ogsaa alle de Andre forlangte nu et Vederlag for deres blotte gode Villie, men den hele Paatrængenhed havde intet Ærgerligt og Udfordrende ved sig, var tvertimod blandet med saamegen Munterhed og Velvillie, tilsat med saamange „Velkommen til Capri," og saamange Excellenzatitler, at man let bar over med den.

Engang iland, begav vi os strax paa Vandring opad den temmelig steile Skraaning til Byen Capri, under Ledelse af en Udsending fra Paganis for alle Kunstnere vel bekjendte Locanda, hvor et Par forudreiste Venner havde bestilt os Kvarter. Den ujævnt brolagte Vei eller rettere Trappesti førte opad mellem de i Syditalien evindelige

Viingaardsmure, der forhindre al fri Udsigt over Marker og Landskab. Men vi mærkede alligevel at Vegetationen her, hvor den blot fandt nogen Grund, var endnu stærkere og mere særegen end inde ved Neapel; mægtige Figentræer, af Høide og Omfang som Ege, løftede deres skjønne brede Bladkroner op over Murene, og fra disse nedslyngede sig store hvide Convolver, blandede med de gule Blomsterduske paa den indianske Figens tykke, med Pigge besatte Blade. Først, da vi vandt op til Terrassen ved Byens Port, foran hvilken paa antik og østerlandsk Viis var anbragt et langt, i den levende Klippe udhugget Sæde, fik vi et frit Nedblik over det Strøg, vi havde gjennemvandret, og over den hele vide Neapelbugt med dens i Halvmaaneform indskaarne Kyst, ligefra Cap Misene til Capo di Campanella. Men i dette Øieblik kunde vi kun ane hvilke Herligheder her med Dagslyset maatte udbrede sig, thi Aftenskumringen, der paa disse Høider saa hurtigt gaaer over til Natmulm, faldt allerede tæt paa, og de fjernere Gjenstandes Konturer kunde næsten ikke mere skjelnes, naar undtages Vesuv, over hvis Top nu et Flammeskjær hvilede. Vi dvælede derfor ikke længe her, men passerede gjennem den spidsbuede Port ind paa et Slags Torv, der omgives af Dommerhuset, Kirken, etc. og derfra nedad en lille Gade til den Viinhave, hvori Paganis anseelige Værtshuus ligger med alle dets Terrasser, Loggiaer og Udbygninger, paa den modsatte Afhældning af Øen, med Udsigt til det aabne Hav. I Vestibulen modtoges vi som kjært ventede Gjæster af de hjertelige Huusfolk, den blide Donna Serafina og den gamle tro Constanza med det prægtige Sibylleansigt, og førtes af dem op paa vore, efter italiensk Begreb velindrettede Værelser. Strax efter kom vore forudankomne Reisevenner tilbage fra deres Aftenspadseretour, og da vi med dem satte os til det festligt beredte Aftensmaaltid, hvis Hovedingredientser bestod i den delicate Muræna, hvoraf

Capri endnu som i Oldtiden er berømt, og i Dens fyrige Vin, da var det med den behagelige Tanke: her skal du blive i fulde otte Dage. Otte Dage i Ro og paa et saadant Sted! Kun Den, der har prøvet en kort tilmaalt Reisetids rastløse Mærkværdighedsjagt, kan fatte hvilken hjemlig Fornemmelse der for os laae i denne Bevidsthed.

Siden ud paa Aftenen steg vi op paa Husets flade Tag, for efter den hede Dag at nyde den friske Natteluft. Maanen var nys kommen over Fjeldet og laae som en blank rullende Skive paa Kanten af den lodrette Klippevæg, udsendende næsten dagkraftige Straaler til de sære Bjergtoppe rundtomkring, til det tindrende, endeløse Hav, medens Byen med sin Kirkekuppel stod i mørk Profil mod den grønklare Himmel. Luften var mild og blød, men forfrisket af den stærkt faldne Dug og opfyldt af aromatiske Planters Duft, oppe fra Byens Udkanter lød fjern Elskovssang og Tambourinhvirvler. Saaledes var vor første Aften paa Capri.

Som bekjendt findes endnu paa Capri Spor efter Keiser Tibers Ophold der for henved to tusinde Aar siden, ja saamange, at de næsten med hvert Skridt træffes, og give den paatageligste Forestilling om hvorledes hin gamle, menneskefiendske, vellystige Tyran havde gjort den hele Ø med alle dens Klippespidser, Kløfter og Grotter til et eneste svømmende Pallads, hvor han, adskildt fra hele Verden og dog beherskende denne, som en frygtelig Drage i Fred kunde ruge over sit Guld, i Mag opsluge sine talløse Offere og i Skjul hengive sig til sine monstrøse og grusomme Lyster. Thi paa den Tid var det dog endnu ikke kommen saavidt med det romerske Folks Forsmædelse og med Keisergalskaben, at han som sine Efterfølgere skulde have forsøgt i Rom selv at stille sin Blodtørst og sine gyselige Laster offentlig til Skue, ja endog at prale dermed. Tiberius stod endnu Augustus's gyldne Dage for nær, til at han skulde vovet dette; han indesluttede sig derfor paa sin Klippeø, og op-

klækkede i dens Huler det Uhyre, som siden haanede Verden med sin Vanvidslatter. Dog maa man ikke betragte Tiber alene paa hans isolerede Standpunkt, derved bliver hans forunderlige Blanding af fiin sarkastisk Klogskab og dyrisk Affind, bliver Modsætningen mellem hans Manddoms vise Moderation og hans Alderdoms tøilesløse Tyranni aldeles ubegribelig, og man fatter kun Afsky for ethvert Minde om denne menneskelige Abnormitet. Tager man derimod det hele romerske Folk og Senat i dets daværende slaviske Usselhed og yderlige Sædefordærvelse som Basis for hint besynderlige Herskerphænomen; læser man med Troskab Tacitus's dybtfølte, mesterlige Skildring af, hvorledes Tiber ved de fornemme Romeres nederdrægtige Smigrerier og krybende Slavesind lidt efter lidt blev fristet, ja tvunget til at misbruge sin grændseløse Magt, hvorledes han længe, uagtet sit af Naturen mistænkelige og mørke Sind, dog meget længe, modstod sin elendige Omgivelses depraverende Indvirkninger, hvorledes han længe afviste deres paatrængende Angiverier og haanede deres fade Smiger, indtil han endelig, overvældet af deres venale Angivelser, hvori Søn optraadte mod Fader, Broder mod Broder, forvirret af deres udtænkte falske Tilbedelse, der ikke tillod et Sandhedens Ord at komme for ham, omgivet af en raffineret Sædefordærvelses Orgier — foragtende Senatet, der kappedes om at lægge sine Hoveder for hans Fødder, foragtende Folket, der tiljublede ham for et tilkastet Patricierliig ligesaagodt som for en tilkastet Kornsæk — endelig blev kjed af at staae alene med sit Maadehold, som Ingen takkede ham for, endelig gjorde hvad de forlangte, men da ogsaa vidt overtraf deres dristigste Forventninger om Vilkaarlighed og Grusomhed, idet han for en Skygge af Mistanke, for et Ord, for en Taare, for et Intet udbredte Død og Fordærvelse over sin egen Familie, over Senat og Riderskab, over Kvinder og Børn, og opfyldte det romerske

Rige med sit blodige Navns Skræk — saa at en Mængde Stormænd dræbte sig selv af Frygt for at dræbes af Tiber — naar vi læse og betænke Alt dette i Sammenhæng, da finde vi Menneskets Tiber ud, og tage den Deel af Blodskylden fra ham, der ikke er hans. Og naar vi saa i den samme Claasikers levende Beretning høre de Sjælens Smerteskrig, der nu og da undslap den gamle Tyran trods al hans Forstillelse, naar vi see ham i hans Eensomhed plaget af alle Mistankens og Angstens og Samvittighedens Furier, forgjæves søgende Forglemmelse i skjændselsfulde Orgier, der kun efterlod ham endnu større Væmmelse for sig selv og for Andre, naar vi tro i ham selv at opdage det ulykkeligste af alle hans Slagtoffere, da blandes vor Afsky for ham med Medlidenhed, og vi opsøge Levningerne af hans frivillige Fangenskab paa Capri med Interesse, ikke fordi de minde om en skrummel Tyran, men fordi disse Levninger vare stumme Vidner til et Menneskes Kval, der havde sin Haand over sin Tids Verden, men ogsaa derfor maatte bære og i sig personificere hele hin Verdens Last af Synd og Fordærvelse, og var dog maaskee bedre end den.

En af vore første Excursioner paa Capri var derfor til Østspynten af Øen, hvor de betydeligste Levninger fra Tibers Tid findes, nemlig Ruinerne af hans saakaldte Villa Jovis, den, hvori han paa sine sidste mørke Dage, da tilsidst hele Øens utilgjængelige Eensomhed ikke engang var ham nok, indesluttede sig ganske i syv Maaneder, uden engang at ville besøge de andre Villaer, hvoraf han her havde elleve, foruden Villa Jovis. Veien op til denne er stenet og besværlig, især i Solheden, da den fører opad den tørre, skyggeløse Skraaplan, som her danner Øens Ryg, men hvor afrikansk end Solen brændte paa den røde Grund, da vi drog deropad, bleve vi dog høit lønnede for al vor Møie ved den forfriskende, vide Udsigt til det skinnende Hav og det fjerne Campaniens skjønt udtungede Kyster, som for

hver Bøining af Veien aabnede sig for os i en ny Ramme. Undertiden gik Veien lige paa Randen af de dybe Afstyrtninger, der paa begge Sider af Plateauet gaae ned mod Søen, og som især paa den høiere sydlige Kyst vise sig svimlende og søndersplittede. Her ser det ofte ud, som om den vulcanske Eruption, hvorved Øen tydelig er bleven til eller idetmindste har faaet sin nærværende Skikkelse, endnu varede ved, saaledes synes Klipperne netop at være slyngede om hinanden, saaledes spalter sig Grunden fra øverst til nederst mange hundrede Fod, saaledes seer den størknede Lava endnu ud som flod den med tunge Bølger ud i Havet. Paa andre Steder findes disse Styrtningers chaotiske Vildhed formildet og dækket ved den sydlige Vegetations ædle Flor: I Revnerne vorer den fine, hvidblomstrende Myrthe og mange andre stærkt duftende Planter, høit paa Afsatserne hænge smaae Viinhaver og Kornagre, blandet med Olie- og Figentræer, uden at man begriber, hvorledes Dyrkeren kommer derop. I en saadan Kløft paa den sydlige Side gjorde vi en Afstikker ned, ogsaa for at besøge et af Tibers Yndlingssteder, nemlig hans Nymphæum, ogsaa kaldet Grotta di Mitromania, fordi Mithrasdyrkelsen i Oldtiden der troes at være pleiet. Vi steg ned ad flere dels lagte, dels i Klippen udhuggede Trapper, der ofte smukt overskyggedes af Figenblade og Viinløv, til omtrent midt paa Afstyrtningens Høide, hvor en Slags lav Port eller Sidegang fører ind i Grotten, en meget stor, kjølig, Stalaktithvælving, hvori det blaa Havoie seer ind gjennem en høi bueformet Aabning, der er prydet med Festons af Slyngplanter. Inderst i Hvælvingen sees adskillige gamle Muurlevninger, hvoraf Antikvarerne vil have udfundet Solens Altar. Tiber havde, som bekjendt, befolket denne og flere lignende Grotter paa Øen med virkelige Nymfer og Fauner, og vist er det, at Hulen endnu, uagtet den er øde, ved sit eventyrlige Udseende fremkalder Forestillingen om

saadanne phantastiske Beboere. Vi tog Plads paa en midt i Aabningen fremspringende Steen, og havde der den forunderligste Situation: bag os den dunkle, dybe Hvælving, foran os det uendelige blaanende Hav, dybt under os atter en Hule, hvori Søen slog ind, og hvis Bund dannes af denne; til den ene Side to taarnagtige, umiddelbart af Havet opstigende, isolerede Klipper, hvoraf den ene er gjennembrudt som en Porthvælving, gjennem hvilken en Baad just roede; til den anden Side, paa et fremspringende Næs af Øen selv de saakaldte Faraglioni, ogsaa en Masse høist sære Klippeformationer, hvor der er nok af naturlige Arcader, Taarne, Søiler og desl. En kraftig Belysning var udbredt over dette besynderlige Prospekt, der saaes delt mellem to Hovedfarver efter Havet og Klipperne, Mørkeblaat og Stærkrødt, det sidste svagt skatteret med Grønt; den herskende Stilhed afbrødes kun ved Skriget af de mange Vagtler, der fløi ud og ind af Klipperevnerne, og af Søens dybe Skvulpen ind i Hulen under vore Fødder.

Vi kunde ikke længe dvæle paa dette mærkværdige Sted, hvis vi inden Solnedgang vilde naae Ruinerne af Villa Jovis. Komne op paa Bjergryggen igjen fortsatte vi uden Afbrydelse vor Vei opad til Østspidsen af Øen, til Sphinxens Hoved, paa hvis svimlende, over Havet udragende Høide den gamle Keisergrib sad og speidede efter sit Bytte, og havde sin Fornøielse af at see sine Ofre halv tildøde pinte styrtes ud over Pynten i den gabende Afgrund. Levningerne af hans Pallads her ere anseelige nok, skjønt forstørstedelen uformelige, og blot bestaaende af mægtige Substruktioner, Hvælvinger, Gange etc. I det Indre findes dog endnu adskillige Rum med velbevarede Mosaikgulve og Spor af Maleri paa de halv nedbrudte Vægge. I det første af disse Rum, der er aabent ud mod Havet, blev jeg alene tilbage for i Mag at nyde den skjønne Udsigt.

Som jeg sad her paa en Muurlevning i det gamle Gemak, og saae ud over det herlige Panorama, som herfra udbredte sig for mine Blikke ligefra Neapel og Vesuv med dets hvidnende Bræm af fortløbende Byer til Castellamare — saa nærmere det rige Piano di Sorrento, over hvis umaadelige Orangeskove en varm Lystaage hvilede som en fortættet Duft, — saa omkring Forbjerget Campanella til de takkede, romantiske Bjerge ved Amalfi, til Golfen ved Salerno, ja til de i Fjernhed hensvommende Sletter ved Pæstum, hvor de doriske Templer staae eensomme i den giftige Steppe — da kunde jeg ikke afholde mig fra at tænke paa, hvorledes dette friske Hav, disse skjønne, vidtstrakte Kyster havde lagt i samme varme Lysglands for de mægtige Menneskers Blikke, der for Aartusinder bebode disse Mure, da de ikke som nu vare uformelige Ruiner, men blanke, af det yppigste Herskerliv gjenlydende Marmorhaller. Det tyktes mig, som maatte denne Naturens Uforanderlighed ogsaa have Kraft til for et Øieblik atter at fremkalde hint svundne Menneskeliv, idetmindste bragte denne Forestilling min Phantasi til ved Stedets og dets Erindringers Hjælp at sætte mig i en Illusions Tilstand, midtimellem en Drøm og et Digt.

Jeg tænkte mig at see, eller — (thi hvor er Grændsen mellem Sjælens og Legemets Syn?) — jeg saae virkelig, at Tibers Sommerhal, i hvis Ruiner jeg sad, lidt efter lidt fra det bevarede Mosaikgulvs gyne Basis reiste sig til sin fordums Glands, hvorledes de brudte Vægge atter hævede sig til deres fulde Høide, og atter straalede af de yndige, skjønt ofte lascive Billeders friske Farver, som endnu findes i Pompeji, kun at disse Malerier viste sig her endnu mere levende, og i større Maalestok; jeg saae, hvorledes det gyldne Loft atter lagde sig derover, istedetfor den frie Himmel, hvorledes den mod Havet aabne Side af Rummet dannede sig til en Porticus med herlige Søiler af de kostbareste Marmorarter, beskyttet

mod Afgrundsranden ved en Balluſtrade af kunſtrigt udarbeidet Erts, og mod Solen ved et paa gyldne Stænger udſpændt Purpurſeil, medens mellem hver af Søilestillingerne ſtod en udſøgt græſk Billedſtotte, der klart tegnede ſine ædle Former mod Havets blaa Baggrund. Ved den ene Ende af denne Porticus var juſt paa et af de Cedertræes Borde med Elphenbensfødder, ſom de Gamle elſkede ſaameget, anrettet en Cæna af den Tids beſynderlige Lækkerier. Bordet var omgivet af en Mængde ſkjønne, rigtklædte Slaver, hvoraf nogle uafladelig gik og kom med nye Retter, andre blandede Viin fra den ene Amphora i den anden og ſatte dem i Kjølekarrene, andre bekrandſede Bægerne, etc. Men, uagtet al denne Opvartning, laae der kun fire Gjæſter tilbords, hvoraf de tre laae paa den Side der vendte ind til Værelſet, men den Fjerdes Løibænk var ſat alene mellem Bordet og Rækværket ud til Havet, ſaaledes at den friſte Søvind kunde ſtryge hen over den derpaa Liggendes Hoved. Det var en gammel Mand af anſeelig Statur, ſaavidt kunde ſees, da den nedre Deel af hans Legeme aldeles ſkjultes under Togaens Folder, men da hans Overkrop laae i noget hævet Stilling, idet han ſtottede ſig paa Albuen, kunde man ſee, at hans Bryſt havde været overordentlig bredt og ſtærkt, ſkjønt det nu var noget ſammenſjunket af Alderdom. Hans Hoved var ſtort og egentlig ſkjønt formet, hans Pande var bred, hans Næſe reen, hans Mund fiint dannet, dog var Udtrykket af hans Aaſyn ſtygt, ja næſten rædſelvækkende; han var ganſke ſkaldet og hans Hud var ſlap, graalig og beſat med Saar, hans ſmaat matte, ſmaat ſtikkende Øine vare omgivne med røde Ringe, og om hans blege, tynde Læber laae et haanligt, ofte grufomt, men ogſaa ofte ſmerteligt Træk. Det Afſtrækkende i dette hans Udſeende blev ikke formildet ved, at han nu efter romerſk Bordſkik havde ſat en dugfriſk Roſenkrands om de ſkaldede, graagule Tindinger; det var

Blomster over et Aadsel. Ved hans Hovedgjærde knælede en billedskjøn Ganymedes af en Frigiven, der hvert Øieblik rakte ham det paanyt fyldte murrhiniske Bæger.

Tiberius Cæsar, thi den frygtelige Gamle var ingen anden end Verdensherskeren selv — Tiberius henvendte just nogle Ord til sine tre Bordfæller, tre Medlemmer af det romerske Senat, der af denne høie Forsamling vare sendte som Deputerede til Cæsar for at overbringe ham Senatets Taksigelsesdecret, for at han havde ladet Germanicus's ædle og stolte Enke, Agrippina, døe en naturlig Død, d. v. s. langsomt piint hende tildøde, uagtet han kunde have ladet hende henrette; hvorfor ogsaa Senatet havde bestemt, at til en evig Erindring om denne Mildhed og om Fædrelandets Befrielse for to Farer, skulde hendes og Sejans fælleds Dødsdag aarlig høitideligholdes med en Offring til Jupiter.

Siger Senatet, sagde han med sin honningmilde, men af uendelig Foragt og Spot gjennembævede Stemme — Siger Senatet, værdige Fædre, at jeg modtager dets Taksigelsesdecret, at jeg erkjender og agter de retfærdige og høihjertede Bevæggrunde, der har dikteret det. Denne Kvinde har altid været mig til Plage; hun var ikke fornøiet med anden Rang, havde ombyttet sit Kjøns Svagheder med Mandens Ærgjerrighed, og stræbte som I vel vide baade efter mit Liv og efter min Magt. Ikke desto mindre har jeg hverken ladet hende strangulere eller udkaste paa Sukkenes Trappe (in Gemonias), men har tvertimod tilladt hende, ja næsten tvunget hende til at leve i hele to Aar efter Sejans Afstraffelse, saa Mindet om denne min uegennyttige Mildhed vistnok fortjener at opbevares for Efterverdenen.

Senatorerne opløftede bekræftende deres Hænder og Øine mod Himlen, som i stum Tilbedelse af den keiserlige Godhed, og en Beundringsmumlen lød gjennem Sær-

men af de i Salen forsamlede Frigivne og andre Hofbetjente.

Nu, Lucius Scipio, vedblev han til den ene Senator, en stjælvende Usling, der som en trykkende Last bar dette berømte Navn — Du store Forfædres værdige Efterkommer, hvad Nyt bringer Du mere fra Rom? Hvorledes lever man nu i Verdens Hovedstad, hvis Glands jeg stakkels Eneboer neppe mere formaaer at fatte?

Guddommelige Cæsar, læspede den Tiltalte, vi leve i Rom kun halvt, siden vi der maa undvære Din altoplivende Nærhed.

Kun halvt? afbrød Tiber ham med et paa engang haanende og truende Smiil. I vove altsaa at leve kun halvt for mig? Og hvad er der da blevet af Eders Livs anden Halvdeel? tilhører den maaskee allerede Cajus Cæsar, eller Claudius? — Den uheldige Smigrer stammede Noget, han vidste ikke selv, til Protest mod denne farlige Fordreielse af hans Ord, han følte allerede Døden i Halsen, thi den blotte Tanke paa Tibers Efterfølger, hvem det saa blev, var jo Majestætsforbrydelse.

Den gamle Tyran gottede sig i Taushed over denne Angst og Forvirring, hvori han havde sat Scipionernes Ætling, og vedblev at stirre paa ham med en Rovfugls gjennemborende Blik paa sit Bytte, indtil endelig den anden Senator fandt det nødvendigt at bryde Tausheden, for ikke ogsaa at blive draget ind med den i den Førstes Ulykke.

Herre, sagde han, jeg veed ikke hvad Lucius mener med sit halve Liv, men saavidt min Erfaring strækker, veed jeg, at hele Rom kun lever i Dig og for Dig, store Cæsar! Dit Palads i Rom staaer vel tomt, og vi see Dig vel aldrig i Senatet, men dit Billed er dog overalt, din Aand opfylder Alt, vi tænke kun, vi handle kun igjennem din Villie, nu ligesaavel, som naar Du er legemligt nærværende. Ja, saa aabenbart er det blevet til en Livsnødvendighed at

tækkes Dig, at de Ulykkelige, som end nok saa fjernt mærke at din Naade vender sig fra dem, af sig selv skynde sig med at komme bort fra en Verden, hvor deres Nærværelse mishager Dig. Saaledes har Pomponius Labeon, Præfect i Moesien, aabnet sine Aarer, da han erfarede din Vrede mod ham, og hans Hustru Paxia har fulgt hans Exempel; Senatoren Granius Martianus, Patricieren Tribellinus Rufus, den forrige Consul Cajus Galba og de to Blæsi have Alle i disse Dage dræbt sig selv, fordi de efter Angivelse frygtede din Unaade, ja i selve Senatets offentlige Forsamling overraskede Vibellenus Agrippa os nylig med — efterat hans Anklagere havde talt — at fremtage under sin Toga en Giftflaske, som han tomte i eet Drag, og derefter udaandede for vore Øine; — Poppeus Sabinus — Nok, Lentulus, afbrød ham Tiber — hold dog engang op med denne Dødsfaldsopregnelse; det ærgrer mig blot at blive erindret om hvormange Skyldige der er undsluppet mig, thi hvad Straf er Døden, hvor den kommer uden Pinsel og ved egen Haand?

Lad dem kun dø, retfærdige Cæsar, begyndte nu L. Scipio, der imidlertid havde fattet sig efter sit Uheld, og nu ved nogle smaae Angiverier vilde forsøge paa at sætte sig i Yndest igjen — Lad disse Elendige kun søge at undgaae Døden ved Døden — der bliver dog desværre nok af Levende tilbage, som for deres Forbrydelser fortjene at lide de piinligste Straffe, og paa hvilke Du kan og bør lade disse udøve. Med Sorg nødes jeg saaledes til, for Statens Velfærds Skyld, at anmelde for Dig, min ædle Cæsar, nogle nye Attentater, der ere til Krænkelse af dit hellige Navn, din guddommelige Myndighed, dine Befalinger, og som min utrættelige Virksomhed har opdaget. Pollion, Silanus, Calvisius og Scaurus, Senatorer, have alle ved Symposier talt uærbødigt om Dig, ja den Sidste skal om Dig og Cajus have skrevet Smædevers, som jeg siden

haaber at kunne skaffe tilveie. Marcus Terentius, romersk Ridder, praler endnu af at have været Forræderen Sejans Ven; den rige Enke Vitia har vovet offentligt at beklage sig over Dig, offentligt at græde og hyle over sin Søn Fatius, som Du saa retfærdigt har henrettet, fordi han ved at tugte sine Slaver foran Augustus's og din Billedstotte havde vanhelliget disse.

Jeg takker Dig, sagde Cæsar, idet han opskrev de anklagede Personers Navne paa en foran ham liggende Voxtavle, hvor en heel Række af Navne stod forud — Jeg takker Dig for din gode Villie i at opdage mine og Statens Fiender, skjønt din Høst dennegang ikke just har været riig; især har Du glemt et mistænkt Navn, med hvis Angivelse Andre er kommet Dig i Forkjøbet.

Og hvilket Navn, guddommelige Cæsar? spurgte L. Scipio ivrig og misundelig, idet han reiste sig halvt op — jeg troede dog jeg skulde have de friskeste Nyheder — hvilket Navn er Dig da ellers forebragt?

Lucius Scipio, sagde Tiber tort hen.

Den Nævnte sank tilbage paa sin Løibænk, dødbleg, som truffen af en dræbende Pil. — Alle Guder, stammede han — Jeg, din troeste Tjener — hvem kan have vovet at anklage mig —

Tiber saa stivt paa ham og sagde med Eftertryk: Erindrer Du, hvad Du for otte Dage siden sagde om mig til din Søn, just da Du befandt Dig alene med ham i din Have, foran min Statue?

Min Søn! stønnede den forraadte Fader — Min Søn! det er ikke muligt — min eneste Søn!

Og hvorfor ikke? svarede Tiber roligt. Saadant skeer jo nu hver Dag til Statens Bedste — har Du alt glemt Historien med Vibius Serenus, der anklagedes af sin egen Søn? — Dog, jeg vil opsætte Undersøgelsen af den Sag til Du er kommen tilbage til Rom, lad os nu sætte alvor-

lige Forretninger tilside, og alene overlade os til Bordets Nydelser. — Nu min kjære Vitellius — vedblev han henvent til den tredie Senator, der hidtil havde været aldeles optaget med at prove og bedømme alle de culinariske Kunstværker og Sjeldenheder, der fremsattes i bestandig Afverling, — Du fuldkomne Discipel af Apicius, hvad synes Dig om den capreensiske Eneboers landlige Kjøkken?

Ganske fortræffeligt, smadskede denne med et i Tibers Nærhed yderst sjeldent Udtryk af uforstilt Oprigtighed — høist vidunderligt. Især denne Muræna — den har en liflig Smag af Sofriskhed, som om man nød den svømmende i Havet — saadan faaer man den ikke i Rom!

Det troe vi nok, indfaldt med Stolthed den Frigivne der forestod Anretningen, — selv her paa Capreæ er det sjeldent at faae den saa frisk, det er ikke mange Minutter siden denne Muræna forlod Havet her lige under Villaens Muur; en Fisker er med Livsfare klavret op ad den steile Klippevæg for at bringe Cæsar hans Yndlingsret ganske frisk.

Hvad siger du — udbrød Tiber, idet han med Heftighed reiste sig halvt op i sin Løibænk — et Menneske er kommet op ad denne bratte Klippe, som vi antoge for ubestigelig — har kunnet komme bag paa os ind i selve Villaen! — Men I have dog forsikret Eder dette Menneske?

Han staaer ude i Forhallen, blandt Vagten, milde Cæsar, og beder om at faae Dig i Tale, udentvivl venter han en Belønning for sit Bovestykke. —

Den skal han faae — lad ham føres herind, befalede Tiber. Derpaa henvendt til Senatorerne: Her seer I nu hvorledes jeg bliver bevogtet og efterstræbt — selv paa denne steile Klippe, omflydt af Havet, kan jeg ikke være i Sikkerhed, man skaffer sig blot Snigmordere, der kunne gaae opad glatte Vægge. Hvor skal jeg tye hen? Tilsidst kommer jeg dog til at benytte mig af Eders Collegas To-

gonii Galli Forslag, om at det ærværdige romerske Senat skulde selv tage Sværd i Haand og omskabe sig til min Livvagt. —

I dette Øieblik blev Fiskeren ført ind af nogle Bevæbnede. Det var et ungt Menneske af et raskt Udvortes, dunkle Blik lyste ud af hans solbrændte Ansigt, og han tog sig godt ud i sin hvide Lærredstunika og med den røde phrygiske Hue paa de sorte Lokker. Med Udraabet: Cæsar! vilde han strax kaste sig for dennes Fødder, men holdtes af Vagten i tilborlig Afstand.

Hvo har lært dig Veien opad den ubestigeligr Klippemuur under min Villa? tiltalte nu Tiber ham.

Ingen uden min Haand, mit Øie og min Fod, svarede Fiskeren kjækt. Men ubestigelig er din Klippemuur da ikke, siden Du seer mig her.

Og hvad vilde du her?

Bringe Dig en Muræna, friskere end Du ellers faaer den, naar den i Solheden skal føres den lange Vei herop nede fra Fiskerleiet.

Derfor alene satte du ikke dit Liv ivove. Du havde en anden Grund. Siig den frivillig, eller mine Lictorers Marterredskaber skulle vide at presse den ud af dig.

Der behøves ikke saamange Omstændigheder, høie Cæsar, for at faa mig til at bekjende, hvad der alt ligger paa min Læbe. Ja, det er sandt, det var ikke blot for Murænaens Skyld jeg klattrede herop, der stikker noget andet under mit halsbrækkende Forsøg. Du seer da jeg er en ringe Fisker, jeg hører hjemme over i Surrentum. Der levede ogsaa blandt mine Lige den unge Aglaja, den skjønneste Pige i vor Egn, bekjendt vidt og bredt for sin Deilighed, sin Godhed, sin Klogskab. Jeg vandt hende. Vor Lykke var snart fuldkommen — jeg skulde om nogle Dage føre hende hjem til Mit. Da kom jeg en Morgen til hendes Moders Hytte, og fandt hende ikke der, men kun Mo-

deren, som omgivet af en Flok hylende Naboerster sad og jamrede sig og rev Haaret af sit Hoved. Jeg erfarede da at dine Udsendinge, Cæsar, dine bekjendte Jægere, som fare Landet rundt efter unge Skjønheder, havde været der og revet min stakkels Aglaja med sig til Capreæ. I Forstningen følte jeg som mit Bryst skulde trykkes sønder af Sorg og Harme, jeg rasede mod Dig, Cæsar, jeg svor din Død. Men saa betænkte jeg, hvorledes Du dog i Grunden er vor Alles Herre og Mester, siden Du eier hele Verden, og at Du altsaa ogsaa havde Ret til at fordre Aglaja som din Eiendom, hvis Du lystede. Og jeg trøstede mig da igjen og sagde til mig selv: Cæsar veed maaskee ikke af det Hele, han har desuden saamange tusinde deilige Kvinder at raade over og saamegen uudtommelig Magt og Herlighed, at han vist ikke vil berøve den fattige Fisker hans eneste Brud, naar han kun faaer Sammenhængen at vide. Mange Gange forsøgte jeg nu at komme op til Dig ad den almindelige Vei, men jeg fik ikke engang Lov til at sætte Foden paa din Os to eneste Landingssteder, din Vagt stødte mig stedse tilbage. Da begyndte jeg at see paa de steile Klipper, der lude ud over Havet fra Villa Jovis, hvor jeg vidste Cæsar sad. Timevis laae jeg i min Baad derunder og mærkede mig hver Revne i Klippemuren, hver nok saa liden fremstaaende Kant — om det ikke for mig, der fra Barnsbeen er saa vant til at klavre i Klipperne, skulde være gjørligt at komme op til Dig ad denne Gjenvei. Jeg saae det var et Arbeide mellem Liv og Død, men hvad havde jeg at miste? Fik jeg ikke Aglaja tilbage, saa følte jeg nok at jeg alligevel maatte dø. Saa kunde jeg jo ligesaa godt vove dette, hvor der dog var Haab. Dog nølede jeg endnu nogen Tid, thi Livet hænger dog besynderligt fast ved Ens Ribbeen. Men, som jeg idag atter laae under Klippemuren herunderfor og stirrede op deraf, og imidlertid havde sat min Angel ud, fik jeg pludselig en

stor, prægtig Muræna, hvis Lige jeg aldrig før havde seet. Dette antog jeg som et gunstigt Varsel fra de gode Guder — jeg vidste jo hvilken Priis Cæsar sætter paa at faae denne sin Yndlingsfisk ganske frisk. Jeg betænkte mig ikke længer, jeg bandt Kurven med Murænaen om min Hals, satte Hænderne mellem de fast umærkelige Klippereevner, trak mine Fødder efter, og begyndte at klavre. Du veed, at den flere hundrede Fod høie Klippevæg ikke engang altid er lodret, men endog ofte luder ud over Havet — saa jeg maatte svinge mig fra det ene Udspring til det andet; — jeg svævede som en Fugl over det svimlende Dyb — Stene rullede uafladeligt ned og omkring mig og glede bort under mine Fødder, jeg hang som oftest blot i Fingerspidserne — men jeg gav ikke efter — jeg stræbte opad, jeg veed ikke selv hvorledes. Og Guderne være lovet, det lykkedes, — jeg kom op — mit Ønske er opfyldt — jeg staaer nu for Cæsar, har kunnet sige ham selv, hvad der ligger mig paa Hjertet — har vovet mit Liv forat bringe ham et Øieblik Nydelse — og han, den Mægtige og Milde, vil ikke lade mig drage ubelønnet bort, han vil give mig med til Belønning hvad jeg beder om, thi dette er for ham mindre end Intet, skjønt for mig Alt — det er ikke Guld, ikke Ære — det er kun den sidste og ringeste af hans tusinde Kvinder — det er Fiskerpigen Aglaja, min Brud!

Da Fiskeren havde endt sin Beretning, hviskede Tiber noget til en af de Frigivne, som strax bortfjernede sig, derpaa vendte han sig smilende til Senatorerne med de Ord:

En rørende Historie, værdige Fædre, og fremsagt ei uden mimisk Talent; jeg tvivler paa at Eders Skuespillere i Rom vilde gjort det stort bedre. — I see, vi efterligne Eders Hovedstadskikke her i vor Afkrog saa godt vi kunne — neppe borte vi at det er blevet Mode i Rom under Maaltiderne at lade opføre Skuespil, før vi ogsaa her søge

at skaffe vore Bordgjæster en lignende Underholdning; rigtignok ikke med leiede Skuespillere, men ved naturligt og virkeligt Handlende, hvorved dog Fremstillingen unægtelig vinder i Interesse hvad den taber i kunstnerisk Skjønhed. Dette tænker jeg I vil erfare under Udviklingen af denne Tragoedie.

Fisker, vedblev han nu, vidste du, før du besteg Klippen, at der er sat Dødsstraf for Den, der uden Cæsars Villie vover sig indenfor hans Villas Enemærker?

Nei, ved Zeus, svarede Fiskeren, jeg vidste det ikke, men havde jeg end vidst det, jeg vilde dog have prøvet hvad jeg nu har gjort, i Tillid til Cæsars Naade.

Nu vel, sagde Tiber, denne din Tillid skal heller ikke blive skuffet; din Belønning skal Du faae, din Brud skal blive Dig gjengivet. —

Hav Tak, store Cæsar, udbrød her Fiskeren næsten grædende af Glæde — dog, hvad gjør Dig vel min Taksigelse? — Guderne ville gjengjælde Dig det.

— Saa guddommelig en Mildhed kan Guderne kun gjengjælde ved at optage dens Udøver mellem sig — sukkede derimellem den utrættelige og uafviselige Smigrer Lucius Scipio.

Tiber tilkastede ham et foragteligt Blik, og vedblev til Fiskeren: Dette er din Belønning, men din Straf kan heller ikke ganske eftergives, dit Exempel maa ikke kunne forlede Andre til det samme Vovestykke, med Forstyrrelse af Cæsars Sikkerhed. Derfor skal det vel tillades Dig at føre din Brud med dig herfra, men kun ad den samme Vei, hvorpaa du er kommet herop.

Den arme Fisker saae sig forbauset omkring, som om han af de Omstaaendes Miner vilde hente en mildere Forklaring paa disse skrækkelige Ord — men da han overalt kun mødte koldtleende Ansigter, holdt han et Øieblik Hænderne for Øinene, som for at komme til sig selv og beskytte

sig mod deres haanstirrende Blikke, derpaa rystede han langsomt paa Hovedet, og sagde med en mellem Angst og Vantro delt Stemme: Med Aglaja tilbage den samme Vei, ad hvilken jeg er kommen op? — Cæsar lyster kun at spøge med sin Slave — Cæsar veed meget godt at dette er umuligt, at Nedstigningen er utænkelig, hvor Opstigningen var livsfarlig, at selv jeg alene med begge mine stærke Hænder ikke vilde kunne prøve derpaa uden at gaae i den visse Død, hvormeget mere da med den stakkels spæde, hjælpeløse Aglaja? — O, det er gyseligt blot at tænke derpaa — Cæsar, sig det dog, det var kun dit Spøg! —

Cæsar spøger aldrig — svarede denne strengt. Din Dom er afsagt, Fisker. Der kommer din Brud, tag hende og stig med hende ned hvorfra du er kommet, eller ved Hercules, jeg lader Eder begge kaste ud over Rækværket her!

Virkelig førte den forhen bortsendte Frigivne i dette Øieblik en ung Kvinde ind i Salen. Det var Aglaja, den smukke Fiskerpige, græsk i Ansigtsform, Vært og Klædedragt, efter sin Herkomst fra de græske Colonister i disse Egne. Hun var dødbleg og vaklende af Frygt og Svaghed, hendes Blikke sløi skye, som en forfulgt Hinds, om i Salen, indtil de endelig traf paa Fiskeren, der stod stum og skjælvende mellem sine Bevogtere. Med Udraabet: Glykon! styrtede hun da hen til ham og skjulte sit Hoved ved hans Bryst.

Aglaja! — sagde Glykon halv fra sig selv — hvad vil Du hos mig? sky min Nærhed — den bringer Døden! Cæsar har jo fordømt mig fordi jeg har vovet mit Liv for at see Dig og bringe ham en Glæde — og nu vil han belønne mig ved at sende os begge til Hades — men maaskee har han endnu Barmhjertighed med din Ungdom og Skjønhed, maaskee lader han sig noie med at have revet Dig bort fra

dit Hjem og din Brudgom — fald ham tilfode Aglaja, og bønfald ham om at han lader mig gaae alene!

O nei, Glykon, bad den unge Pige — jeg vil følge med Dig, hvor Du end gaaer — til Hades, om det saa maa være — kun lad mig ikke tilbage paa denne rædselsfulde Ø, send mig ikke tilbage til hiin skrækkelige Nymphernes Grotte! — Du veed ikke Glykon, hvad Forfærdeligt jeg der har maattet see — hellere lide Døden tusindfold end leve i saadan Skjændsel — og Døden med Dig er jo Elysium.

Vore Histriones agere upaaklageligt, synes Eder ikke? — sagde Tiber til sine Gjæster — Men nu er det ogsaa nok med deres Klager, lad os komme til Enden. Fisker, betænk dig endnu engang før jeg lader Eder gribe og kaste ud her — vil du benytte min Naade og stige ned med din Kvinde der hvor du kom?

Glykon gjenvandt sit Dødsmod i den yderste Nød — Cæsar, sagde han, jeg redder dog Aglaja fra det som er værre end Død, og jeg vil ikke lade denne huldе Skabning ti Gange sønderknuses paa de skarpe Klipper! —

Nu vel, afbrød ham Tiber med grusom Spot — du har valgt, hun skal ikke sønderknuses — her luder jo Terrassen lige ud over det blode Hav — det er ogsaa bedre paa den Maade for os Alle — Veien bliver kortere for Eder, og vi kunne uden at bevæge os fra Stedet, see Eders Nedfart. — Lictorer, bød han derpaa — binder disse To sammen og styrter dem ud over Rækværket der!

Bødlerne lavede sig allerede til at udføre Befalingen, da Glykon pludselig med flammende Øine og Skriget: Elendige, I skulle ikke røre hende! — rev sig løs fra deres Tag, løftede den besvimede Aglaja i sine stærke Arme og sprang med hende i et Sæt op paa Gelænderet, hvor de nogle Øieblikke svævede i Ligevægt. Endnu deroppe raabte

han hoit: Cæsar, de Døende hilse Dig*) — Aglaja, Aphrodite modtager os! — og forsvandt saa i Dybet med sin skjønne Byrde.

En dyb Stilhed udbredte sig derpaa i Rummet, det var som Enhver hos sig selv talte sine Pulsslag i ængstelig Forventning. Kun Cæsar talte aabenlyst paa Fingrene, og da han kom til sex hørtes en dump Pladsken dybt nede, som af et tungt Legeme, der faldt i Vandet. Sex Secunder, bemærkede han, sex Secunder er altsaa Villa Jovis Høide over Havet; det gjentager sig bestandig.

Hermed er Maaltidet og Skuespillet forbi, sagde han derpaa til Senatorerne — Gaaer nu hen, værdige Fædre, og hviler Eder i den Deel af Villaen, der udelukkende er bestemt for de Gjæster, Cæsar vil hædre — Venter der min nærmere Bestemmelse før I reise — jeg vil give Eder et Brev med til Senatet.

De tre Senatorer forsvoiede sig bort under dybe Hilsener, dog ikke før de endnu til Afsked havde bragt Tyrannen et Viraksoffer i Form af en Lovtale over den mageløse Viisdom han havde lagt for Dagen i at forene Belønning med retfærdig Straf, en Lovtale, hvortil atter dennegang de Omstaaendes Beundringsmumlen dannede Choret.

Neppe vare det romerske Senats ædle Afsendte ham ude af Syne, før Tiber sank afkræftet tilbage paa Leiet; den pirrende Anspændelse af de slove Nerver, som Scenen med Fiskeren et Øieblik havde forskaffet ham, efterlod nu kun en desstørre Afslappelse, og et Udtryk af dyb Livslede og Væmmelse blev ene herskende i hans Aasyn. De to Yndlingsfrigivne, der stode ham nærmest, hørte ham mumle, som for sig selv: Disse Jammerlige, de ere kun fødte til

*) Morituri te salutant — de til Døden indviede Gladiatorers Tiltale til Cæsar, naar de traadte frem til den sidste Kamp.

Trældom og til Løgn! — o, denne Tørst efter et Venskabs, efter et Sandheds Ord, den fortærer mig! — Men jeg har dog endnu een Ven — her lod han sit tunge Blik glide om i Kredsen og hævede Stemmen — endnu Een, hvor er han? — hvorfor har jeg ikke seet ham i flere Dage — Slaver, hvor er Coccejus Nerva? —

Ingen syntes at ville svare, men Tiber gjentog truende sit Spørgsmaal, og nu kom det endelig ud, hvad man for ikke havde turdet aabenbare Cæsar, at hans ældste og troeste Ven, en af de Faae som bestandig var hos ham paa Capreæ, og dog ikke tog Deel i hans Udsvævelser og Grusomheder, men der levede et reent, alvorligt og indgetogent Liv, saa selv Angivernes Hærskare ikke kunde udfinde Noget at hæfte derpaa — at den lærde og vise Coccejus Nerva pludselig var bleven angreben af den Selvmordsepidemie, der herskede omkring Tiber. Han havde allerede i flere Dage trukket sig tilbage til en afsides Villa, haardnakket nægtet at modtage ethvert Næringsmiddel, havde forbudt at melde noget derom til Tiber, og var netop denne Dags Morgen død af Hunger og Udmattelse, uden med et Ord at angive Grunden til sin frivillige Bortgang.

Ogsaa han! — ogsaa han! — stønnede Tyrannen som overvældet ved dette Budskab; dog havde han endnu i sin til Vanvid grændsende Forfatning Besindighed nok til at byde alle de Tilstedeværende at forlade Hallen, for at Ingen skulde være Vidne til hans Fortvivlelses Udbrud. Da Alle vare borte, reiste han sig langsomt i sin høie, krummede Skikkelse op fra Leiet, idet han med et grueligt Blik saae omkring sig, som om han i det tomme Rum blev vaer Gjenstande, der paa eengang indgjød ham Rædsel og Trods. I nogle Minutter blev han saaledes staaende opreist og ubevægelig, medens han flere Gange med skjælvende Røst gjentog Udraabet: Alene! ganske alene! — Derpaa gav han sig til med hurtige, men slæbende og vaklende Skridt at gaae

frem og tilbage i den aabne Porticus, idet han vred sine Hænder, og fra hans kvalfulde Indre af og til losrev sig enkelte Ord som: Coccejus, Coccejus, hvorfor gjorde du mig dette! — Dig havde jeg dog ikke truet — Dig havde de dog ikke angivet — Du min eneste Ven — og Efterverdenen — ogsaa for din Død vil den give mig Skylden som for alle de andre — og dog kjendte du mig bedre — dog vidste du, og du alene, hvad der var min Skyld, og hvad min Tids — men jeg seer det — du har villet paaminde mig — ved din Død har du villet sige mig at intet Reent kan leve mere i Cæsars Nærhed — har du villet slutte den Dødens Kreds, der stiller Verdensherskeren fra Verden og Menneskene. — Nu veed du Hemmeligheden, Coccejus! — Døden — bringer den Ro — bringer den Forglemmelse?

Her standsede den usalige Hersker sin rastløse Gang, greb krampagtig om Rækværket og bøiede sig ud over det blaa Dyb, der for et Øieblik siden havde lukket sig over to unge, kjærlighedsfulde Liv, men nu atter blinkede og vinkede i stille Fred. Tiber saae stivt derned, som om han længtedes efter Fred og Hvile i dets blode Favn, men pludselig foer han med Rædsel tilbage — det forekom ham som om alle de uskyldige Offere, han ofte blot for sin Fornøielse havde ladet styrte ned her, som alle de Tusinder han paa andre Maader havde ladet martre og dræbe — nu hævede de blege og blodige Hoveder over Havfladen, og stirrede lokkende og haanende op til ham fra Dybet for at drage ham ned — nu klavrede og mylrede opad Klippen — stedse nærmere — og strakte tusinde lange Arme op for at gribe ham — — —

— — „Carità Signore! En lille Almisse til Frelse for de arme Sjæle i Sjærsilden!" — lod en dyb Stemme ved Siden af mig, og vakte mig op af mine Fortidsdrømmerier. Jeg saae op — den skrækkelige Gamle, Tibers usalige Skygge

var forsvunden, hans gyldne, skinnende Sommerhal med den prægtige Porticus var atter blevet til den aabne uformelige Ruin, hvori jeg sad som før. Foran mig stod en Franciscanermunk, ringlende med sin Almissebøsse og gjentagende sin Bøn om Caritá — det var Eremiten, der nu har indrettet sin ydmyge Celle oppe blandt Cæsarvillaens Ruiner, og plantet sit simple, men mægtige Trækors paa den overmodige, hjerteløse Hedendoms Marmorgrusshob. Jeg fulgte Munken til hans Hytte, der laae smukt og fortroligt lænet op til de gamle Mure, med Udsigt til det herlige Hav, og omduftet af en rig Flor af hvide Roser, der blomstre overalt her i disse Ruiner, ligesom til et forsonende Jærtegn for det meget uskyldige Blod, som her engang er udgydt.

Dagen efter, som var Christi Legemsfest, var jeg ogsaa nede i Byen Bidne til en forsonende Contrast mellem Capris For og Nu, til Christendommens, eller om man heller vil, Catholicismens Seier over og Formildelse af de hedenske Oldtidsskikke, hvoraf den dog har optaget i sig hvad der havde Skjønhedens sande Liv og kunde røre det menneskelige Hjerte. For her frække og udsvævende, men pragtglødende Orgier til Ære for Bacchus og Venus, nu her en barnlig-uskyldig, rørende Fest til Ære for vor Frelsers indviede Legeme — ingen større Contrast kan tænkes, og dog har den christelige Fest arvet fra den hedenske sine Blomster, sine Processioner, sine Rogelseoffre, sin Frembæren af Aarets Førstegrøde, og endnu flere Ceremonier. Corpus Domini Høitiden er en af det catholske Kirkeaars største, en af dem, paa hvilken Kirken, hvor den kan, udfolder sin høieste Pomp — følgelig allermeest i Rom. Der gaves blandt vore Medgjæster hos Pagani derfor dem, som beklagede, at vi ikke nu vare i Rom, hvor Paven paa denne Høitidsdag selv bærer Sacramentet rundt Peterspladsen under Berninis firdobbelte Søilegang, fulgt af sine Cardinaler og Præ-

later, af sin uendelige Præste- og Munkehær, af alle de romerske Store, medens Kanonerne tordne fra Engelsborg, og St. Peterskirkens uhyre Klokker runge med deres Malmstemmer, medens det harnisblinkende Militær og bag det den umaadelige Folkemasse synker i Knæ eftersom den hellige Fader, selv baaret høit over Alles Hoveder, drager frem med det Allerhelligste. — Men hvad os angik, da vare vi under vort Ophold i Rom, især i Paaskeugen, blevne saaledes overmættede og trættede ved de langsommelige pavelige Ceremonier og Pragtoptog, at vi priste os lykkelige ved dennegang at kunne bivaane en catholsk Kirkehøitid i en lille afsides Menighed, hvor Ceremonien endnu udøves og opfattes i den rene Naivetet og Simpelhed, som alene kan lade den finde Vei til Hjertet, men som for længesiden er veget fra den kolde, pavelige Hofgudstjeneste i Rom.

Det skjønneste Veir begunstigede Festen paa Capri, Luften var opfyldt med Solglands og Varme, men dog tempereret ved en forfriskende Nordenvind, eller Vento di Vesuvio, som den her kaldes. Fra den tidlige Morgen lød Glædesskud fra alle Høider, og Størstedelen af Øens Befolkning (der i det Hele ikke overstiger fem tusinde Sjæle) samlede sig i Byen i deres bedste Stads. Byens lille Kirke, der er helliget Øens Skytshelgen St. Constanzo, og bygget paa Ruinerne af et antikt Tempel, kunde naturligviis ikke rumme alle disse Tilstrømmede, men hvad gjorde saa det? Paa Torvet udenfor, paa Trapper, Tage og Terrasser var der jo Plads nok, og det bedre end inde i den skumle Kirke, thi herude hvælvede sig jo Himlens Bue let og ætherklar, gjennem de aabne Kirkedøre lød Sangen og Orgeltonerne ud, og den bedste Deel af Festen skulde jo ogsaa foregaae i det Fri. Thi da Messen var tilende derinde varede det ikke længe, før Processionen satte sig i Bevægelse ud af Kirken, og viklede sig langsomt op ad en

bred Trappe, som fra denne fører op til en høiere Deel af Byen. Toget aabnedes af en Række Poenitentsbrødre i deres graae Hætter og med tændte Vorlys i Hænderne — efter dem fulgte et lille deiligt Barn, udklædt som Engel med Sommerfuglevinger paa Skuldrene og behængt med megen Flitterstads, hendes smaa Fødder kunde neppe følge Skridt med en ung Mand med mange flagrende Baand om Hatten, formodentlig hendes Fader, der saae sig stolt omkring for den Ære der idag var hans Huus vederfaret. Nu kom Capris og Anacapris forenede Præsteskab i deres Gyldenstykkes Kaaber og omringet af deres Sangere og røgelsesvingende Chordrenge, i Midten gik den ældste Præst alene og bar Hostien under en Baldachin. Saa fulgte en Hob unge Knøse, bærende imellem sig en høi Trophæ af Aarets første Frugter, Kornneeg etc., og til Slutning kom en Række af Byens unge Piger, alle med Hovederne bedækkede af hvide Slør, hvorunder ofte et Par deilige sorte Øine og en frisk Kind glimtede frem. Hvor dette Tog drog frem modtoges det af Geværild, Petarder og Sværmere, som Smaadrenge havde det travlt med at antænde, af Jubel og Velsignelser, samt af en fra alle Vinduer og Tage neddrysende Regn af vellugtende gule Blomsterblade. Processionen drog omkring i den hele coupercde By, der fandtes ingen Gyde saa trang, ingen Høide saa steil at den jo blev lyksaliggjort ved Sacramentets velsignende Gjennemgang. Det saae ofte pittoresk ud naar Toget, efter en Tid at have været skjult i de lavere Strøder, pludselig igjen kom tilsyne med sine blinkende Kors og Faner paa en høi Terrasse, eller under en spidsbuet Portal til en Trappe, eller naar det havde en Station foran et eller andet fritliggende Capel. Efter i et Par Timer at have fuldført denne Omgang vendte Prosessionen tilbage til Kirken, hvor den adskildtes. Men dermed var ikke Dagens Festligheder tilende: efter de religieuse begyndte nu

de profane Folkeforlystelser, som ved de catholske Kirkefester aldrig tør mangle, og som binder disse saa fast til Folkelivet. Der var Marked, Gjøglerkunster, smaae Fyrværkerier og Musik til langt ud paa Natten i megen Lystighed og Støi, men ingen Berusselsens Udskeielser, ja Anstændigheden gik endog saavidt, at selv disse Egnes Nationaldands, Tarantellaen, til vor store Fortrydelse ikke blev udført ved denne gunstige Leilighed, fordi Præsterne havde forbudt Øens Piger at danse den; og at de i dette kildne Tilfælde, hvor Advarslen strid mod de unge Hjerters egen mægtigste Lyst, blev adlydt, viser bedst hvilken Magt det italienske Præsteskab endnu har bibeholdt idetmindste over den kvindelige Halvdeel af deres Menighed, og gjennem den da naturligviis ogsaa paa den mandlige.

Vor Opholdstid paa Capri var allerede over halvt udløben, og endnu kjendte vi kun den østlige Part af Øen, den vestre var os endnu et uopdaget Land, adskilt fra os ved den vældige, som det synes uoverstigelige Klippemuur, der gaaer tvers over Øen, fra Hav til Hav. Man sagde os vel, at høit der bag skulde findes en lille anden Kirkeby i grønne Lunde, men herfra fra Hovedbyen saae vi kun de nøgne, røde Klipper rage op mod Himlen, og intet Tegn paa Liv lod os ane menneskelige Boliger bag deres Toppe, undtagen at Vinden undertiden bar til os fjerne Klokketoner, der syntes at komme hist oppefra. — En klar Eftermiddag begave vi os endelig paa Opdagelsesreisen. Veien slynger sig først yndig og magelig nok straas over det frugtbare Midtbælte. Som en høiere liggende Sti, indfattet af Myrther og andre skarpt duftende Fjeldplanter, fortsættes den dernæst langs med Foden af Klippevæggen, indtil hvor denne bøier af mod Golfen med en skarp Kant, opad hvilken den svimmelvækkende Trappe er anlagt, der danner den eneste Adgang til de høiere Regioner, hvorhen vi nu agtede os, til Anacapri. Her begyndte vi den besvær-

lige men interessante Opstigen ad de fem hundrede og fem og tredive i Klippen indhuggede Trin, der i Zikzak føre op til Spidsen. Paa hver Afsats, hvorfra vi fik en, bestandig i Bidde og Skjønhed tiltagende Udsigt over Øen og det omkringblaanede Hav med dets udstrakte Kyster, fandt vi altid et lille aabent Capel med et Kors eller et Mariabillede anbragt, udentvivl for at den Opstigende paa eengang kan nyde Legemets Hvile og Tankens Oplostelse i Bønnen, idet han tillige kan lade sit Blik glide rundt i Guds herlige Natur, der herfra aabenbarer sig i sin største Fylde. Endelig naaede vi op til den sidste Afsats, hvorfra en Vindebro og en Port fører ind i en Slags Forgaard med Steensæder, høit paa Klippens Tinde; endnu her saae vi Intet til Anacapris forventede grønne Marker, men vel udover det uendelige Hav, langs Campanien og Terra di Lavoros Kyster, lige til Gaeta, ja til Terracina og Circes Ø ved de pontiske Sumpe. Dog, nu bøiede vi om et fremspringende Klippehjørne og befandt os pludseligt i en smilende, rigt opdyrket Egn, med en større Mængde Træer end nedenfor, med Vinhaver og Olivenplantager, og midt imellem disse, paa det sagte mod Vest afskaarne Høiplateau, en venlig lille Landsby, hvis hvide Huse tittede frem hist og her mellem det Grønne, og beherskedes i Midten af en ret anseelig Kirke. Det var Anacapri, en lille afsondret Verden for sig selv, hvor Alt syntes at aande Stilhed og idyllisk Fred. Vi vandrede en Stund omkring blandt de, for en italiensk By at være, særdeles reenlige Huse og Haver, og omringedes snart af den tilstedeværende Befolkning, vel med Nysgjerrighed, dog uden den i disse Egne saa sædvanlige Paatrængenhed og uden Tiggeri; thi selv Menneskene heroppe lod til at være i Overeensstemmelse med deres Hjemsteds rolige Beliggenhed. Efterat vi endnu havde gjort en Afstikker op til Søroveren Barbarossas Borg, der ligger paa en vild, sønderrevet Klippespidse ovenover

Byen, og med sine romantiske Feudalruiner sælsomt seer over til de classiske Levninger af Villa Jovis paa Østspynten, erindrede den dalende Sol om, at det allerede var paa Tide at forlade Anacapris eensomme Yndigheder. Ifærd med at boie om Klippehjørnet igjen, kastede vi et sidste Blik tilbage til denne idylliske, grønnende Roligheds-plet hvit imellem Himmel og Hav, — endnu et Skridt, og det Hele var forsvundet. Men under Nedstigningen fik vi endnu en levende Erindring om den skjulte Colonі vi havde forladt deroppe. Allerede fra Trappens øverste Afsats skjelnede vi nemlig dybt nede paa Søen en usædvanlig stor, med Mennesker opfyldt Barke, der for fuldtbugnende Seil stevnede ind mod Fiskerleiet ved Marina Grande. Det var Øens Torveskib, der vendte tilbage fra Neapel under Lystighed og Sang, hvoraf enkelte stærkere Toner af Vinden endog bares op til os. Dette Torveskib er en stor, broget bemalet Barko, der med sin høie Stavn og sit latinske Seil har nogen Lighed med et antikt Skib, og det er smukt at møde, naar det bemandet med sine stærke helvnogne Roerskarle og brune Fiskere, og besat med tætte Rader smykkede Kvinder drager frem gjennem Golfens sagte krusede Bølger. To Gange om Ugen gaaer det med Capris Produkter, Fisk, Viin, Frugter og Olie til Neapel, og bringer derfra tilbage Alt hvad Øen selv mangler af Livsfornødenheder. Det er altid en stor Fest den Aften Skibet vender tilbage: Alle som kan, samle sig da nede ved Stranden for at høre hvorledes Affairerne ere gaaede af, forat modtage de tilbagevendende Bekjendte eller Breve og Nyheder, og for at see paa de Fremmede, der som oftest komme med. Ogsaa Anacapris Beboere har da naturligviis deres Deel i Skibets Besætning og Indhold, men disse Klippeboere maa selv bære deres Fragt op til deres skjulte Rede, da intet Lastdyr, selv ikke et Æsel, kan vinde opad Klippetrappen. Da vi kom midt ned i denne, mødte vi derfor et

helt Tog af anacapriske Mænd, Kvinder og Børn, der alle paa deres Hoveder let og sikkert bar store Byrder, og steg med rank Holdning, muntert syngende og venligt hilsende forbi os opad de steile Trin til deres skyhøie, eensomt aflukkede Hjemsted.

En eller anden Læser vil maaskee forundre sig over, at vi nu saa længe have talt om Capri, uden dog endnu at have nævnt dets mest berømte Mærkværdighed, nemlig den blaa Grotte. Det er sandt, at denne Grotte har faaet et vidunderligt Ry, som den ogsaa tildeels fortjener; jeg veed ret godt, at mangfoldige Reisende fare fra Neapel eller Sorrent direkte ind i den blaa Grotte, og saa ud deraf igjen, uden engang at værdiges at sætte Foden paa Capris Grund, og at det følgelig er Sædvane at betragte Grotta Azurra som det Hovedsagelige og Øen hvori den findes, som et blot Appendix. Men Sagen er nu, at jeg anseer Forholdet ganske omvendt. For mig er Capri en eneste, stor Naturseerhed, en af disse Naturphænomener, som Skaberkraften i et Øieblikks bizarre Lune synes at have henkastet, som for at vise at den selv i sine Luner maatte frembringe noget Skjønt og i sit Slags Regelret. I denne Totalitet af Særheder er da den blaa Grotte kun en enkelt Deel og ganske i Overeensstemmelse med den hele Trylleby gnings Struktur. Thi Capri er jo i hele sin Omkreds gjennemstukket og udhulet af en Mængde Grotter, Hvælvinger, Gange, baade under og over Vandskorpen, og naar man roer om Øen hører man en uafladelig Sukken og Hulken af Havvandet, der flyder ind og ud af disse Aabninger, større og mindre. Man har saaledes af de mærkværdigste den grønne Grotte, Grotta marina, etc. men af alle disse Drypsteenshuler hævder rigtignok den under en steil Klippevæg paa Vestsiden beliggende Grotta Azurra sin Forrang i eventyrlig og hemmelighedsfuld Skjønhed, — dog maa man heller ikke efter de mange overdrevne Bille-

der og Beskrivelser vente at finde en Aladdins Underhule derinde. Den største Virkning frembringes unægtelig ved den ganske egne Maade hvorpaa man kommer derind, og ved den pludselige Overgang fra det kraftige Sollys udenfor til det blegblaa Skjær, der opfylder Hulen, og som udentvivl fremkommer ved Solstraalernes Brydning gjennem Havvandet i den dybt under Vandskorpen sig forlængede Munding. Thi den Deel af Aabningen, der er over Havfladen, er som bekjendt saa lav og saa trang, at man ikke kan slippe derigjennem uden liggende udstrakt i en ganske lille, til denne Passage egent construeret Baad, og endda er dette kun muligt naar Havet er stille og Vandet lavt, thi naar Søen gaaer høi opfylde Bølgerne Hullet aldeles. Det er med en ganske besynderlig Følelse at man lægger sig plat ned i Bunden af Baaden, og saaledes stiv udstrakt er ifærd med fra det venlige Dagslys at fare ind ad det mørke, trange Hul til Bjergets Inderste; det er som bereder man sig paa en Gjennemfart fra Liv til Død, fra Oververdenen til Hades. Og i det samme Baaden glider ind under Klippen kan man virkelig et Øieblik troe sig paa Dødens dunkle Flod: Klippen hænger kvælende over Ens Bryst, man omsluttes af tykt Mørke. Men denne ængstelige Tilstand varer ogsaa kun et Øieblik, i næste udvider Hvælvingen sig kirkehøit, og man modtages af et tindrende azurblaat Lysfluidum, der omgiver En til alle Sider, over og under, saa man med Baaden synes at svæve midt deri. Det varer vel Noget inden man kan fatte sig efter denne første Overraskelse, men jo længere denne varer, des heldigere er man; thi denne første Overraskelse er egentlig det Bedste, Grotten kan give. Roer man dybere ind i den, mod den dunklere Baggrund, saa taber Fortryllelsen sig lidt efter lidt, saa finder man snart at Havet, som her dækker Hulens Bund, i al dets klare Gjennemsigtighed dog ikke er saa smukt og kraftigt blaat, som udenfor i Sollyset,

— saa mærker man snart den tunge, graalige Drypsteens-hvælving bag det blegblaa Skjær, der nu mere og mere antager Spiritusflammens spogelseagtige Gjenskin. Og jo længere man opholder sig derinde, desmere tiltager det ubyggelige Indtryk, indtil man ordentlig længes ud i det Fri igjen. Idetmindste gik det mig saaledes, da jeg var steget iland og sad paa den smale Afsats i Baggrunden af Hulen, der, hvor man i nogle sammensaldne Klippestykker har villet opdage Sporene af en tilfaldet Gang op gjennem Fjeldet, og deraf vil slutte at Grotten har været kjendt og brugt af de Gamle. Jeg havde her en Følelse af at det Levende ikke hørte hjemme i denne mystiske Hvælving, hvor selv Lyset har Dødens Farve og hver Lyd gjenlyder hult, som fra Graven; det forekom mig, som var jeg en paatrængende Gjæst i denne hemmelighedsfulde Grotte, den Bjergets og Havets Aander saa længe have holdt skjult for Menneskenes nysgjerrige Blikke. Jeg droges uimodstaaeligt hen til det diamantklare Lyspunkt, der i Grottens modsatte Ende betegnede Udgangen til Dagen, og følte mig ikke let og vel før jeg atter aandede derude „im rosigen Licht" paa det aabne, herlige Hav, under Guds frie Himmel.

Bruden fra Baveno.

Paa Lago Maggiores deiligstolte Bredder, netop der, hvor Alpefjernheden er skjønnest og Søen aabner sig videst for paa sit blinkende Speil at bære de borromæiske Øers Orangelunde, ligger ligeoverfor Isola bella den yndige Landsby Baveno. Her findes Italiens glødende Yppighed forenet med Schweiz's friske Storhed. Landsbyens hvide, endnu ganske italienske Huse ligge smukt adspredte mellem Maismarker og Frugthaver, hvori Viinranker slynge sig fra Træ til Træ, og mellem Pergolaer, tungt behængte med Druer, Græskar, Meloner. Frit paa en Høi med den herligste Udsigt over Søen ligger Stedets gamle Kirke, omgivet af aabne Arcader hvori Frescomalerier fremstille Stationerne af Jesu Lidelse. Noget længere ned til Venstre har man det pittoreske Værtshuus, hvis skjønne med Laurbærroser besatte Terrasse ud mod Simplonveien Enhver, der har reist paa disse Steder, med Vemod vil erindre. Gaaer man lidt opad Bjergskraaningen ved hvis Fod Baveno ligger, saa vandrer man snart paa sløielsblødt Græs under kjølige Haller af mægtige Kastanietræer, fra hvis Skygger graae, straatakte Hytter stikke frem. Overalt her risle og suse Bjergbække ned til Søen og falde i Cascader mod Veien, der gaaer langs Stranden. Endnu en kort Gang høiere og man befinder sig i Alperegionen, som man kan forfølge til Sneeregionen paa Monterones Spids, og dog endnu fra disse kolde Høider faae et Nedblik til den varmtaandende Sø med dens Kystkrands af Viinranker og hvide Byer.

I de rolige Dage, før Revolutionernes oprivende Storme endnu vare slupne los over Verden og før Ufred endnu var trængt ind til denne landlige Eensomhed, da det endnu var tillagt og muligt at føre et stille Liv i Naturen, et Liv for Poesi og Kjærlighed, blomstrede her i Baveno en ung, smuk Pige. Hun var i Eet og Alt sit deilige Hjemsteds ægte Datter, hun var den skjønneste Blomst, denne Egns yndigbøie Natur nogensinde havde kunnet udfolde. Som den forenede hun i sig Italiens og Schweiz's modsatte Sjønhedstyper, sammensmeltede til et harmonisk Helt. Hendes Skjønhed var saaledes ganske i Overeensstemmelse med Omgivelserne, men derfor ikke mindre usædvanlig, og naar hun mod Aftenen sad i Pergolaen foran sin Faders Huus, der gik lige ud mod Simplonveien, da standsede de Forbidragende gjerne for at hilse den skjønne Maria, og til Gjengjæld for et venligt Blik af hende, thi uagtet hendes Øie var blaat som den dybe Sø, var det dog ikke kold som denne, men besad en straalende Varme, der gik til Hjertet. Som hendes Ydre var hendes Indre en Blanding af Sydens yppige Lyst og af Nordens rene, dybe Længsel. Hun elskede Pragt og Glands og Tilbedelsens Sødheder, hun fortabte sig ofte i Fremtidsdrømme, hvori hun saae sig selv som herskende i et deiligt Slot, omgivet af evige Fester, af Beundreres og Tjeneres Hær; — men til samme Tid havde hun i sit Hjertes Inderste en Følelse der sagde hende, at traf hun Den, hun virkelig kunde elske, da vilde hun kunne forlade Alt for ham, og følge ham til det haardeste Land, til de tarveligste Kaar. At denne dybe og alvorlige Side af hendes Væsen var den sande og overveiende, syntes at bekræftes ved den Kjendsgjerning, at hun blandt alle sine Tilbedere mest begunstigede en fattig Gemsejæger oppe fra Tessineralperne, den ranke Steno med det freidige Aasyn og det trofaste Øie. Hun vidste neppe endnu selv hvor dybt hun holdt af ham, men

hun lyttede begjærligt efter, naar han fortalte hende om sin farefulde Bedrift mellem Hoifjeldene og paa Gletscherne, og om det eensomt stille, men kraftige Hjemliv i hans Fødested Airolo, en lille reenlig og hyggelig, af Jægere og Hyrder beboet Schweizerby hoit oppe paa den sydlige Side af St. Gotthard. Thi dette haarde Bosted hang han ved med hele en Bjergboers Hjemkjærlighed, og derfor søgte han ogsaa at stemme sin Elskede til Velvillie for det, ved hine Skildringer derfra og ved at synge for hende de simple hjerterørende Folkemelodier, hvori den poetisk dybe, men stumme Fjeldnatur deroppe havde søgt at finde et Udtryk gjennem sine Beboeres Stemme. Og ved disse simple Midler, eller rettere sagt ved Kjærlighedens ene store, lykkedes det ham ikke alene at indgyde Maria Godhed for hans Hjemsted, men endog hos hende, det sydlig milde og drueglødende Bavenos Barn, at vække en formelig Længsel efter det kolde, ufrugtbare Airolo. Saa at, naar hun i de lange Mellemrum mellem hver Gang Steno kom ned fra Bjergene, søgte at udfylde Tiden og Savnet ved at efterlynge hine Fjeldviser, hun havde hørt af ham, da kom Taarer i hendes Øine og hun troede virkeligt at føle Hjemvee til disse simple Toners Hjem, til det fattige Sted, hun aldrig havde seet eller kjendt. Endnu havde hun dog ikke udtrykkeligt givet ham sit Ord om at følge ham dit for bestandig, ligesaalidt som han endnu havde vovet at bede derom, men alle Folk i Landsbyen sagde allerede længe om dem at de vare Trolovede, og de selv modsagde det ikke heller. Saaledes gik det roligt hen en Tid.

Da hændte det sig engang, medens Steno just var oppe mellem Bjergene, at der kom en Forandring i Bavenos ellers saa rolige og eensformigt klare Livsvilkaar. Herren til Isola bella, den unge Grev Carlo, der flere Aar havde været borte i fremmede Lande, kom uformodet tilbage til dette sit svømmende Marmorpallads. Nu blev

der Bevægelse i det lille Sted; thi Greven førte stor Stads med sig, Fester skulde gives, Besøg aflægges og modtages, Baade fore uafladeligt frem og tilbage mellem Slottet og Byen, der vrimlede af hans guldbeslaaede Tjenere. Maria var med bankende Hjerte i Fraſtand Vidne til dette glimrende, livfulde Væsen, hendes gamle Drømme om Pragt og Glands dukkede op igjen i hendes Sjæl, og naar hun om Aftenen saae det rigt oplyste Slot med funklende Skin speile sig i den klare Sø, naar hun stjelnede det prægtige Tog af Damer og Herrer, som bevægede sig op og ned paa Orangeterrasserne — eller naar hun hørte den deilige, livfulde Dandsemusik lyde derfra over til hendes Eensomhed, — da stjal der sig vel mangt et dybt Suk fra hendes Bryst, hun faldt i Tanker over sine egne simple Kaar, og sammenlignede sig med hine Lykkelige og Prægtige, der bevægede sig hist over i den glimrende, tonende Feeverden. Hun spurgte sig selv om hun ikke var ligesaa ung, ligesaa skjøn, ligesaa værdig som Hine til at nyde al denne Herlighed med? Hun ønskede kun en eneste Gang at have været med derover, for dog at vide hvad et saadant Glandsliv havde at betyde, saa vilde hun gjerne siden leve altid stille i landlig Simpelhed.

Og hendes Ønske gik virkelig i Opfyldelse, og det paa en Maade, der overtraf hendes dristigste Drømmerier. Thi den unge Grev Carlo var en altfor erfaren Skjønhedselsker, til at han ikke snart skulde have bemærket den sjeldne Rose, der blomstrede i hans Nærhed. Paa sin vælige Ganger red han ofte forbi hendes Pergola naar hun sad derude, og hun kunde ikke nægte for sig selv det gjorde hende godt, naar den skjønne, prægtige Ryttер bøiede sit stolte Hoved for hende og tilkastede hende Blik, fulde af Beundring og Ydmyghed. Om hun hilste ham igjen, om hun rødmede, om hun smilede, — det var hun sig ikke selv bevidst, men hun mærkede vel at hans Forbidragen stedse

blev hyppigere, at han længere og længere standsede foran hende, at hans Hilsen stedse blev ømmere, hans Blik stedse mere talende. Og tilsidst, hun vidste ikke selv hvorledes, fandt hun ham en Dag for sine Fødder. Hun vilde støde ham bort, hun vilde flye, — men han bad saa ømt: Han, Grev Carlo, Isola bellas Herre bønfaldt hende om et venligt Ord, kunde hun da nænne at sige ham et haardt? Og hans sorte Øine havde en saa brændende Glands, hans rige Stemme en saa forførende Klang at hun overvældedes deraf. Desuden bad han jo kun om en eneste Gunst: at hun maatte komme til en Fest, som han den Aften gav over paa Isola bella. Det var jo kun Opfyldelsen af, hvad hun nylig saameget havde ønsket, og hvad Ondt var der vel i at modtage Indbydelsen fordi han selv var dens Overbringer, spurgte hun sig i sit Hjertes Eenfold. Og hun lod sig føre derover. Hun troede næsten endnu at svæve i sin phantastiske Drømmeverden, da hun virkelig satte sin Fod paa den straalende Ø, da alle de prægtige og skjønne Gjæster, alle de guldklædte Tjenere hun havde seet fra det Fjerne, nu kom hende imøde paa Landgangstrappen og bøiede sig for hende som for Festens Dronning, da Stedets mægtige Herre tog hende ved Haanden og selv førte hende omkring i alle hans Riges Herligheder: gjennem Slottets gyldne, lysblændende Sale, hvis skjønne Malerier og ædle Billedstøtter hilste hende som deres Lige i Skjønhed og Ædelhed, hen over Marmorterrasserne, gjennem de over Søen hængende Haver, hvor alle Italiens, ja den tropiske Zones skjønneste Træer og Planter prangede og duftede, og syntes som gamle Drømmebekjendte at tilnikke hende med deres brede, skjælvende Blade og store Blomsterkalke, — hvor blode Toner fra et usynligt Musikchor svævede om hende som en bestandig Kjærlighedssang, og hvor hendes Navn flammede i Ildskrift fra Cypresalleernes dunkle Baggrund. Men da Han nu vel havde ført hende om

overalt og ladet hende see al sin Rigdom og al sin Herlighed, da Dandsens Glæde havde bruset gjennem Salen og Festens Frydbolger vare sagtnede noget, da laae Fristeren atter for hendes Fødder og sagde: Maria, alt Dette er Dit, og jeg skal gjøre dit hele Liv til en Fest som idag, hvis Du vil blive her, blive hos mig for bestandigt! — Hun svarede ham intet Ord, men han tog hendes bævende Taushed for et bejaende Svar; dog gav hendes indre Uskyld og Reenhed hende endnu Kraft til næsten at gjennemtrænge Øieblikkets Fortryllelse — hun veeg tilbage, og gav ham et alvorligt Blik, der tydeligt spurgte: Er din Hensigt reen? kan jeg troe Dig? —

Grev Carlo forstod hende, thi han vedblev: Frygt ikke Maria, min Kjærlighed er ikke din Fiende. — Jeg har sagt, at hvis Du bliver her, saa er alt Mit din Eiendom, følgelig ogsaa mit Navn. Men ogsaa kun naar Du bliver, thi jeg vil ikke Du igjen skal forlade Isola bella, før Du er dens retmæssige Herskerinde, jeg tør ikke slippe min deilige Fugl af Haanden, før jeg har lænket den med en evig, skjønt usynlig Kjæde. Nei, vægre Dig ikke; dennegang er jeg ubønhørlig. Men dit Fangenskab skal ikke blive langvarigt, derfor borger Dig min længselsfulde Kjærlighed. Jeg reiser endnu i Nat til Milano for at ordne mine Anliggender, og besørge det Nødvendige til vort Bryllup — Du bliver imidlertid hos Slottets Kvinder — og i overmorgen, Maria! — nei, imorgen Nat er jeg her tilbage og Alt skal være rede til vor Forening! —

Fortryllelsen var fuldstændig. Han reiste — hun blev.

Næste Dags Aften mod Solnedgang befandt hun sig alene paa den store, lave Terrasse udenfor Slottets Bagside, der, hvor den Gruppe mægtige, ranke Pinier staaer, der spænder sine tætte Vifters grønne Telttag saa høit oppe i den blaa Luft, at selv den fine japanske Akazie voxer til sin største Vext derunder i det fuldeste Solskin. Her, paa

et af de de skjønneste Punkter maaskee i den beboede Verden, sad Maria, ikke langt fra Randen af en Marmortrappe der forer ned til Soen, hvis gronklare Vande beskylle dens nederste Trin. Omkring hende bedækkedes Jordbunden symmetrisk af en Mængde sjeldne Buskvæxter og Zirplanter, der stode i fuld Flor, og udsendte det fineste Aroma, medens umaadelige Masser af blaa Hortensier vare ligesom kastede hen i alle Fordybninger og Hjørner. I Baggrunden saaes gjennem de aabne Arcader ind til Slottets Havesale, hvorfra Guld og Marmor og Speilglas glindsede ud i det pragtfulde, brogede Blomsterbed. Og fra denne fast tropiske Forgrund saae hun mellem Piniestammerne ud over det herlige Prospect af den brede So og dens rige Bredder og de blaanende Schweitzerbjerge, Alt i varm Aftenbelysning og Alt aandende af Alpestorhed, Vandstilhed, Skovfrisshed. Der var stille og mildt om hende, hun horte kun den fjerne Susen af Piniekronerne hoit over sit Hoved og en Nattergals forste Præluderen inde fra en Laurbærhæk. — Hun sad stille og hensjunken i sig selv paa en Steenbænk, med Hænderne foldede i Skjodet; hun saae ikke mere paa de nærmeste, pragtfulde Omgivelser; de sjeldne pralende Blomster, de skjonne Statuer, de guldglindsende Haller fængslede ikke mere hendes Blik, det hvilede fast og inderligt paa de fjerne, blaaligklare, længselslokkende Schweitzeralper. Det var klart: — hendes eventyrlige Nattedrom var næsten forbi — Mindet var vaagnet, Mindet om Steno, om hans simple, trofaste Hengivenhed, om hans elskede Hjemstavn, det fattige Airolo. Den Hjemvee, Steno havde indgivet hende derefter, vendte nu tilbage til hendes Hjerte, og bevægede det saa dybt — hun vedblev at stirre hen mod hans Bjerge og boiede Hovedet lyttende, som om hun tænkte at hore Alpehornet derovenfra. Derpaa begyndte hun halv ubevidst at nynne sagte for sig selv en Stump af en Sang, som Steno havde lært hende:

I Airolo, i Airolo der vorer ingen Viin,
Der høres ikke Nattergalens Klage,
Der staae de mørke Graner i Vintrens hvide Liin —
Og dog, hvor gjerne did jeg vilde drage!

Men saa duftede Havens fine Blomster stærkere og sødere, som for at tale til hende i deres Sprog, og Sangfuglene inde fra Laurbærhækken kviddrede klarere og fuldere, og hun syntes de trillede til hende:

Skjønne Menneskefugl! Marialil,
Hvad tænker Du paa? hvad længes Du til?
Syng med os om Isola bella kun,
I Verden er ikke saa deilig en Lund!

Og hun sank igjen tilbage i sine Drømmerier, og saae ned for sig. Da lod sagte Aareslag i Søen tæt under Terrassen hvor hun sad, og pludselig hørte hun dernede fra en dyb, bjergfrist Mandsrøst, som hun vel kjendte, istemme Fortsættelsen af den Vise, hun nylig havde begyndt at nynne. Hun saae op, — Det var ham! Det var Steno, den ranke Jæger med de trofaste Øine, der stod i en Baad lige under Trappen, lænet til sin Aare og sang:

I Airolo, i Airolo der rødmer knapt et Bær,
Der tynger Sneen Hyttens lave Tage —
Men under dem er Varme, der boer min Hjertenskjær —
Og derfor did jeg gjerne vilde drage.

Ved den første Lyd af hans Røst havde Maria reist sig, og medens han sang, skred hun, som uvilkaarligt draget af disse simple Toners Hjertemagt, stille hen mod Trappen, og begyndte langsomt at stige ned ad denne. Hun var kommen nogle Trin ned — da standsede hun, thi Steno tang nogle Øieblikke efter Versets Slutning, og hun hørte imidlertid atter Nattergalens blode Triller inde fra Laurbærhækken, hun syntes de kaldte paa hende:

Skjønne Menneskefugl! Marialil!
Os hører Du til, os hører Du til!
Paa Isola bella er Livet saa smukt —
Her er evig Blomst, her er evig Frugt!

Men Alpebøeren begyndte igjen dernede fra Baaden:

Ved Airolo, ved Airolo der maa min Hjertenskjær
Med Gemsen over Fjeldene springe.
Da tænker han paa mig, naar Døden er nær —
Da hører jeg hans Alpehorn klinge!

Og sagte, længer og længer ned ad Trappen steg Maria, draget af Tonerne, — indtil hun allerede stod paa det næstsidste Trin — da dvælede hun atter, og lyttede endnu en Gang til de klare Fuglestemmer oppe fra den prægtige Have. De lod nu saa sødt klagende til hende, og hun syntes de lokkede:

Skjønne Menneskefugl! Marialil,
Heroppe alt stemmes dit Bryllupspil!
Din Brudgom kommer tilbage i Nat —
Skal han da finde sin Fest forladt!

Endnu dvælede hun — da rakte Steno sine Arme ud imod hende, og sang med bævende Stemme Visens sidste Vers;

I Airolo, i Airolo der vorer ingen Viin,
Der høres ikke Nattergalens Klage —
Men Kjærligbed og Troskab gro der i Sneens Liin —
Der vil jeg leve alle mine Dage!

Og før han havde udsunget var Maria hos ham i Baaden, og laae ved hans Hjerte. Han trykkede hende fast til sig med den ene Arm, men med den anden roede han hurtigt tvers over Søen. Hun lænede sit Hoved stille grædende ved hans Bryst, og saae sig ikke tilbage før de naaede Odden ved Pallanza, hvor en trang Arm af Søen bøier af mod Norden, og De, som følge denne Retning, altsaa bag

hiin Pynt miste Synet af Lago Maggiores herlige Midtdeel med de borromæiske Øer. Her vendte Maria sig om, og saae endnu engang til Isola bellas eventyrlige Terrasser, til Bavenos yndige Høider, til den paradisiske Barndomsegn hun forlod, og som nu til Afsked laae for hende i Aftensolens sidste Glød. Det forekom hende, som hørte hun endnu Fuglesangen fra Laurbærhækken svæve sagte over den stille Sø:

Skjønne Menneskefugl! Marialil,
Hvor flyver Du hen, hvad er det Du vil?
Kom tilbage til Isola bella kun!
I Verden er ikke saa deilig en Lund.

Men Bjerglængselen, der hviler i denne rige Natur, havde seiret. Gemsejægeren Steno slog atter sin stærke Arm om hende, og gjentog:

I Airolo, paa Alpen, der boer Den Du har kjær —
Did hen, did hen med ham vil Du nu drage!

— Og Baaden forsvandt om Odden ved Pallanza.